

קונטרס זה מכיל

מראה מקומות על הלכות מליחה

על כל סימן המובא בבית יוסף

יש באמתחתי גם על הלכות בשר וחלב ותערובות

אשמח לדעת אם יש בזה תועלת לציבור

והאם כדאי להוציאו לאור בתור ספר

לתגובות A0543371602@GMAIL.COM

סימן סט

סעיף א

הר"ן על הר"י מסכת חולין דף מב עמוד א

אין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה יפה [ומדיחו]. כתב הרמב"ן ז"ל "ומדיחו יפה יפה", שתי הדחות במשמע אחת בכלי מנוקב להעביר המלח ואחת בכלי שאינו מנוקב להעביר טפות דם שעליו, וכן מולחו יפה יפה הרבה מליחות במשמע משני צדדין ומתוכו בדבר שמבשלין כולו כאחד:

הא דחלליה בי טבחה. רב הונא דלא בעי הדחה ברישא בדחלליה בי טבחה כל רחיצה בבשר מתרגמינן חלול וכי קתני במתניי מדיח ומולח בדלא חלליה בי טבחה. והדחה ראשונה צריכה להעביר דם שעל פני הבשר שאין המלח מפליט בחומו אלא דם שבתוך הבשר שהוא לח, אבל לא מה שנתבש על פניו, ולפיכך אם לא ידיחו אותו בתחלה יש לחוש שמא לאחר שינוח הבשר מלפלוט דם וציר יהא ניתך דם ויבלענו כ"כ הרא"ה ז"ל. ולפי"ז לא אתי שפיר מה שכתבתי למעלה בשם הר"ר יונה ז"ל שצריך להזהר שלא להניח הבשר במלחו בכדי שיפלוט כל דמו וצירו וכיון שמשלקין אותו קודם לכן ומדיחין אותו לאחר מליחה למה צריך להדיח קודם מליחה מן הטעם שכתבנו. לפיכך נ"ל דהיינו טעמא דמדיח בתחלה כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה שאם יהא נקרש על פניו לא יהא כח במלח להוציא דמו וטעמא דמדיח אחר מליחה כדי להדיח לחלוות דם שעל פני הבשר הבא שם מפליטתו:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מג

אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה* ומדיחו יפה יפה. וצריך לפזר עליו מלח הרבה שלא ישאר בו מקום בלי מלח:

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן מג הגהה א

* והיכא שחתכן הטבח לנתחים גדולים אפילו חללינהו ושוב חתכם בעה"ב לכל נתח לשתי חתיכות או שלש קודם מליחה צריך לחזור ולהדיחו והטעם מפורש. מרדכי. ואנו נוהגין כשמביאין הבשר מבית הטבח שורים אותו במים כדי שיתרכך הדם שע"ג החתיכה היטב ואחר כך מדיחין אותו באותן מים עצמן ומניחין אותו על דרך כדי שיזובו מימיו מעל גביו ואח"כ מולחין אותו היטב משני צדדין ומשהין אותה במלח כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה כפי עוביה וגודלה ואח"כ מדיחין אותו שלשה פעמים ומשימין בקדירה. שני הדחות כמו שמפורש בפנים ושלישית אנו עושין לטהר מים השניים שנגעו בראשונים וכה"ג אומר ריב"א גבי נטילת ידים דאמר רבא מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה וכתב ריב"א לפיכך אנו נוטלין שלשה פעמים ואין חוששין מיהו בדיעבד אם לא הדיח הבשר אלא שתי פעמים שפיר דמי וכתב בא"ז אי לאו דמסתפינא מחבריא אמינא מילתא הבשר שנמלח ושהה כשיעור צלייה והושם בקדירה בלא הדחה כלל שהיא כשירה שהחתיכה גופה והרוטב מבטלין בששים אותו הדם דנפק מיניה משום דחתיכה שנמלחה פלטה כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ולא אסור אלא דם שעליו לכך חתיכה גופה וכל מה שבקדירה מצטרף לבטל בסי' וכן נהג מהר"ם להתיר ממרדכי ומעשה בא לפני רב"ן בבשר יבש שנתבשל בלא הדחה והתירו והטעם מפורש בפנים וכשמדיחין הבשר לאחר מליחה רגילין לתת תחלה מים בכלי ואח"כ נותנין הבשר במים להדיח [מיהו] אם נתן הבשר תחלה בכלי ואח"כ המים אין הכלי נאסר בכך כיון שהבשר כבר שהה שיעור מליחה ואין שם רק דם שבמלח. מא"ז:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מג

איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה בי טבחה והא דלא חלליה בי טבחה. ואם מלח בלא הדחה יש אומרים שאין תקנה לבשר אף אם ידיחו ומלחנו אסור, לפי שע"י מליחה ראשונה פירש מקצת הדם, ולא היה בה כח במלח להפליט כל הדם מאחר שלא הודח הבשר, ואותו הדם עצמו שפירש חוזר ונבלע בבשר דלא שריק, כיון דלא נמלח כהוגן, ואין מלח השני מפליטו כיון שכבר פירש וחזר לתוכו. ולפי מה שכתב בעל ספר התרומה דבשר שנמלח [ר"ל כעת ומוציא דמו] שנתנוהו על בשר שלא נמלח, שיש לו תקנתא במליחה ויפלוט דם שבלע עם דמו, כ"ש הכא דשרי כיון דפולט דם שקבל מעלמא כ"ש דמו, וכן מסתבר:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר [רמז תשכא]

והוא דלא חלליה בי טבחה פירוש אז מדיח ומולח ומדיח. והדחה ראשונה להעביר לכלוך הדם שעל החתיכה שאל"כ המלח נתמלא ממנו, ושוב לא יוציא המלח הדם שבחתיכה, והיכא שחתכו הטבח לנתחים גדולים אפילו חללינהו (=שטפו), ושוב חתכם כל נתח לבי' או לגי' קודם מליחה צריך לחזור להדיחו, דהכי אמרי' לעיל פ"ק אפילו למ"ד בית השחיטה צונן אגב דוחקא דסכינא מיבלע בלע, וכי היכי דמבליע ה"נ מפליט אגב דוחקא דסכינא, וי"א שהדחה ראשונה היא ללחלח הבשר שיצא הדם ע"י מליחה, ואינו דאדרבה מטרשי ומצמיית לה כדאמרי' גבי ריאה, ראב"ה.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תתמ

בשר תפל שנמלא קרח וכפור שקורין גליא"ץ בלעז. ואין ראוי למליחה עד שיפילו תחלה הקרח ממנו אם מותר לשרותו במים חמין בכלי שני? ואמר דשרי בכלי שני אע"פ שהיס"ב. דכ"ש אינו מבשל אפילו שהייה בו כדי להפליט ולהבליע, כמו שהיה אומר רבינו חיים ז"ל, מאחר שלא נתבשל הדם חוזר הדם ויוצא ממנו ע"י מליחה או ע"י צלי.

ספר איסור והיתר הארוך שער א

א. אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה. ואוקמינהו שם בדחללי בי טבחי פירוש שהודח בבית הטבח. במתניתא תנא מדיחו ומולחו ומדיחו. וכתב במרדכי סוף פרק כל הבשר. ואנו נוהגין כשמביאין הבשר מתחילה מבית הטבח אז שורין אותו מתחילה במים כדי להעביר לכלוכית דם בעין שעליו. וע"י שרייה זו מתרכך הבשר ג"כ ויהא אז כח במלח להוציא הדם בקל עכ"ל.^א ונהגו העולם להניח הבשר בשרייה זו יותר מחצי שעה.^ב וצריך לשפוש הבשר במים הראשונים יפה כדאיתא לקמן בתשובות בשר שנצלה בלתי הדחה. וכי עוד שם במרדכי פ' כה"ב ואם מתחילה חתך הטבח הבשר לחתיכות גדולות והדיחו ואח"כ מבקע הבעל בית בביתו החתיכות הגדולות לשני'. אז צריך לחזור ולהדיחו דאפי' למ"ד בית השחיטה צונן מ"מ אגב דוחקא דסכינא מבלע בלע וכי היכי דמבליע הכי נמי מפליט אגב דוחקא דסכינ. ומעתה הוה עליה דם שפירש שהוא אסור מדאורייתא ולכך צריך להדיחו במקום החתך עכ"ל:

ב. ומנהג כשר לקלוף בכל פעם בית השחיטה לפי שבולע מן הסכינ של השחיטה שהוא של איסור דאפילו למאן דאמר בית השחיטה צונן מכל מקום אגב דוחקא דסכינא מבלע בלע. וגם אגב דוחקא דסכינא בלעה הרבה מדם והוי כאומצא דאסמיק דאסור לכתחלה לקדירה כדאמרי' לקמן:

ג. ולפעמים בימי החורף שהבשר מלא קרח וכפור אז אינו ראוי להדיחו כך עד שיפול ממנו הקרח תחילה:

^א כתב בא"ז שורין הבשר במים כדי שיתרכך הדם שעל גבי החתיכה וכו':

^ב המנהג לשרותו שעה מועט' להדיח אח"כ באותן מים היטב ומה שכתב כאן הטע' כדי שיתרכך הדם שע"ג הבשר לא מוכח הכי באשרי' בפקס דאם מלח בלא הדחה שכתב התם טעם הוא כדי שיתרכך הבשר עצמו ויוצא הדם ע"י מליחה וא"כ במלחה מועטת להסיר הדם לא סגי אפי' בדיעבד כדמוכח התם אך במרדכי מסיק בהדי' דאדרב' מיא מטרשי ליה כדאמרינן גבי ריאה ויראה להתיר בדיעבד. מהר"א ז"ל:

ד. ומותר לשרות אותו הבשר בהדחה הראשונה במים פושרים אך שלא יהו חמין כלל ואפי' בכלי שני דהא יש שפוסקין דכלי שני אף על גב דאינו מבשל מכל מקום מפליט ומבליע הוא ומיהו בדיעבד יש לסמוך על הרשב"א שמתיר וזה לשונו מאחר דכלי שני אינו מבשל אפי' אם הי' מפליט ומבליע מ"מ חוזר הדם ויוצא ע"י מליחה עכ"ל.^א וגם המים מתקררים מיד ע"י הבשר הקרח:

ה. ואחר ההדחה הזאת מניחין הבשר ע"ג דף או בכלי מנוקב כדי שיזובו המים שעל גביו קודם המליחה כדי שלא ימס המלח מיד מתוך רוב המים קודם שיבלע בבשר. אך לא ימתין כלל למולחו עד שיתנגב הבשר דאז לא היה נמס המלח כולו ולא היה מוציא הדם היטב אלא בעוד שהוא לח הרבה ימלחנו. והיינו לכתחלה:

ספר איסור והיתר הארוך שער ד

א. בשר שנמלח (הי"ח)^א בלתי שום הדחה קמייתא אסור כדאוקמי מילתא דשמואל דאמר אין הבשר יוצא מידי דמו אלא בדחללי בי טבחי הא בדלא חללי בי טבחי אסור משום דמו והטעם משום דכח המלח מבליע הדם בעין שעליו לתוכו דכשם שהמלח מפליט דם הנבלע כך מבליע דם בעין שנמצ' על הבשר ואין בשום חתיכה ששים נגד הדם שעליו וגם אין כח במליחה לבדה להפליט כל דם מאחר שלא נתרכך בהדחה. אפי' אי חללי בי טבחי בחתיכות גדול' ואח"כ חתך בה כל חתיכה ואפי' רק לב' ומולחו כך בלתי הדחה אח"כ אסור אפילו בדיעבד דאגב דוחקא דסכינא הוי לה עליו דם בעין כדאיתא לעיל.^ב וכן לא מועיל אפי' בדיעב' מה שרוחצין הטבחים הצלעות שלמו' בבי טבחי כמו שרגילין לשפוך עליה' בהעברה בעלמא לנאותם ואפי' לא בקען בעה"ב אחר כך דאינו קרוי חללי בי טבחי עד ששרה אותו קצת בכלי הבשר שרוצה לבשל כדמשמע לשון הגמרא דנקט הטבח צריך שיהי' לו שני כלים אחד שמדיח בו בשר ואחד כו' :

ב. ואין להתירו ע"י שיחזור וידיחנו וימלחנו מק"ו מבשר תפל שנפל לציר שפולט אפילו דם שקיבל ממקום אחר כדאיתא לקמן כ"ש דמו כמו שכתב באש"רי (ס"א בא"ז) שלא אמרין הכי אלא גבי דם פליטה שהוא מדרבנן אבל דם בעין שעליו שהוא אסור מדאורייתא שנבלע בו פעם אחת ע"י מלח הי"ל כדס צלול שנשפך על הצלי שאסור עד ששים ואסור כולו ואין די בקליפה :

ג. ואסור אף לצלי ואף על גב דצלי לבדה ואפילו בלא מליחה כלל מוציא כל הדם הי"מ דם שלא פירש אבל הכא בדם שפירש ונבלע ע"י מליחה אין להוציא עוד אפילו בצליה כדאיתא לקמן בתשובת בשר שנפל לציר. ואף על גב דלגבי בשר שנצלה אפי' בלי הדחה כלל לא אמרין כשם שהצלי מפליט כך מבליע כל הדם בעין שעליו היינו משום דהצלי מוציא יותר דם מהמליחה דאשכחן גבי כבד דמותר לבשל אחר הצלי ולא אחר המליחה דדווקא לחומרא נחשב המליחה כרותח דצלי להצריך ס' אם נמלח אסור עם בשר כאלו נצלה עמו אבל לקולא להחשיבה כבשר שנצלת בלתי הדחה לא :

ד. ודווקא ששהה הבשר שיעור מליחה אבל בפחות משיעור זה לא אמרין שמפליט או מבליע כדאיתא לקמן בתשובה הסמוכה. ומותר עדיין לצלי ומיהו לקדירה אסור אפי' בדיעבד דלא דמי ממש לנפל לציר שהוא דם פליטה :

ה. ואם נמלחו שאר חתיכות הודחות אצלה מאחר שאיסור החתיכות רק מכח דם האחרות מותרות דקימא לן דדם משרק שריק ואינו מפעפע מחתיכה לחתיכה במליחה ובצליה וגם אין לאסורו מחמת שנוגעין לאותה חתיכה שלא הודחה דמאחר שנמלחה הוי ליה גבי חתיכות האחרות רק דם דרבנן ואמרין ביה שפיר איידי דטריד לפלוט אינו בולע. ואם יבלע בו איזה דם כבולעו כך פולטו :

ו. אבל אם נתבשלה עם חתיכות אחרות בזה אין צריך לומר שצריכות ס' באחרות נגד כולה דכבר נעשית נבלה דהא דלא אמרין בדם המליחה חתיכה עצמה נעשית נבלה הי"מ בבשר תפל שנפל לציר אבל במליח' וכ"ש בבישול ודאי אמרין כדאיתא לקמן. וכשיש ס' אז שאר חתיכות שאצלה מותרות אבל היא עצמה שנאסרה אף קודם הבישול נשארה באיסור לעולם שהי' אף ע"י בישול אמרין שאפשר לסוחטו אסור. כדאיתא לקמן :

ז. ומ"מ אם נזכר קודם ששהה החתיכה במליחה כשיעור מיל יחזור וידיחנו וימליחנו ומותר אע"פ דזהו דם בעין דפחות משיעור זה לא אמרין שמפליט דם או מבליע כדאיתא לעיל :

ח. ומ"מ אם לא שהה הבשר הרבה בכלי בהדחה קמייתא אלא אפי' שהדחו פחות מהדחה בתרייתא ומלחה כך מותר בדיעבד כדפריש מהר"י טרושין שבהדחה מועטת סגי להסיר הדם בעין שעליו דדווקא בהדחה שלאחר המליחה אמר שמואל פעמי' יפה אבל בהדחה ראשונה לא :

סעיף ג

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיג עמוד א

רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גללניתא, ומנפיץ ליה.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עג עמוד א

יש מפרשים דדוקא גללניתא אבל בדקה לא לפי שנתכת ונבלעת בבשר ואינה מפלטת את הדם. והראב"ד ז"ל פירש דבכל מלח מולחין ומכשירין ואפילו בדקה שבדקה. דאי לא תימא הכי עד דאתא רב דימי לא ידעינן היכי מלחין. אלא עד דאתא רב דימי הוי מולחין בכל מלח ובלא ניפוץ והוי מדיחין את הבשר בכלי מנוקב כדי שלא יפול המלח במים וכיון דעבר כח המלח מעל הבשר לא יפלוט עוד הבשר כלום והרי הוא חוזר ובוולע מן המים שנבלע בהם הדם שבתוך המלח ומשום חשש זה היו מדיחים בכלי מנוקב מפני שהמים הולכין להן ואינן משהין שם כלל כדי שלא יחזור הבשר ויבלע מהם עד שבא רב דימי ולמד למלוח במילחא גללניתא ולנפץ אותה קודם הדחה כדי שיוכל להדיח בכלי שאינו מנוקב לפי שאחר שנפץ המלח והדם שעליו לא נשאר על הבשר אלא טיחת הדם שהוא משהו ואין בו כדי לאסור ולהבליע בבשר שבטל הוא במים. ועוד כתב הרב ז"ל כי יש עוד להקל במילחא גללניתא שהבשר די לו בהדחה מועטת משא"כ בדקה שנדבקת היא בבשר הרבה וצריכה מריקה ושטיפה וכבוס גדול להעבירה מעל פניו משא"כ בגללניתא ואינו עכוב להכשיר את הבשר בכך שאפשר להכשירו בשאר העניינין. ע"כ דברי הרב ז"ל. וא"א לומר דנפץ לה בלא הדחה כלל דעל כרחין יש טיחת דם על פני הבשר ואינו נכשר אלא בהדחה כדי להדיח אותה טיחת דם שעל פני הבשר. והיינו דתניא במתניתין מדיח ומולח ומדיח. ולא שנא גללניתא ולא שנא דקה.

רמב"ם הלכות אסורות וקו הלכה א

כשמולחין הבשר אין מולחין אותו אלא בכלי מנוקב, ואין מולחין אלא במלח עבה כחול הגס, שהמלח דק כקמח יבלע בבשר ולא יוציא דם, וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואחר כך ידיחנו.

^א יראה דנכון לזוהר לכתחלה שלא יהיו חמין כ"כ שהי' ס"ב דבמרדכי פרק כירה מייית דברושלמי איכא מאן דאמר דאית ליה דהא דכלי שני אין מבשל היינו משום דאין הי' ס"ב ואף על גב דלא משמע דצריך לזוהר אפילו לכתחלה מכל מקום כיון דאפשר ע"י זמן מועט במים שאינן חמין כל כך לא נקל בחנם לכתחילה ומי"מ לצורך כבוד שבת או לצורך אורחים או לשאר צורך שרי. מהרא"י ז"ל :

^ב (הי"ח) * בשר נמלח כו'. וכ"כ בשערי' וסוף דבריו אכן מהר"ם התירו בדיעבד וכו' ומעשה ראיתי גם כדברי האוסר והמחמיר עליו תבא ברכה. יראה דמייירי בדליכא ששים בחתיכה נגד הדם שעליה דאי איכא ס' אמאי אסור טפי משאר איסור שנמלח עם היתר דמשערין בס' לדעת מקצת הגאונים מהר"י ז"ל. ונראה דברי רבותינו הצרפתין דאין תקנה לאותו בשר כדאמר שמואל וכו' כבבנים. אך בהדחה מועטת סגי להסיר הדם דדווקא בהדחה דלאחר מליחה בעינן יפה יפה כו'. עד ור"ם אגב חורפ' לא עיין ואי שמע הוה הדר ביה עכ"ל מהר"י טרושיין. יראה דמוכח מן התוס' פרק השוחט דשרי אפילו לכתחילה דמפרשין ההיא דחותך כזית בשר מבית השחיטה ומולחו יפה ומדיחו יפה אוכלו דמייירי בצלי ולכך לא בעי הדחה קמייתא כדפיר' לעיל וכן איתא בהדיא בהג"ה באשירי שם בשם מהר"י"ח פרי"י לצלי מייירי דלא בעי הדחה קמייתא אבל מליחה בעי הואיל דחתך קודם שתצא נפשה והשתא ת"ל דאסור משום המליחה דבעי לאותו בשר. ובהדיא איתא התם בתוס' לשינויא קמא דבשר בית השחיטה רגיל להיות מלוכלך בדם הרבה ומסתמא שינויא בתרא לא פליג בהא דהא עינינו רואות ותו דלא יאה אלא כשאר בשר שוודאי נמצא עליו דם אם לא הודח אלא על כרחך ס"ל לתוספות דאם המלח מבליע הדם שוב פולט ויוצא או מישרק שריק בתחילה ואינו נכנס ושרי לכתחילה מטעם זה. ומה שהצריכו חכמים זכרונם לברכה הדחה קמיית' היינו לרכך הבשר ובצליה לא צריכנן לרכך הבשר דחום האש מרככת היטב שיוצא דמו. ומי"מ יראה לנהוג בו איסור אפילו בדיעבד כדברי ספר מצות קטן ומהר"י טרושין דבתראה הוא ואדיוקא דתוספות לא סמכינן דאפשר לדחוק ולישב עכ"ל מהרא"י ז"ל ס' ה' :

^א מהר"ראי הסכי' לאיסור אפי' בדיעב' כדברי סמ"ק ובדליכ' ס' בחתיכ' נגד הדם שעליה דאם יש ס' לא גרע משאר איסור שנמלח עם היתר דמשערין בששים לדעת מקצת גאונים. מהר"ראי ז"ל :

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יא

ואין מולחין אלא במלח עבה וכו'. שם רב דימי מלח במלח גלגליתא ומנפיץ ליה. פירוש מלח גסה. ודעת רבינו שהכל צריכין לעשות כן, ורב דימי להורות וללמד בא, וזה דעת קצת מפרשים ז"ל. ואפשר שהוא סבור שמן הדין הכל צריכים מלח גס כחול גס, ומן הטעם שכתב שהמלח הדקה נבלעת ואינה מוציאה דם, ורב דימי היה מולח ביותר גסה, ובערך פירוש גלגלית חזק כאבן. ומ"ש רבינו וצריך לנפץ הבשר וכו' זה פשוט. ומ"ש ומנפיץ ליה וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו נאסר, לפי שהוא נבלע מהדם וכן עיקר. ובדין באי זה מלח מולחין יש מי שפירש שבכל מלח יכול למלוח, אלא שאם מלח במלח דקה צריך לשפסף היטב הבשר קודם שישים אותו בכלי כדי להדיחו שאם ישימהו עם קצת מן המלח בכלי שאינו מנוקב להדיחו נמצאו המים שוברין פליטת כח הבשר, ונמצא הדם שעל פני הבשר ושעם המלח חוזר ונבלע בתוכו, לפיכך תקנה גדולה היא למלוח במלח גסה שבמעט שהוא מנפץ אותו נעדרת ורשאי להדיח הבשר באי זה כלי שירצה וזהו שהיה רב דימי עושה כן, אלו הן דברי הראב"ד ז"ל. וכן הסכים הרשב"א ז"ל ואינם דברים מוכרחים.

ומ"ש רבינו ואח"כ ידיחנו כן הוא דעת הרבה מפרשים ז"ל דרב דימי אחר נפוץ היה מדיח וכן עיקר. וכתב הרשב"א ז"ל שמצות מליחה היא משני צדדין ואם לא מלח אלא מצד אחד הכשיר בדיעבד עכ"ד:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מז

רב דימי מלח במליחה גלגליתא ומנפיץ ליה פרש"י אבל המולח במלח דק אינו צריך ניפוץ. והרמב"ם ז"ל כתב (פ"ו מהל' מא"ס) דאין מולחין במלח דק לפי שנתכת ונבלעת בתוך הבשר ואינה מפלטת את הדם ולא מסתבר דיותר שהוא דק המלח יותר מתפזר על הבשר ופועל להוציא את הדם כי הוא נדבק בו אבל הגס כשהופך את החתיכה למולחה מכל צד הוא נושר ממנה:

ספר איסור והיתר הארוך שער א סעיף ח

וכל מלח שאינו גס יותר מהמלח שעושים ממי הים כשר למלוח בו כמו שהוא. ואם הוא גס יותר צריך להדיקו קודם המליחה כדי שידבק בו ויכנס בכל הבקע"י. וכתב הרא"ש והא"י וכן השיב הראב"ד ואם הוא דק כמו קמח אז הוא מובחר למליחה דמאחר שהוא דק המלח יותר מוכסה על הבשר ובלוע ומוציא דם ואין נושר מהחתיכה כשהפכה למולחה על צידה השנית כמו המלח הגס עד כאן לשונו:

רבינו ירוחם - תולדות אדם וחיה נתיב טו חלק ה דף קלה טור א

המולח צריך לנפץ המלח אם היא גסה ביותר כך פשוט, ופרש"י והדקה אינה צריכה נפוץ כי היא נתכת מאליה ונדבקה. והגסה כשהופך החתיכה למלחה מכל צד נושר ממנה, וכ"כ הרא"ש. והרמב"ם כתב שאין מולחין במלח דק לפי שנתכת ונבלע בתוך הבשר ואינה מפלטת הדם ע"כ. והראב"ד כתב שמותר למלוח במלח דקה אלא שצריך להדיח הבשר בכלי מנוקב קודם שיתננו להדיחו בכלי שאינו מנוקב כדי שלא יתמחה המלח בתוך המים אשר בו ונבלע בבשר ע"כ. ולי נראה שצריך שתהא דקה שלא תפול אילך ואילך ולא דקה מן הדקה כקמח, ואולי שזו כונת הרמב"ם.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף מב עמוד א

רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גלגליתא ומנפיץ לה. יש מפרשים שלא היה מדיחו אלא מנפץ המלח, ודוקא גלגליתא דהיינו מלח גסה, אבל דקה לא לפי שאינו מתנפץ יפה והראב"ד ז"ל פירש שמי שאינו מולח במלחא גלגליתא צריך להדיחו בכלי מנוקב יפה כדי שלא יחזור ויבלע בו הדם הנבלע במלח, שהוא נמחה עכשיו במים, ורב דימי מנהרדעא דמלח במלחא גלגליתא ומנפץ לה ואח"כ מדיח אפילו בכלי שאינו מנוקב, דאין כאן אלא טפת דם שעל פניו, ואינה כדי לאסור את הבשר דצונן הוא ופורתא בטיל לגמרי, ולענין המלח עצמו שמולחין בו מסתברא דשרי, דאי לא הרי אנו רואין לעיל שהמלח ניתך על הבשר ונותן טעם בו, והיה ראוי לאסרו, אלא ודאי משמע דשרי ואומר הרמב"ן ז"ל דטעמא לפי שהדם נשרף במלח ומיהו דוקא בדם הוא דאמרין הכי אבל בשומן איסור ובצירו לא:

סעיף ד:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צז עמוד ב

נהנו אטמהתא {ירכים שנמלחו} דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא {שבהן ועם שומנן - רמב"ן}, רבינא - אסר, רב אחא בר רב (אשי) - שרי {בדיעבד}; אתו שילוח למר בר רב אשי, אמר להו: אבא שרי. א"ל רב אחא בר רב לרבינא, מאי דעתך {דאסרת ליה אי משום מה} דאמר שמואל: מליח הרי הוא כרותח, כבוש - הרי הוא כמבושל, והאמר שמואל: לא שנו - אלא שנתבשל בה, אבל {אם הירך} נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד! וכ"ת, מאי כרותח דקאמר - כרותח דמבושל, והא מדקאמר כבוש הרי הוא כמבושל, מכלל דרותח דצלי קאמר! קשיא.

תלמוד בבלי חולין דף קג.

אמר שמואל: אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף מב עמוד א

כתב הרמב"ן ז"ל 'מדיחו יפה יפה' שתי הדחות במשמע, אחת בכלי מנוקב להעביר המלח, ואחת בכלי שאינו מנוקב להעביר טפות דם שעליו, וכן מולחו יפה יפה הרבה מליחות במשמע, משני צדדין ומתוכו בדבר שמבשלין כולו כאחד:

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כא עמוד א

תמלח למאי אתא? לכדתניא: במלח - יכול תבונה? ת"ל: תמלח; אי תמלח, יכול במי מלח? ת"ל: במלח. וכו' מאי תבונה? אמר רבה בר עולא, הכי קאמר: יכול יתבוננו (פרש"י: יתן מלח הרבה) כ-תבן בטיט. אמר ליה אביי: אי הכי, יתבוננו מיבעי ליה! אלא אמר אביי: יכול יעשנו כבנין (פרש"י: מלח הרבה שורה על שורה). אמר ליה רבא: אי הכי, יבנו מיבעי ליה! אלא אמר רבא: יכול תבונה. מאי תבונה? אמר רב אשי: יכול יתן בו טעם כבינה (מעט מלח)? ת"ל: תמלח (הרבה עד שיקלקל טעם הבשר), כיצד הוא עושה? מביא האבר ונותן עליו מלח, וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו. אמר אביי: וכן לקדירה {י"ג וכן לצלי}. ופרש"י: וכן לקדירה - אין צריך למולחה יותר.

תוספות מסכת מנחות דף כא עמוד א

וכן לקדירה גרסי' - ובספר רבינו גרשום כתוב וכן לצלי, וכן פ"י ר"ח בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי אסורה בהנאה ליומא.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף ע עמוד ב

כתב רבנו יצחק ז"ל דלא גרסינן לצלי, אלא וכן לקדירה גרסינן. וכן היא במקצת הנוסחאות. אבל הראב"ד ז"ל כתב באיסור משהו שלו, דבגירסת ספרדית מצא וכן לצלי וישרה בעיניו דלנוסחאי דגרסי וכן לקדירה, מאי וכן? דהא לא שותה לו מליחת בשר לקדירה שזה אין צריך שהייה במלח ולקדירה בעי שהייה וזה אין צריך הדחה ממלחו אלא צריך להעלותו עם מלחו ולקדירה בעי הדחה קודם בישולו. ועוד דלקדירה הא אשמעינן שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה אבל גרסת ספרדית דגרסי וכן לצלי אתי שפיר דמהא דאביי שמעינן חומרא למליחה אפילו לצלי. ומיהו לא בעי שהייה ולא בעי הדחה אלא מולחו וצולחו עם מלחו שכן היה עושה בשעת הקטרת האימורים. והיינו דאמר רב אשי יכול יתן בו כבינה כלומר כמליחת האימורים עד שיקבל הבשר טעם מלח ויהא מטעם כבינה שנותנת טעם באדם תלמוד לומר תמלח ומעלהו עם מלחו ועלה אמר אביי וכן לצלי. והרמב"ן ז"ל כתב כדברי הראשונים ואפילו לגירסת ספרדית דגרסי וכן לצלי לא להצריך מליחה לצלי קאמר אלא להקל קאמר והכי קאמר מי שרוצה למלוח צלי מותר ואעפ"י שאינו מדיחו וצולחו עם מלחו וקמשמע לן דל"ת שעם מלחו אסור עד שידיחנו מפני שהמלח בולע הדם והוא נאכל עם הצלי אלא המלח ע"י האור מיפלט פליט מיבלע לא בלע והיילכך

לצלוחו בלא הדחה ובלא ניפוץ שרי. ולנוסחת הספרים דגרסי וכן לקדרה קמ"ל שצריך למלוח משתי צדדין ואפילו נתן מלח הרבה מצד אחד לא סגי ליה וקמשמע לן נמי שאינו צריך לבוננו כבינה אלא במלח פחות מיכן סגי כדרך שהוא מולח בקדשים. וכ"כ הרב רבי יהודה ברבי ברזילי ברצלוני ז"ל כי בעי מליחה לקדרה אבל לצלי לא בעינן מליחה דנורא מישאב שאיב.

האגודה מסכת חולין פרק ח

[חולין קיג ע"א] אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מלחו יפה יפה. אמר ר"ת דצריך למולחו עד שיהא אינו נאכל מחמת מלחו והכי אמרינן פרק הקומץ רבה [כ"א ע"א] וכל קרבן במלח תמלח יכול תבוננו. ואמר רב אשי מאי תבוננו? ליתן בו טעם כבינה המיישרת האדם, ת"ל: תמלח הרבה. כיצד יעשה? מביא את האבר ונותן עליו את המלח והפכו וחוזר ומולחו. אמר רבא: וכן לקדירה. ויש ספרים דגרסי וכן לצלי ואומר ר"י דשיבוש הוא דלצלי אין צריך מליחה. ומדיתו יפה יפה. משמע דצריך הדחה שני פעמים מלבד הדחה ראשונה להעביר המלח. מעשה שנמלחה תרנגולת מבחוץ ולא מבפנים, ואסר רבי יב"ק כל מה שנתבשל עמה מהא דאמרינן פרק הקומץ [שם] והופכו. ויש מקשי חתיכי עבה אמאי לא תצטרך מליחה בנתיים ויש לחלק בין דבר חלול דדמי לחתיכה אחרת. הא דחלליה בי טבח ואם חזר וחתכו בעל הבית לחתיכות קטנות צרי' להדיתו פעם אחרת כי היכי דאמר אגב דחוק' דסכינא בלעה הכי נמי דחוקא דסכינא מפלטא, חתיכה של בשר שנמלחה ולא הודחה תחילה (שהדם) [מהדם] אשר עליו המלח מבליעו. ומהר"ם התירו בדיעבד מטעם מישרק שריק.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשיט

אמר שמואל: אין הבשר יוצא מידי דמו לעולם אא"כ מולחו יפה יפה. ואומר ר"ת דצריך למולחו עד שיהא אינו נאכל מחמת מלחו והכי אמרינן בפרק הקומץ רבה [דף כ"א] וכל קרבן מנחתך במלח תמלח יכול תבוננו, מאי תבוננו? אמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה, פ"י להסיר הטעם התפל כבינה המיישרת האדם, ת"ל: "תמלח", הרבה עד שרוב המלח מקלקל הטעם, כיצד יעשה? מביא את האבר ונותן עליו מלח והופכו וחוזר ומולחו, אמר רבא וכן לקדירה. וי"ס דגרסי "וכן לצלי", ואומר ר"י דשיבוש הוא, דלצלי אין צריך מליחה כלל דם האברים שלא פירש מותר לגמרי, כדאיתא פרק דם שחיטה, ואותו שנפלט אינו חוזר ונבלע אלא מישרק שריק, ועוד ראייה לקמן [בשמעתין] ולכן הזכיר שמואל שתי פעמים יפה יפה גבי מליחה, שצריך למלוח הרבה כדפרישנא והזכיר שתי פעמים יפה יפה בהדחה, שצריך להדיתו שתי פעמים מים ראשונים להעביר המלח הבלוע מדם, והשניים להעביר המים הראשונים האסורים מחמת המלח שנאסר מן הדם:

[בס' הרוקח] מעשה שנמלחה תרנגולת מבחוץ ולא מבפנים ונתבשלה, ושאלו לרבי יהודה בר' קלונימוס ואסר להם, מהא דאמרינן פרק הקומץ רבה [דף כ"א] תניא במלח יכול תבוננו ת"ל תמלח כו' עד כיצד עושה, מניח אבר ונותן עליו מלח והופכו וחוזר ומולחו ומעלהו אמר רבא וכן לקדירה, אלמא דבעי שיהפכנו וימלחנו מכל צד, הלכך הך תרנגולת שלא נמלחה בפנים אסורה, לסוף נודע לו כשנתבשלה אותה תרנגולת בקדירה אחת לקחו מן הרוטב כג' כפות ונתנו בקדירה אחרת שהיה בה בשר, ואסר הקדירה והרוטב שנתבשל בה התרנגולת מאחר שהתרנגולת היא חתיכה דאיסורא הרי נאסרה הקדירה והרוטב, מאחר שלא היה בה ס' נגד התרנגולת, אבל הקדירה האחרת שהשליך בה ג' כפות מן הרוטב התיר דנתבטלה (*בהרוטב) [*בה הרוטב], ודמי להא דאמרי' פ"ב דע"ז קמא קמא בטיל:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכ

ומעשה שנמלח ראש כבש מבחוץ ולא מבפנים, והורה רבינו יהודה שלא למולחו פעם שניה, ולא ישל אותה אלא יצלה אותה והאור מישאב שאיב, כדאמרי' פרק כל הבשר [*רוקח. מ"י] ושוב מצאתי בספר רוקח ששאל ה"ר שמואל את ה"ר שמחה, וכתב וז"ל על עופות שנמלחו מבפנים מכל צדדיהן אך מבחוץ לא נמלחו, אם מליחה זו חשובה כמו הופכו ומולחו כי מה לי מליחת עוף מבחוץ למליחת עוף מבפנים וכתב שצריך [חוף] ופנים דהיינו הופכו ומולחו, [והקשה לו ר' שמואל] א"כ חתיכה עבה יהא צריך למולחה מכל הצדדים ולבוקעה ולא מצינו חילוק באברים, ואם באת לחלק בין עוף [לחתיכה] עבה הואיל ועוף חלול [*זו] לא שמעתי, ועליה דמר לבאר, ורבינו שמחה הסכים לדבריו.

וגם מעשה בתרנגולת שנשחטה ולא נמלחה והוציאו כל מעיה וכל מה שבפנים ומלחה רק מבפנים ושהתה כך ב' ימים, ושאלו לה"ר אביגדור כהן אם דיו במליחת פנים או לא, דנוטל האבר ומולחו וחוזר והופכו דלמא לכתחילה קאמר אבל בדיעבד שפיר דמי, דבעולת העוף קתני סופגו במלח בפנים, והשיב דהיא דעולת העוף אפילו את"ל דלא משמע אלא בפנים, נראה דהיה מולחו גם בחוף וכן משמע בתוספתא דתני עלה מלח ולא ספג, ספג ולא מלח כשר, מכלל דלכתחלה תרתי בעינן, ותו מ"ש מאברי בהמה דקתני הופכו. ומיהו אם יחזור וימלח גם בחוף למה לא יהיה מותר לבשל? מ"ש מבשר שנמלח עם בשר שלא נמלח, דשרי כשימלחנו יפלוט דם שבלע ממקום אחר עם דם של עצמו, [ואפילו אם] הפיכה בקדשים לא מעכבא בדיעבד דאפילו לא מלח כלל כשר. ומיהו כל מליחה הצריכה בקדשים לכתחלה מעכבא בחולין, דבקדשים לא בעינן מליחה להוציא דם אלא למצוה דלא תשבית, דהא קומצי מנחה נמלחין, להכי לא מעכבא כמו בחולין, ועוד דלא היה צריך בשר קדשים לשהות במלח מדקתני סיפא וזורקו לאלתר משמע:

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

מעשה (חולין קיב). היה בגזול אחד שנשחט ונפל לתוך כד של כותח שיש בו חלב ומלח, והתירו רב חנינא בריה דרבא מפשרוניה, שסובר שמה שאומר שמואל מליח הרי הוא כרותח זהו דוקא כשאין נאכל מחמת מלחו, פירש"י אינו נח ליאכל מחמת רוב מלח שבו עד ששורין ומדיתין אותו במים כעין מליחת בשר להצניע, אבל הכותח הזה נאכל במלחו הוא, והרב רבינו יעקב ישראל פירש (תד"ה הני) שקורא אינו נאכל מחמת מלחו בשר מלוח כעין עיבוד כמו שאנו אומרים בפרק כ"ג (שבת עה): מי שמולח בשר חייב משום מעבד וכגון שצריך להוליך הבשר לדרך רחוקה שאז מולחה מאד, ואין נראה לר"ת כי בהרבה מקומות מביא במסכת חולין דברי שמואל ואין סברא לומר כי בכל המקומות שמביא דבריו נמלח הבשר כעין עיבוד שרוצין להוליכו לדרך או כעין מליחת בשר להצניע, ואומר רבינו יעקב שכל מליחות שאנו עושין לקדירה חשובין אינם נאכלות מחמת מלחן מדפירש בה"ג (קלג): שיעור מליחה כשיעור צלייה לפי שיוצא הדם ע"י מליחה כמו ע"י צלייה דמליח כרותח צלי, ועוד גרסינן בפרק הקומץ רבה (מנחות כא). לא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך (ויקרא ב, ג) ולא מעל דמך, ומדקדק התלמוד (שם לעיל) למה לי פסוק למעט דם ממלח, פשיטא שאין צריך מלח שאם היה מלוח בטל מתורת דם דאמר זעירי (ד"ו דף מז, ג) אמר רבי חנינא דם שבשלו אינו עובר עליו ורב יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו ורב יהודה דידיה אמר אברים שצלאם והעלן אין בהן משום ריח, ויש לדקדק משם שמליחות שרגילין לעשות בקדשים הם כבישול, ועל מליחות של קדשים אמר אביי וכן לקדירה, א"כ כל מליחות של קדירה צריכין להיות כמו בישול (תו' שם). והליך הברייתא השנויה שם, תניא כל קרבן מנחתך במלח תמלח, אי במלח יכול תבוננו? ומפרש רב אשי שרוצה לומר יכול יתן בו טעם כבינה, ומפרש ר"ת מעט מלח להסיר טעם הטפל כבינה המיישרת את האדם שנכנסת מעט מעט בגוף תלמוד לומר תמלח [פירוש] שצריך מליחה מרובה, אי תמלח יכול במי מלח? פירוש מי מלח מרובים סאלאמור"ה בלעז, ת"ל במלח, כיצד עושה? מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעליהו, אמר אביי וכן לקדירה: אפס לפירוש ר"ח, ובסדר קדשים כתב יד רבינו גרשום מאור הגולה גריס וכן לצלי (שם תד"ה וכן), ואומר הרי"ף בר' שמואל שאין גירסא זו מכוונת דאין צריך מליחה כלל לצלי שהרי דם האברים כל זמן שלא פירש מותר גמור כמו שיש בפרק דם שחיטה (כריתות כב). ואותו דם שנפלט אינו חוזר ונבלע אלא נופל לארץ.

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

ובפרק הקומץ רבה (מנחות כא). כך הפירוש, יכול יתן טעם כבינה שנותנת טעם גדול באדם? ת"ל תמלח, שדי במליחה מועטת כדמסיק, מביא את האבר ונותן עליו מלח וכו', וגרסינן "וכן לצלי" די במליחה זו, אבל לקדירה אין די במליחה זו כי צריך לשפשף בידיו שיבלע בו המלח: והטעם שאמרנו למעלה שצלי אין צריך מליחה [מועטת] מפני שדם האברים מותר כל זמן שלא פירש ואותו שפירש נופל לארץ, אין עניין טעם זה בתרנגולת או אווז שהם חלולים ופורש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל והרי הוא כאילו פורש מחתיכה לחתיכה, ופעמים שהאווז או התרנגולת נצלים יפה מצד אחד ופלטו כל דם שבו, וכמו כן אינו פולט כל דם שבה לו מלמעלה, לפירוש זה נכון למי שרוצה לצלות עוף שלם שימלחנו מבחוץ ומבפנים וישהא כשיעור מליחה ואחר כך ידחנו ויצלה אותו: (הגמ"י פ"ו אות נ, י"ד סט סעי' ד).

רא"ש מסכת חולין פרק ח

סימן מג: אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אי"כ מולחו יפה יפה ומדחיו יפה יפה. וצריך לפזר עליו מלח הרבה שלא ישאר בו מקום בלי מלח: סימן מד: ואווז ותרגולת צריך למלחם גם מבפנים.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עב עמוד ב

ולענין מליחה לקדרה צריך שיתן מלח משני הצדדים ואעפ"י שנתן הרבה מן הצד האחד צריך שיהפכנו ויתן מלח מן הצד השני, וכדאמרינן בההיא דמנחות כיצד הוא עושה? מביא האבר ונותן עליו מלח והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו, ואמר אביי וכן לקדרה. ואינו צריך לכסות את כולו במלח וכדאמרינן התם יכול תבוננו כבינה? ת"ל: תמלח. ומיהו מסתברא דוקא בדאפשר לו ולמצוה מן המובחר, כדי להפליטו מידי דמו היטב, אבל היכא דלא אפשר כגון אווזין ותרגולין, ואי נמי בבני מעים באותן שמחזיקין בהם דם, שא"א למלוח אותן מבפנים אי"כ אתה ממלא כל חללן מלח, אם מולחין אותן יפה יפה מבחוץ שפיר דמי, שהרי המלח שואב הוא ומפליט ואפילו הייתה חתיכת בשר עבה המלח מפליט את דמה ומושכו מבפנים, ומאי שנא הכא? אלא כל שאנו יכולין להוציאן מידי דמן משני צדדין מולחן ומיהו לתת מלח לתוך חלל התרגולין והאווזין שפיר דמי אעפ"י שאין המלח נאחז למעלה בצלעות כשאתה משכיבה על צדה השני.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עא עמוד ב

כיצד מולחין את הבשר לקדרה? נותנין את המלח לשני צדדין מולח והופך ומולחו יפה. ואינו צריך ליתן עליו מלח עד שיכסהו כולו ולעשותו כבנין, אלא מולחו יפה עד שלא יהא ראוי לאכילה עם אותו המלח כדי שיפליט את דמו. ויראה לי שאין צריך למלוח מב' צדדים אלא מצוה מן המובחר ובאפשר. אבל אם לא מלח אלא מצד אחד, או שלא היה כח [צ"ל נוח] לעשות כן כמולח תרגולין או אווזין שא"א שידבק המלח בכל חללן אי"כ בתר אותם או שמלא חללן במלח כמולייתא, מותר. והדין נותן שלא [תהא] חתיכת בשר דקה חמורה מחתיכת בשר עבה כטפח, שזו צריכה מליחה מב' צדדין אעפ"י שאין בכל עביה כחצי אצבע, וזו די לה במליחת שני צדדין לבד אעפ"י שיש בעביה טפח, ודם שבאמצע חתיכה מי הוציאה, ואין לדבר קצבה.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן רסה

ראיתי עוד מה דכתב מר בשם התוספות דמליח אין שם רותח עליו עד שימלחנו משני צדדים כמליחה דקדרה, ואז הוא חשוב כרותח וצלי. ואין זה מחוור בעיני. דמה שאמרו מולחו והופכו ומולחו וכן לקדרה לאו למימרא שאינו כרותח להפליט דמו אלא בשמולחו משני צדדין. דתמה על עצמך ירך של שור עבה כזרת במליחת שני צדדין סגי. ואפילו תחזור ותחתוך ממנה קצת אין צריך למלוח מקום חתך, שאנו רואים שע"י המליחה נפלט כל הדם אפילו שבאמצע. וכשהיא חתכה דקה נאסור אלא אם מלח משני צדדין? ועוד, הנהו אטמהתא דמימלחן בי ריש גלותא בגידא נשיא (צ"י): דאסרה רב אחא [רבינא] כולה כרותח דמבושל משום שמנו של גיד, ורבינא [רב אחא] לפחות כדי קליפה כרותח דצלי. והלא הגיד ושמנו לא נמלח אלא מצד אחד? אלא דההיא דיוכך לקדרה, היינו לכתחילה, דכל היכא דאפשר מלחין כל צדדין להפליט דמו יפה יפה.

רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב טו חלק ה דף קלה טור א

המולח בשר צריך למלחו יפה, פירוש שיפזר עליו מלח בעניין שלא ישאר בו מקום בלא מלח, ואווז ותרגול צריך להכניס בו מלח בפנים, והרשב"א כתב שאם לא מלח אלא מצד אחד מותר, שהרי חתיכה עבה אינה נכנסת בפנים ומותרת, ולפי"ז אין צריך למלוח העופות בפנים ע"כ.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן סב

וצריך לתת הרבה מלח דכל מליחות שלנו צריך שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מלחו, שיהא רוב המלח מקלקל טעם של בשר, וגם צריך למלוח הבשר מכל צדדין וכן התרגולות או הטלה צריך למלוח מבפנים ובחוץ כדפרישית לעיל, דאיתא במנחות גבי קדשים במלח תמלח הרבה, וגם הופכו וחוזר והופכו ומולחו, ועל הכל אמר רבא, וכן לקדירה.

סעיף ו:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן כז

אמר ליה אביי לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו כבדא מה אתון ביה. מתוך פירש"י משמע דלבשלו בקדירה קאמר אחר מליחה, ומספקא ליה משום דיש בו ריבוי דם ושמא אין כח במלח להפליט כל הדם, וכשהוא נתבשל חוזר הדם ונבלע בתוכו. ור"ת פירש דלא מספקא ליה אם מותר לבשלו אחר מליחה דמילתא דפשיטא היא שמותר, כמו שנהגו לבשל אחר צליה דמליחה מפלטת כמו צליה. ולכך כתב בה"ג דשיעור מליחה כשיעור צליה ולא משערינן ליה בבשול, ופשיטא דאין להחמיר בכבד יותר מבבשר, אלא קמבעיא ליה אי שרי לבשלו עם הבשר בלא מליחה דכוליה דם היא ושרייה רחמנא כדלעיל שרי לן כבדא.

תוספות מסכת חולין דף קי עמוד ב

אומר ר"ת דכולה הך שמעתא איירי בכבד שלא נמלח, דאי בתר מליחה ושהייה במלח פשיטא דשרי לבשלה בהדי בשר, שע"י מליחה יצא כל הדם שכך נוהגין העולם לבשל אחר צליה, וה"ה דשרי אחר מליחה, דשיעור מליחה פי' בה"ג דהוי כשיעור צליה משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי, ופולט ע"י מליחה כמו שפולט ע"י צליה

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

אין הבשר יוצא מידי דמו אי"כ מולחו יפה יפה ומדחיו יפה יפה, כיצד עושה? מדיח הבשר תחלה ואחר כך מולחו יפה ומניחו במלחו כדי הילוך מיל, ואחר כך מדחיו יפה יפה עד שיצאו המים זכים ומשליכו מיד לתוך מים רותחין אבל לא לפושרין כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם. /השגת הראב"ד/ כדי שיתלבן וכו'. לא שמענו ולא ראינו מימינו וכל האדמימות שיצא אחר מליחה ממנו אינו אלא חמר בשר והמחמיר יותר מכן עליו להביא ראיה עכ"ל.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

ומה שכתב רבינו ומניחו במלחו כדי הילוך מיל ובה"ג כתב(ו) ושיעור מליחה כשיעור צליה. ונראה שיש סמך לשיעורו של רבינו ממי"ש גבי עיבוד העור וכמה כדי עבוד כדי הילוך מיל ופרק כלל גדול יש מי שסבור שהמולח את הבשר בשבת חייב משום מעבד ואע"ג דק"י"ל דאין עיבוד באוכלין לחיוב שבת, מ"מ ילפינן מהתם דמליחה היינו עבוד וכיון שלא פירשו לנו חכמים שיעורה נראה שהוא שיעור עיבוד, אח"כ מצאתי לרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור צליה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל. ומי"ש רבינו ומשליכו מיד לתוך המים הרוותחין נחלקו עליו ז"ל ואמרו שאחר מליחה א"צ דבר אחר. וכן כתוב בהשגות אי"א זה לא שמענו וכו', וזה דעת כל האחרונים ז"ל ואיני מוצא בזה סמך ברור לדברי רבינו.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשל

כתב בה"ג שיעור מליחה כשיעור צליה, וכתב אבי העזרי דלי"ג דאי"כ נתת דבריך לשיעורים דפעמים שהמדורה גדולה ונצלה במהרה [ופעמים שהיא קטנה ושהה בצלייתה] ונראה כמו שמצאתי בשם רש"י ז"ל דשיעור מליחה כשיעור מיל ובא"ז פסק דשיעור מליחה כשיעור צליה אותה חתיכה עצמה.

רי"ף מסכת חולין דף מב עמוד ב

וכמה שיעור שהייה שיצטרך להשהות את הבשר במלח? אמרו רבנן בכדי שישחוט הבהמה ושתהיה נפשטת ותבדוק הבשר מן החלב ומכל איסורין שיש בה בציר מהאי אסור לאכול מאותו בשר.

ספר איסור והיתר הארוך שער א סימן ט

ט. וצריך לשהות הבשר במליחה זו כשיעור צליי' אותה חתיכה עצמה לפי עוביה וגודלה אצל אש בינוני דשיעור מליחה כצלייה. ולפי שאין הכל בקיאין בשיעור זה נוהגין העולם להשהות במלח שעה אחת מכ"ד שעות ביום. ובדיעבד מותר בשהיית מהלך מיל כרש"י והראב"ד וסי' לדבר במלח גימט' מיל ושיעור מיל הוא שליש שעה פחות חלק אחד משלשים בשעה והיינו דווקא לקדירה כדאיתא לקמן סי' ח'. וכתב בהערות (ג) הכי נהוג לעת הצורך כגון למהר לכבוד שבת או אורחים וכה"ג. ושיעור מיל כו' כמו בפנים. ולכתחילה ללא צורך מרגלא בפומי דאינשי שהיית כל חתיכה שעה אחת במלח. ויראה קצת למצא סמך לדבר דגבי צליית הפסח שהרי צריך לצלותו שעה אחת קודם השבת כיון דאינו דוחה שבת אלמא אפי' צליית גוף שלם די בשעה אחת ולכך הרגילו העולם שהיית מליחה שעה דתו נפקינן ידי שערי דורא ואור זרוע דכתבו כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה והרי הוכחנו דאפי' גוף שלם די בשעה אחת וא"כ אין לך חתיכה הצריכה יותר. מהרא"י סי' ט"ו:

תרומת הדשן סימן קסז

שאלה: מרגלא בפומיה דאינשי, שצריך הבשר לשהות במלח שעה אחת; יש שום סמך או ראייה על זה? תשובה: יראה דאין צריך כל כך סמך או ראייה לשיעור זה. די"ל שנהגו העולם כדברי א"ז ושערי דור"א דכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה לפי גדלה ועוביה, והואיל ואין שיעור זה שוה בכל החתיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפשו שעה לשיעור זה. כדאשכחן בכה"ג שתפס התלמוד שיעור שעה בלא טעמא, בפ"ק דפסחים יב ע"ב/ו יתבאר ליה רבנן שעה אחת ללקט עצים, אף על גב דיש לוקט ברביעית שעה ויש צריך יותר משעה, מ"מ תפשו חכמים שיעורה בשעה לפי שהוא חלק מבורר בעיתותי לילה ויום, וכן נוכל לומר בני"ד. אמנם נראה לרווחא דמילתא להביא סמך לני"ד מן התלמוד, מהא דאמרין בפסחים פרק תמיד נשחט /דף נח ע"א/ דבע"פ שחל להיות בע"ש, דאיכא צליית הפסח בלא דחיית שבת ומוקמינן לה אדיניה בשש, פ"י שעה אחת ומחצה הקדימו התמיד כדי שיהא שהות לצלות הפסח מבעוד יום, אלמא אפילו גוף /שלם/ שלה כמו הפסח סגי בשעה אחת לצלייתו. ולכך סוברים העולם שאין לך חתיכה גדולה ועבה שלא יהא די בשעה אחת בצלייתו, מכ"ש דגוף שלם דפסח ושיעור מליחה נמי יותר מההיא שיעור דצלייה. אכן נראה בשעת הדחק כגון לכבוד שבת ולכבוד אורחים יש לסמוך אדברי הרמב"ם דכתב בסתם דשיעור מליחה היא כמהלך מיל דהיינו חלק שלישי שעה פחות חלק ל' מן השעה, כמו שהוכחנו ממהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום בינוני שהוא י"ב שעות. ומרדכי כתב נמי בשם ראב"י דמצא בשם רש"י, דשיעור מליחה היינו מיל /וכתב/ כתב דלא נהירא ליה שיעור צלייה משום דצלייה תליא בגודל האש.

ים של שלמה מסכת חולין פרק ח

צב. דין שיעור שהיית מליחה, נהגו העולם להשהות שעה, ומ"מ לכבוד שבת או לכבוד אורחים דיו בשיעור מיל, שהוא שליש שעה פחות חלק ל'.

פסק, שיעור שהיית מליחה, כתב ש"ד (סימן י"א) וז"ל: כתב בה"ג, שיעור שהיית מליחה כשיעור צלייה, דמליחה מוציא דם כמו צלייה, וראב"ן פירש כמו כן הטעם, משום דצלייה בלא מליחה מוציא דם, ומלח בלא צלייה מוציא דם, הלכך שיעור שהיית מליחה קודם שידחנו לבשל בקדירה כשיעור צלייה, כלומר אותה חתיכה עצמה, לפי עוביה וגודלה, וכ"פ בא"ז (ח"א סימן תע"ד), אבל ז"ל המרדכי בהגהות (סימן תש"ל) שיעור מליחה כשיעור צלייה, וכ"כ בה"ג, וכתב ראב"י דלא נהירא, דאי"כ נתת דברך לשיעורין, דלפעמים שהמדורה גדולה, ונמצאת שנצלה במהרה, ונראה כמו שמצאתי בשם רש"י, דשיעור מליחה כשיעור מיל, והר"ף פסק בס"פ כל הבשר, כמה שיעור שהייה שיצטרך להשהות הבשר במלח, אמרו רבנן, בכדי שישחוט הבהמה, ותהיה נפשטת, ותיבדק הבשר מן החלב, ומכל איסורין שיש בה, בציר מהכי אסור ע"כ. ונראה שאינו מלשון הר"ף, שהרי הרא"ש לא הביאו, ושוב ראיתי באלפסי מדויק ראיתי שאינו, ומהרא"י כתב בת"ה (ח"א סימן קס"ז) ובשערי (הגש"ד סימן ט"ו אות ג') דמרגלא בפומייהו דאינשי, שצריך לשהות הבשר במלח שעה אחת, וי"ל שנהגו העולם כדברי הא"ז וש"ד, דשיעור מליחה כשיעור צלייה של אותה חתיכה עצמה, לפי עוביה וגודלה, והואיל ואין שיעור זה שוה בכל החתיכות, קבעו העולם להם שיעור מוגבל, ותפסו שעה לשיעור זה, וסמך לזה, מדאמרין בפ' תמיד נשחט (פסחים נח:): דאפי' גוף שלם כמו הפסח סגי בשעה אחת לצלייתו, אכן נראה, בשעת הדחק, כגון לכבוד שבת, ולכבוד אורחים יש לסמוך אדברי הרמב"ם (המ"א פ"ו ה"י) שכתב בסתם, דשיעור מליחה היא כמהלך מיל, דהיינו חלק שלישי שעה פחות חלק ל' מן השעה, כמו שהוכחנו ממהלך אדם בינוני י' פרסאות ביום, שהוא י"ב שעות ע"כ.

סעיף ז - ח:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יא

כשמולחין הבשר אין מולחין אותו אלא בכלי מנוקב, ואין מולחין אלא במלח עבה כחול הגס, שהמלח דק כקמח יבלע בבשר ולא יוציא דם, [כ] וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואח"כ ידיחנו.

מגיד משנה מאכלות אסורות פרק ו הלכה יא

ומ"ש רבינו וצריך לנפץ הבשר וכו' זה פשוט. ומ"ש ומנפיץ ליה וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו נאסר לפי שהוא נבלע מהדם וכן עיקר.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יא

[כ] וכן כתב בה"ג וכן בס"ה משמו וכתב דרש דבר זה לקחו מהא דאמר"י פרק כל הבשר רב דימי מנהרדעא מלח מילחא גלגליתא ומנפיץ לה. ורא"ם כתב דהא דרב דימי פ"י במקום הדחה אחרונה היה מנפץ המלח שנקרש בו דם והגאון שמצריך ניפוף קודם הדחה טעמו שלא יהא המלח רב ויהיו המים דם והווי להו כרותח ונאסר הכלי והבשר, הילכך מנפץ תחילה להתיש כח רתיחת המלח, וכדבריו עבדינן דאין מועיל ניפוף במקום הדחה אחרונה. הילכך יש לזהר שלא ליקח בשר מלוח הרבה ויכניס בכלי עם מים מועטים אלא יקח מעט בשר והרבה מים, שלא יעשו המים רותחים וכדי שיהיו המים ראוין לשתות במלחן, או יתפוש הבשר באויר וידח מעט כדי שיפול דם הנקרש לארץ ואז רשאים להכניסו במים ולגמור הדחתו. ואחר הדחתו ידחנו באויר ממי טפיחת איסור שעליו (ו)מימי הדחה שבכלי שהרי נתערב בהן דם, או ירבה במים כדי ביטול הדם המודח במים והמשנה ממנהג זה הפסיד ע"כ דבריו. אכן רבותינו בעל ספר התרומה והמצות ומהר"ם לא החמירו כולי האי כבהגה"ה דלעיל ובהגה"ה שבסוף הפרק ע"ש. אכן בספר המצות כתב שיש נוהגין כן לעשות בדבר שמלוח יותר מדאי וצריך שרייה ומדיחין אותו קודם שרייתו ע"כ:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מד

ואחר ששהה כדי צליה רגילים לרחצו שני פעמים, ראשונה להעביר המלח והדם. ושניה להעביר לחלוחית המים הראשונים שנשארו.

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מז

רב דימי מלח במילחא גלגליתא ומנפיץ ליה. פרש"י אבל המולח במלח דק אינו צריך ניפוף. והרמב"ם ז"ל כתב דאין מולחין במלח דק לפי שנתכת ונבלעת בתוך הבשר ואינה מפלטת את הדם ולא מסתבר דיותר שהוא דק המלח יותר מתפזר על הבשר ופועל להוציא את הדם כי הוא נדבק בו אבל הגס כשהופך את החתיכה למולחה מכל צד הוא נושר ממנה.

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן מג הגהה א

ואנו נוהגין כשמביאין הבשר מבית הטבח שורים אותו במים כדי שיתרכך הדם שע"ג החתיכה היטב ואחר כך מדיחין אותו באותן מים עצמן ומניחין אותו על דרך כדי שיזובו מימיו מעל גביו ואח"כ מולחין אותו היטב משני צדדין ומשהין אותה במלח כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה כפי עוביה וגודלה ואח"כ מדיחין אותה שלשה פעמים ומשימין בקדירה. שני הדחות כמו שמפורש בפנים ושלישית אנו עושין לטהר מים השניים שנגעו בראשונים וכה"ג אומר ריב"א גבי נטילת ידים דאמר רבא מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה וכתב ריב"א לפיכך אנו נוטלין שלשה פעמים ואין חוששין מיהו בדיעבד אם לא הדיח הבשר אלא שתי פעמים שפיר דמי וכתב בא"ז אי לאו דמסתפינא מחבריאי אמאינא מילתא הבשר שנמלח ושהה כשיעור צלייה והושם בקדירה בלא הדחה כלל שהיא כשירה שהחתיכה גופה והרוטב מבטלין בששים אותו הדם דנפק מיניה משום דחתיכה שנמלחה פלטה כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ולא אסור אלא דם שעליו לכך חתיכה גופא וכל מה שבקדירה מצטרף לבטל בסי' וכן נהג

מהר"ם להתיר ממדרכי. ומעשה בא לפני רב"ן בבשר יבש שנתבשל בלא הדחה והתירו והטעם מפורש בפנים. וכשמדיחין הבשר לאחר מליחה רגילין לתת תחלה מים בכלי ואח"כ נותנין הבשר במים להדיח, מיהו אם נתן הבשר תחלה בכלי ואח"כ המים אין הכלי נאסר בכך כיון שהבשר כבר שהה שיעור מליחה ואין שם רק דם שבמלח. מא"ז:

ראבי"ה תשובות וביאורי סוגיות סימן אלף קכ

רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גללניתא ומנפץ ליה. בהלכות גדולות מצאתי כתוב מנפץ ליה ונחוריה. ומדברי רש"י משמע דבעי מיפוז והדחה. ורבינו זקניי פירש בלא הדחה אחרונה, ונחוריה שפיר דמי פ"י לשון פליטה, כמו כל זמן שנותרת במסכת' נידה (סד ב). אבל מלח שלנו נמש ואינו צריך מפיץ לא לשברו בתחילה ולא לנפצו מעל החתיכה בסוף.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עג עמוד א

יש מפרשים דדוקא גללניתא אבל בדקה לא לפי שנתכת ונבלעת בבשר ואינה מפלטת את הדם. והראב"ד ז"ל פירש דבכל מלח מולחין ומכשירין ואפילו בדקה שבדקה. דאי לא תימא הכי עד דאתא רב דימי לא ידעינן היכי מלחין. אלא עד דאתא רב דימי היו מולחין בכל מלח ובלא ניפוז והיו מדיחין את הבשר בכלי מנוקב כדי שלא יהיו המלח במים וכיון דעבר כח המלח מעל הבשר לא יפלוט עוד הבשר כלום והרי הוא חוזר ויבולע מן המים שנבלע בהם הדם שבתוך המלח ומשום חשש זה היו מדיחים בכלי מנוקב מפני שהמים הולכין להן ואינן משהין שם כלל כדי שלא יחזור הבשר ויבלע מהם עד שבא רב דימי ולמד למלח במילחא גללניתא ולנפץ אותה קודם הדחה כדי שיוכל להדיח בכלי שאינו מנוקב לפי שאחר שנפץ המלח והדם שעליו לא נשאר על הבשר אלא טיחת הדם שהוא משהו ואין בו כדי לאסור ולהבליע בבשר שבטל הוא במים. ועוד כתב הרב ז"ל כי יש עוד להקל במילחא גללניתא שהבשר די לו בהדחה מועטת משא"כ בדקה שנדבקה היא בבשר הרבה וצריכה מריקה ושטיפה וכבוס גדול להעבירה מעל פניו משא"כ בגללניתא ואינו עכוב להכשיר את הבשר בכך שאפשר להכשירו בשאר העניינין. ע"כ דברי הרב ז"ל. וא"א לומר דנפץ לה בלא הדחה כלל דעל כרחין יש טיחת דם על פני הבשר ואינו נכשר אלא בהדחה כדי להדיח אותה טיחת דם שעל פני הבשר. והיינו דתניא במתניתין מדיח ומולח ומדיח. ולא שנא גללניתא ולא שנא דקה.

בדק הבית על תורת הבית בית ג שער ג

אבל הנכון דרב דימי היה מולח מליחה בכדי שהיא כרותת, וכבר ביררנו שבשיעור זה כלה כל הדם, ואי במלח דקה היה צריך הדחה אחרונה אפילו שיעור זה מפני שהמלח נסרך עם הבשר ואינו נשור בנפוז ויש דם נסרך על פני המלח אבל מלחא גללניתא מתנפץ המלח יפה כלו ואין שם דם כלל מפני שאף טיחת הדם שעל הבשר עברה בכדי שיעור זה והודחה בפליטת ציר שבא לחוץ אחר כן ולפיכך מותרת בניפוז בלבד בלא הדחה אחרונה כלל.

משמרת הבית על תורת הבית בית ג שער ג דף עג עמוד ב

עוד פירש הוא דברי רב דימי כלשון הזה הנכון דרב דימי היה מולח וכו'. ובאמת אין זה נכון דשיבוש גמור. חדא דרב דימי לא שמענו מדבריו אלא שהיה מולח במילחא גללניתא ומנפץ אבל שהיה יותר מכדי שיעור מליחה לא שמענו ואם כדבריו עיקר הכל הוא שהייה היתרה ואיך חסרוה מכאן והיה להם לומר מלח במלחא גללניתא ומשהה לה ומנפץ לה. ועוד הטעם שכתב פגום מעיקרו דודאי המלח או שורף הדם בטבעו או מושכו ואינו שורפו א"ת שהוא שורף מה לי דקה מה לי גללניתא ואם אינו שורף אפילו גללניתא פולט ועד שידח דמי הבשר הטוחים עליו אינו כשר ואיך יכשיר רב דימי בלא הדחה כלל. ועוד שהוא בא להכחיש את הראות ואוחז את העינים, אנו רואים את המלח ואת הבשר מלוכלכים בדם והוא אומר שעבר לגמרי. ועוד שאם כן למה מנפץ אותה שאם המלח שורף אין כאן דם כלל לא בבשר ולא במלח ואם אינו שורף הרי יש טיחת דם על הבשר ובמלח, ואולי יאמר בזו שלא היה הניפוז לצורך ההכשר אלא כדי שלא יקדיח המלח את תבשילו ואין אלו אלא דברי הבאי. ועוד דבמתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ואיך יאמר רב דימי שלא יקדיח. וכן הסכימו כל חכמי ישראל. ובהלכות גדולות מנפץ ליה ממלחיה ומדיחה שפיר ושרא לבשולי.

בדק הבית על תורת הבית בית ג שער ג

ומורי רבנו משה ז"ל היה אומר שהדם נשרה במלח וכלה שהמלח דבר אניס ודק. וראיה לדבר שאין המלח מזוהם בשבילו והוא מזוהם בשביל חלב ושומן.

משמרת הבית על תורת הבית בית ג שער ג דף עד עמוד א

עוד כתב שהרמב"ן ז"ל כתב שהדם נשרף במלח וכלה שהמלח דבר אוירי ורך, וראיה לדבר שאין המלח מזוהם בשבילו והוא מזוהם בשביל חלב ושומן ז"ל. גם זו לא מצאתי לו לרב ז"ל. וא"א לומר כן שאם כן למה מנפץ את המלח והלא המלח מותר גמור הוא שאין בו הדם שכבר נשרף. ועוד למה מדיח. ואדרבה מצאתי לו לרב ז"ל הפך מזה לגמרי שהוא ז"ל כתב דלצלי אין צריך מליחה, ואפילו לגרסת הספרים דגרסי בפרק הקומץ לצלי, לא להצריך מליחה לצלי קאמר אלא להקל קאמר, והכי קאמר: מי שרוצה למלוח צלי מותר ואעפ"י שאינו מדיחו וצולחו עם מלחו, וקמשמע לן דלא תימא שעם מולחו אסור עד שידחנו, מפני שהמלח בולע את הדם והוא נאכל עם הצלי, אלא המלח ע"י האור מפלט פליט מבלע לא בלע, הילכך לצלותו בלא הדחה ובלא ניפוז שרי. אלו דברי הרב ז"ל. ומהם אתה למד שהמלח במולח לקדרה בולע הוא ולא שורף. והראיה שהביא ואמר שאין המלח מזוהם בשבילו והוא מזוהם בשביל חלב ושומן. זיהום זה לא ידענו מה הוא אם שאינו מזוהם לקבל עיפוש, המלח אינו מתעפש ולא מסריח לעולם אדרבה הוא שומר את אחרים מעיפוש וסרחון. ואם זיהום שאין הבליעה ניכרת שאין שנוי נראה בו העין תעיד שכל מה שמלחו בו משנה צורה לא מצד עצמו אלא מחמת הבלע שבתוכו ואם מלח לבן הוא אחר מליחה משחיר. גם הטעם שאמר שהמלח אוירי ודק, הרי הוא משתעי בלישנא דחכמתא ולא ידעינן מאי עד יבא מורה צדק ויורנו:

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מב עמוד א/ב

רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גללניתא ומנפץ לה. יש מפרשים שלא היה מדיחו אלא מנפץ המלח ודוקא גללניתא דהיינו מלח גסה אבל דקה לא לפי שאינו מתנפץ יפה והראב"ד ז"ל פירש שמי שאינו מולח במלחא גללניתא צריך להדיחו בכלי מנוקב יפה יפה כדי שלא יחזור ויבלע בו הדם הנבלע במלח שהוא נמחה עכשיו במים, ורב דימי מנהרדעא דמלח במלחא גללניתא ומנפץ לה ואחר כך מדיח אפילו בכלי שאינו מנוקב דאין כאן אלא טפת דם שעל פניו ואינה כדי לאסור את הבשר דצונן הוא ופורתא בטיל לגמרי ולענין המלח עצמו שמולחין בו מסתברא דשרי דאי לא הרי אנו רואין לעיל שהמלח ניתך על הבשר ונותן טעם בו והיה ראוי לאסורו אלא ודאי משמע דשרי, ואומר הרמב"ן ז"ל דטעמא לפי שהדם נשרף במלח ומיהו דוקא בדם הוא דאמרינן הכי, אבל בשומן איסור ובצירו לא.

תורת חטאת הלכות מליחה כלל ט"ו אות י"ט

כתב הר"ן דהמלח שעל הבשר לאחר מליחה מותר, ואמר הרמב"ן טעמא משום דמלח שורף ואינו בולע דם אלא נשרף בתוכו מיהו דוקא בדם אמרינן הכי אבל לא בשאר איסורין עכ"ל. ואינו כן דעת שאר הפוסקים, דא"כ בשר שנמלח ולא הודח למה צריך ששים נגד המלח שעליו כמו שנתבאר לעיל ס"י א' אלא ש"מ דהמלח אסור וכ"פ באו"ה (כלל י"א) דהמלח הוי כמו דם וכ"פ בכלבו.

באר שבע מסכת חולין דף קיג עמוד א

ואני אמרתי בחפזי שלא כתב הר"ן אלו דברים, אלא דברי תלמיד טועה הם שתלה עצמו באילן גדול הרמב"ן, וכתבו מבחוץ וטעה הסופר וכתבו בפנים. מפני שהר"ן גופא כתב בהדיא בשם הרמב"ן דהמלח עצמו שמולחין בו נעשה נבילה, ולא במקום אחד בלבד אלא בשני מקומות כתב כן בשמו... שוב מצאתי שכתב הר"ן שם (מג). בריש דבור המתחיל תנן בפירקין טיפת חלב שנפלה בחתיכה כו', וז"ל ומה שהביאו ראייה מן המליחה איכא למימר שהדם נשרף וכלה בתוך המלח לגמרי ע"כ. וזה מורה שהר"ן גופיה כתב אלו דברים שהבאתי לעיל. ועמדתי מרעיד ומשתומם כשעה חדא פה קדוש יאמר דבר זה, חדא שהרי אתה

הראית לדעת מתוך דברי הר"ן גופא בשני מקומות שהבאתי שכתב להיפך בשם הרמב"ן...וצריך נגר דיפרקינהו ומי שדעתו רחבה מדעתי יתרוך דבריו וישא ברכה. {עיי"ש שהאריך בזה, ועיי"ש בשו"ת רב פעלים ח"ד יו"ד סימן ט}.

ספר פרי חדש על יו"ד - סימן סט אות לט

[לט] כתי' הר"ן בשם הרמב"ן בפי' כ"ה אהיהא דרב דימי מלח במילחא גללניח' שהמלח אחר שמלחו בו מותר לפי שהדם נשרף וכלה במלח וכן כתב עוד הר"ן בריש שמעתתא דטפת חלב דמייתי בסוף פי' כ"ה וכ"כ הרא"ה ג"כ בשם הרמב"ן בפי' בדף ע"י ובסי' באר שבע האריך בפרט זה ורוב דבריו בכולם שם אינם נכונים עיי"ש. ומה שהקשה ממי"ש הר"ן בשם הרמב"ן גופיה אהיהא דמדיחו יפה יפה דשתי הדחות במשמע אחת בכלי מנוקב להעבי' המלח וא' בכלי שאינו מנוקב להעביר טפות דם שעליו והקשה דאם איתא דהמלח עצמו שרי למה צריך הדחה להעביר המלח אין זה קושיא, שמה שמצריך להדיח תחלה בכלי מנוקב להעביר המלח הוא מפני שאם ידיח מתחלה בכלי שאינו מנוקב להעביר טפות דם שעל הבשר המלח יבליע הדם בחתיכה וא"כ ליכא כלל בהר"ן סתירה מדבריו לדבריו וכמי"ש הרב הנזכר' דליתא. ומיהו אע"פ שדעת הרמב"ן והר"ן והרא"ה להתיר המלח עצמו אין דבריהם נכונים והרשב"א במשמרת הבית הביא לשון אחר מהרמב"ן שאוסר המלח וכן דעת הרשב"א וכן דעת הרא"ש שכתב בפי' ג"ה דף קס"ח דלא אמרי' דמלח שעל הבשר נאסר מחמת הדם ויחזור ויאסור הבשר משום שאע"פ שטעם המלח נבלע בבשר הדם שבמלח אין נבלע בו כלל מאחר שהדם אינו נכנס בבשר דמא משרק שריק עכ"ל וכן דעת המחבר ושאר המפרשים שכתבו דבשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה צריך סי' לבטל המלח שעליו משמע שהמלח בלוע מדם ואסור דא"כ לא היה צריך סי' לבטלו ומעתה יתבאר לך שמי"ש מור"ם מלח שמלחו בו פעם אחת אסור למלוח בו שנית דליכא לפרושי משום שפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר וכמי"ש התו' והרא"ש בפי' כ"ה ומידי דהוה אחומץ שחלטו בו פעם אחת שלא יחלוט בו פעם שניה וכמי"ש לעיל בס"ס ס"ו דא"כ היכי כתב אח"כ וכ"ש שאסור לאכול המלח אין כאן כ"ש כלל שבדין הראשון אפשר שיהיה מוסכם לכ"ע ובדין השני הרמב"ן והר"ן פליגי עליה וסי"ל דשרי אלא צ"ל שהטעם שמלח שמלחו בו פעם אחת אסור למלוח בו פעם שנית הוא מפני דם הבלוע במלח שנבלע בבשר ואם כן לפי"ז כ"ש שאסור לאכול המלח כו' ודוק:

פרי האדמה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

[י] ומדיחו יפה יפה. עיין מ"ש בהגמ"י ועיין מ"ש הפר"ח יו"ד סי' ס"ט דין ט' בהגהה ס"ק ל"ט מ"ש בלשון הר"ן ז"ל יעו"ש. ועיין בסי' באר שבע ממי"ש הר"ן שם בפרק כל הבשר דף תשכ"ב ע"ג וז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל ור"י ז"ל חולק וכו' ולפיכך מלח שמלחו בו בשר וכו' וזו סברא ברורה עכ"ל הרמב"ן ז"ל. ולעני"ד נ"ל דבמה שכתב הפר"ח דאיסור דמלח דצריך סי' או התם לכלי שאינו מנוקב היינו דוקא משום הדם שעליו ובוה יתיישב וזהו סברת הרא"ה בבדק הבית יעו"ש. אמנם לעני"ד נ"ל לומר דעד כאן לא קאמר הרמב"ן והר"ן ז"ל שהדם נשרף במלח אלא היכא שניתך המלח מחמת הדם, התם כיון שהגיע לשיעור זה ודאי נשרף הדם במלח, אבל אם ניתך בכלי שאינו מנוקב ע"י מים או התם דהצריך סי' היינו מחמת שניתך בקדרה דלא הגיע לשיעור דניתך מחמת הדם ודאי דעדיין לא נשרף הדם במלח, ומ"ש שם ולענין מלח שמלחו דשרי וכו' דהיינו כשניתך מחמת הדם ודוק.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עב עמוד א

המולח צריך שידח הבשר תחילה יפה יפה כדי להסיר חלאת הדם שעל פניו, ואח"כ מולח, ואחר כך ידיח יפה יפה כדי להסיר המלח שעל פניו מלא ובלוע דם ולרחוץ אותו מלחלוחית הדם שנפלט ונדבק על פניו. המולח צריך לזוהר בהדחה שלאחר מליחה שינפץ המלח או שישטפנו במים עד שלא יתנונו בתוך כלי המים שהוא מדיחו בו, שאם יניחנו עם מלחו בכלי שאינו מנוקב עם המים נמצאו המים שוברין כח פליטת הבשר ונמצא הדם שעל פני הבשר ושעם המלח חוזר ונבלע בתוכו מחמת המלח שעמו בכלי. ולפיכך תקנה גדולה היא למלוח במלח גסה במעט שהוא מנפץ אותה ננערת ונופלת, ואח"כ רשאי להדיח הבשר באיזה כלי שירצה עם קצת המים. מלח במלח דקה אע"פ שהוא רשאי צריך לשפשף היטב כדי להסיר מן הבשר המלח שהוא נדבקת עמו היטב, ועוד כדי שיוכל להדיח לאחר כן בתוך הכלי עם המים.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף לג עמוד א

מתני'. השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם - כשרים, ונאכלין בידים מסואבות {בלא נטילה} לפי שלא הוכשרו בדם; ר"ש אומר: הוכשרו בשחיטה.

תוספות מסכת חולין דף לג עמוד א

ונאכלין בידים מסואבות - לצלי איירי דלא בעי הדחה, א"נ לקדירה והודחו במי פירות.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף ז עמוד ב

הוכשרו בשחיטה. דמגו דשריא שחיטה להאי בשר מידי אבר מן החי, משויא ליה נמי אוכלא לגבי טומאה. ומקשו הכא נהי שלא הוכשרו בדם, על כרחין קודם אכילה הוכשרו במים, דאי לקדירה הרי הוכשרו במים שבה, ואי לצלי הוכשרו נמי בהדחה דודאי אפילו צלי הדחה בעי מפני הדם שעל פני הבשר, דכי אמרינן [צג:]: דנורא משאיב שאיב, הני"מ דם הנבלע באיברים אבל דם שהוא בעין אינו יוצא ע"י האש דאדרבה מתייבש הוא שם, ולאומצא נמי ודאי בעי הדחה מפני הדם שעל פניו דלא מיקרי דם האיברים שלא פירש אלא דם הבלוע בבשר, אבל מה שעל גביו ודאי אסור וצריך הדחה, י"ל משכחת לה דאכיל ליה לצלי בלא הדחה, וא"ת דדם שעל פניו אוסר, ליתיה דדם משרק שריק [קיא:]. ואינו אוסר אלא כדי קליפה הילכך קולף את החיצון והשאר מותר, א"נ משכחת לה כשהודחו ע"י גשמים שלא מדעת דכיון דלא אחשבינהו לא מכשרי:

שו"ת הרמ"א סימן קלב אות יא

יא. עוד שאלת על מי"ש הר"ן והבאתי בת"ח שלי [סימן טו סעיף כג] ^כ, דיכול להדיח הבשר לקדירה במי פירות ולא דוקא במים, ודקדקת הא הדחה ראשונה לא ושאלת טעמא. ואפשר לומר דשאר משקין מטרשי ליה ואינן מרככין הבשר כמו מים. וכזה כתב מהרי"ק [כלל קנט ענף א] לענין רחיצת אישה קודם טבילה שצוו עליה הרופאים שלא תחוף במים, כי צריך דקדוק אם מותרת לחוף ביין שאפשר שהיין מסבכין השערות וה"ה לענין מטרשי נמי, ואין כל הטבעים שוים.

^כ ועיין בש"ך וט"ז ביו"ד סי' סט סעי'ז שהאריכו להשיג על רבינו בזה והביאו ראה מתוס' הנ"ל.

סעיף ט:

ספר מצוות קטן מצוה רה

ואחר המליחה (וכן בתוס' שם ריב"א) צריך הדחה ג' פעמים ואם לא הדיחו רק פעם אחת בטוב אין קפידא בכך, ואם שמו הבשר בקדרה בלי הדחה אחרי המליחה, המלח אוסר הקדירה עד ששים מן המלח כאלו היה כולו דם, דקיימ"ל דחתיכה עצמה נעשית נבילה גם בשאר איסורין, ודלא כפירוש רבינו אפרים שאומר דוקא בשר בחלב, ויש שהיו אוסרין אפילו באלף משום דלטעמא עביד {המלח}, וליתא כמו שפרשתי למעלה דאין לאסור יותר בדבר הבלוע (=המלח) יותר מכח האיסור {=הדם הבלוע בו}.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן נג

הלכך מלח הבלוע מדם כגון שיריים ממלח בשר ונתנהו בקדירה, אם יש סי' כדי שיעור של מלח הכל מותר, ואין צריך יותר אע"פ שהמלח נעשה נבלה, וגם עדיין המלח נתן טעם בקדרה אף ביותר מאלף הוי הכל מותר, לפי שאין להמלח כח לאסור יותר מאם היה כולו דבר הנבלע מדם או נבלה האוסרו דאו יתבטל בסי', ואין לו דין מלח איסור כגון מלח של הקדש ושל ע"ז שאוסר בכל עד נתינת טעמו שזהו יותר מאלף ובלא שום ראייה.

ספר מצוות גדול לאוין סימן קמ-קמא

ובספר התרומה (סי' נג) פוסק מתוך כך שמלח הבלוע מדם כגון שיורי מליחת בשר ונתנוהו בקדירה או שמו בקדירה בשר מליח בלא הדחה בעוד המלח בלוע מן הדם עליו אם יש ששים כדי שעור של מלח הכל מותר ואין צריך יותר אע"פ שהמלח נעשה נבילה וגם נותן טעם בקדירה ביותר מאלף הכל מותר לפי שהמלח אין לו כח לאסור יותר מאילו היה כולו דם שאין להחמיר בנאסר יותר מן האוסר ואין למלח הזה הנאסר מחמת בליעה דין מלח של הקדש ושל עבודה זרה שאוסר עד נתינת טעמו, שזהו יותר מאלף, מפני שאיסורו מחמת עצמו. ורבינו יצחק ברבי אברהם וגיסי רבינו שמשון חולקין עליו בדבר ואומרים שמאחר שהמלח נימוח עם דם וכולו ומתערב בכל הקדירה ומוליך איסורו עמו, יש לשער כאילו הדם כולו מלח, ומביאין ראיה ממה שאנו אומרים בפרק גיד הנשה (חולין ט:). ר' יהודה אומר רביעית ציר דגים טמאין צריך סאתים של ציר טהור לבטלו, ולמה צריך כל כך הלא אין החומץ והמלח שבציר אסור אלא מחמת שמנונית [של] דג טמא והשמנונית היה בטל בששים, אלא מאחר שהחומץ והמלח והשמנונית מתערבים יחד ומוליכים אתו האיסור עמהן יש לנו לשער כאילו השמנונית כולו חומץ ומלח, ודווקא בציר וכיוצא בו מתבטל טעמו אבל בקדירה של מים ובשר אין בטל החומץ והמלח אפילו באלף.

טור יורה דעה הלכות תערובות סימן קה

כתב בספר התרומות מלח הבלוע מדם כגון מי מליחת בשר ונתנוהו בקדירה או שנתנו בקדירה בשר מלוח בלא הדחה בעוד שהמלח עליו אם יש סי' כנגד המלח אע"פ שטעם המלח נרגש בקדירה וטעם אינו בטל אע"פ מותר לפי שאין במלח כח לאסור משאילו היה כולו דם ואין לנו להחמיר בנאסר יותר מבאוסר ורבינו שמשון מקוצי וריב"א כתבו כיון שהמלח נימוח עם הדם ומתערב בכל הקדירה ומוליך איסורו עמו צריך לשער כאילו היה הדם כולו מלח:

פרישה יורה דעה סימן קה אות (כו)

(כו) כתב בספר התרומה וכו' אם יש ששים כנגד המלח. לטעמיה אזיל דס"ל חני"ג, ואף לדעת רבינו דלא ס"ל חני"ג אלא בבשר בחלב אפ"ה צריך כאן סי' נגד המלח דלא ידעינן לשער כמה דם בלע:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכא

ובשר יבש שנתבשל ולא הודח כתב רב"ן להתיר והאריך בראיותיו ולא מיבעיא בשר יבש אלא אפילו לח מיד כשמשמין הבשר במים נמס המלח מעל הבשר ובטל בששים, מספר צפנת פענח, וכן נוהג מהר"ם להתיר.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשלד

אסור לשרות בשר יבש מליח במים כדי למתק הבשר עד שידחנו במים תחלה אמנם אם לא הדיחו ושראו במים בדיעבד מותר שאין האיסור רק מחמת מלח שעליו הבלוע מדם והוי סי' כנגד הדם (*שבבשר) [*שבמלח]. עפ"י דביצה סי' התרומה וסי' המצות.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכו

בשר שנמלח ושהה כדי מליחה וקודם הדחה נתינהו בכלי שני ברותחים לא ידענא מאי אדון ביה משום דאמרינן בירושלמי פרק כירה תמן תנינן כלי חרס בולע תבלין אין מתבשל פירוש דעירוי כ"ש [פי' וכיון דבולע ע"י עירוי אע"ג שאינו מתבשל ע"י עירוי א"כ ה"י בולע התרנגול מדם שעליו ולכן לא ידענא מה אדון ביה] ואל תשיבני שמולגין תרנגולת בכ"ש שהי"ס ב דהתם לא נמלחה ואם פלטה דם וחזרה ובלעה מאחר שלא נסתלקה הנוצה חוזר ויוצא הדם או ע"י מליחה או ע"י צליה, אבל בשר זו שכבר נמלחה ושהה כדי מליחה אין שוב מליחה וצליה מועילין להפליטה כך מצאתי בשם ר"מ. כתב בסי' רוקח בסימן תי"ז שומן אווז שנתבשל ולא הודח והושם בקדירה אסור דהא כנתא גופה יש בה דם, כן גם השומן הוי כבשר וצריך הדחה אחרונה. {ובסימן תי"ח כתב} ובשר שנמלח ולא הודח הדחה אחרונה אסורה דבעינן מדיח ומולח ומדיח כי הדם שפירש אסור ומה שנסרך על הבשר ונתבשל עמו אסור, וכן ראיתי הלכה למעשה שאסרו רבותינו כמה פעמים ואפילו בשר יבש שלא הודח באחרונה כשתולו בעשן והונח בקדירה לפשר במים ולהדיחו ושכחוהו עד שהי"ס ב והורתח, ואסרו הבשר מאחר שהדם נדבק בו ולא הודח ואע"ג שנתייבש מאחר שבהם חזרה ובלעה ודמי לחרס של זב וכן איתא בזבחים פרק התערובות [ודמין] לקנקנים של עובדי כוכבים תוך שנים עשר חדש וכו' ולכתמים הטמאים. אבל רבינו אליעזר [*ממין] היה מתיר מאחר שנתייבש וטפף כל הדם.

ספר הרוקח הלכות מליחה סימן תיח

הדחה אחרונה. בשר שהודח והומלח ולא הודח באחרונה אסור דבעינן מדיח ומולח ומדיח כי דם הנפש אסור. ומה שנסרך על הבשר נתבשל אסור. וכן ראיתי הלכה למעשה שאסרו כמה פעמים כל רבותי. אפילו בשר יבש שלא הודח באחרונה כשתלו אותו בעשן והונח בקדירה לפשר המים להדיחו ושכחו עד שאין הי"ס והורתח בו ואסרו הבשר מאחר שהדם נדבק בו ולא הודח ואע"פ שנתייבש מאחר שבהם הדר בלעה, ודמי לחרסו של זב בזבחים בפרק התערובות וקנקנים של גוים בתוך י"ב חדש ולכתמים המטמאים. וחומץ בפסח דפליט. אבל רבינו ר' אליעזר ממין מתיר מאחר שנתייבש וטפף כל הדם. כך קבלתי ממנו בשר לח מאחר שנמלח ולא הודח אפ"ה אם שהה כשיעור צליה ואחר כך ניתן בכלי ומצאו בו ציר שניטף ממנו אותו הבשר אסור דרב דימי מנהרדעא מלח ליה מילחא גללניתא ומנפץ ליה. בה"ג מנפץ ליה ומחזיר ליה במיא שפיר דאין מועיל לו ניפוף וצריך הדחה אחרונה שאם לא ינפצנו נעשו המים שהדיחה בהם רותחת מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו הוי כרותח דצלי ונאסר הכלי והבשר על כן צריך כל אדם לזוהר שלא יכניס אדם בשר הרבה בכלי שבו מים מעט אלא יתן מים הרבה בכלי ומעט בשר בהם שיהו ראוי לשתות או יתפס האבר וידיחנו מעט בידיו קודם שיתננו בכלי. ולא יתן הבשר בכלי לכתחילה. כי ציר היוצא ממנו חוזר ונבלע בו ואסור.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו

[ח] וצריך להדיח שתי פעמים ראשונה להעביר המלח הבלוע מדם ושניה להעביר לחלוחית המים ראשונים האסורים הנשארים על הבשר לפיכך הזכיר שמואל שתי פעמים יפה ואם נכרי או עבד שם בשר בקדירה ולא ראו אם הדיחו אם לאו אע"פ דכתב רב האי דאין סומכין על דבריו של נכרי לאיסור כדמשמע פ' בתרא דיבמות גבי נכרי המוכר פירות וכו' ולא להיתר מדאמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור מ"מ הכא יש להתיר אם היה יודע הנכרי מנהג ישראל והיה שם ישראל יוצא ונכנס או קטן בן דעת בבית שירא פן יגיד ועוד דאמרינן פ' אין מעמידין נכרי נהי דאיסורא לא קפדי אנקיותא קפדי, ואם אין יודע מנהגי ישראל אזי הכל אסור אפ"ה יש שם יוצא ונכנס דשמה להקל טרחו עשה באיסור וכן הדין בהדחת כלים של בשר ושל חלב או אם מלג תרנגולת ולא ראה ישראל אם בכלי ראשון או בכלי שני ובסי"ה כתב שריצב"א היה מחמיר שלא להתיר בשר שהדיח נכרי ואין ישראל רואהו אלא בטעימת קפילא נכרי לידע אם יש בקדירה טעם מלח יותר מדאי. וכן מצאתי בתשובת רבינו שמשון שמצריכין בקדירה ששים. אמנם מורי רבינו שיחיה מתיר בדיעבד בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ולא הודח אחר כך ונתבשל בקדירה, כי בכל שעה יש בכל חתיכה לבטל דם שעלה, וכ"כ בספר התרומה והמצות, ועיין בתשובת בסי' ו' ורבינו שמשון מקוצי מחמיר בדבר כדפרישית בתשובה ע"כ.

ספר אור זרוע חלק א - הלכות בשר בחלב סימן תעד

אי לאו מסתפינא מלתא אמינא. הבשר לח שנמלח ושהה כשיעור צליה והושם בקדירה בלא הדחה כלל שהוא מותר שהחתיכה גופא והרוטב שבקדירה מבטלין אותו הדם דנפיק מינה בששים, ולא משערין החתיכה אלא בדם דנפיק מינה, דאע"ג דבביתא דאיסורא גרידא משערין ולא במאי דנפיק מינה, היינו חתיכה דאיסורא שלא הותרה מאיסורא קודם שהושמה בקדירה. אבל האי חתיכה שנמלחה ופלטה כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ולא אסור אלא הדם שעליה ודא"ל חתיכה גופה וכל מה שבקדירה מצטרפין לבטלו בששים ואפילו ששים יכול להיות דלא בעי דכיון דנמלח נפק לי מתורת דם ולא בעי ששים ובטל ברוב דלא אסיר אלא מדרבנן, כההיא דהקומץ רבה דא"ר יהודה אמר זעירא דם שמלחו אינו עובר עליו וכ"ד מדרבנן לא בעי ששים אלא בטל ברובא. וכן מצאתי שכתב רבינו אלעזר בר נתן זצ"ל {ראב"ן} בסוף תשובה המתחלת יפירת מבני אדם, דבשר גנוב שבישלו בלא הדחה מותר שאם דמו זב ממנו ומיעוט נשאר על האבר, דנהי דלכתחלה אין מבטלין אותו בלא הדחה דאין מבטלין איסור לכתחילה. אבל בדיעבד לבטלה במים שבקדירה ובבשר בששים, ואפ"ה דם גמור בטל דלא עדיף מחלב וכש"כ דם זה שנמלח ובטל מתורת דם עכ"ל. ושוב מעשה בא לידו בדבר יבש שנתבשל בלא הדחה והתירו ושלו לו הרב רבי אברהם בן ר' שמואל

ז"ל משפירא דבר חדש באת להתיר. והשיב לו לא הייתי יודע שדבר חדש הוא לכם לא הייתי יודע שמזנזו אדם בזה כ"א לפי תלמודי שלימדוני רבותי, דמנפץ ליה שמנפץ המלח מעל האבר הייתי מבין שאין איסור אלא דם היוצא אבל במלח שלנו הנמסת על הבשר הייתי אומר כאשר יבש אין כאן לא מלח ולא דם. ולא שאלתי את פי רבותי בזה כי הייתי אומר דבר פשוט הוא זה. לכן עתה חקרתי ומצאתי לי חבר וסעד בגלילי יד הרב הלוי קרובי ר' יעקב וכן מצאתי. אני שמעתי מפי מורי על בשר יבש מלוח שהושם בקדירה ולא רוחץ אין בכך כלום. ומה שאמר מדיח ומולח ומדיח הדחה אחרונה לא מפקי דם וכל דם האברים יוצא מן המלח מה שמדיחים באחרונה כדי לרוחצו מדם שנתלחלח מבחוץ מדם שיצא ממנו. הלכך השתא שנתייבש אין בו לחלוחית דם וידעתי כי רבו המובהק הי' הרב רבינו קלונימוס. הנה ראה שכבר דבר זה הי' לעולמים. ועוד מעשים בכל יום וגם הראשונים כן שמשמין בשר יבש בפרור או בקלחת ונותנים עליו המים ומפשרים המים אפ"י עד כדי שהיד סולדת בהם. ואם מחזיקים דם בבשר הי' לך לאסור להשרות בשר יבש עד שידיחוהו במים. אלא ש"מ דלא החזיקו בו ראשונים דם ולא אחרונים ולא חדש הוא. ואני כמו כן אמרתי דכל הדם זב מעל החתיכה דדם משרק שריק וא"צ הדחה אלא משום המסת המלח שעל הבשר שלא נמס וכלה עדיין ולכשיבש כלה עכ"ל.

ראב"ן שאלות ותשובות סימן כד

ואשר אמרתם על בשר יבש דנתבשל בלא הדחה בדיעבד שרי, ואמרת דבר חדש באתי להתיר, לא הייתי יודע שדבר חדש הוא לך כי לי לא היה חדש ולא הייתי סבר שיזננדו בה אדם כי אם לפי תלמודי שלימדוני רבותי, מלח לה מלח גללני ומנפץ לה [שם ק"יג א], שמנפץ המלח מעל האבר, הייתי מבין שאין איסור דם היוצא אלא במלח כאשר פירשתי, ומלח שלנו הנימסת על הבשר הייתי אומר כאשר יבש אין כאן אלא לבד מלח ולא דם, ולא שאלתי את פי רבותי כי הייתי אומר דבר פשוט הוא, אכן עתה חקרתי ומצאתי לי סעד בגלילי ידי הרב הלוי קרובי ר' יעקב, וכן מצאתי אני שמעתי מפי מורי על בשר יבש מליח שהושם בקדירה ולא רוחץ אין בכך כלום. ומה שאמר שמואל מולח ומדיח, הדחה אחרונה לא מפקא דם דכל דם האבר יצא מן המלח ומה שמדיחין אותו באחרונה משום דם שנתלכלך באחרונה מבחוץ כשיצא ממנו, הילכך השתא כשנתייבש אין בו ליחלוחות דם, וידוע לי כי רבו המובהק היה ר' קלונימוס, הנה ראה שכבר דבר זה היה לעולמים. ועוד הא מעשים בכל יום וגם הראשונים כן עשו משמין היו [בשר] יבש בפרור או בקלחת ונותנין עליו מים פושרין אפילו עד כדי שיהא היד סולדת בהן, ואם מחזיקין דם בבשר יבש היה לך לאסור להשרות עד שידיחו, אלא לאו ש"מ דלא החזיקו בו ראשונים דם וגם [לא] אחרונים [ו]לא חדש הוא, ואני אמרתי כמו כן דכל הדם זב מעל הבשר דדם [מיסרך סריך] [מישריג שריג] וא"צ הדחה אלא משום המסת המלח שעל הבשר שלא נמס וכלה עדיין כולו ולכשיבש כל [עד כאן מופיע באו"ז]. ומה שהבאת ראייה מכלים שבלעו איסור ויבשו אלמא [לא] נפלט איסור ע"י יובש, מה ענין פסחים אצל גיטין כלים קריירי ואיסור בלוע בתוכן ואין איסור נפלט מהן אלא ע"י מה שאמרו בהן חכמים, [וגם] אני מודה במליחת גלגלית שהוא קריר שאין בלעו יוצא מתוכן ע"י יובש באלתור כי אם בניפוץ או בהדחה, אבל מלח שלנו הוא נמס ע"י בליעת הדם וליחלוח הבשר חלף והלך לו ואין כאן לא מלח ולא דם. ועוד טול לך ממה שהבאת פשתן שטוואתו נידה יבש טהור ואפ"י הרטיבו במים דכיון דיבש הטווי אמר אין בו רוק, גבי בשר יבש נמי אין בו דם, ואדמותבת ליה מר' יהודה סייע לי מתנא קמא, וידעתי את לבך כי לא הבאת לי ראיות הללו כי אם לחדדני ולתהות על קנקני. וגם מהלכות גדולות [הל' דם קל"ג] שהבאת מסייע לי לפירושא דידי, מנפץ לה ממילחא ונחווריה, מדקאמר מנפץ לה ש"מ מנפץ האבר מן המלח שעליו, ולא כפירושך שאמרת שמשבר המלח ומנפצו ומהדקו, לשון מפץ אתה לי [ירמיה נ"א]. ומה שאמר וניחוריה וסברת שהוא לשון הדחה, ליתא דא"כ הו"ל למכתב לשון הדחה ונדחיה ומדחיה דלא שייך למימר לשון חירור בבשר כי אם בבגד וכבסו ויחווורו תרגום, אלא ודאי ונחווריה לשון פליטה כמו כל זמן שנוחרת דמסת נידה [ס"ד ב], והכי קאמר מפיץ ליה ממילחא ומפליטתה שנבלע בתוך המלח דהוא הדם ושפיר דמי. ותו אי אמרת בשלמא דהא דרב דימי כדפרישית רבותא אשמעינן דבמילחא גלגלית עסיקנן לא בעינן הדחה אחרונה אלא בניפוץ סגי ליה, אלא אי אמרת דבעי הדחה מאי אשמעינן היא היא. ומה שאמרת דלא הוי יבש עד י"ב חודש כדאמרינן [ע"ז ל"ד א] בחרצנים וזיגין ואבטא דטייעי וקנקנים של גוים, מי דמי התם האיסור נבלע בהן וקים להו לרבנן דאינו יוצא מהן לגמרי עד יב"ח, אבל הכא אין איסור נבלע בבשר אלא ליחלוחות יש עליו. ואפילו לדבריך שאמרת מקצת הדם נשאר על הבשר מבחוץ, כשיבש כלה כל הדם שהרי אין רישומו ניכר, ותדע שכן הוא דאילו כוס של ישראל ששתה בו הגוי פעם אחת ונגב הכוס ולא הודח ואחרי כן מזוגו בו לישראל, בדיעבד נמי מצית אסור ליה, הא נגוב הכוס היה ואין בו לא טופח ולא על מנת להטפוח. וא"ת מכובי דאנסו בפומבדיתא ואהדרניהו ואמר משכשכן במים [ע"ז ל"ג ב], מי יימר דהווי נגובין, ואם תימצי לומר נגובין, דילמא לכתחילה בעי שיכשוך אבל בדיעבד לא נאסר היין בכך, גבי בשר יבש נמי נהי דלכתחילה בעי הדחה אבל בדיעבד לא נאסר. ומה שאמרת דלא לישתמיט אמורא ולמימר יבש מותר בלא הדחה, לא הוצרך דמילתא פשיטא הוא דאמאי מצריך שמואל הדחה אחרונה משום המסת המלח והדם שעל החתיכה וכי יבש הוא ליתיה, ועוד האיך ישמענו על דברי שמואל דיבש מותר בלא הדחה והלא עיקר מילתיה דשמואל אבשר שיש בהן מזיריקי קאי, כדמוכח בשאלתות דרב אחא [ויקרא שאילתא ס"ז] והכי איתיה התם וכי אסר רחמנא לדם האיברים היכא דפריש אבל היכא דלא פריש [מאכילה] [מיכליה] באומצא ולית לן בה אבל הני מזיריקי אף על גב דלא פירש אסור דאמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו וכו', ומדמוקי לה במזיריקי ש"מ דבבשר לא מיירי דההיא הדחה מהניא להוציא דם מן המזיריקי דהם הגידין של דם ולפיכך לא הוזכר בשר יבש, וכל דברי שמואל אינן אלא בבשר לח כדפרישית.

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח

וכתב בא"ז אי לאו דמסתפינא מחבריא אמינא מילתא הבשר שנמלח ושהה כשיעור צלייה והושם בקדירה בלא הדחה כלל שהיא כשירה שהחתיכה גופה והרוטב מבטלין בששים אותו הדם דנפק מיניה משום דחתיכה שנמלחה פלטה כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ולא אסור אלא דם שעליו לכך חתיכה גופא וכל מה שבקדירה מצטרף לבטל בסי'. וכן נהג מהר"ם להתיר ממרדכי. ומעשה בא לפני ראב"ן בבשר יבש שנתבשל בלא הדחה והתיר.

שו"ת בנימין זאב סימן שלב (הובא בהגהות שערי דורא שער א' סק"א).

מצאתי הגהה מא"ז בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ושגגו ונתנוהו בקדרה בלא הדחה לבשלו מותר, שכבר פלט דמו במליחה ולא נשאר רק מעט דם מן המלח ואותו דם בטל בסי' כי אין לך שום חתיכה שנמלחה ושהתה כדי שיעור מליחה שלא יהא בה ס' כנגד הדם שעל המלח כ"ש שהמים שבקדרה כמו כן מצטרפין לבטל הדם אבל אין צריך מצירוף המים כי בחתיכה עצמה יש ס' וליכא למימר מלח לטעמא עבידא וטעמא לא בטיל דהא לא שייך אלא בדבר האיסור כגון תבלין של ע"ז אבל מלח גופיה היתר הוא עכ"ל. והכי פירושו דגבי תבלין מה שנותן טעם הוא גוף האיסור פ"י תבלין עצמן של ע"ז הם האיסור ולכן לא בטיל אבל הכא המלח אינו נשאר אלא מחמת הדם ואין ראוי שיאסור המלח יותר מהדם דאם הדם בטל בסי' כ"ש המלח זה נראה לי הדיוט בנימין: עוד הגהה מא"ז אי לא דמסתפינא מחבריא אמינא מלתא הכי בשר שנמלחה ושהתה כשיעור צלייה והושם בקדרה בלא הדחה שהיא מותרת שהחתיכה גופה והרוטב מבטלין בסי' אותו דם דנפיק מניה משום דחתיכה שנמלחה פלטה כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ואין בה אלא איסור הדם שעליו לכן חתיכה גופה וכל מה שבקדרה מצטרף לבטל האיסור בסי' וכן נהג מהר"ם מרטנבורק להתיר עכ"ל: אמנם נראה לע"ד דצ"ע על אלו השני ההגהות, דלעיל מא"ז דאמאי בהגהה בתרא הצריך לצרף כל מה שבקדרה עם החתיכה לבטל בסי' משא"כ בהגהה קדמאה כתב דחתיכה גופה מבטלת בלי שום צירוף שיש בקדרה וכדי ליישבם דלא יחלוק דידיה אדידיה י"ל ולחלק בין חתיכת בשר עבה דדמה מרובה ומלחה מועט מצרכינן כל מה שבקדרה עם החתיכה לבטל הדם בסי', וכשהחתיכה קלושה דמלחה מרובה ודמה מועט מצרכינן החתיכה לחוד לסי', זה נראה לי הדיוט בנימין כה"ר מתתיה ז"ל ה"ה.

ב"ח יורה דעה סימן סט

ולפע"ד אין זה אמת דהלא בין בזו ובין בזו איכא חדא לטיבותא וחדא לרעותא דעבה מלחה מועט ודמה ובשרה מרובה ובאינה עבה מלחה מרובה ודמה ובשרה מועט ועוד הלא בשנייה כתב וכן נהג מהר"ם להתיר ובהגהת מיימוני כתב להדיא על שם מהר"ם ומביאו בית יוסף דס"ל דבכל חתיכה יש ששים לבטל הדם שעליה אלמא דמדינא א"צ צירוף, אלא ודאי דמ"ש בשנייה דחתיכה גופה והרוטב מבטלין אותו דם וכו' לרווחא דמילתא כתב כך דהאמת הוא שיש שם רוטב ואם כן מצטרף לבטל אבל לא צריך צירוף ותדע שכן הוא דאם היה סובר דצריך צירוף היה לו לומר דהרוטב מצטרף לבטל הדם אם יש שם ששים בין הכל דהשתא שפיר הוי משמע דצריך צירוף ואם אין ששים בין הכל אסור מדלא כתב הכי אלא תפס בפשיטות דחתיכה גופה וכל מה שבקדרה מצטרף לבטל האיסור בששים אלמא דס"ל דמדינא בלא צירוף ודאי איכא ששים והצירוף אינו אלא לרווחא דמילתא ובין שהצירוף מרובה או מועט אין ספק דאיכא ששים לבטל מיהו השערי דורא עצמו כתב בפירוש מותר אם יש ששים בחתיכה ובמים ובתבשיל כנגד לחלוחית דם ומלח שעל החתיכה מבחוץ וכו' אלמא דמצריך צירוף

והכי משמע מלשון הסמי"ק וכן הוא בדברי האחרונים והכי נקטינן. וכתב באיסור והיתר הארוך גבול לזה דאם יש בקדרה כ"כ כמו החתיכה אז ודאי יש ששים ושירי ומהרש"ל באיסור והיתר שער ח' (סי' טו ס"ק ה) כתב להחמיר דבעינן ששים כנגד כל החתיכה לפי שנתבשלה בדמה דחשיב ליה הדם שעל הבשר כמו איסור הדבוק, ולא נראו דבריו דאין זה איסור הדבוק כי מיד שבאה החתיכה למים נמס המלח והדם שעליה גם לא נהגו כמותו בזה כל מורי הוראה:

ספר איסור והיתר הארוך שער יא

א. בשר שהודח ונמלח ושה שיעור מליחה ונתבשל אח"כ בלי הדחה אחרונה אסור אף בדיעבד, דהמלח הואיל ואיסור בלע נ"נ וחוזר ונבלע בבשר, ונצטרך מעתה ס' נגד כל המלח דחתיכה עצמה נעשה נבילה, דאין בחתיכה ששים נגד כל המלח וליחלוחית דם שעליה, וגם נמצא לפעמים חתיכה רחבה וקלישה שאין בה אפילו ל' נגד המלח שעליה והמלח שנשאר על הבשר נחשב כדם גמור אפי' לאחר ששהה שיעור מליחה אף לרש"י, ולכ"ע דהא בלע מהדם תוך שיעור פליטתו ואף הקדירה שנתבשל בה אסור מאחר שאין ששים בין הכל נגד הדם.^א ואפי' אם הושם רק בכעין כ"ר כגון בכלי ב' שהיס"ב ונזכר קודם שהתחיל הקדירה להרתיע ואירעו מסתפק במרדכי פ' ג"ה לאוסרו וכתב אע"ג שבעלמא כ"ש אינו מבשל שמא הכא מבשל שפיר משום רתיחת מליחת הבשר דהא עדיין המלח עליו עכ"ל. ונהגו לאוסרו:

ב. וכתב הרוקח ואפי' שומן אווזה שנתבשל בלתי הדחה בתרייתא אסור דהא כנתא גופא יש בה דם א"כ כל שומן הרי הוא כבשר שומן עכ"ל:

ג. וכתב בסמ"ק ומיהו אם הדיחו אפי' רק פעם אחת היטב אחר המליחה מותר בדיעבד:

ד. וכתב בא"ז ודוקא המלח לבדו נעשית חתיכה נבלה אבל החתיכה בשר עצמו לא נ"נ כלל אע"פ שאין בה ששים נגד המלח שעליה דלא שייך זה אלא כשהאיסור דבוק בחתיכה, אבל הכא נמס מאליו מיד כשמימיין אותה בקדירה, ולכן אם יש ששים אפילו באותה חתיכה עצמה עם המים שבקדירה נגד לחלוחית דם ומלח שעליה מותר אפי' אותה חתיכה עצמה ואפי' אם נתבשלה לבדה דהא אפי' דם גמור בטל דלא גרע מחלב כ"ש דם זה הנמלח ובטל מתורת דם עכ"ל מהרי"ש. והיינו אם יש במים ותבשיל שבקדרה כ"כ כמו הבשר עצמו הוי שפיר ס' עם הבשר נגד ליחלוחית דם ומלח שהיה עליה ומותר בדיעבד לד"ה, דהא לא"ז ושאר קצת הגאונים הוי ששים בכל החתיכה עצמה לבדה. ולא דמי הכא לבשר שנתבשל בלא מליחה שאנו אוסרין לשם כל החתיכה ומצריכין ששים נגד כולה דהתם נתבשלה בדמה והוי כאיסור הדבק בה ונ"נ אבל הכא החתיכה שנמלחה ושהה כבר פלט כל הדם לחוץ והיא היתר גמור ואין בה איסור אלא הדם שעליה וכשמימיין אותה בקדירה נמס המלח שעליה ואינו נשאר שום איסור דבוק בה כלל.^ב נמצא שאין איסור בחתיכה זאת יותר מבשאר קדירה ומצטרפין שפיר לבטל ואף הקדירה מותרין אף לכתחילה. וכתב בספר התרומות ואע"פ שהמלח לטעמא עביד מתבטל שפיר בששים ולי"ד לתבלין של א"י דהתם הן גופא דאיסורא אבל הכא אין איסור המלח מגופו אלא מבליעת הדם (הג"ה)^ג וא"כ אינו חמור מאלו היה כולו דם וכל דם מתבטל בס':

ה. וכתב במרדכי פרק כל הבשר וסוף פ' כירה בשם הרב מקוצי ורשב"א וכן ראיתי הלכה שאסרו כל רבתי אפילו בשר שנתייבש בעשן והודח אח"כ הדחה בתרייתא במים רותחין (הג"ה) בכ"ר שהעבירו מעל האור אע"פ שנתחיתו אם היד סולדת בהן כמו בבשר לח מאחר שעדיין נדבק הדם בה ולא הודח ואע"פ שנתייבש, מ"מ מאחר שבא למים נעשה לח והדר נבלע בבשר דנהי נמי דהבשר אינו מתבשל מ"מ הדם בולע בו, מידי דהוה אכלי דאינו מתבשל דאין שייך בו בישול ואפי"ה בולע ע"י כלי א' עכ"ל. וכן אוסרו ברוקח בשם ריב"ק ור"א מטעם דלא מצינו דבר שבלע איסור ונתייבש דבטל איסורו. מידי דהוה אכתמים דמטמאים וכן בגת אמרינן שהיא לחה כל שנים עשר חדש, וכן אוסרו מהר"ר ענשכ"י ז"ל בדיעבד:

ו. וכ"ש אם נתבשל ממש בלתי הדחה בתרייתא שאסור אפילו בדיעבד כמו בבשר לח^ד וטוב להדיח הדחה בתרייתא של בשר יבש בפושרין (הג"ה)^ה שחזק יותר להסיר הדם והמלח שנתייבש עליו מהצונן:

ז. וכתב במרדכי ובסמ"ק בשר לח או יבש שמלחו יותר מדאי וצריך לשהותו במים כדי למתקן צריך שידחנו קודם לכן דאל"כ השרייה חוזרת ומבלע הדם שבמים לתוכו עכ"ל. ומיהו בדיעבד לא נאסר אלא אם שרה במים מע"ל דלא גרע משריית הדחה קמייתא, ואין לומר שיחשוב הבשר כרותח גמור מחמת מולחו דעד כאן לא מסתפק במרדכי אלא בחימום דכ"ש, אבל בצונן גמור לא, דהא יש מים מעורבים בהם ודוקא כשיש רק מעט מים והרבה בשר עד שאין ששים במים עם הבשר לבטל הדם שבמלח, דלא גרע השרייה מאלו נתבשל בתוכה לגמרי שמותר בדיעבד כדאיתא לעיל:

תרומת הדשן פסקים וכתבים סימן סו

על הבשר שנמלח ולא הודח ונמלח שנית, לא ידענא למאי ניחוש לה. אי ניחוש שהמלח השני יבליע בחתיכה לחלוחית דם שעליה, עיין אשירי פ' כל הבשר בדיבור הארוך שמפורש דין מליחת בשר על גב בשר, כתב שם דאין דרך המלח להבליע הדם אלא להפליטו ולמושכו אליו. ותו מטעם הציר כמו שכתבת ע"ש יתבאר צדדין להתיר.

ספר האגור הלכות מליחה סימן אלף קצא

בשר שלא הודח כי אם פעם אחת כאלו לא הודח כלל דבעינן יפה יפה.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תתמד

בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו קודם הדחה ברותחין בכ"ש. לא ידענא מאי אדון בה. [משום דאמרי' בירושלמי פרק כירה (ה"ה). תמן אמר כלי חרס בולע תבלין אינו מתבשל פירוש משום עירו דכ"ש – קטע זה ליתא בב"י וביש"ש]. ואל תשיבני ממה שמולגין תרנגולת בכלי שני דהיינו שהיס"ב, דהתם לא נמלחת ואם פלטה דם וחזרה ובלעה מאחר שלא נתבשלה חוזר ויוצא הדם או ע"י מליחה או ע"י צלייה. אבל בשר זה שכבר נמלח ושהה כדי מליחה שוב אין מליחה וצלייה מועילין להפליטה.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכו

בשר שנמלח ושהה כדי מליחה וקודם הדחה נתניהו בכ"ש ברותחים לא ידענא מאי אדון ביה, משום דאמרינן בירושלמי פרק כירה (ה"ה), תמן תנינן כלי חרס בולע תבלין אין מתבשל, פירוש דעירו כ"ש, ואל תשיבני שמולגין תרנגולת בכלי שני שהיד סולדת בו דהתם לא נמלחה ואם פלטה דם וחזרה ובלעה מאחר שלא נסתלקה הנוצה חוזר ויוצא הדם או ע"י מליחה או ע"י צלייה אבל בשר זה שכבר נמלחה ושהה כדי מליחה אין שוב מליחה וצלייה מועילין להפליטה, כך מצאתי בשם ר"מ.

ים של שלמה מסכת חולין פרק ח

והיכא שהדיחו ברותחין שהן בכ"ש, והיס"ב, כתב רשב"א (סימן תתמ"ד) לא ידענא מה אדון בזה, ואל תשיבני ממה שמולגין תרנגולת בכ"ש, דהתם לא נמלחה, ואם פלט הדם, וחזרה ובלעה, מאחר שלא נתבשלה, חוזר ויוצא דם ע"י מליחה, או ע"י צלייה, אבל בשר זה שכבר נמלח, ושהה כדי מליחה, שוב אין מליחה וצלייה מועילין להפליט ע"כ, והמרדכי (סימן תשכ"ו) כ"כ בשם מהר"ם, וקצת בלשון אחר, ובשר שנמלח, ושהה כדי מליחה, וקודם הדחה נתנוהו בכ"ש ברותחין, לא ידענא מה אדון ביה, משום דאיתא ביר' פרק כירה (שבת פ"ג ה"ה) תמן תנינן כלי חרס בולע, תבלין אין מתבשל, פ"י דעירו ככ"ש, ואל תשיבני

^א וכ"כ בשערים דאם יש ס' בחתיכה ובמים נגד הדם והמלח שעליה מותר:

^ב אמנם בהג"ה במיימוני בפ"ו כתב בשם רשב"א שאף בזו צריך ס' נגד החתיכה עכ"ל הג"ה ונהגו להקל:

(הג"ה) * איסור המלח כו'. ר"י בעל התוספות בעל הסברא הזאת והכי נהוג דסברא זאת אשכחן בכל המקומות בדברי רבותינו הגאונים דאין הנאסר יכול לאסור יותר מהאוסר אותו מהר"א ז"ל:

^א ראב"ן ור' יעקב הלוי מתירין בשר יבש שנתבשלו בלי הדחה אחרונה ועיין סי' י':

(הג"ה) ** במים רותחים כו'. לשון השערים ומיהו נהגו העולם כשמדיחין בשר יבש מן המלח במים חמין נזהרין שלא תהא היד סולדת בהן והיינו לכתחילה אבל בדיעבד פסקו להתיר. סי' י':

שמולגין תרגול בכלי שני שהיסיב, דהתם לא נמלח, ואם פלטה דם, וחזרה ובלעה, מאחר שלא נסתלקה הנוצה חוזר ויוצא הדם, או ע"י מליחה, או ע"י צלייה, אבל בשר זה שכבר נמלח, ושהה כדי מליחה, אין שוב מליחה וצלייה מועילים להפליטה ע"כ. והוא נבדק וצריך להולמו, אם אין כאן טעות סופר, כי בסמ"ג (לאוין ס"ה, האופה) ג"כ הביא דבר זה, ודייק מינה דעירו ככלי ראשון, וכתב נמי, שמעינן מן הירושלמי דדוקא ע"י עירו הוא דאמרין מתבשל ובלוע, אבל כלי שני אינו בולע ואינו מבשל כו', וזהו היפך מדברי מהר"ם, ונ"ל, שדעת מהר"ם, מאחר דבעי תלמודא לומר מתחילה דכלי חרס בולע, ותבלין אין מבשלין, אי"כ ס"ל דעירו ככלי שני שאינו מבשל, ואפ"ה היא בולע, אי"כ ה"ה נמי כ"ש, אף שאינו מבשל מ"מ בולע, וא"כ ה"נ נימא כ"ש מבליע הדם שבתוך המלח (כגון תרגולים) [בתוך התרגולות] ונאסרה ודו"ק, וא"כ לכתחילה ראוי להזהר, אבל בדיעבד אינו נאסר, לפי מה שכתב לעיל בס"ד שכל שני אינו מבשל, וגם אינו מפליט ומבליע הדם שבתוך המלח בבשר, דהא המלח לאחר שפסק כחו לא חשוב עוד כרותח, ואל תשגיח במ"ש מהר"ם בתו"ח שלו (כלל א' דין י') לאסור אף בכ"ש בשם או"ה, גם דעת מהר"ם (הגש"ד סימן נ"ז אות ב') שכלי שני אינו מבשל כלל, ולא מפליט ומבליע כאחת.

סעיף י

ספר כלבו סימן קג

והוא שיש גוי או גויה משמשין בבית ישראל ושמו בשר בקדרה ולא ידעין אם הדיחוחה אם לאו, נאמנין במסיחין לפי תומם, וכ"ש אם יודעין בטיב יהודים. ואם יש נער או נערה יודעין בטיב הדחה או יוצא ונכנס מותר דמרתת, ויש לנו עוד לומר דלנקיותא קפדי, ע"כ.

ספר מצוות קטן מצוה רה

ואם יש גוי או גויה משמשין בבית ישראל ושמו הבשר בקדרה ולא ידעין אם הדיחוחה אם לא נאמנין במסיחין לפי תומם, וכ"ש אם יודעים בטיב יהודים ו[אם] יש שם נער או נערה יודעין בטיב הדחה או יוצא ונכנס מותר משום דמרתת, ועוד דיש לנו לומר דלנקיותא קפדי.

ים של שלמה מסכת חולין פרק ח אות צד

צד. דין גוי או שפחה שבבית ישראל מלגה תרגולת, ולא ידע הישראל אם בכלי שני, ומותר, או בכלי ראשון, ואסור, או הדיחו בשר מן המלח, ולא ראה אם הדיחו כראוי, או כל כה"ג, אז אם הגוי יודע מנהג הישראל, ויש ישראל נער קטן יוצא ונכנס בבית, הכל מותר, ואם אין הגוי יודע מנהג הישראל הכל אסור, אפילו ישראל יוצא ונכנס, ובארנו, היכא שהישראל הזהיר את הגוי שלא ידח הבשר שלא בפני ישראל, והחציף, ולא נטל רשות מישראל, אפי' יוצא ונכנס כו' אסור, וכל דבר שהוא בחזקת היתר, ובא הגוי ואמר שנפל בו דבר איסור אין להאמין לו, אפילו מסיח לפי תומו, וכן קטן:

כתב בש"ד (סימן ל"ב) וז"ל, אם גוי או שפחה שבבית ישראל מלגו תרגולת, ולא ידע הישראל אם בכלי שני מלגו, ומותר, או בכלי ראשון, ואסור, או הדיחו בשר מן המלח, ולא ראה ישראל אם הדיחו ב' פעמים, ונתנו בקדרה, או מלח בשר, ולא ידע ישראל אם בכלי מנוקב מלחו, או אם הדיחו קערות, ולא נודע אם הדיחו קערה חולבת עם קערה של בשר, או הדומה לזה, אעפ"י שאין סומכין על דבריו של גוי, לא לאיסור, ולא להיתר, לא לאיסור, מההיא דיבמות (קכ"ב ע"א) דתניא, גוי שהיה מוכר פירות בשוק, ואמר פירות הללו של ערלה הן, של עוקה הן, פירש"י שהוא שם עיר שבארץ ישראל שפירותיה משתמרין, וצריכין להתעשר, ורבותינו פירשו ל' גדר, כמו ויעזקהו (ישעיה ה' ב) ובשביעית מדבר, דתניא (ת"כ בהר פ"א ה"ג) אי אתה בוצר מן המשומר, של נטע רבעי הן, לא אמר כלום, כלומר, לא נתכוין זה אלא להשביח מקחו, לומר שהם מאילן בחור, ולא להיתר, אליבא דרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור כו' (צ"ה ע"א) מ"מ יש להתיר כאן, אם גוי יודע היאך היהודים עושין, אז הכל מותר, אם הישראל יוצא ונכנס, או קטן בר דיעה, דמירתת הגוי, פן ירגיש בו, אך אם הגוי אינו יודע מנהג ישראל, אז הכל אסור, אפילו אם ישראל יוצא ונכנס, דנימא הגוי עשה להקל טרחו, כמו שרגיל לעשות, ובסמ"ג (לאוין קל"ז) הוסיף וז"ל, ועוד יש טעם להתיר, שאנו אומרים בע"ז פ' א"מ (ל' ע"א) גוים נהי דאייסורא לא קפדי אנקיותא קפדי, וזהו נקיות, להדיחו אחר המליחה, וריב"א פירש שלא להתיר זה אלא ע"י טעימת קפילא ארמאה, פירוש זהו גוי הבקי בטעימת תבשילין, לדעת אם יש בקדירה טעם מלח יותר מדאי עד כאן, ואנו פוסקין כדעת השערים. מצאתי בהג"ה (הגש"ד סימן ל"ב אות ד') שאם ישראל הזהיר את הגוי שלא ידח הבשר אלא בפניו, והחציף, ולא נטל רשות מישראל, אפילו יודע מנהג [ישראל] וישראל יוצא ונכנס אסור, שהרי הראה שאינו חושש מיראת רבו, ובסמ"ק (סימן ר"ה) הקיל יותר, וכתב, אם יש גוי או גויה משמשין בבית ישראל, ושמו הבשר בקדרה, ולא ידעין אם הדיחוחה, או לא, נאמנין במסיח לפי תומו, וכ"ש אם יודעים בטיב היהודים, ואם יש שם נער או נערה יודעין בטיב הדחה, או יוצא ונכנס, מותר, משום דמרתת, ועוד יש לנו לומר, דלנקיותא קפדי ע"כ, יראה מדעתו, שמסיח לפי תומו לחוד מהימן, אפילו אינו יודע בטיב יהודים וגם אין שם נער או נערה, דאין לומר מירתת מינייהו לשקר, והקארי"ו (ב"י סימן ס"ט) לא הבין כלל דעתו, והאריך בדברים בלי טעם, עוד כתב הקארי"ו והא דאמרין בפי הגויל (ב"ק קי"ד ע"ב) שאין העכו"ם נאמן באיסורים, כי אם לעדות אשה בלבד, היינו דווקא באיסור דאורייתא, אבל באיסור דרבנן נאמן מסיח לפי תומו, כמ"ש מהר"ם בת"ה ס"י ע"ט, וה"נ איסור דרבנן הוא, כיון דמליח כרותח, הוי דם שבשלו, ואינו עובר עליו ע"כ, ותימא, היכי שכתב מה שאמרנו שם (מנחות כ"א ע"א) דם שמלחו אינו עובר עליו, ולמה היה צריך להביא דין ממליח כרותח, ומ"ש הסמ"ג (לאוין קל"ז) שמשום הכי הגוי אינו נאמן בפירות ערלה, משום דאיכא למימר דהגוי להשביח מקחו קמכווין, משמע דבלא"ה נאמן, היינו בדבר שבידו, אבל מה שהוא בחזקת היתר, ובא עכו"ם אחד ואומר שנפל בו דבר, אין להאמין לו, אפילו במסיח לפי תומו, להפסיד ממונו, לאסור המותר, דהא אפילו עד אחד אינו נאמן לאיסור, היכא שאינו רוצה להאמין לו, אם לא דמהימן לו כבי תרי, וכ"ש עכו"ם מסיח לפי תומו דלא עדיף, וכמ"ש הרא"ש בפי' אלו מגלחין (מו"ק פ"ג סימן ל"ב) הא דעד אחד נאמן באיסורין, היינו לסמוך עליו להתיר, דגמרינן מוספרה לה (ויקרא ט"ו, כ"ח) לעצמה, אבל להחמיר לא מחמירין על פי עד אחד, ומ"כ נמי בשם מהר"ם, שפעם אחת בא תינוק, ואמר שנפל חתיכה של בורית העשוי מחלב לתוך הקדרה, ואמר שלא להאמין לו, ואם קטן אומר שמצא מחט בכרס, כתבתי לעיל בשם הרשב"א, בא"ט בסימן ס"א:

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

ואם גוי או עבד שם בשר בקדירה ולא ראה ישראל אם הדיחו הבשר אם לאו, אע"פ שכתב רב היי גאון (בספר מקח וממכר שער נה) שאין סומכין על דבריו של גוי לא לאיסור ולא להיתר... מ"מ יש להתיר כאן אם היה יודע הגוי מנהג ישראל והיה שם שום ישראל יוצא ונכנס, או שום קטן בר דעת בבית שירא פן יגיד הדבר. ועוד אנו אומרים בע"ז פרק אין מעמידין (ל). גוים נהי דאייסורא לא קפדי אנקיותא קפדי, וזהו נקיות להדיחם אחר המליחה, ורבינו יצחק ב"ר אברהם היה מחמיר שלא להתיר זה, אלא ע"י טעימת קפילא וארמאה פירוש גוי הבקי בטעימת תבשילין לדעת אם יש בקדירה טעם מלח יותר מדאי.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

ואם נכרי או עבד שם בשר בקדירה ולא ראו אם הדיחו אם לאו, אע"פ דכתב רב האי דאין סומכין על דבריו של נכרי לאיסור כדמשמע פ' בתרא דיבמות גבי נכרי המוכר פירות וכו' ולא להיתר מדאמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור, מ"מ הכא יש להתיר אם היה יודע הנכרי מנהג ישראל והיה שם ישראל יוצא ונכנס או קטן בן דעת בבית שירא פן יגיד, ועוד דאמרין פ' אין מעמידין נכרי נהי דאייסורא לא קפדי אנקיותא קפדי, ואם אין יודע מנהגי ישראל אז הכל אסור אפי' יש שם יוצא ונכנס דשמא להקל טרחו עשה באיסור, וכן הדין בהדחת כלים של בשר ושל חלב או אם מלג תרגולת ולא ראה ישראל אם בכ"ר או בכ"ש. ובס"ה כתב שריצב"א היה מחמיר שלא להתיר בשר שהדיח נכרי ואין ישראל רואהו אלא בטעימת קפילא נכרי לידע אם יש בקדירה טעם מלח יותר מדאי.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכו

ואם עובד כוכבים שם בשר בקדירה ולא ראהו הישראל אם הודח באחרונה, אם העובד כוכבים יודע מנהגו של ישראל מותר ע"י ישראל יוצא ונכנס ור"י בר' אברהם היה מחמיר שלא להתיר זה כי אם ע"י קפילא ארמאה לדעת אם יש בקדירה מלח יותר מדאי. ס"ה.

ספר איסור והיתר הארוך שער כב

א. כתב בסמ"ק כנעני או עבד ישראל ששם בשר בקדירה ולא ראו אם הדיחו אותה הדחה אחר המליחה או לאו, אע"פ שכתב רב האי גאון שאין סומכין על דבריו לא לאיסור ולא להיתר לאיסור מההיא דיבמות א"י שהביא פירות וכו' לא להיתר מההיא דאמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור, מ"מ יש להתיר כאן אם הכנעני היה יודע מנהג של ישראל והיה שם גדול נכנס ויוצא או קטן בן דעת בבית שירא שיגיד הדבר עכ"ל. אך לא נקרא מרתת אלא היכא שלא היה יכול

למצוא לזה עלילות דברים ומפחד שהיה צריך לפרוע מק"ו מיינ נסך, וה"ה אם מלגה השפחה תרנגולת ואינו יודע אם בכ"ר או שני, וכן אם הדיחה הקערות של בשר ושל חלב ושניהם ב"י ואינו יודע אם הדיחה כל אחת בפני עצמה או שניהם יחד. או מלח בשר ולא נודע אם בכלי מנוקב אם לאו ואפי' בדבר שיש להסתפק בו איסור דאורייתא מדהוכח בסמ"ג שאינו נאמן לאיסור מבשר שנתעלם מן העין שהוא איסור דאורייתא ואין מחלק אלא מטעם יוצא ונכנס (מהר"ש):

ב. וכתב בא"ז ומיהא אם הזהיר את השפחה שלא תשים הקדירה אלא בפניו וכן שלא להדיח הקערה ולמלוג ולמלוח הבשר אלא בפניו והחציפה ולא נטלה רשות ממנו אפי' ביוצא ונכנס אסור שהרי גילתה שלא חששה מיראת ישראל אבל אם אינה יודעת בטיב ישראל הכל אסור דשמא להקל טורח עשתה הכל באיסור ובה אין מועיל שבדבר אם ישראל יוצא ונכנס מאחר דאינה יודעת לרתת לפניו וגם הוא לא עיין בדבר בכל פעם ואומר הר"י דאורליינש שבדבר נקיות כגון הדחה בתרייתא של הבשר וכיוצא בזה נאמן אפי' בלא יוצא ונכנס ואינו יודע בטיב ישראל. כדאמרי' בע"א פרק אין מעמידן נהי דלא קפדי אהכשר אנקיותא מיהא קפדי עכ"ל וכן משמע בסמ"ג והכי נהגינן:

תורת הדשן סימן עט

שאלה: קנו ביצים מן הנכרי, ביום טוב שחל להיות אחר השבת. והנכרי היה מסיח לפ"ת = לפי תומו = שנולדו קודם ב' או ג' ימים. יש לסמוך על דבריו ולהתיר הביצים לאוכלן באותו היום או לאו? תשובה: יראה דלא שרינן להו, ולא סמכין אדבריו של נכרי כה"ג, אפילו במסיח לפי תומו. דחיישינן דלמא נולדו ביום טוב, והוי אסורים דאורייתא, הואיל ואחר השבת הוא מטעם הכנה. והכי פסק רב אלפס בריש ביצה, דק"ל כרבה דסבר ביצה אסורה מדאורייתא ביום טוב אחר השבת משום הכנה/ביצה ב' ע"ב. ובאיסור דאורייתא לא סמכין אנכרי מסל"ת = מסיח לפי תומו =, כדקאמר רב אשי בהדיא פ' הגוזל/ב"ק קיד ע"ב, דאין מסל"ת כשר אלא בעדות האשה ובשבויה דאקילו בה רבנן, ובשאר מילי דרבנן, ולא באיסורי דאורייתא. ובסמ"ק בהלכות גירושין אייתי דברי רב אשי לפסק הלכה. והא דכתב במדכרי בריש ביצה, דנכרי מסל"ת נאמן על הביצים שנולדו קודם יום טוב, שהרי אינו משביח מקחו, דיותר טובים אותם שנולדו היום משנולדו אמש. י"ל דההיא איירי ביום טוב דעלמא שאינו לאחר השבת, דבדידיה ביצה שנולדה אינה אסורה אלא גזירה דרבנן, כדאייתא בהדיא בגמרא, ולכך סומכים אדברי נכרי מסל"ת. אבל לעולם ביום טוב שאחר השבת דאיכא חששא דאורייתא, לא סמכין עליה. וא"ת הא דאמרינן פ' גיד הנשה/חולין צז ע"א, דמין בשאינו מינו אמרו רבנן לטעום קפילא. ופרש"י, דסמכין עליה קפילא דנכרי מסל"ת, דאין מודיעים לו שצריכים לטעום אותו בשביל איסור והיתר, ואי קאמר דאינו טועם בו האיסור שרינן התבשיל. וכ"כ א"ז במס' ע"ז בהדיא. ואף על גב דלפר"ת טעם כעיקר דאורייתא במין שבאינו מינו י"ל דקפילא שאני, דאומנתו בכך ולא מרע חזקתו, ולא חיישינן דלמא משקר או לא דייק והכי איתא בהדיא בטור יו"ד, דמסקנת הרא"ש דבעינן תרתי, קפילא אומן ושהוא מסל"ת. ודלא כרשב"א דסבר דכל חד מהני, מסל"ת אפי' אינו קפילא, וקפילא אפי' מודיעין לו שצריכים לטעימתו בשביל איסור והיתר, משום דאומן לא מרע חזקתיה, סמכין עליו. וא"ת תקשה לדידי אמאי מהני מסל"ת אפי' אינו אומן. י"ל דסבר כרש"י דטעם כעיקר דרבנן, ולכך סמכין עליו מסל"ת אפי' אינו אומן. אבל היכא דאיכא ספיקא דאורייתא לא. אמנם נראה דאם חל יום טוב ראשון בשבת וביום א', דהשתא הוי יום טוב שני יום טוב שלאחר השבת אפי' סמכין אנכרי מסל"ת. משום דלדידן דבקיאתן בקביעותא דירחא, אינו אלא מדרבנן. אע"פ שלענין נכרי שהביא דורון לישראל, דבר שיש בו חשש צידה או מחובר, דאסרי לה עד מוצאי יום טוב בכדי שיעשו, הואיל ונעשה בו איסור דאורייתא, משא"כ בדבר הבא מחוץ לתחום, ולהאי אסור אף על גב דבצד דאורייתא תליא מלתא, מ"מ אסרינן לה ביום טוב שני כמו בראשון, אפילו לדידן דבקיאתן בקביעותא דירחא. י"ל שאני התם, דאותה גזירה לא שייכא אלא לענין איסור יום טוב, ומש"ה לא מפליגין בין ראשון לשני, כמו שלא חלקו חכמים בשום איסור, אלא אסרו בשני כמו בראשון, בר מלגבי מת. אבל איסור דלא נסמך אנכרי מסל"ת, לא לגבי יום טוב איתמר, אלא כללא הוא בכל התורה, היכא דהאיסור מן התורה לא סמכין עליה. ולפיכך בראשון דהוי דאורייתא אסור, ובשני דלדידן אינו אלא מדרבנן שרי. ונראה נמי דכ"ש ב' ימים דר"ה, דק"ל נמי נולדה בזה אסור בזה, אם הנכרי מסל"ת סמכין עלויה, דהכא ליכא הכנה מן התורה כל עיקר.

סעיף יא

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מה

ובשר שנתבשל בלא מליחה צריך ס' לבטל כל החתיכה דלא ידעינן כמה דמא נפיק מינה. ואם יש ס' בתבשיל אז התבשיל מותר. ויש אוסרין הבשר כיון שנתבשל בדמו ויש מתירין לפי שהדם שנפלט נתבטל בס' ואם נשאר בו מקצת דם הוי דם האיברים שלא פירש. וכן מסתבר דלא שייך הכא אפשר לסוחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם. ודמיה לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האיברים שלא פירש ועוד ראוי להתיר יותר במבושל שהרי בצלי שמהפכין בשפוד אצל האש הדם המופרש ממנו מתגלגל סביב הבשר אפי"ה שרי כ"ש במבושל דמה שנפלט ממנו מתבטל מיד במים:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשל

מעשה שנתבשלה חתיכה (עצמה) שלא נמלחה עם חתיכות מלוחות [*דמינה - מ"י] ונתבטלה ברוטב בס' והורה רשב"ט דחתיכה עצמה מותרת לפי שדם שיצא נתבטל [*ברוב] [*ברוטב] ואם נשאר מן הדם [*שבחתיכה] [*בחתיכה] שלא יצא לא נאסר בכך דדם האברים שלא פירש מותר כדמוכח בשאלתות דרב אחאי פרשה ויקרא ואפילו חזרה חתיכה ובלעה מן הרוטב שבו הדם לא נאסרה החתיכה בכך שהרי בטל הדם והוי כולו הרוטב היתר, דאי איסור הוא יאסור גם כל החתיכות שהרי גם הם בולעים מן הרוטב. ועוד שהמלח מוציא, דם והרוטב ע"י בישול מוציא את הדם מה התם כשהמלח מוציא הדם החתיכה מותרת אף כשהרוטב מוציא הדם (תהיה) החתיכה מותרת, והשיב לו חמיו רב"ן דהא דאמרי' דם שלא פירש שרי הני מילי באומצא כדמוכח בשאלתות וטעמא דכל זמן [שהוא] נבלע באבר לא מיקרי דם [*דהא דאמרינן] דה' לאוין כתיבי וחד לדם האברים היינו כשיצא מן האבר וגם אין נותן טעם באבר כל זמן שלא נתבשל בו הלכך שרי באומצא, אבל כי נתבשל בו הא תניא במלח יכול במי מלח ת"ל תמלח וכו' עד וכן לקדירה [*זו ראה שניה]. ואמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו מדקאמר דאין יוצא מידי דמו ש"מ דאם בשלו אסור משום דמו אע"פ דאפקי' הרוטב, וטעמא משום דע"י בישול יהיב טעמא בחתיכה וכיון שני"ט בחתיכה נעשית נבלה, אע"פ דהדר נסחט הדם ממנו [*דאפשר לסוחטו אסור] דנהי דהדם נסחט הטעם אין נסחט, מידי דהוה אטיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר וקבלה הטעם דכיון דהוא נבילה אע"פ דנסחט אסור, וטעמו ולא ממשו אסור, ואפילו את"ל דדם לא אסור בני"ט בחתיכה אא"כ פירש ממנה והדר נבלע בה, אפי"ה איכא למימר דאסורה דלמא עם יציאת הדם מן החתיכה בחד צד לא סליק ליה דיקולא דמיה וחזר ונבלע בחתיכה עצמה שיצא ממנה והיה בה עוד דם שלא יצא ומצא מין את מינו ונייעור ורבה על החתיכה ואוסרת ומשנאסרה לא הותרה, אבל אל שאר החתיכות לא חיישינן דלמא כשיצא הדם מן החתיכות נבלע בחתיכה אחרת ואוסרה דליכא למימר בה מצא מין את מינו ונייעור דהא לית בהו דם, ובזה הדם היוצא אין בו שיעור לאסור, ודקאמרת מלח מוציא ורוטב מוציא לא דמי דמלח מוציא ולא מבבלב טעם הדם בחתיכה אבל רוטב מוציא ומבלבל טעם הדם בחתיכה הלכך נאסרה ומשנאסרה שוב לא הותרה דאפשר לסוחטו אסור וטעמו ולא ממשו אסור מדאורייתא עכ"ל רב"ן.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשל

כתב רבינו שמשון משאנץ וששאלת על תרנגולת שחווה שנתחבה במחבת רות על האש כדי למולגה והתיר אותו [*התלמיד] [*התלמיד] התרנגולת עצמה אם יש במים ס' מכל התרנגולת ותמהת איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה, על חנם תמהת דודאי אמת הדבר בחתיכת בשר תפל שבשלו בקדירה אם יש במים ס' מכל החתיכה חתיכה עצמה שריא, ממי"נ דאם נפל דם שלה בתוך המים נתבטל במים ואם לא נפל דם האברים מותר, ודכוותא פרק כל הבשר רב הונא חליט ליה בחלא רב נחמן חליט ליה ברותחין, אבל תרנגולת [*זאת] ודאי ראוי להחמיר אע"פ שיש במים ס' מפני כבוד ובני מעיה דכמאן דמנחי בדיקולא [*דמיה] [*דמי] ודמו הנפלט מהם נבלע בתרנגולת, ואין רגילות להשהותה במים רק כדי מליגה ולא עד שתתבשל כולה ונמצא שבלעה דם הכבד והמעיים ולא חזר ונפלט לתוך המים, ואפילו שהתה עד שנתבשל יש לדמותה לכלל בס' וכחל עצמו אסור ואע"פ שיש לחלק בין חלב לדם ולדמותו למולייתא [*יליתן] [*ילנותן] כרעיו ובני מעיו לתוכו דפרק כיצד צולין לא דמי דהתם דרך צליה והכא דרך בישול ויש לחוש שהרותחין חולטין דם הנבלע בתרנגולת שנפלט מבני מעיה לתוכה ושוב לא יצאה כהיא דחלטי ליה ברותחין ומה שאמרת שנעלם מן התלמיד דברי ר"ת ורשב"א מההיא דאילפס וההיא דחיליה דר' יונה אין [*ענינה] [*ענינם לכאן] מאחר שנתחב לתוך המים ויש במים ס' ומאמר קדישין פתגמא וכן מורו בי מדרשא כותיה ושלום שמשון בר' אברהם:

רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב טו חלק ה דף קלה טור ב

בשר חי שנתנו לכלי רותח שהוסר מעל האור ונדבק בדפני הכלי יבש כתבו בתוסי' שמותר על ההיא דשבת דבשרא דתורא לא בשלה ומי"מ אם נמלח ועדין לא עמדה במלחה והדביקה בתוך כלי רותח אסור ולא מיבעיא אם מלוחה ישנה היא דממהרת להתבשל אלא אפילו נמלח עתה אסור שאע"פ שהבשר אינו מתבשל לחלוות הדם שבתוכו מתבשל ונבלע בבשר ואסור, וכ"כ הרא"ש. וי"ל כי מה שאמרו במלוח ישן דממהר להתבשל דמיירי שהכ"ר הוא של חלב כגון קדרה חולבת, דאלי"כ אין כאן לחלוות ולא דם בבשר עד שיתבשל ויהיה נבלע בבשר מאחר שהמלח ישן.

ספר איסור והיתר הארוך שער ז

א. השיב ראב"ן בשר שהודח (הג"ה) ולא נמלח ונתבשל כך בלא מליחה אסור אפילו בדיעבד אפילו אם היה מתחלה סי' בתבשיל נגד כולה² ולא אמרינן שמה שנשאר בתוכה הוי דם האברים שלא פירש ומה שיצא פ"א וחזר הרי כבר נתבטל בסי' קודם שחזר ונבלע בה דלא אמרינן דם שלא פירש מותר אלא באומצא כדמוכח בשאלתות. וטעמא משום שאינו נותן טעם באבר כל זמן שלא נתבשל בו אבל כי נתבשל האמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו מדאמר אין יוצא מידי דמו ש"מ אפילו בשלו בין ששים אסור משום דמו אף על גב דאפקי' הרוטב וטעמא משום דע"י בישול יהיב טעמא בחתיכה ונ"י ואף על גב דהדם נסחט הטעם לא נסחט וטעם כעיקר דאורייתא עכ"ל:

ב. ומהאי טעמא אסרינן גם כן כל מה שאפשר לסוחטו כדאיתא לקמן ואף על גב דבדם מעלמא שנפל על חתיכה שבקדירה שמקצת תוך הרוטב לא אמרינן הכי ושרינן אפי' אותו המקצת שחוץ לרוטב כדאי' לקמן. הני מילי באיסור הבא מעלמא דאם לא כן לא תמצא איסור המתבטל אבל מה שאיסורו מחמת עצמו נשאר הטעם במקומו ואסור:

ג. ועוד דמאחר שנבלע האיסור בכולו והוא מדם עצמו חשיב כאיסור הדבק. ויש לחוש כי שמא הגביה פעם אחד חוץ לרוטב קודם שפולט כל דמה. אך אם אינו מכירה שנתבשלה חתיכות עמהן בטלה שפיר כשיעורה כשאר איסורין אפילו אם היא חתיכה הראויה להתכבד דאע"פ שאיסורה מדם עצמה לא נקרא איסור מגופה כדאיתא לקמן. ועוד דלא נאסרה קודם הבישול שהרי היה מותר לאכול בשר חי בלתי מליחה כדאי' לקמן בתשובת בשר שנצלה בלתי מליחה. ואינו מתחיל איסורה רק עתה ע"י הבישול זה ובתוך הקדירה לא ניכר באיסור מעולם. הוי כתחלת ביאתה לעולם ע"י תערובות ולא הוי בריה כדאמר לקמן בתשובת חילוקין דברים שאינן מתבטלין. וכן אפי' אם נפלה אח"כ למאה תבשילין בזא"ז צריך כל פעם ששים נגד כולה והיא עצמה אסורה כדאיתא לקמן בתשובת במה אמרינן אפשר לסוחטו אסור. ומי"מ איסורו רק מדרבנן שהדם פירש ממנו ע"י הבישול לא אקרי דם בעין כדאיתא לעיל:

ד. ולענין הבשר שאצלו צריך ששים נגד כולו דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיני' ולא דוקא בשר שלא נמלח כלל אלא אפילו אם נמלח והושם בקדירה עד שלא שהה שיעור מליחה הוי כאילו לא נמלח כלל ואסור ואפילו אם חזר והדחיו לאחר מליחה קודם שהושם בקדירה:

ענינים ט"ז – יח

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עה עמוד ב

איתמר: חם לתוך חם - דברי הכל אסור. צונן לתוך צונן - דברי הכל מותר. חם לתוך צונן, וצונן לתוך חם; רב אמר: עילאה גבר, ושמואל אמר: תתאה גבר.

רש"י מסכת חולין דף לג עמוד

חם לתוך חם - בשר רותח לתוך חלב רותח, או אחד של איסור ואחד של היתר. אסור - דבלע היתר מאיסור. עילאה גבר - העליון נוצח, הלכך: חם לתוך צונן - אסור, שהעליון מחממו לתחתון והרי שניהן חמין ובלעי מהדדי, וצונן לתוך חם מותר - שהעליון מצננו לתחתון, ולא בלעי. ושמואל אמר תתאה גבר - הלכך חם לתוך צונן מותר וצונן לתוך חם אסור, ואע"י דהילכתא כרב באיסורי, בהא הילכתא כשמואל, דהא תניא תרתי מתניתין כוותיה כדלקמן.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד ב

אמר רב נחמן: דגים ועופות שמלחן זה עם זה - אסורין; היכי דמי? אי בכלי שאינו מנוקב - אפי' עופות ועופות נמי אסירי! אי בכלי מנוקב - אפי' דגים ועופות נמי שרי! לעולם - בכלי מנוקב, ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטי, ועופות קמיטי, בתר דניחי דגים פליטי עופות, והדר בלעי מיניה. רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה, אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: הטמאים - לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן, [דף קיג]. ולימא ליה מדשמואל, דאמר שמואל: מליח - הרי הוא כרותח, וכבוש - הרי הוא כמבושל! אי מדשמואל, הוה אמיא: הני מילי - דמן, אבל צירן ורוטבן - לא, קמ"ל.

רש"י מסכת חולין דף קיב עמוד ב

דגים ועופות - לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מבשר עופות. אסורין - [הדגים לבדן] שהדם יוצא מן הבשר ונבלע בדגים. אפילו עופות ועופות [נמין] אסירי - כדאמרין לקמן /חולין/ (דף קיג) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר. אפילו עופות ודגים [נמין] שרי - שהרי הדם יוצא דמה לי דגים ומה לי שאר שתי חתיכות הנמלחות זו על גב זו שאע"י שהדם יוצא מעליונה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב. לעולם בכלי מנוקב - והיינו טעמא דדגים אסורין. משום דדגים רפו קרמייהו - קרום שלהן רך. וקדמי ופלטי - ממהרין לפלוט ציר שלהן. ועופות קמיטי - צומתין אשטרני"ט כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר נחו הדגים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלעי דגים אבל בשר ובשר כמה שזה שוה לפלוט כך זה שוה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה אינו בולע. אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה - ובכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר וקמיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישינן לדלמא פלט עליון ובלע תחתון דאמרין כל זמן שטרודים בפליטה אינן בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן הי"נ לא שנא או לא. אמר ליה הטמאים - הי"א יתירא דגבי הטמאים לכס בכל השרץ (ויקרא יא). לאסור צירן ורוטבן וקיפה - פירמא בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה וכיון דצירן אסור מיתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטרפה שהוא נוה ליבלע מן הדם. הני מילי דמן - כלומר הני מילי לגבי דם וכגון בכלי שאינו מנוקב דבתר דפלט הדר בלע. אבל צירן - זיעה הוא ולא מיתסר והכא לדם ליכא למיחש דמנוקב הוא וא"כ כשרה וכשרה נמי. קמ"ל - דציר אסור וציר נוה ליבלע הוא.

מסכת חולין דף קיג עמוד א

אמר שמואל: אין מניחין בשר מליח אלא ע"י כלי מנוקב.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכה

אין מניחין בשר מלוח אלא ע"י כלי מנוקב. וה"ה על דף או על שולחן וכתב רבינו ברוך בספר החכמה בסוף התשובות אפילו נאכלין מחמת מלחן אסור דהא דאמר שמואל שלא יהא נאכל מחמת מלחו הי"מ כשיש לאסור זה מחמת המלח דומה דההוא גוזלא דנפלא לכדא דכמכא אבל הכא אי אפשר שלא יוציא המלח כל דהו מן הדם ואותו הדם חוזר ונבלע בבשר ונאסר כיון שהכלי אינו מנוקב וכתב רבינו פרץ ש"י וז"ל המולח בשר בכלי שאינו מנוקב כל הבשר אסור אפילו מה שחוץ לציר ואפילו בלא שומן וכן עשה רבינו יעקב מעשה בתרנגולת אחת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ואע"פ שלא שהתה שיעור מליחה אסר את כולה והביא ראייה לדבריו דלא אשכחן דמפליג תלמודא גבי כלי שאינו מנוקב בין ששהתה ללא שהתה כדי מליחה ומיהו יש רוצים להתירה ע"י שחותכים ומשליכים מה שתוך הציר מידי דהוה אחתיכה שנטבלה בתוך הציר כדאיתא בספר התרומה אך לא מצאו ידיהם ורגליהם בבי"ה מדאמרין פרק כל הבשר דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורים הדגים ופריך הי"ד אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות נמי אסורים והיינו ע"כ אסורים מעבר לעבר קאמר דהא מדמה כלי שאינו מנוקב לדגים ועופות והתם הדגים אסורים לגמרי מעבר לעבר ולא דמי לחתיכה שנטבלה בתוך הציר דהתם מיירי שכבר נמלחה החתיכה כמשפטה בכלי מנוקב

² (הג"ה) * בשר שהודח כו'. וכן כתב בשערים וכתב ויש שהיו רוצין להתיר אותה חתיכה עצמה אחר שנתבטלה בסי' וכו' עד אמנם אנו נוהגין לאסור אותה חתיכה עצמה אפילו כשיש סי' לבטלה. הכי נהוג לאסור אותה חתיכה לעולם אף על גב דבאשירי"י שדי ביה נרגא והביא ראי' גדולה מצלי דאע"י דיהיב טעמא ע"י צלייה שרי. יש לחלק דהתם גבי צלייה מה שהוא נסחט נופל לארץ אבל כאן הנסחט נשאר בקדירה אלא שהוא נתבטל ולא עדיף כמו שאינו לגמרי וחילוק זה איתא בהדיא בתוספות שאנ"ץ פי' ג"ה גבי כחל בסי' מהרר"א ז"ל סי' ב' :
³ הכי נהוג לאסור אותה חתיכה לעולם אפילו בשיש סי' לבטלו. מהר"י :

ופלטה כל דמה ולכך כשנפלה אחרי כן מקצת לתוך הציר מה שהוא חוץ לציר מותר כיון דדס אינו מפעפע למעלה אבל כשנמלח מתחלה בכלי שאינו מנוקב אז ודאי אסור אפילו מה שחוץ לציר ואפילו לא שהה כדי מליחה שם לפי שלא יוכל לצאת ממנו כל הדם מחמת שהמקום דחוק שם כיון שאינו מנוקב וכיון שנבלע בתוכו לא יוכל עוד לצאת ואיית מה בכך והלא דם אברים שלא פירש מותר וי"ל היינו דוקא שלא פירש ממקום למקום אבל הכא שנמלח בכלי שאינו מנוקב מיד פירש הדם ויוצא ממקום למקום ואינו יוצא חוץ לחתיכה לגמרי משום שהכלי אינו מנוקב ולכך מיתסרא כולה כי אע"פ שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה מ"מ כיון דפירש ממקום למקום בחתיכה עצמה לא חשבי ליה כדס האברים שלא פירש מידי דהוה אאומצא דאסמיק וכן בההיא דקאמר דמלח גרמא גרמא ופריך תלמודא חדא נמי פירש מהאי גיסא ובלע (*האי) [*מהאי] גיסא ולא כפי התוס' שפירשו פי' מהאי גיסא כלומר שפירש לגמרי חוץ לחתיכה וזה אינו נראה דא"כ אמאי הוצרך לומר ובלע (*האי) [*מהאי] גיסא הי"ל למימר פירש והדר בלע אלא ש"מ כדפרישנא עכ"ל. ונראה לראבי"ה הא דלא אמרין שהמלח יאסור הכלי כיון שלא הודחה הדחה אחרונה וכן בשר בבשר שאצלו וחתיכה עצמה אחרי גמר פליטתה ולא אמרין שיחזור המלח שעליה ויאסרנה אם אין לו מקום שוב לזוב היינו טעמא שמה שמליח הרי הוא כרותח היינו דוקא בעוד שהמלח בכחו אבל אחרי שנתמלא מכח הדם שמשך לחוץ פסק כחו והוה ליה כצונן ולכך הורגלו להשים הבשר בכלי תחלה ושוב לשפוך המים עליו לכלי והמחמיר לתת מים תחלה מנהג כשר הוא והיכא דשהה הבשר במלח כדי שיעור צלייה על דף אחד ואח"כ הושם בגיגית והיה שם כל הלילה ואח"כ נמצא הכלי מלא מן המליחה שיצא זה אירע בביתו של רש"י והתיר. וכ"כ רבינו שמעיה בן בתו שהוא עצמו שאל לרש"י והתיר דכיון דשהה כשיעור צלייה כבר יצא הדם ואין זה כי אם מוהל בעלמא תדע שהרי אחר ששהתה כדי שיעור צלייה היה מותר להדחיו ולבשלו בקדירה אע"פ שעדיין נפלט ממנו לאחר כן ומ"מ אין בנו כח להתיר שכבר נהגו הצבור לאסור תוספות [וגם בעל רוקח בסמוך] וראבי"ה כתב להתיר :

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מט

[מט] אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא ע"ג כלי מנוקב. כתב רב אחא משבחה אם מלח ע"ג כלי שאינו מנוקב אותו בשר אסור *והכלי צריך שבירה והמולח צריך שימלח ע"ג כלי מנוקב או על קשיון או על עצים כללו של דבר כל דבר שכששופך מים עליו יוצאין מים לחוץ אז הבשר מותר למלוח עליו. והרב הברצלוני ז"ל כתב דכי אמרין מלח ע"ג כלי שאינו מנוקב הבשר אסור** דוקא כשנשתהה הבשר שם כשיעור מליחתו. אבל לא נשתהה שם כל כך מותר ועוד כתב שאם מלח בשר ע"ג כלי שאינו מנוקב הבשר אסור ודומה כמי שבשלו בקדירה ואסור באכילה אפי' צלאו אח"כ. ונראה לי אע"פ שכתב רב אחא בסתם אותו בשר אסור. אינו אסור אלא מה שבתוך הציר אבל מה שחוץ לציר לא. דדס אינו מפעפע למעלה כמו שכתבתי לעיל, ולא כמו שנמצא כתוב בנימוקי ה"ר פרץ המולח בשר בכלי שאינו מנוקב אסור אפי' מה שחוץ לציר ואפי' בלא שומן וכן עשה ר"ת מעשה בתרנגולת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ואע"פ שלא שהתה שיעור מליחה אוסר את כולה. דלא אשכחן הש"ס דמפליג בכלי שאינו מנוקב בין שהתה כדי מליחה בין שלא שהתה כדי מליחה ויש אומרים שאין אסור אלא מה שבתוך הציר כדן חתיכה שנפלה לתוך הציר וליתא מדאמר גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין הדגים ופריך אי בכלי שאינו מנוקב אפי' עופות ועופות נמי אסורין משמע דאסורין מעבר לעבר קאמר. דהא מדמי כלי שאינו מנוקב לדגים ועופות ובדגים אסורין לגמרי מעבר לעבר. ולא דמי לחתיכה שנפלה לתוך הציר שאינו אסור אלא מה שבתוך הציר. דהתם נמלחה החתיכה כדינה ופלטה כל דמה הלכך אין אסור אלא מה שבתוך הציר דדס אינו מפעפע למעלה אבל כשנמלחה בכלי שאינו מנוקב הכל אסור, שלא יצא דמה ממנה לפי שהמקום דחוק כיון שאין הכלי מנוקב, ואע"פ שדס האיברים שלא פירש מותר היינו דוקא שלא פירש כלל ממקומו, אבל פירש ממקום למקום לא. כגון הכא דכיון שמלח מיד הדם פירש ויוצא ממקום למקום ואינו יוצא לגמרי כיון שאינו מנוקב.

ואע"פ שנתלה באילן גדול אינם דברים של טעם. ומה שהביא ראייה מדגים כשל עוזר ונפל עוזר גם דגים אינן אסורים כולם אע"פ שאמר בסתם אסורין מ"מ אינן אסורין אלא כדן מליח כרותח קאמר. וכן טמא מליח וטהור תפל אסור. על כרחך אסור כדי קליפה קאמר דלא מצינו צלי אוסר יותר מכדי קליפה או כדי נטילה. וגם מה שחלק בין חתיכה שנפלה לתוך הציר להך דהכא, אינו כלום דלמה ימנע מה שבתוך הציר את העליון מלפלוט, וכי חתיכה גדולה שמלח חציה, וכי חציה שאינו מלוח תמנע חציה המלוחה מלפלוט? הי"נ אע"פ שמה שבתוך הציר אינו יכול לפלוט, מה שחוץ לציר פולט כדינו. ומי הוא הנביא שהגיד שפירש ממקום למקום ואינו יוצא לגמרי אין אלו אלא דברי נביאות להשחית ממונן של ישראל. ומי"ש הרב הברצלוני צריך שישהה כשיעור צלייה ובשם ר"ת ז"ל כתב דנאסר מיד. אין אני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה. לפי שהאיסור הוא מחמת שנכבש בציר ואמרין כבוש הרי הוא כמבושל הילכך אני אומר שהכבוש בציר ונטלו מיד א"א שיאסור לאלתר כיון שהוא צונן. ושיעור כבישה הוי כאילו נתנו על האור כדי שירתיה ויתחיל לבשל. אם נכבש בתוך הציר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך הציר. ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדן מליח הרי הוא כרותח :

שו"ת הרא"ש כלל ב סימן יז

עוד אוסיף לשאול לפני כבוד אדוני [הרשב"א], על חתיכת בשר שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ומקצתה בתוך הציר ומקצתה חוץ לציר, אם מותר מה שחוץ לציר, או לאו. כי רבינו שמשון כתב בתוספתא [צ"ל תוס'] : כשמולחים בשר הרבה ומניחין בגיגית ומוצאין חתיכה אחת, חציה בתוך הציר וחציה חוץ לציר, מה שבתוך הציר אסור ומה שחוץ לציר מותר, דדס אינו מפעפע למעלה. ומסתברא למימר, ה"ה כשנמלח בתחלה בכלי שאינו מנוקב; דמה שחוץ לציר מפליט את דמו ושריק למטה, ואין מה שבתוך הציר מפעפע לאסור העליון. וגם לא מסתבר למימר שמקצת החתיכה המונח בציר מונעת העליון, שהוא חוץ לציר, מלפלוט; ואף אם היה מונע מלפלוט, הוי דם האברים שלא פי', ומותר. ואי"ת כשיבשלהו יפלוט, מכל מקום יהא מותר בצלי, דאי פירש נפיל למטה, ואי לא פירש הוי דם האיברים שלא פירש. ואין לומר שהדם נעקר ממקומו בתוך החתיכה לרדת למטה, וכשיגיע למקום הציר, מחמת שהחתיכה שבתוך הציר שבעה מבליעת הדם והציר, אין מקום לאותו הדם לעבור ונשאר בתוך החתיכה שחוץ לציר ואוסרתה, וחשיב כדס האיברים שפי', כיון שנעקר ממקומו. דלא מסתבר כלל למימר דלמה ימנע בליעת הציר הדם העליון להתערב בו, אדרבא, כל דבר לח ממשך דבר לח אחריו ומתערבין יחד. וגם לא מיקרי בה דם האיברים שפירש, כיון שלא פירש ויוצא לחוץ; וכן פי' רבינו שמשון בפ"ק דחולין. והא דאמר בפרק כל הבשר (ק"ג). רב ששת מלח גרמא גרמא; תרי מ"ט לא; משום דפירש מהאי ובלע האי, חדא נמי פירש מהאי גיסא ובלע להאי גיסא; פירוש רבינו שמשון ז"ל: דפירש מהאי גיסא דקאמר, היינו שפירש לגמרי לחוץ ובלע אידך גיסא; וגם ברוב ספרים יש דפליט מהאי גיסא. ומצאתי בנימוקי תלמידי ה"ר פרץ בן ה"ר אליהו, שהיה אוסר כל החתיכה, אף מה שחוץ לציר. והאריכו בטעמים ואינם לשבח, אף שנתלו באילן גדול, וכתבו שר"ת עשה מעשה בתרנגולת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב, ואסר כולה. ותמהתי מאוד, כי איני רואה שום חילוק בין נפלה חתיכה לתוך הציר אחר ששהתה כדי מליחה, בין תחלת מליחתה בכלי שאינו מנוקב. וגם לישנא דגרמא מוכח לה, דקאמר: אי בכלי שאינו מנוקב, אפי' עופות ועופות נמי אסירי; ומשמע דעופות ועופות נמי אסירי כעין עופות ודגים. ועל כרחך הדגים אינם אסורים אלא מה שבתוך הציר, דליכא טעמא כלל לאסור מה שחוץ לציר, כיון דדס אינו מפעפע. ואפשר שר"ת ז"ל אסר כל התרנגולת מחמת שהוציאהו מן הציר ולא נודע אי זה צד היה מונח בתוך הציר, והשומע שמע וטעה. והאוסר עליו להביא ראייה ברורה וחזקה, כי התורה חסה על ממונם של ישראל.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תסו

עוד כתב מר [הרא"ש] חתיכת בשר שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ומקצתה בתוך הציר ומקצתה חוץ לציר אם מותר שחוץ לציר אם לאו? לפי שיש מי שכתב לאסור הכל. ואומר כי מעשה היה לפני ר"ת ז"ל בתרנגולת אחת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ואסר את כולה. ומר מן המתירין. ודן שאם היה לפני ר"ת ז"ל בזה מעשה שהיה שמא הוציאהו מן הציר קודם שידוע אי זה צד היה בתוך הציר. והאריך מר בראיות ובטעמים. ורבינו שמשון אמר שחתיכה שנמצא בגיגית שאינה מנוקבת חציה בתוך הציר ומקצתה חוץ לציר דמה שחוץ לציר מותר /יו"ד ע' ס"ט/; ואם כן אין חלוק בין שנמלחה תחלתה בכלי שאינו מנוקב לנמלחה בכלי מנוקב ואחר כך נפלה לתוך הציר ומקצתה תוך הציר ומקצתה חוץ לציר שהתיר רבינו שמשון.

תשובה: דברים שאמר מר דברים שנאמרו למשה בסיני ואיני רואה בזה שום פקפוק. שהדס אינו מפעפע ואינו נבלע יותר מכדי קליפה. ומה שהוא בתוך הציר אינו אסור אלא מטעם כבוש שהוא כמבושל כדשמואל. אבל מ"מ במה שראיתך דן מתוך דברך בדם הפורש ממקום למקום בתוך הבשר ולא יצא לחוץ שאינו אסור אלא הרי הוא כאלו לא פירש כלל ומותר כדס האיברים שלא פירש. בזה איני דן דינו להתיר דבגמ' קאי בתיקו. דגרסינן בפרק כל הבשר (דף ק"ג) השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה מכביד את הבשר וגוזל את הרבים ומבליע דם באיברים. ואיבעיא להו גוזל את הרבים משום דמבליע דם באיברים ומכביד את הבשר. ואי בעי למיכל מינה באומצא אכיל. או דילמא גוזל את הרבים ומבליע נמי דם באברים ואי בעי למיכל מינה באומצא אסיר. וקיימא בתיקו. אלמא אע"פ שלא פירש לחוץ אלא בתוך הבשר ממקום למקום אסור. דפירש ממקום למקום בתוך האיברים חשוב כיוצא לחוץ מן הספק דהא קאי בתיקו.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף מב עמוד ב

אין מניחין בשר מליח אלא ע"ג כלי מנוקב. מדקאמר אין מניחין ולא אמר אין מולחין, משמע דלא מיבעיא שאסור למלוח בשר בכלי שאינו מנוקב, אלא אפילו להניחו שם אסור, ומיהו מסתברא דהיינו דוקא כשיצא מידי כל דמו ועדיין לא הודח, לפי שיש לחוש שיבלע מן הדם שעל פניו, דאע"ג דאכתי פליט ציר ליכא למימר דאידי דטרוד למפלט לא בלע כדאמרין בסתם מליחה, לפי שכאן הדם מתכבש תחתיו כיון שהכלי אינו מנוקב, ובכה"ג ודאי בלע אע"ג דפליט ציר, וכיון דבלע אין לו תקנה במליחה שאין המלח מוציא דם הבא ממקום אחר כל שאינו מוציא דם של עצמו, אבל אם הניחו בכלי שאינו מנוקב קודם שיצא מידי דמו, אפילו תאמר שבלע הבשר מדם שפלט כשיחזור וימלחנו בכלי אחר [שהוא] מנוקב יפליטנו המלח כשם שהוא מפליט דם של עצמו, כמו שכתבתי למעלה בשם הר"ר יונה ז"ל:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יא

כשמולחין הבשר אין מולחין אותו אלא בכלי מנוקב, ואין מולחין אלא במלח עבה כחול הגס, שהמלח דק כקמח יבלע בבשר ולא יוציא דם, וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואחר כך ידיחנו.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו

[י] ואם מלח בכלי שאינו מנוקב הכל אסור גם כלי גם בשר כדלקמן ועל הדף פשוט כתב בספר התרומה והמצות שמותר למולחו:

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו

[יא] כשמולחין הבשר אין מולחין אלא וכו'. שם אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב. ופירוש בעוד שהו מלוח אין מניחין אותו בכלי שאינו מנוקב, ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר שיעור מליחה המלח הראשון וחזר ומלחו שמניחו באי זה כלי שירצה, וכי קאמר אין מניחין בשר מליח בעודו במלחו הראשון קאמר. ולזה כתב רבינו כשמולחין וכו' ונתבאר בגמרא שאם עבר ומלח הבשר בכלי שאינו מנוקב **שהוא נאסר** ע"י כן גבי ההיא דדגים ועופות שמלחן זה עם זה שאזכיר למטה. והרשב"א ז"ל כתב מלח בכלי שאינו מנוקב אם נמלח במלח כ"כ שפוגם את הבשר מלאכול עמו הרי זה כרותח, והדם מתקבץ בכלי והבשר נכבש בתוכו והכבוש הוא כמבושל **ואסור אפילו בצלי**, ודוקא כל מה שנכנס בתוך הדם והציר אבל השאר שאינו עומד בתוך הציר מותר **בנטילת מקום**, ואפילו היה מה שבתוך הציר שמן לפי שאינו מפעפע הדם ואין השומן מוליך את הדם במקום שאינו יכול לילך מחמת עצמו, ע"כ דבריו ז"ל:

תרומת הדשן סימן קעג

שאלה: דף פשוט שאינו מונח במדרון, שרי למלוח עליו או לאו?

תשובה: יראה דיש לחלק בדבר כמו שאבאר. מצאתי במקצת טופסים דהגה"ה במיימון דף פשוט מותר למלוח עליו, ספר התרומה והמצות אמנם ביש /יש/ תופסים /טופסים/ שלא מצאתי הגה"ה זו כל עיקר. ואחד מן הגדולים העתיק הגה"ה זו וכתב בהלכות מליחה והדחה, ובא"ז כתב המולח על גבי דף שאינו מדרון אסור. ובספר המצות בדקתי ולא מצאתי אלא לשונו כך: מה שנהגין העולם למלוח על גבי קערה כפויה ואין הקערה נאסרת מפני שנשרק הדם ונופל ואם יש גומא בקערה ודאי נאסר עכ"ל. מזה אפשר לדקדק דשרי למלוח ע"ג דף פשוט דנראה דר"ל דשרי למלוח על שולי הקערה דאי על שיפוע שלה פשיטא דשריק ונפל. אך למדקדק שם אין נראה לו דיוק דאיכא למימר לעולם מיייר על גב שיפוע שלה, ואפ"ה אצטרך לאשמועין דאינו /דאינה/ נאסרת כיון דשריק ונפיל. וכדי דלא למיעבד דברים סותרים אלו את אלו נראה לחלק ולומר דההוא דא"ז איירי בדף שלא הוחלק ברהיטני וכה"ג, הואיל ואינו מונח במדרון וגם אינו חלק אפילו מים אינם יכולים לזוב ממנו מיד. וכ"כ באשירי כלל שכל דבר ששופך עליו מים והמים יוצאים לחוץ ממנו מולחים עליו, ובבירה דיעה הוסיף לבאר דבעינן שיצא המים מיד. אבל אם הדף חלק אז נראה שאם שופכים עליו מים קצת בשפע זבין ויוצאים מיד לחוץ, ובהכי איירי הגה"ה דבמיימון לעיל, הנלע"ד כתבתי.

ספר איסור והיתר הארוך שער א אות יא

יא. וכתוב בא"ז שאע"פ שכל המליחות הם בכלי מנוקב, מ"מ צריך להשים עצים קטנים בשולי הכלי כדי שיפסיק, שלא יגע הבשר בציר וכדי שלא יסתום הבשר הנקבים והוי ככלי שאינו מנוקב, כדחיישינן גבי דפוסים גבינות הא"י עכ"ל:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיא עמוד ב

אמר רב נחמן אמר שמואל: סכין ששחט בה - אסור לחתוך בה רותח. צונן; אמרי לה: בעיא הדחה, ואמרי לה: לא בעיא הדחה. אמר רב יהודה אמר שמואל: קערה שמלח בה בשר - אסור לאכול בה רותח; ושמואל לטעמיה, דאמר שמואל: מליח - הרי הוא כרותח, וכבוש - הרי הוא כמבושל. כי אתא רבין א"ר יוחנן: מליח - אינו כרותח, וכבוש - אינו כמבושל; אמר אביי: הא דרבין ליתא, דההיא פינכא דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא - ותבריה, מכדי, רבי אמי תלמיד דר' יוחנן הוה, מאי טעמא תבריה, לאו משום דשמיעא ליה מייניה דר' יוחנן דאמר: מליח - הרי הוא כרותח!:

רש"י מסכת חולין דף קיא עמוד ב

סכין ששחט בה - אידי דבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו. צונן - ואם חתך בה צונן. בעי הדחה - ההוא צונן. קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה דבר רותח - לפי שנבלע בה הדם ונותן טעם ראשון הוי כאיסור גמור.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשד

סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח עד שיתלבן הסכין או ישחיזנה במשחזות או ינעצנה בקרקע קשה י פעמים, ואם חתך בה רותח מותר, וכן אינו חותך בו צונן וכיוצא בו מדברים החריפים לכתחילה, ואם הדיח הסכין או קינחה בכלי מותר לחתוך בו צונן וכיוצא בו:

ספר מצוות קטן מצוה רה

ואמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח.

הגהות ר' פרץ: ^ו פי אפי' תבשיל של בשר מפני הדם הבלועה בה. תימא ה"ד? אי בכלי שאינו מנוקב, אפילו הבשר שמלח בה אסור. ואי בכלי מנוקב אמאי אסור לאכול בה רותח? הא קאמרין דמא משריק שריק אפי' מבשר לבשר. ויש לומר לעולם בכלי מנוקב ובקערה של חרס, דחרס בלע טפי ולא שייך משריק שריק, וגרע טפי מגבי בשר. ותדע דהא צונן בצונן לא בלע, וגבי כלי חרס אמרין בפסחים חזינן להו דמדייתו ובלעי ואסירי, פי' דבלעי אפילו מצונן עכ"ל.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשה

קערה שמלח בה [ב*שאר] אסור לאכול בה רותח. כתב ראב"ה וז"ל אם בקערה שאינה בת יומא אז הבשר מותר, אבל היכא דהיא בת יומא אפילו לא נשתתה בה שיעור פליטה הבשר נאסר, כי קבלה הקערה טעם הדם ונעשה השמנונית שנבלע בה איסור והרי היא כחתיכת נבילה, ושומן אסור הנבלע בה פליט ואוסר אפילו בעודו טרוד לפלוט, דציר אסור אסור אפילו בכלי מנוקב ואפילו טרוד לפלוט, כדחזינן לקמן גבי עובדא דרב מרי בר רחל דאימלחי ליה בשר שחוטה עם נבילה. ואם שהה הבשר בקערה לאחר פליטה הדר בלע מן הדם ואפילו בקערה חדשה אסור הבשר וגם הקערה עכ"ל. ונ"ל הא דפסק [ראב"ה] דשומן איסור המובלע בקערה פולט ואוסר הבשר, בהא פליג על ספר התרומה שפסק דאיסור הנבלע בחתיכה ממקום אחר אינו חוזר ונבלע בחתיכה שבצדה אלא ע"י רוטב וכן כתבנו [בסי"פ ג"ה]. ועוד פסק בספר התרומה דמלח אינו מפליט מה שנבלע במתכת ובחרס ובאבן, וכן מפרש לקמן גבי טהור מלוח וטמא תפל.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף מ עמוד ב

קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח. לפי שנבלע בה הדם: כבוש בחומץ הרי הוא כמבושל. ומדקאמר כבוש הרי הוא כמבושל, וגבי מליח אמרינן הרי הוא כרותח, שמעינן מיניה דמליח לאו כמבושל הוא אלא כרותח דצלי, והכי דייקנין בגמרא בפרק גיד הנשה (צז): ויש אומרים דכי אמרינן דקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח, דוקא בקערה שאינה מנוקבת שמתוך שהדם משתהא שם הוא נבלע בתוכה, אבל במנוקבת אין הדם נבלע בתוכה כלל אלא כולו יוצא דרך הנקבים, ובהדחה בעלמא סגי [דאי לא] תימא הכי היאך אנו מולחים בשר בכלי שמלחנו בו פ"א, אלא ש"מ דמנוקב אינו בולע דם דכיון דדם שריק כולו יוצא דרך הנקבים ושרי, ולא נהירא דקערה שמלח בה בשר כהלכתו משמע דאפי' במנוקבת, ומה שאנו מולחין וחוזרין בכלי אחד מנוקב היינו משום דאידי דטרידא חתיכה למפלט לא בלעה, ולא תימא כי גמרה פליטת דמה בולעת מן הבלוע בכלי, דליתא, דאפילו בתר הכי טרידא למפלט ציר וכל דפלטא אפילו ציר לא בלעה דם כמו שנפרש לפנינו בס"ד:

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קיא עמוד ב

צונן אמרי לה בעי הדחה, פרש"י ז"ל מה שחתכו בו, וגריס בעי הדחה, ולא מחוור אלא בעיא הסכין הדחה קאמר ובעיא גרסי' והכי איתא ברוב הספרים. ואיכא מ"ד דמהא דאמר הכא דלא בעיא הדחה שמעינן לכלים שנשתמשו בהן איסור כגון קערה שמלח בה בשר או לקדרה של איסור דשרי לאישתמושי בהו בצונן דהיתרא בלא הדחה כלל ואפי' למ"ד בסכין דבעיא הדחה התם הוא דאיכא דוחקא דסכינא אבל בקערה צוננת דליכא דוחקא מותר לאשתמושי בה היתר צונן לכתחלה ולא בעיא הדחה, והיינו דלא איפליגו בקערה שמלח בה בשר כדאיפליגו בסכין, וההיא פינכא דתבר לה ר' אמי אף על גב דחזיא לאישתמושי בהו בצונן משום גזרה דאתי לאישתמושי בהו בחמין הוא דתבר לה, וכההיא דקדרות בפסח דאמר רב בפסחים (ל' א') ישברו ואף על גב דשרי לאישתמושי בהו בצונן אלא משום חמין, ותדע דההיא לכ"ע בהדחה מיהא הוה סגי ליה ואפי"ה תברא, וא"נ אפשר לומר דההיא פינכא כיון דשל חרס היתה ונבלעה ע"י רותח אין לה תקנה אפי' בצונן דבולעת היא הרבה עד שפולטת אפי' בצונן והלכך כל צונן שנשתמש בו מדיוחו, ותדע שהרי לענין יין נסך כלי חרס שתחלת תשמישו ביד נכרים צריך מלוי וערוי ואפי' בשאינו מכניסו לקיוס כעין כסי דפירחא וכמ"ש הרב אלפסי ז"ל בפסחים בהא דגרסי' התם (ל' ב') כל הכלים שנשתמש בהן חמץ בצונן משתמש בהן מצה, ופירש הרב ז"ל בהלכותיו דדוקא בשנשתמש בהן בצונן אבל בחמין אינו משתמש בהן מצה אפי' בצונן וכ"כ הרמב"ן ז"ל, והא דתנן לעיל (ק"ז ב') צורך אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה ואמרי' עלה בגמרא דאע"ג צונן וצונן הוא הדחה מיהא בעו, וכן נמי אמרי' בפסחים (ע"ו א') צונן לתוך צונן מדיח שאני התם שהן גופו של איסור, אבל טעם האיסור שמובלע בדפני הכלי אפי' בצונן הדחה לא בעי, ואיכא מ"ד דהדחה בעי כסכין דקיי"ל כמ"ד בסכין בעיא הדחה, וכ"כ הראב"ד ז"ל ואפי' למ"ד בסכין לא בעיא הדחה התם הוא משום דדם משרק שריק ולא מיבלע בצונן כלל אבל בשאר איסורין מודה הוא דבעי הדחה, ומיהו אפי' בקערה שמלח בה בשר בהדחה סגי לה ואם נשתמש בהן בצונן עד שלא הדיחה מדיח מה שנתן בתוכה ושפיר דמי ואף על גב דבשעת מליחה רותחת היא כדשמואל מ"מ עכשיו צוננת היא דלא עדיפא מבשר וגבינה שנוגעין זה בזה, ובבשר ראוי לאכילה קא מייירי כגון בשר צלי או מבושל מדקא אסר להגיען זה בזה לכתחלה כדכתבי' עלה לעיל ואפי"ה בהדחה סגי להו וקליפה לא בעי וזו סברת הרמב"ן ז"ל וכן סברת הראב"ד ז"ל, ואע"פ שכתב ז"ל דקערה שמלח בה בשר אע"פ שהדיחה כרותחת היא דלא דמי לבשר רותח דכיון שנצטנן פסקה רתיחתו לגמרי אבל קערה שמלח בה בשר בכל עת רתיחת מליחתה בתוכה ואינו יוצא ממנה כצאתה מן הבשר בהדחה, אבל מ"מ לא עדיפא מסכין ששחט דסגי לה בהדחה ושפשוף לחתוך בה צונן ואף על גב דאיכא דוחקא דסכינא דהוא שקול כרתיחת הקערה, ונראה מזה דעת הרב ז"ל דצונן שנפל לתוך רותח נגוב שאין לו רוטב בקערה שהיא נגובה בהדחה סגי ואפילו לשמואל דאמר תתאה גבר, ואיכא מ"ד דקערה שמלח בה בשר אסור להשתמש בו צונן ואפי' בהדחה לא סגי לה דרותחת היא והרי היא כצונן לתוך רותח דלא סגי לה בהדחה ואם נשתמש בו דלא דמי לסכין ששחט בו דסכין אע"פ שהוא כרותח בשעת בליעת הדם מיהא צונן הוא ושניהם צוננין, אבל קערה לעולם רותחת היא ולא סגי ליה בהדחה ושפשוף, ומ"מ מדברי כולם נלמוד לקערה שנשתמשו בה באיסור רותחת ונצטנן שמתוך להשתמש בה היתר צונן בהדחה ושפשוף, ומ"מ בסכין ששמנינו מודבק על פניו אפי' לצונן בעי נעיצה י' פעמים בקרקע קשה כדאיתא בע"ז (ע"ו ב'), ואם חתך בו צונן שאינו חריף בהדחה סגי, ואם חס הוא איכא מ"ד בקליפה סגי, ואיכא מ"ד דבעי נטילת מקום וזו סברת הראב"ד ז"ל ומדמי להו צונן שחתכו בסכין דמשמע לקמן דבעי נטילת מקום ולא סגי בקליפה, ואף על גב דרב דמחמיר בסכין של גויס סגי ליה בקליפה ואף על גב דהוי ס"ל דבבית השחיטה רותח קא מיפלגי התם הוא משום דאהני ליה טרדת סימנין לאפוקי דמא, וא"נ דרב לטעמיה דאמר עלאה גבר, אבל לדין דקיי"ל דתתאה גבר כשמואל התם נטילת מקום בעיא כנטף מרוטבו על החרס דבעי נטילה, אבל בסכין ששחט בה נראה דלכ"ע בקליפה סגי ליה, ומיהו בצונן שחתכו בסכין נאריך בו לקמן בע"ה.

קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח. כתב הראב"ד ז"ל דבין במנוקבת בין שאינה מנוקבת קאמר שאסור לאכול בה רותח, ואיכא מאן דאמר דדוקא בשאינה מנוקבת שהדם משתהא שם ומתוך כך נבלע בקערה, אבל במנוקבת לא דדם משרק שריק שאם אין אתה אומר כן נמצאת אומר שאסור למלוח שני פעמים בכלי אחד, והרמב"ן ז"ל כתב ולי"נ כדברי הראב"ד ז"ל משום דלא עדיפא קערה מחתיכת נבלה דאמרינן לקמן (ק"ג). דטהור מליח וטמא תפל מותר ע"כ. וזה ההכרע שלא כדברי הראב"ד ז"ל שהוא ז"ל סובר דקערה שמלח בה בשר כרותח היא לעולם כמו שכתבנו, ולא דמי לטהור מליח וטמא טפל אלא לשניהם מלוחין, עד שכתב הרב ז"ל שאם נתן בה רותח שצריך ליטול את מקומו כעין חס לתוך חס כמו שאנו עתידין לכתוב משמו בע"ה. ונ"ל דכי מולחין שני פעמים בכלי אחד היינו משום דהו"ל כמולח שתי חתיכות דכל אימת דפולטות אין בולעות זו מזו, וכלי לא עדיף מחתיכה הפולטת דם שאינה אוסרת את חברתה או מחתיכה אחת שאין פליטת צד זה חוזרת בצד האחר כדאיתא לקמן, ואע"ג דדם משרק שריק אפי"ה קערה מנוקבת נאסרת ואוסרת משום דהו"ל כטמא מליח וטהור תפל דאסור, דכיון דלא טריד למפלט בלע לכו"ע כדאיתא לקמן, וה"נ אמרי' לענין דם, וכענין דגים ועופות שמלחן זה עם זה דאסרי' להו משום דדגים רפו קרמייהו ופלטי מקמי עופות והדר בלעי מעופות דפלטו עדיין וכ"ש בבשר מליח דפליט האי ובלע האי, כנ"ל.

אסור לאכול בה רותח, לפי סברת האומרים דקערה שמלח בה בשר אחר הדחה צוננת היא, אם נתן בה רותח סגי לה בקליפה בין ברותח נגוב בין ברותח לח, דהא שמואל גופיה הוא דאמר בפסחים (עו). דחס לתוך צונן תתאה גבר ובקליפה סגי ליה וכ"כ רבותינו בעלי התוס' ז"ל, אבל הראב"ד ז"ל כתב דאם נתן בה רותח נגוב א"צ אלא קליפה, דאע"ג דשניהן רותחין כיון דרותח נגוב וקערה נגובה הוה כסיכה דמשהו עבדי לה ובקליפה סגי ליה כדאיתא התם בפסחים, אבל אם אותו רותח הוא דבר שיש בו רוטב כעין בשר רותח שא"א לו בלא רוטב קצת, צריך שיטול את מקום מגעו והוא יותר מן הקליפה, מפני שהוא דומה למה ששינוי שם נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו, ואוקימנא התם בחרס רותחת. ואם הוא לח גמור ברוטב של היתר נראה דלפי סברת הראב"ד ז"ל דחשיב לה לקערה רותחת כולו אסור דמשערין בכולה קערה, אבל לסברת התוספות ושאר רבותינו דחשיב לה כצוננת נראה שהוא מותר אי איכא ששים באומד יפה כנגד הקליפה.

סעיף יט

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד א

אמר רב נחמן אמר שמואל: ככר שחתך עליה בשר - אסור לאכלה, והני מילי - דאסמיק, והני מילי - דאבריה, והני מילי - דאסמכיה, אבל קלישתא - לית לן בה. שמואל שדי ליה לכלביה, רב הונא יהיב ליה לשמעיה, מה נפשך, אי שרי - לכולי עלמא שרי, אי אסור - לכולי עלמא אסור! שאני רב הונא - דאנינא דעתיה, רבא אכיל ליה, וקרי ליה חמר בשר.

רש"י מסכת חולין דף קיב עמוד א

שחתך עליה בשר - כשהוא חותך מן הצלי. אסור לאכלה - מפני שהדם יוצא ונבלע בו. וה"מ דאסמיק - שהיה הבשר אדום שנקטרוד"א. והני מילי דאבריה - שנקב הדם את הככר כלומר עבר מצדו לצדו עד שנראה משני צדדין. הכי גרסינן והני מילי דאסמכיה - שהיה אותו מוהל היוצא מן הבשר עבה אבל צלול לאו דם הוא. שדי ליה לכלביה - לההוא ככר. מה נפשך - דאיהו לא בעי למיכליה ולשמעיה ספי ליה איסורא. דאנינא דעתיה - האי דלא אכיל ליה משום דאיסטנטיס הוה ולאו משום איסורא. חמר בשר - יין הבשר.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ו ה"י

אין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה וּמדיחו יפה יפה, כיצד עושה? מדיח הבשר תחלה ואחר כך מולחו יפה ומניחו במלחו כדי הילוך מיל, ואחר כך מדיחו יפה יפה עד שיצאו המים זכים, ומשליכו מיד לתוך מים רותחין אבל לא לפושרין כדי שיתלבן מיד - ולא יצא דם. /השגת הראב"ד/ כדי שיתלבן וכו'. (זה) לא שמענו ולא ראינו מימינו, וכל האדמימות שיצא אחר מליחה ממנו אינו אלא חמר בשר, והמחמיר יותר מכן עליו להביא ראייה עכ"ל.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פ"ו ה"י

ומ"ש רבינו ומשליכו מיד לתוך המים הרתחין נחלקו עליו ז"ל, ואמרו שאחר מליחה א"צ דבר אחר. וכ"כ בהשגות א"א זה לא שמענו וכו' וזה דעת כל האחרונים ז"ל, ואיני מוצא בזה סמך ברור לדברי רבינו:

מגדל עוז הלכות מאכלות אסורות פ"ו ה"י

כתב הראב"ד ז"ל (זה) לא שמענו וכו': ואני אומר זו מחלוקת ישנה היא גבי מימרא דשמואל פרק כל הבשר בין הראשונים וראשי הישיבות הקדמונים, וראיות המקילין שלא הוזכרה חליטה ברותחין אלא לגבי כבדא ורוב הספרים והסופרים מודים בזה וכלשון הראב"ד ז"ל. מיהו בה"ג ורי"מ ז"ל ורבים וגדולים מחמירים, ויש לי להורות כן מפני שלא הוזכר חמר בשר אלא בצלי, וכדמשמע פי' צולין ומשום דגומרי מישאב שאיבי. ועוד דהא דייקנין לישנא דדס האיברי לא פירש מותר, דמשמע הא פירש אסור, וכ"כ רבותינו בעלי התוספות ז"ל, ואם יטיל הבשר לתוך הקדרה עד שלא תרתיח אפשר שיפרוש, וכן משמע פרק כ"צ (עד:): דגרסי' אומצא דאסמיק הוא וחליה אסור כו' עד א"ל מר בר אמימר לרב אשי אבא האי חלא דחליט ביה חדא זימני לא חליט ביה זימנא אחריתי אלמא אורחא למיחלט נמי בישראל. ואם יש טעמים אחרים לר"מ ז"ל וגם לראשונים וגם לאחרונים העומדים בשיטתו ז"ל, וגם גירסת מקצת הספרים אין לי צורך להאריך בכאן והמחמיר תע"ב:

כתר המלך הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

ונ"ל דסידור דברי רבינו כן הוא והוא ס"ל כשיטת הפוסקים ביו"ד (סי' סט) דהדחה ראשונה די בהדחה מועטת ולחכי אומר כן אין הבשר יוצא מידי דמו דבעי מליחה יפה והדחה יפה הוא ההדחה שאחר המליחה וכיצד עושה בתחלה מדיח הבשר תחלה זה הדחה המועטת והוא הטעם להעביר הדם שבעין ולא ס"ל כהטעם שיתרכך הבשר דא"כ בעי הדחה מרובה ואח"כ להוציא הדם צריך מליחה יפה יפה ואח"כ הדחה יפה יפה. ובה יתבאר נמי דברי רש"י ז"ל שם בחולין (דף ק"ג ע"א) דאמר שם ולא פליגי וכו' ופירש רש"י ז"ל (ד"ה) [רב הונא] דלא בעי הדחה בתחלה בדחללי ביה טבחא וכו' ומ"ט לא קאמר רש"י ז"ל על שמואל דאמר שם תחלה אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה ולא הזכיר הדחה בתחלה אלא ודאי דשמואל לא קאמר דשמואל אומר אין הבשר יוצא מידי דמו המובלע בו אלא א"כ מולחו יפה ומדיחו יפה אבל ההדחה בתחלה להעביר הדם שבעין לא הזכיר דבזה סגי רק בהדחה מועטת להעביר הדם שבעין אבל רב הונא דלא הזכיר יפה לכן צריך לבאר בזה דאמר מולח ומדיח מיירי שחללה ביה טבחא כמבואר.

מרכבת המשנה (חעלמא) הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

[י] אין הבשר וכו'. עיין מהרי"ט שאלה קכ"ב שכתב דלדעת רבנו אסור לחותכו לשנים אחר מליחה קודם שיתן ברותחין עיין שם נותן טעם לסברת רבנו ועיין השגות ומ"מ וכמדומה שיצא לרבנו מהך דחולין דף קי"א ע"א ורי' נחמן חלטו ליה ברותחין וסובר רבנו דהשתא כבדא שאינה נאסרת בעינן חליטה כ"ש בשאר בשר דבלע ועיין מגדל עוז ובה"ג הלכות דם דף קל"ד ע"א מצריך חליטה עיין שם ועיין פסחים דף ע"ד ע"ב האי חלא דחליטי ביה חד זימנא וכו' ורבנו פסק להחמיר כמ"ד חליטה ברותחין בעינן וזה ברור כוונתו ועיין ה"ב:

משרת משה (נבר) הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

[י] ומשליכו מיד לתוך מים. עיין השגת הראב"ד ואי לא דמיסתפינא הוה אמינא דהאי משליכו הוי כמו או משליכו ד"ל או במליחה או בחליטה וסובר דחליטה דמהני בכבד כ"ש בבשר, ואפשר שסובר דאף דאסרו הגאונים בכבד בבשר לא אסרו חליטה ודוקא במים רותחין ובחומץ סובר לקמן דמותר לאכלו כשהוא חי.

צינוני מהר"נ הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה י

[י] /השמטה/: ומשליכו מיד לתוך מים רותחין. ובהשגות כי הראב"ד ז"ל לא שמענו ולא ראינו מימינו ועיי' במ"מ שכתב ואיני מוצא בזה סמך ברור לדברי רבינו ועיי' בבעל העיטור חלק הכשר הבשר אות י"ח שכי' ומנהג דמשק וסיביותיה אין מניחין בשר מליחה בקדרה לבשל אלא במים חמין ויורה רותחת כדי שלא יפלוט הדם כו' ע"ש, ואולי גם רבינו כי זה ע"פ מנהג שהיה אז כן בימיו וע"ש בנתי"ש: [ע"כ]:

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עג:

ואחר שיעור מליחתו מותר לקדרה ואינו צריך חליטה ולא להרתח מים שבקדרה, אלא כל ששה שיעור מליחה נותן לקדרה ואפילו לקדרה צוננת, דאין אחר מליחה כלום, ולא אמרו חליטה ברותחין אלא בכבדא בלא חתיכה ובלא מליחה, וכן דעת הרב ר"א ז"ל. וכן שדרו ממתיתבא דלא בעינן רותחין דכי בעינן רותחין לחליטה הני מילי לשרי ליה בלא מליחה דחליט ליה עמודא דרותחין וכיון דלאו כל איניש יכיל למיקם על שיעורא דחליטה תקינו הדחה ומליחה והדחה. וכן עיקר. והתמה מן הרב ר' משה ברי' מיימון ז"ל שהצריך לחלוט את הבשר במים חמין.

שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רנא

עוד אמרת: שנסתפק לך דין מליאתא/מוליאתא/ אם הבשר הממולא והמתמלא יצא מידי דמו, על מה נאסר בשולם זה בתוך זה; ומה הפרש יש בין זה לזה: לבשר שנתבשל בקדירה.

תשובה: מן הנראה שתפסתם בידכם כדברי הרמב"ם ז"ל בזה, ודבריו באמת בעינינו מן המתמיהין. ומוליאתא, שאמרו בריש פרק כיצד צולין בבשר שלא נמלח כל צרכו הוא אלא כמליחת בשר שנוהגין בצלי, וכענין קדשי"ם שמוולחו והופכו, ומולחו ומעלהו; על כן הביאו ראייה שם, מנותן כרעיו ובני מעיו לתוכו. ואמרינן: מאי טעמא, לא משום דאמרינן: כבולעו, כך פולטו, לפי שבצלי וקדשים אין מולח אלא לשעה, ומעלהו, ואפ"ה קאמר רבא: דאע"פ שפולטין כרעים, דם בתוכו, מותר, דכבולעו כך פולטו; אבל בשר שנמלח במליחה לקדרה, דהיינו: כדי שיעור צליה, וכדעת הגאונים ז"ל, בזה קים להו דיצא מידי דמו לגמרי. ואע"פ שלאחר שיעור זה פולט ציר אדום, אין זה אלא ציר אדום, ושמואל קרי ליה: חמר בשרא, ומותר אפ"ל לכתחילה. אבל הרב ז"ל /הרמב"ם/ חשב להימלט ממה שהקשית אתה, והצריך הבשר המתבשל בקדרה להרתח המים תחלה, כדי שיחלט הבשר במים רותחין; וכבוד הרב ז"ל /הרמב"ם/ במקומו עומד, שא"כ, מליחה מאי מהניא, דמליחה, הא אמרינן: דאינה מוציאה מידי דם, או משום חליטה אפ"לו בלא מליחה נמי, וטורח במליחה למה. ועוד אסר לנו הרב ז"ל /הרמב"ם/ לטגן עוף או גדי במחבת, שכלנו נוהגין כן, ושם אי אפשר להרתח המים תחלה, וכך נהגו בכל מקומותינו, וכדומה אני שאף במקומכם עושים כן: שעושין בשר דק דק, ומערבין בביצים, ומטגנין בשמן על גבי האש במחבת. סוף דבר, לא ידענו דרכו של הרב ז"ל בזה; וגם כל אותה הסוגיא שבריש פי' כיצד צולין, מוכחת כן; והלכה למעשה, בכל גלילות ארצנו להתיר אחר המליחה, כמליחת בשר לקדרה, ואין אנו מצריכין מליחה, כדבעי לאורחא.

שו"ת רדב"ז חלק א סימן לג

שאלת ממני אודיעך דעתי על מה סמכו לאכול עופות ממולאים וכיוצא בהם כיון דאתריה דהרמב"ם ז"ל הוא והוא ז"ל אסר בהדיא וכן נראה דעת הראי"ף והגאונים ז"ל:

תשובה איברא דהרב ז"ל אסר אפי' שיהיה המילוי מבושל אבל כל האחרונים חלקו עליו ואמרו שהוא מוכשר ע"י מליחה אין לחוש וכן נהגו בכל אותם הארצות ואותם שבאו למצרים נשאר על מנהגם. ומ"מ מסתברא לי שהמילוי אשר נהגו בו בזמן הזה אפי' הרב ז"ל מודה דמותר לפי שהטעם שלו הוא לפי שהוא מצריך להשליך הבשר לתוך המים רותחין אחר המליחה כדי שיתלבן מיד כדי שלא יצא הדם ודם האיברים שלא פירש מותר וכשחללן מלא מבשר או זולתו אין המים הרתחין נכנסין לתוכן יפה והעופות פולטין ומה שבתוכן בולע. הילכך אם המילוי רפה ואין עור העוף תפור באופן שיכנסו הרתחין בתוך

העוף הרי מתלבן שפיר ושוב אינו פולט דם וכן נהגו שממלאים בתוך חלל העוף מעט בשר וביצים ומיני פירות ומניחין בטן העוף פתוח ומיד נכנסים המים הרתחין בכל חלקי העוף שהרי אינו מעכב כלל וזה נראה לעין. ומה שאסרו הראשונים הוא מילוי עב שמונע המים מלכנס או שתופרים בטן העוף באופן שאין המים נכנסים אלא מעט מעט: עוד נהגו למלאות בדרך אחרת בחזה של העוף והמילוי דחוק שם באופן שאי אפשר למים ליכנס וכיוצא בזה אין להורות בו היתר אם לא שילבנו את העוף תחלה ואת המילוי זה לבדו וזה לבדו במים רותחין ואח"כ ימלא אותם ועל דרך זה מותר בלי ספק לכו"ע. ואפי' שנהגו למלאות בדרך זה בלא ליבין/ליבון/ כלל מ"מ אין לגעור בהם. חדא דמנהג אבותיהם בידיהם. ותו כיון שמים הרתחים באין משני הצדדין של המילוי ודאי המים מלבנין אותן קודם שיפלטו לתוך המילוי שהרי המים מבחוץ ומבפנים וזה טעם נכון למנהג אבל צריך שיהיה המילוי מבושל אם הוא בשר שאם לא כן המילוי פולט והעוף בולע. והמחמיר תע"ב לפי שדברי הגאונים ז"ל דברי קבלה הם, ולא יאכל מוליינתא אפי"כ ליבנו את הכל תחלה במים רותחין. הנלי"ד כתבתי:

שו"ת הריב"ש סימן קסה

ודעת הרמב"ם ז"ל, שמה שכי' בהלכות: אבל בקדרה לא, הוא אפי"פ שהוא מלוח ומוכשר לקדרה, דאי לא, פשיטא, דכל בשר שלא הוכשר כדינו, אסור בקדרה, ואוסר תערובתו. כי הוא סובר, שאין הבשר יוצא כל דמו ע"י מליחה [לצלל]; ולזה, הצריך אחר מליחה, כשמישים אותה בקדרה, שתהיה הקדרה רותחת, כדי שיתלבן הבשר מיד, ולא יצא דם; כי כן כתב בפרק זה, בפסקא המתחיל בה: אין הבשר יוצא וכו'; ולזה, כשחללן מלא, אין המים רותחין נכנס לתוכן יפה. ולזה, אפי' בשר המוליאתא מבושל, אסור, לפי שהמוליאתא בולעת מן הדם שפולטין העופות ונאסר הכל; דבקדרה אין לומר: כבולעו כך פולטו. אבל כל האחרונים ז"ל חולקים בזה, ומפרשים כל אותה סוגיא, בבשר שלא נמלח כדינו לקדרה; שלא היה דרכן למלוח כן, לא בצלי ולא לטפול בבצק, אבל במלוח ומוכשר לקדרה, בכל ענין מותר, שאינו פולט דם אחר כן. וכן דעת רש"י והראב"ד ז"ל בהשגות, והרב רבי משה הכהן בהגהותיו, והרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ומורי הר"ן ז"ל. וכן נהגו התר בכל המקומות. גם מה שהצריך להשליך הבשר אחר מליחה מיד במים רותחין, כתב הראב"ד ז"ל בהשגות: א"א: זה לא שמענו ולא ראינו מימינו. וכל האדמימות שיצא ממנו אחר המליחה, אינו אלא חמר בשר, והמחמיר עליו יותר מכן, עליו להביא ראיה; ע"כ. וזה דעת כל האחרונים ז"ל.

ר"ן על הרי"ף חולין דף מב.

דגים ועופות שמלחן זה עם זה. כשיעור מליחתן לקדרה אסורים: מ"ט דגים רפו קרמייהו ופולטי. כל דם וציר שלהם ועופות קמיטי צמותים ומקובצים ואין ממהרין לפלוט ובתר דנייחי דגים מלפלוט שכבר פלטו כל צירן ועדיין העופות פולטין ולפי שאין הדגים טרודים לפלוט בלעי מדם העופות משא"כ בבשר ובשר שכמו שזה שוהה לפלוט זה שוהה לפלוט ואידי דטרוד למפלט לא בלע וכי תימא א"כ היאך מולחין שתי חתיכות אחת גדולה ואחת קטנה זו עם זו דהא ודאי קטנה גומרת לפלוט דמה קודם שתגמר הגדולה לפלוט ובתר דנייחא קטנה בלעה מפליטתה של גדולה ותאסר כדגים מעופות. לאו קושיא היא שאפי"פ שהיא גומרת פליטת דמה קודם פליטת דמה של גדולה אפי"ה עדיין היא פולטת ציר וכל שהיא טרודה לפלוט אפילו ציר אינה בולעת ודגים היינו טעמא דאסירי לפי שכבר יצא כל דמן וצירן ועדיין העופות פולטין דם. ומדאמרין אסורין סתמא משמע דאסורין לגמרי ולית להו תקנתא במליחה וכי תימא אמאי לא? איכא למימר לפי שאין המלח מפליט כל הדם שבחתיכה שכבר כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כדי הלוך מיל [ואנו] רואין שהמוחל היוצא מן הבשר אחר שיעור זה יותר מאדים מן הראשון הילכך ודאי אין מליחה באה אלא להוציא הדם שעל פני הבשר והסמוך לו הא לדם הבלוע בחתיכה לא חיישינן דהוה ליה דם האיברים שלא פירש דשרי וזהו דעת הרמב"ם ז"ל ולפיכך הוא מצריך שלא לתת הבשר בקדרה עד שיהו המים רותחים שאח"כ אין מפליטין אדרבה חולטין הבשר ומונעין הדם שלא יצא ואפי"כ צריך למלחו כדי שיצא הדם שעל שטח הבשר והסמוך לו דאי לא חיישינן שמא קודם שתרגיש הבשר בחום המים תפלוט מן הקרוב לשטחה הילכך דגים שבולעין דם דאתי מעלמא כיון שאין המלח מוציא אתו אסור.

ואין סברא זו נכונה דהא אמרין באומצא דאסמיק ביעי ומוזריקי דחתיכה ומלחיה אפילו לקדרה שפיר דמי דאלמא המלח מוציא אפי' הדם שבתוך החוטין ואפי"פ שאחר שיעור המליחה המוחל מאדים איכא למימר דקים להו דבשיעור מליחה יוצא כל מה שהוא דם גמור והשאר מיחל אדום הוא שיוצא ומותר ועוד נ"ל שלא רצו חכמים להחמיר בדבר כל כך כיון דקי"ל דדם שמלחו אינו עובר עליו וכי תימא א"כ דגים שמלחן עם עופות יחזרו אחר מליחה להיתר הראשון איכא למימר שאין המלח מפליט אלא דם המובלע באברים מעצמן אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליטו ולפי"י יש להזהר שלא להניח בשר תפל אצל בשר מליח בעוד שמלחו עליו אפי"פ שדעתו למלוח התפל לאחר מכן לפי שהתפל כיון שאינו טרוד לפלוט בולע הדם שפולט המלוחה והוה ליה דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי

אבל הרב רבינו יונה התיר ואמר דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהם דם מגופם אלא אותו שבלעו ולפיכך אין כח במלח להפליטו אבל חתיכה זו שדמה בתוכה כשם שהמלח מפליט דם של גופה כך הוא מפליט דם הנבלע בה ממקום אחר ומ"מ אפילו לפי סברא זו כל שנמלח ויצא מידי דמו והודח אין מניחין אותו אצל בשר אחר בעוד שמלחו עליו ופולט דם לפי שזה בולע דם פליטת האחר ושוב אין לו תקנה במליחה, וכן יש להזהר שלא להניח בשר שנמלח ופלט כל דם וציר שבו בין שמלחו עליו בין שאין מלחו עליו אצל בשר מליח שלא יצא מידי כל דמו דכיון שכבר פלט כל דם וציר שבו שוב אין טרוד לפלוט ובולע וכן יש להזהר שלא למלוח בשר בתחלה עם בשר שנמלח כבר אפי"פ שאותו בשר פולט ציר עדיין כל שיש לחוש שתגמר פליטת ציר הראשון קודם פליטת דם האחרון דכי ניח מלפלוט ציר בלע מדמא דאיך כדגים ועופות

אלא שבתוספות התיירו [לדעת הר"ר יוסף מאורליני"ש] ואמרו דלא דמי לדגים דהיינו טעמא דאסירי לפי שאין העופות פולטין כלום מדם וציר עד שפלטו הדגים דמן וצירן לגמרי וכבר נדבקו חלקי הדגים קודם שיתחילו העופות לפלוט כלל ולפיכך אין הדם הנבלע בדגים יוצא ע"י מליחה וזהו שכתוב במקצת נוסחאות דבתר דנייחי דגים פלטי עופות כלומר שאין העופות מתחילין לפלוט עד שהדגים נחים מכל פליטתן אבל כאן שהבשר הזה בתחלה היה פולט ציר ומתוך כך חלקיו רפים אף כשנגמרה פליטת הציר לאלתר נכנס בה בליעת הדם ולא נדבקו חלקיו עדיין ומש"ה כבולעו כך פולטו ע"י המלח ושרי.

וזו סברא בלא ראיה דמאי דאמרין בתר דנייחי דגים לאו למימרא דלא פלטי עופות עד דנייחי דגים אלא לומר דבתר דנייחי דגים אכתי פלטי עופות ובקצת נוסחי נמי ליתיה להאי לישנא אלא הי"ג דגים רפו ועופות קמיטי בעידנא דפלטי עופות בלעי דגים ולפיכך נראה דכל שנגמרה פליטת ציר דהיאך מקמי פליטת דם דאיך אסור.

אלא שרי"ת ז"ל מיקל בכל זה ואומר שאין הדם נבלע בחתיכה אחת במליחה כל שנמלחו בכלי מנוקב דם משרק שריק, ודרך הנקבים יוצא כולו ואינו נבלע כלל בחתיכה, ודוקא בדגים הוא דאסורין משום דרפי קרמייהו אבל בשר אחר לא ולא נהירא דהא [דף ק"ג א] רב ששת מלח גרמא גרמא משום דילמא פליט האי ובלע האי כדאיתא בסמוך אף על גב דלא שמעינן ליה דפליג בדמא משרק שריק ואף על גב דאסיקנא דלא שנא ובין חדא ובין תרתי שרי היינו משום דאידי דטרוד למפלט לא בלע אבל היכא דלא פליט ודאי בלע:

בדק הבית על תורת הבית בית ג שער ג דף עב עמוד ב

עוד כתוב שם ולענין מליחה לקדרה צריך שיתן מלח משני הצדדין ואפי"פ שנתן מלח הרבה מצד אחד צריך שיהפכנו ויתן מלח מצד השני. ומיהו מסתברא דדוקא בשאפשר לו ומצוה מן המובחר כדי להפליטו מידי דמו היטב, אבל היכא דלא אפשר אפילו מצד אחד שפיר דמי, ואפילו חתיכת בשר עבה מלח מפליט את דמה יפה ואפילו מצד אחד ומיהו לכתחילה ראוי משני צדדין. ע"כ תורף דבריו. ואינו נכון, שכבר כתבנו למעלה שהדבר ברור והנסיון מוכיח ועד שאין [דף עג.] כל הדם נפלט בכדי שיעור זה שאנו מולחין לקדרה. שאמרו בשם הגאונים ז"ל שמשהין אותה בכדי שיעור שתצלה כמאב"ד, ומקובל בידם כן, וסמך לדבר ממה שאמרו מליח כרותח דצל. ובברור אם אתה משהה אותה יותר עדיין דם נפלט ממנה ולא עוד אלא שהדם זה יותר ברור מן הראשון ואין דם הבשר כלה עד שיששה כשיעור מליח כרותח לפי הפירוש הנכון שפירשנו בו למעלה שזהו שאינו נאכל [בתורת] בשר שאינו מליח [רק] בתורת בשר מליח, ואין המליחה באה אלא להפליט הדם (הקרוש) [הקרוב] על פני הבשר ולא להפליט מה שבתוכו ודי לנו בזה דשוב לא יפליט דם בקדרה בעוד שהמים פושרין וכשיבאו לכלל רותחים שוב אין אנו חוששים לדם שהמים הרתחים צומתים וחולטים אותו. ולפי זה חתיכת בשר שנמלחה והוכשרה לקדרה אסור לחתוך אותה כשנותנה בקדרה אפי"כ מולח מקום חתך או שנמלחה כדי שיעור מליח כרותח כ"ש שאסור הבשר בשמלחה אותו מצד אחד ולא מצד שני.

ושיעור המליחה כתבו הגאונים ז"ל שהוא כשיעור צלי, והוא כדי מהלך מיל, ושורת הדין שאם נתנו בלא מליחה בקדרה רותחת מאוד מותר, אלא שכבר גזרו הגאונים ז"ל בדבר, ומיהו בדיעבד אם עשה כן בשוגג הרי הוא מותר, ומצוה להניחו בקדרה רותחת לאחר מליחה כדי שיתלבן מיד כדברי הרמב"ם ז"ל, וטעם דבר זה משום דדם האיברים כל זמן שלא פירש מותר, ואין המליחה אלא להפליט הטעם שראוי לצאת בקדירה קודם שתרתח.

ואומר מורי הרב ז"ל שאין לחתוך הבשר לאחר המליחה מפני הדם היוצא במקום החתך שנתגלה, ופירשו (מה) שלא הפליט המלח, ואם עשה כן צריך לחזור ולמולחו במקום החתך, ולכן אוסר לעשות דק דק בשר אלא אם כן מבשר שנמלח מאוד כמו להצניע, שכבר פלט כל דמו, או מבשר מליח שנתבשל קצת בקדירה, או שחתוך הבשר בתחלה במקומות הרבה וימלחנו במקום החתך יפה יפה, וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל.

פרי מגדים יו"ד סימן ס"ט פתיחה להלכות מליחה

העיקר ה' הוא להבין פעולת המליחה מה היא עושה. אם מוציאה כל הדם עד שלא נשאר שום משהו תוך החתיכה ומה שיוצא אח"כ מוהל ולא דם הוא או דאין מוציא כל הדם ונשאר קצת בתוכה ומי"מ בשנותנו במים קרים בתבשיל קודם שתרגיש החתיכה חום המים נתקשה שוב הדם ואין יוצא ונהי דאנן לא קיי"ל כהר"מ ז"ל דמצריך חליטה ברותחין אחר המליחה מי"מ הא אמרינן דנשאר דם בתוכה והמליחה פועלת להוציא משטח פני החתיכה וכשמשימין במים קרים כשתרגיש החתיכה אח"כ חום המים נתקשה שוב הדם בתוכה. ונ"מ דלאחר המליחה אי נכבש בקרים מעת לעת שניהם אסורים. הנה הרא"ה ז"ל בב"ה סי' ב' וסי' סובר דאין המליחה כשיעור צליה פועלת להוציא כל הדם רק מה שבשטח העליון ואח"כ כשיגיע למים חמים קודם שיפלוט לחוץ יתקשה בתוכו. ואסור לחתוך לנתחים דקים א"כ שהה יום שלם במלחו או כעין מליחה דבעי לאורחא כן מתבאר מדבריו ועיין בר"ן פכ"ה גבי דגים ועופות הביא ב' הסברות וסיים דם שמלחו מדרבנן לא דקדקו כ"כ משמע דיש קצת דם לאחר מליחה ולא חששו כיון דהוה דרבנן יע"ש. ובמשמרת הבית בבי' מקומות הנ"ל הרבה להשיג עליו, דא"כ צלי קדר היאך אוכלין ויאסר לחתוך כל נתח לבי' אלא שמליחה מוציאה הכל ומוהל נשאר לא דם וה"ה צלי כחצי צליה יוצא כל הדם עש"ך בסי' ע"ו אות י"ד. והנה במעשה דרש"י אין ראייה כ"כ שמא לאחר שיעור מליחה לא מייחשב רותח ומה דקיי"ל נמלח מצד אחד שרי בהפסד מרובה מינה באין הי"מ אפשר לאסור כטעם הרא"ה ז"ל. וממ"ש המחבר לקמן סי' ט"ט אחר שנמלח מותר ליתן במים קרים הרא"ה מודה לזה כי קודם שירתחו המים נתקשה הדם וא"צ חליטה. אמנם ממ"ש המחבר סי' ה' חתך כל נתח לבי' אחר שיעור מליחה א"צ מליחה שנית וכן ממ"ש נוהגין בצלי קדר גם מונח לפעמים תוך הציר לאחר הדחה אחרונה יום שלם מבואר דאנו סוברים דאין נשאר כלל דם. ויש לראות בסעיף י"ט הביא המחבר ב' דעות למי שרוצה להחמיר כמ"ש הש"ך ולמה בס"ה לא כתב כלום וכ"ת דהמחבר חשש לסברת הר"מ ולא לסברת הרא"ה אכתי להר"מ נמי אסור לחתוך כל נתח לבי' דאלי"כ מליחה זו למה וטורח זה למאי יחלוט אלא דא"א בקיאין או שאר תירוצים וחליטה לאחר מליחה שפועלת להוציא משטח שפיר דמי אם כן אסור לחתוך כל נתח לבי' לאחר שיעור מליחה ובפנים אבאר :

פרי מגדים יו"ד משבצ' סימן ס"ט ס"ק טז

(טז) אחר. עט"ז {דלאחר ששהה שיעור מליחה נפלט כל הדם ולכן כתב השו"ע אם חתכו אינו צריך לחזור ולמלוח שנית} ור"ל לאפוקי מדעת הרא"ה בב"ה והר"מ ז"ל שאומרים דיש דם אחר שיעור מליחה ומיהו תוך שיעור מליחה בעי הדחה ומליחה במקום שחתך. ויש לראות מפני מה לא הביא כאן המחבר דראוי לזוהר לכתחלה כמ"ש סי' ט"ט {ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחין} ובש"ך אות ע"ח {ביאר} דמשום הכי הביא סברת ר"מ לזוהר לחלוט לכתחילה. ואולי סובר דהר"מ יודה דמותר לחתוך לחתיכות דקות ויחלוט דלא כהרא"ה ועמ"ש בפתיחה :

ערך השולחן יורה דעה סימן ס"ט סעיף לד

[לד] כמה צריך לשהות החתיכה במלחו כתב הרמב"ם [פ"ו ה' י'] די הילוך מיל שהוא כדי שלישית שעה בקירוב והיינו ח"י מינוטין והביאו ראייה לדבריו ממה שאמרו חז"ל [שבת ע"ה א] דמליחה היינו מין עיבוד ושיעור עיבוד הוא מיל [הה"מ] ותמיהני דלהדיא מבואר בשני מקומות בש"ס דשיעור עיבוד הוא ד' מילין [פסחים מו א חולין קכ"ב ב] והן אמת דרש"י ז"ל כתב בנדה דף נה א [ד"ה שעבדן] דהוא שיעור מיל אמנם בודאי הוא טעות הדפוס שהרי כל הני דחשיב שם הוא ד' מילין וכ"כ הרמב"ם עצמו בפ"ד [ה' ח'] מאבות הטומאות וכ"כ הערוך ערך גבל ע"ש : [סעיף לה] ולכן נ"ל דטעמו של הרמב"ם הוא דהנה הבה"ג כתב דשיעור מליחה הוא כשיעור צליה וכתב הרמב"ן בשם הגאונים דשיעור צליה הוא כדי הילוך מיל [הה"מ ובי"י] וזהו קבלה בידם מחכמי הש"ס ולפיכך לא רצה הרמב"ם לכתוב כשיעור צליה דאכתי לא ידענו כמה הוא הזמן ולכן כתב מיל והטעם משום דיוצא הדם ע"י מליחה כמו ע"י צליה ולפיכך אמרו חז"ל דמליח כרותח ולכן שיעור אחד להם [ב"י] אמנם גם בזה תמיהני שהרי במליח כרותח יש כמה דעות על איזה מליח אמרו כן ורק ר"ת ס"ל דזהו מליחה לקדירה אבל כמה דעות סוברים דהוא מליח אחר כמ"ש הטור בסי' צ"א ואמת שדעת רוב הפוסקים הוא כר"ת מי"מ הא יש חולקים עליו כמ"ש שם ועוד ק"ל דרבינו הב"י הביא שם בספרו הגדול בשם הנשיא אלברצלוני דבסוף שיעור מליחה נעשה כרותח ולא קודם ע"ש ואיך נדמהו לצליה שהאש מושך הדם מתחלתו ועד סופו ועוד דהחוש מעיד שאינו דומה שאיבת כח האש לפליטת המלח וראיה ברורה לזה מבשר ששהה ג' ימים בלי מליחה שיתבאר דבמליחה אסור ובצליה מותר וכמה דברים כן בהלכות מליחה אלא דכח האש יותר חזק מלח המלח : [סעיף לו] ולכן ברור אצלי שזהו טעמו של הרמב"ם שהאריך אחר הדחה אחרונה להטיל הבשר לתוך מים רותחין אבל לא לפורשין כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם עכ"ל ותמהו עליו כל רבותינו דמנין לו דבר זה ואין בכל תפוצות ישראל שתפסו חומרא זו ויראה לי דלהרמב"ם הוה קשה כל מה שהקשינו ולכן כאשר שאין ביכלתו לחלוק על הגאונים שהיה בידם שיעור זה מקובל מפי חכמי הגמ' ולכן פירש דאין סומכין על זה בלבד דודאי לא דמי צליה למליחה לענין זה אלא דאח"כ מטילין הבשר לרותחין להצמיח הדם הנשאר בתוכו אבל אם יניחו הבשר במלחו שיעור יותר ממיל גם הרמב"ם יודה שא"צ להטיל הבשר ברותחין : [סעיף לז] ולפי"ז אני אומר דזה שנהגו העולם להשהות במלחו שיעור שעה ולא נודע לנו למה נהגו בחומרא זו מה שלא נזכר כלל בראשונים שהרי כולם כתבו כדי צליה כפי קבלת הגאונים אלא דכלל ישראל אם אינם נביאים הם בני נביאים הם דהמנהג נתייסד כדי שלא יצטרכו מיד לשום הבשר לתוך רותחין דבזה מתקלקל הבשר כידוע וזה שקצבו שיעור שעה משום דעיקר הרתחה של המלח הוא אחר שיעור המליחה כמ"ש ואז צריך להמתין שיעור צליה ונמצא שזהו שני פעמים ח"י מינוטין שהם ל"ו מינוטין וכיון דאפקיה מחצי שעה אוקמה אשעה [מ"ש התהצו"ד מפסח צע"ג כמ"ש הפלתי] : [סעיף לח] ולפי"ז יראה לי במה שכתבו רבותינו בעלי הש"ע בסעיף ו' וז"ל שיעור שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל שהוא כדי שלישית שעה בקירוב וע"ז יש לסמוך בדיעבד או אפילו לכתחלה לכבוד אורחים או לצורך שבת אבל בלא"ה המנהג להשהות במליחה שיעור שעה ואין לשנות עכ"ל ולענ"ד אם עושים כן לכבוד שבת או לאורחים או בדיעבד ישליכנו למים רותחים כמ"ש הרמב"ם או שלכל הפחות ימלחו וישהו במלחו ל"ו מינוטין לא פחות וכן אני מורה ובא [גם גיסי הגאון בספרו על השאלות פ' ויקרא הלך בכעין דרך זה ע"ש אך מה שר"ל דגם השאלות והבה"ג כוונתם כהרמב"ם הוא יעילא בעלמא ע"ש היטב ודו"ק] :

[סעיף לט] אמנם מה אעשה שאין המנהג כן וגם כל רבותינו הרא"ש והרשב"א והטור וכל הראשונים כתבו שיעור צליה ודחו דברי הרמב"ם מה שמצריך להטיל הבשר ברותחין הרי מבואר להדיא שאין סוברין כן וצ"ל דקבלה בידם דבשיעור זה די למליחה להוציא כל הדם ובאמת בצלי גם בזמן פחות מזה מוציא האש את הדם אך אין שיעור מבורר לזה ולא כל האש שוה כמובן ולפיכך אמרו בשיעור צליה שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם כמו שיתבאר בסי' ע"ו אבל בדעת הרמב"ם נלע"ד ברור כמ"ש [זה שהקשינו בסעיף ל"ד בשיעור עיבוד מצאתי בנודע ביהודה קמא יו"ד סי' כ"ג שהג"ר ישעיה ברלין הקשה זה ודברי הנוב"י דחוקים כמו שנדחק בעצמו בתניינא יו"ד סי' ל"ט ע"ש] :

[סעיף מ] וזהו שכתבו בסעיף י"ט וז"ל אחר שנמלח הבשר והודח מותר ליתנו אפילו במים רותחים ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחים והמנהג כסברא ראשונה וכן עיקר עכ"ל דס"ל דהאדמומית שאחר שיעור מליחה אינו אלא מוהל בעלמא דכן כתבו כל הראשונים אמנם לפמ"ש אין ראייה כלל מהמנהג דאחרי שנהגו להשהות שעה שלימה גם לדעת הרמב"ם א"צ ליתנו ברותחים ואולי כוונתם דהמנהג הוא אפילו בעת שמולחים רק כשיעור צליה וכמ"ש :

רא"ש מסכת חולין פרק ח

[סימן לח] ובשר שנמלח ושהה שיעור צלייה ואח"כ נתנוהו לכלי בלא הדחה ונתמלא הכלי ציר. דבר זה נעשה בביתו של רש"י והתירו. דמשום הציר אין לאוסרו דאינו דם אלא מוהל הבשר ולחותו. שהרי אחר ששהה שיעור צלייה מדיחין אותו לבשלו בקדירה ואין חוששין לציר הנפלט ממנו. ואע"פ שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו ולכך צריך להדיח הבשר יפה יפה קודם שיבשלוהו בקדירה, מ"מ אותו דם שבמלח נדבק הוא במלח ומתייבש בתוכו ואין לו כח להבלע בבשר. ואע"פ שנמחה בתוך המוהל כדפרישי' לעיל גבי גומות. ואם באנו לאוסרו מחמת (דם) המלח שעל הבשר, א"כ נאסור כל בשר שמניחין אותו במים להדיחו כי נמחה המלח והדם שבתוכו ונבלע בבשר, דמה לי מים ומה לי מוהל דשניהם היתר הם. אלא ודאי דם המלח נתייבש בתוכו ואין לו עוד כח לצאת, א"נ פסק כח המלח מחמת שהפליט את הדם מן הבשר ויצא כח המלח עם הדם ומחמת אותו מלח לא יחשב עוד כרותח לאחר גמר פליטתו. ולא דמי לבר יונה דנפל לכדא] דכמכא שהיה נחשב כרותח אם לא היה הכותח נאכל מחמת מלחו. דהתם לא פסיק כח המלח:

תוספות הרא"ש מסכת חולין דף קיב עמוד ב

ובשר שנמלח ושהה שיעור צלייה ואח"כ נתנוהו בכלי בלא הדחה ונתמלא הכלי ציר, דבר זה אירע בביתו של רש"י והתירו דמשום הציר אין לאוסרו דאינו דם אלא מוהל הבשר ולחלוותו שהרי אחר ששהה שיעור צלייה מדיחין אותו לבשלו בקדירה ואין חוששין לציר הנפלט ממנו, ואע"פ שמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו ולכך צריך להדיח הבשר יפה יפה קודם שיבשלוהו בקדירה מ"מ אותו דם שבמלח נדבק הוא במלח ומתייבש בתוכו ואין בו כח ליבלע בבשר, ואע"פ שמתמחה בתוך המוהל כדפרי' לעיל גבי גומות ואם באנו לאוסרו מחמת דם המלח שעל הבשר א"כ נאסור כל בשר שמניחין אותו במים להדיחו כי המלח מתמחה והדם שבתוכו נבלע בבשר כי מה לי מים ומה לי מוהל כי שניהם של היתר, אלא ודאי דם המלח נתייבש בתוכו ואין לו עוד כח לצאת א"נ פסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויצא כח המלח עם הדם ומחמת אותו מלח לא יחשב עוד כרותח לאחר גמר פליטה, ולא דמי לבר יונה דנפל לכמכא שהיה נחשב כרותח אם לא היה הכותח נאכל מחמת מלחו ששם לא פסק כח המלח.

האגודה מסכת חולין פרק ח ד"ה [חולין קיב]

בשר ששהה במליחתו כשיעור צלייה דהיינו שיעור מליחה ואחרי כן נפלה החתיכה לתוך הציר וחצייה היא בתוך הציר וחצייה חוץ לציר, חותכין מה שבציר והשאר מותר. ואם שהה הבשר במלחו כשיעור מליחה על דף או בכלי מנוקב ואחרי כן שמוהו בכלי ונמצא שם ציר מעשה היה בביתו של רש"י והתירו דציר (ו)מוהל בעלמא הוא וגם פסק כח המלח עיין בספר התרומה אך בתוספות פירשו דאין להקל כי נהגו לאסור.

חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קיב עמוד ב

ובשר שנמלח ועומד כך במלחו שלא הודח עד לאחר שפלט כל צירו ודמו, אמרו בשם הרב רבינו יונה ז"ל שצריך קליפה, מפני שהדם שהיה על פניו מחמת המליחה חזר ונבלע בו כשנח לגמרי, ושוב אינו יוצא ממנו, ומיהו בקליפה סגי דדם כזה מישרק שריק ואינו נבלע יותר מכדי קליפה, וכתב כי שיעור פליטת צירו עד י"ב שעות, ולפ"ז אין להניח בשר במלח יותר מ"ב שעות, ואין זה כדברי הר"י ז"ל שכתבנו לעיל, ונראה שאין לשיעור זה זמן קצוב והכל לפי מה שהוא, יש ששעה זמן מועט ויש ששעה זמן גדול.

ויש אומרים שאפילו שהה זמן מרובה אחר שנח וגם שנפל בגיגית ונשרה בעצמו, דיו בהדחה, כי לאחר ששהה שיעור מליחה ועשה המלח כחו שוב אין בו כח לחמם ולדון אותו כרותח, שלא אמרו מליח כרותח אף באינו נאכל מחמת מלחו, אלא במה שמבלע תוך שיעור מליחתו שעדיין כחו קיים, וכן אמרו שאירע מעשה בבית רש"י ז"ל על בשר ששהה שיעור מליחה ונפל בגיגית קודם הדחה ונשרה שם כל הלילה, והתירו בהדחה, ותדע שהרי הבשר צריך הדחה יפה לאחר מליחה, ולמה אין אנו חוששין שבשעת הדחה יחזור דם שעל פניו ויבלע בו, דהא מליח כרותח, ויהא צריך במים ששים כנגד כל הבשר, אלא ודאי שאין נידון כרותח באותה שעה, וכן נראין הדברים, וכן כתוב בספר המצות ובתוספות.

ומיהו לכתחילה ראוי להחמיר שלא להניח הבשר המליח מלהדיחו לאחר שאנו רואין שנח לפלוט, ואפילו תוך זמן מועט, אא"כ הוא תלוי בענין שאי אפשר שיבלע בו דמו, ומיהו בדיעבד בהדחה סגי ליה כל שעמד בכלי מנוקב כדינו כשיעור מליחה, דשוב אינו נידון כרותח אף לפירוש ר"ת ז"ל שהחמיר בפירוש אינו נאכל מחמת מלחו, וכל שנאסר ע"י מליחה בקליפה סגי ליה ואפי' כשהמלח כרותח, אלא אם כן נשרו תוך שיעור מליחה בכלי שאינו מנוקב, דאפשר שע"י שריה נבלע הדם בכולו.

תוספות מסכת חולין דף קיב עמוד ב

והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על דף אחד ואח"כ הושם בגיגית ושהה שם כל הלילה ואחר כך נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר אירע מעשה בביתו של רש"י והשיב דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור קודם שהושם בכלי אין המים הנמצאים בכלי מין דם אלא מוחל בעלמא וכן נראה, ותדע שאותו המוחל הוא היתר מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולבשלו בקדירה, אע"פ שלא נפלט ממנו המוחל היוצא אח"כ, ואין לאסור נמי המוחל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו, דאם מכח זה באנו לאסור בשר הנופל באותו מוחל לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר, א"כ גם מטעם זה יאסר כל הבשר שבעולם כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו שנמחה המלח שעל הבשר במים דמה לי מים מה לי מוחל כיון דשניהם של היתר, אלא צ"ל שהדם שבמלח מתייבש בו ואין בו כח ליבלע בבשר אלא עומד במקומו אע"פ שנמחה בתוך אותו מוחל, כמו שפ"י גבי אותן גומות שבבשר דמה לי גומא מלאה ציר ומה לי כל הבשר בתוך הציר, או מטעם שפסק כח המלח מחמת שהפליט הבשר ולא חשיב כרותח כדפרישית לעיל, ומ"מ אין להקל שכבר נהגו העם איסור.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכה

והיכא דשהה הבשר במלח כדי שיעור צליה על דף אחד ואח"כ הושם בגיגית והיה שם כל הלילה ואח"כ נמצא הכלי מלא מן המליחה שיצא זה אירע בביתו של רש"י והתיר. וכן כתב רבינו שמעיה בן בתו שהוא עצמו שאל לרש"י והתיר דכיון דשהה כשיעור צלייה כבר יצא הדם ואין זה כי אם מוהל בעלמא תדע שהרי אחר ששהתה כדי שיעור צלייה היה מותר להדיחו ולבשלו בקדירה אע"פ שעדיין נפלט ממנו לאחר כן ומ"מ אין בנו כח להתיר שכבר נהגו הצבור לאסור תוספות [וגם בעל רוקח בסמוך] וראב"י"ה כתב להתיר:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכו

וקבלתי ממנו [הרא"ם] בשר לח שנמלח ולא הודח אפילו אם שהה כשיעור צלייה, ואח"כ ניתן בכלי ומצאו בו ציר שנטף ממנו, אותו הבשר אסור, דרב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גללניתא ומנפץ ליה [ומפרש] בה"ג מנפץ ומחוויר ליה במיא שפיר (*דמי) [*שפירש] דאין מועיל לו ניפוץ וצריך הדחה אחרונה שאם לא ינפץ נעשו המים שהדיח בהן רותחות מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו הרי כרותח דצלי ונאסר הכלי והבשר, וע"כ צריך כל אדם לזהר שלא יכניס בשר הרבה בכלי שבו מים מעט אלא יתן בו מים הרבה בכלי ומועט בשר בהם כדי שיהיו המים מתוקים וראויין לשתותן, או יתפוס האבר בידו וידיחנו מעט קודם שיתננו בכלי ולא יתן הבשר תחלה בכלי כי ציר שיצא ממנו חוזר ונבלע בו ואסור. וקבלתי [מא"מ] מה"ר יב"ק ומרמ"ה כי ציר היוצא מן הבשר [אינו] אסור לאחר ששהה כדי מליחה כי הדחה אחרונה משום דם הנדבק בבשר ודם אברים אחר שפירש אסור אבל המוהל היוצא מן הבשר אינו אסור וכן מנהגו של רש"י. רוקח:

ספר מצוות קטן מצוה רה

ומה שאמרנו מליח כרותח מסיק התם דהיינו שאינו נאכל מחמת מולחו, ויש שהיו מפרשים (שם בתוספות כל הסוגיא) כגון דקא בעי ליה לאורחא אך אינו כך אלא כל מליחה שעשויה לקדירה כתקון חכמים שזהו נותן עליו מלח והופכו ונותן עליו מלח הוי כרותח¹⁰.

⁶⁰ הגהות ר"פ: צ"ע למה צריך לומר בפנים משו' דכבר תשש כוחו של מלח וכמדומה שאינו בתוספות שאניץ ע"כ מ"ה נ"ע, וריב"א אומר דאין על אותו ציר דין דם מליח דכמוהל בעלמא הוא דכבר פלט כל הדם כיון ששהתה שיעור מליחה בכלי מנוקב, הגה"ה.

איסור והיתר (לרבינו ירוחם) סימן יא

בשר שנמלח בכלי מנוקב שיעור מליחה ושומוהו בכלי שאינו מנוקב מותר ע"י קליפה כי זה הציר מוהל בעלמא הוא כמעשה בבית רש"י והתירו. ומיהו אותו ציר אוסר גבינות אם נפל עליהם כי בולע יותר מבשר. ומיהו דגים שמלחן אפי' עם בשר עוף ואפי' בכלי מנוקב אסור שהרי רך הקרום ובוולע דם.

ספר מצוות קטן מצוה רה

מעשה אירע בבית רש"י שנמלח בשר בכלי מנוקב כמשפט ואחר ששהה שיעור מליחה שמוהו בכלי שאינו מנוקב והיה בה רבוי ציר והתירו רש"י כי כבר תשש כח של מלח ולא יהיה עוד כרותח ויש מחמירין בלי טעם טוב, ומיהו על כרחך דין בשר מליח יש לו ואוסר גבינות כשנפל מאותו ציר עליה ובשר טריפה שמלח עם בשר כשירה אסור.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו

וצריך לזהר כשרוצה להדיח בשר בכלי לאחר מליחה שיתן תחלה מים בכלי ואח"כ יתן לתוכו הבשר אכן בדיעבד אם נתן הבשר תחלה ונתן עליו המים אין לאוסרו אחר ששהה שיעור מליחה ופלט כל דמו ולא נשאר כ"א מעט דם הבלוע במלח שסביב הבשר אכן בבשר יבש אין לדקדק בכך ס"ה והמצות. וכן כתב בס"ה שהתיר רש"י גגית ששמו בה בשר אחר ששהה שיעור מליחה בכלי מנוקב או ע"י דף ושהה בגגית עד שנמצאת מלאה מן המליחה שיצא מן הבשר מטעם זה דכיון ששהה כבר שיעור מליחה כל מה שפולט שוב אינו אלא מוהל בעלמא ולחלוחית הבשר דבשביל מעט מלח שסביב הבשר שבלוע לא נאסר עיין בתשובה אמנם בבשר שנמצא אין להקל שכבר נהגו העולם לאסור הדבר. ועיין פט"ו קרוב לסופו וקערה כפויה שמולחין עליה בשר לא נאסרה לפי שנסרך הדם ונופל מעליה אבל אם יש גומא בקערה נאסרה דמליח כרותח ע"כ מס"ה:

תרומת הדשן סימן קנט

שאלה: בסעודת ברית מילה מלחו בשר הרבה מבקר ומצאן בכלי מנוקב אחד, ומלחו ג"כ בכלי אחר אוזות. ואחר ששהו הכל שיעור מליחה ויותר, כמו חצי יום לקחו [האוזות] המלוחות, ושמו אותן על הבשר המלוח, והפכו כל הבשר עם האוזות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, עד שנגעו הכל זה בזה. ונמצא אח"כ שאוזה אחת טריפה היתה, ואין ס' בכל הבשר אפילו כנגד אוזת אחת. יש שום צד להתיר בכה"ג או לא?

תשובה: יראה דבכה"ג לעת הצורך לסעודת מצוה המקיל לא הפסיד כמו שאבאר. התוס' פ' כל הבשר /חולין קיב ע"ב ד"ה ודגים רפ"ו, וכן האשירי שם כתבו לחד שינויא, דהא דק"ל דמלוח הרי הוא כרותח, היינו בזמן שיעור מליחה. אבל לאחר זמן שיעור מליחה סבר כבר פסק כוחו של מלח, ואינו חשוב עוד כרותח. וכן כתב בסמ"ג הך שינויא, וכתב עלה דטעם הגון הוא. דבהך טעמא מתרצינן מה שאנו מתירין הרבה פעמים, שנמצא ציר בגומות בין חתיכה לחתיכה לאחר ששהה שיעור מליחה, ופלט כל הדם והציר והמלח שהוא מלא דם מתמחה באותו ציר שבגומות, ונעשה דם צלול ונבלע בבשר, ואמאי לא אסרינן? אלא משום דפלט כבר המלח והדם בשיעור המליחה, לכך פסק ותשש כחו, ואפילו מתמחה אינו חשוב כרותח ויבלע בבשר. ומקשינן עלה מההוא יונה דנפלה לכדא דכותח /חולין קיב ע"א, דשרי תלמודא משום דהכותח לא היה נמלח כל הצורך. הא לא היה נאכל מחמת מולחו, היה אסור אף על גב דהכותח היה נמלח מימים רבים. אלמא אפילו לאחר זמן שיעור מליחה מלוח הרי הוא כרותח. ומתרצינן דשאני התם דהכותח לא פסק כחו, שהרי לא פלט כלום. ולכך אי הוי מלוח כל צורכו הוי חשובה כרותח לעולם. ע"כ סיגנון תוס' והסמ"ג ואשירי לחד שינוי. ובמדרכי בשם ראב"ה כתב נמי דהא דאמרין מלוח הרי הוא כרותח, זהו דווקא בעוד המלח בכוחו. אבל לאחר שנתמלחה מן הדם שמשך לחוף פסק כחו והוא ליה כצונן. ולכך הורגלו להשים הבשר בכלי תחילה, ושוב לשפוך המים עליו, והמחמיר לתת המים תחילה מנהג כשר הוא ע"כ. מכל הני מילי נראה דיש להתיר בני"ד, רצוני לומר כל הבשר שנגעו באוזות לאחר ששהה האוזות והבשר כשיעור מליחה, משום דהוי כצונן הנוגע בצונן, דלא בעי רק הדחה. ואין לומר כלל דמה שכתבו הגאונים דלא חשיב כרותח לאחר שיעור מליחה, היינו דוקא המלח עצמו, לפי שפולט את הדם תשש כחו ורתיחתו. אבל חתיכה עצמה שנמלחה כל הצורך, נימא דנעשית רותח כ"כ שאין רתיחתו פוסקת כל זמן שהיא לחה מחמת מליחתו. והכי מוכח מדברי הגאונים אחרים, אי לא נימא דפליגי הגאונים אהדדי. דכתב בספר התרומה ובשערי דור"א, דבשר או גבינה מלוח חשובין רותח, כל זמן שהוא לח עד שתייבש. ובא"ז פ"י יותר, וכתב דאפי' יש זמן מרובה קצת שנמלח, ועדיין היא לח ויש לחלוחית המלח והציר שעליו יש לחושבו כרותח, עד שיהא יבש וניכר לעינים שאין בו לחלוחית ע"כ. הא קמן דכתב דחתיכה הנמלח בחזקת רתיחה טפי משיעור מליחה. אך ע"כ לחלק בין המלח לחתיכה. וצריכה יבש וניכר לעינים/ לומר דהני גאונים לא סבירא להו ההוא שינויא, ותוס' וסמ"ג ואשירי לעיל, דאלי"ת הכי מאי מקשה לעיל הגאון אשינוי' דידהו מההוא יונה שנפלה לכדא דכותח. ומאי קושיא התם הכותח היה גוף החתיכה שנמלח, ולכך אי הוה מלוח כל הצורך הוה חשיב כרותח, אפילו לאחר ימים רבים, אע"כ אין לחלק. ותו דע"כ הני גאונים לא סבירא להו דגוף החתיכה חשוב כרותח אפילו לאחר שיעור מליחה. דאלי"ת איך הוה מתורץ מה שאנו מתירים כשנמצא ציר בגומות בין תרי חתיכה לחתיכה, שנתמחה המלח באותו ציר. והא אפי' אם אותו מיחיו לא חשיב כרותח מה בכך, לא יהא אלא כצונן, מ"מ הבשר המלוח אם יחשוב /צ"ל: יחשב/ כרותח בולעת /בולע/ הוא דבר לח שמוציא אצלו. כדאיתא בהדיא בשערי דור"א, דאם היה הגוזל מלוח כל צורכו אפי' לא היה הכותח מלוח הוי אסור מהאי טעמא. אע"כ צריכין לומר דלהך שינוי גם גוף החתיכה שנמלח לא חשיב כרותח לאחר שיעור מליחה. ולכך נראה דאין למחות ביד המיקל בכה"ג לצורך סעודת מצוה, ובדאיכא ג"כ הפסד מרובה כנ"ד. ואף על גב דסמ"ג כתב וכן התוס', דאין להקל מטעם זה שכבר נהגו העם לאסור. נראה דלא קאי אלא אבשר שנמצא בתוך הציר לאחר ששהה שיעור מליחה בכלי אחד, כההיא מעשה שאירע בביתו של רש"י. וכן דקדק סמ"ג בהדיא בלשונו, שבתחילה הביא ראיה להתיר בההוא מעשה של רש"י, ממה שאנו מתירין ציר בגומות, ולהניח הבשר בקערה להדיח את העם שנותנים המים לתוכו. והטעם הוא משום דלא חשיב כרותח אלא כשיעור מליחה. ומסיק עלה וז"ל: אמנם אין להקל בבשר שנמצא בציר, שכבר נהגו העם לאסור. מדפרט לכתוב בשר שנמצא בציר, משמע בפשיטות דדוקא ההיא נהגו העם לאסור. ואפשר הטעם משום דנראה כשיעור אחר, שנמצא כ"כ ציר מרובה, מוכח מילתא שלא פלט כבר כל צרכו. אבל בעלמא לעולם סמכינן אותו טעם, כגון שכתבתי כדלעיל. אפס אי קשה לן הא קשה לן, דבסמ"ג גופיה כתב וז"ל: ובשר וגבינה שנוגעים זה בזה כשהן לחים אם שניהם מלוחים ואינם יבישים שניהם אסורים. משמע בפשיטות אפי' לאחר שיעור מליחה איירי, מדלא מסיק אלא שהן יבשים. הא קמן דסמ"ג גופיה לא ס"ל דאותו טעם הגון. לכך אין נראה כלל להקל בענין זה, אלא לצורך גדול כדפרישית. דקשה ג"כ מאד לשבר דברי א"ז דכתב בהדיא דחשיב כרותח אפילו יש זמן מרובה קצת שנמלחה.

ים של שלמה מסכת חולין פרק ח

עו. דין בשר שנמלח, ושהה כבר שיעור מליחה, ונתנו בכלי בלא הדחה, ונתמלא הכלי ציר, ונמצא חתיכה בשר בתוך הציר, אזי מה שבתוך הציר אסור כולו, ומה שחוץ לציר צריך קליפה, וגם הכלי נאסר:

מעשה אירע בביתו של רש"י, שלאחר שנמלח הבשר, ושהה שיעור צלייה, ואח"כ נתנו לכלי בלא הדחה, ונתמלא הכלי ציר, והתירו, דמשום הציר אין לאוסרו, דאינו דם, אלא מוהל הבשר ולחותו, שהרי אחר ששהה כשיעור צלייה מדיחין אותו לבשלה בקדרה, ואין חוששין לציר הנפלט ממנו, ואע"פ שהמלח שעל הבשר אסור, שדם מעורב בו, ולכך צריך להדיח הבשר יפה יפה קודם שיבשלוה בקדרה, מ"מ אותו דם שנמלח נדבק הוא במלח, ומתייבש בתוכו, ואין לו כח (לבלוע) [להבלע] בבשר, ואע"פ שנמחה בתוך המוהל, כדפרי' לעיל (סימן ע"ד) גבי גומות, ואם באנו לאסור מחמת דם המלח שעל הבשר, א"כ נאסור כל בשר שמניחין אותו במים להדיחו, כי נמחה המלח, והדם שבתוכו נבלע בבשר, דמה לי מים ומה לי מוהל, דשניהם היתר הם, א"ו דם המלח נתייבש בתוכו, ואין לו עוד כח לצאת, כ"כ התו' (ק"י ע"ב, ד"ה ודגים) והרא"ש (סימן ל"ח), וכתב הרא"ש עוד וז"ל, א"נ פסק כח המלח, מחמת שהפליט את הדם מן הבשר, ויצא כח המלח עם הדם, ומחמת אותו המלח לא יחשב עוד כרותח לאחר גמר פליטתו, ולא דמי לבר יונה דנפל לכמכא (ק"י ע"ב) שהיה נחשב כרותח, אם לא היה הכותח נאכל מחמת מלחו, אף שהיה הכותח נמלח מזמן מרובה, דהתם לא פסיק כח המלח, וכ"כ הסמ"ג (לאוין קל"ז) וכתב שזה טעם הגון הוא, ומה שיש להקשות

אדברי הרא"ש, שכתב כאן שאין לדמות לבר יונה כו', ולעיל בסימן שלפני זה הביא ראייה מבר יונה לסתור סברא זו, שאין לחלק ולומר דאחר פליטתו לא חשיב כרותח, לק"מ, דבדואי גבי מלח יש לחלק, אבל גבי גוף הציר אין לחלק, והארכתו לעיל בזה בסי' ס"ג.

ועניין פסק הלכה, כתב המרדכי (סימן תשכ"ו, עיין שם - הגש"ד סימן י"ד אות א') בשם ר"א ממ"ץ, אפי' אם שהה כדי שיעור מליחה על דף מודרן, או בכלי מנוקב, ונותן אח"כ תוך כלי שאינו מנוקב, ונמצא ציר למטה בכלי, הכל אסור אפילו בדיעבד ע"כ, מ"מ נ"ל דברי רש"י עיקר, שהרי התו' (ק"יב ע"ב, ד"ה ודגים) הוכיחו דבריו בראיות ברורות, וכ"ד רוב המחברים, אלא שכתבו מ"מ אין (לחלק) [להקל], שכבר נהגו העם לאסור, וכן בסמ"ג (לאוין קל"ז) ובש"ד (סימן י"ד), וז"ל מהרא"י בשערים שלו (הגש"ד שם, אות ב') שכבר נהגו העם לאסור, וכדאי הם התו' להחזיק המנהג, ואפשר דר"ל נמי בלא קליפה, ואסור הכל דקאמר יראה דאין ר"ל כל הבשר, ד"ל, כיון דאין בו איסור אלא משום דם שבמלח, כדמוכח בהדיא מדבריו, דלא מיירי שנמצא שם כי אם מוהל, א"כ אין כח במלח להשקיע הדם שנבלע בתוכו תוך הבשר שפלט ממנו, אבל בכלי הוא נוהג יותר להבליע, הואיל ואין לו מקום לצאת, וחילוק כה"ג אשכחן בתוס' ובאשר"י פכ"ה, וכן מוכח בסמוך, דיותר יש היתר לבשר מלכלי ע"כ, וצריך פי' לדבריו, מ"ש ר"ל בלא קליפה, דאז העם נהגו לאיסור, אבל בקליפה שרי, ומ"ש אבל בכלי כו', פי' מאחר שאנו נוהגין לאסור, א"כ אנו תופסים דברי ר"א ממ"ץ, שכתב הכל אסור, ואם באנו להתיר בקליפה, צריכין אנו לומר, דהכל אסור דקאמר ר"א ממ"ץ אינו ר"ל כל הבשר, [אלא הבשר] והכלי, אבל לעולם הבשר בקליפה שרי.

ולעניין פסק הלכה, נ"ל לאסור הכל מה שנמצא בתוך הציר, ולא מועיל קליפה, ודינו כמו בשר שנמצא בתוך הציר, דלא שרי בקליפה אלא מה שלמעלה חוץ לציר, שהרי סתמא כתבו לאסור, א"כ משמע דאסור כל מה שנמצא בתוך המוהל, כמו בשר הנמצא בציר, וכ"כ מלשון הסמ"ג (שם), שכתב ואין להקל בבשר שנמצא בציר, שכבר נהגו העם לאיסור, הרי שקרא אותה כמו בשר שפלט לציר, וגם לישנא דאסור הכל דכתב המרדכי מסתמא כפשוטו קאמר, כל מה שנמצא בציר, ומ"ש השערי' (סימן י"ד) דרגילין להתיר ע"י קליפה, פירוש, ואפי' מה שבתוך הציר אין צריך אלא קליפה, מקצת מורים כך עושין, אבל מ"מ אנו לא קיימא לו הכי, שהרי כתבו שנהגו להתיר בקליפה, [משמע דר"ל הם נהגו, אבל אנו מדינא אסרינן], אבל אין לומר מה שכתב השערים להתיר בקליפה היינו מה שחוץ לציר, דלא תימא ליהוי ככלי שאינו מנוקב, ויאסור הכל, אבל מה שבתוך הציר גם הוא מודה דנאסר כולה כמ"ש, דא"כ פשיטא הוא, דאינו אסור מה שחוץ לציר, דגבי כלי שאינו מנוקב גופא חומרא יתירא היא, כמ"ש לקמן, וא"כ מאי קמ"ל בהאי דכתב דרגילין להתיר ע"י קליפה, ומ"ש שנוח יותר לבלוע הכלי ולאסור כו', מדברי ראב"י (הגש"ד סימן י"ד, אות א') לא נראה כן, שהרי כתב לפי דעת רש"י שיתיר הבשר, כל שכן הכלי, אלמא דס"ל לגבי האי מילתא לא אמרינן דכלי עדיף לבלוע מהבשר, אלא ס"ל מאחר שאף הבשר לא נאסר אלא כדי קליפה, א"כ הכלי לא נאסר, אבל כבר כתבתי דנאסר הכל דקאמר ר"ל כפשוטו, ולא סגי בקליפה, ואף מהרא"י לא החליט הדין להתיר בקליפה, שהרי התחיל דבריו בספק, שכתב, ואפשר בלא קליפה קאמר, ואם כן אף הכלי נאסר, ואף שאנו נוהגין לאסור הבשר לכתחילה ובדיעבד, אכן אם נתערב אח"כ בשאר החתיכות, ואינו ידוע, יראה להתיר, ולסמוך על רש"י, עיין לקמן בסימן צ"ז, ומהר"ם בתורת חטאת (כלל י"ד דין א') רצה להקל ולסמוך על המתירין, בודאי אין כח בדינו למחות, אבל לא ישר בעיני לחלוק בלי ראייה, מה שנמצא נמי באו"ה שנהגו לאסור כולו :

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח

** מעשה בבשר שנמלח ושהה כשיעור צלייה על דף אחד ואחר כך הושם בכלי שאינו מנוקב והיה שם בכלי כל הלילה ולמחר נמצא הכלי מלא מן מי המליחה והתירו רש"י משום דלא הוי אלא מוהל הבשר ולחלוחותו כיון ששהה כשיעור צלייה שוב אינו פולט דם אע"פ שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו ולכך צריך להדיח הבשר יפה יפה קודם שיתנוהו בקדירה אפילו שהה כשיעור צלייה לפי שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו מ"מ אותו דם שבמלח הוא נדבק במלח ומתייבש בו ואין לו כח להבלע בבשר אלא עומד במקומו ולכך אינו אוסר הבשר וכמו שאינו אוסר את הבשר לפי שאינו זז מן המלח כמו כן יש ליתן טעם אם שהה כדי צלייה ופלט הרבה ציר ונפלה בשר באותו הציר שמותר לפי שהדם נדבק במלח ואין לו כח להכנס בבשר. (ע"כ כתוב לעיל בפנים) בשר שלא נמלח שנתערב עם בשר שנמלח ולא שהה עדיין כדי פליטה מולחו ומותר התיר ר"ת בשר שכבר עבר שבוע שנמלח או יותר שכבר אינה פולטת לא דם ולא ציר למלוח בשר ולהשיש עליו דם מישרק שריק ומעשה שנמצא חלב צונן על דגים מלוחים והתיר ר"י משום טהור מליח וטמא תפל רבינו שלמה בר שמריה ז"ל רצה לומר דטהור מליח וטמא תפל דשרי היינו כששוכבים זה אצל זה אבל כששוכבין זה על גב זה יש לאסור מטעם דתתאה גבר וצריך קליפה ור"י השיב לו דבליעת המלח אין מכח חמימות שבמלח אלא מכח חוזק שבמלח דוחקו לפלוט לא שנא זה אצל זה ולא שנא זה על גב זה שרי ומותר לאכול בשר חי בלא מליחה ובמקום שאין מלח כלל יצלנו תחלה עד שיוזב כל דמו ואח"כ יבשלנו. מא"י :

ספר איסור והיתר הארוך שער י

טז. וכתב בסמ"ק ובמרדכי פרק כל הבשר בשם רא"מ ואפילו אם שהה הבשר (ה"ה) כבר כשיעור על דף מודרן או בכלי מנוקב ונותן אחר כך תוך כשא"מ ונמצא ציר למטה בכלי הכל אסור ואפי' בדיעבד עד כאן לשונו והיינו אפילו לא שהה בתוכו רק מעט הכל אסור כמו בציר גמור ואף על גב שכבר פסק כח המלח וחזקו והוי ליה מעתה כאיסור צונן. ולרש"י אפילו איסור צונן לא הוו כמו שכתב שאינו אלא מוהל ולחלוחות בעלמא ולא גרע מאילו היה נשאר בתוכו שהיה מותר אפילו לקדירה ולא דמי לגוזל שנפל לכותח שנמלח מימים רבים ולא אמרינן שכבר פסק כח המלח דהתם לא הפליט המלח דבר אבל הכא כבר הפליט ופסק כוחו וה"ל כצונן מ"מ נהגו כבר העם לאסור ואין להתיר והיינו לאוסרו כולו ולא סגי בקליפה :

יז. וכל שכן אם נפל בשר מלוח תוך מוהל וציר אחר. שהיינו ציר מבשר מלוח לאחר ששהה שיעור מליחה שהוא אסור ואפילו הכלי שאינו מנוקב נאסר ממוהל זה כמו מציר גמור דאין העולם נוהגין לחלק בין ציר זה לציר גמור כלל :

יח. ומכ"ש אם נפל אותו הציר על הגבינה (ה"ה) שאוסרת עד ששים אפילו צונן דאפי' אם לא היה לה דין דם מליחה מכל מקום דין ציר ליחלוחות בשר מלוח יש לה להתבלע מיד בלתי שיעור כבישה כרותח דצלי ומכל מקום מתבטל שפיר בששים ואפילו לציר גמור כדאיתא לקמן בתשובת שיעור בטל :

יט. אמנם ככה"ג שהבשר שהה כבר שיעור מליחה אין לאסור אלא מה שבתוך הציר מק"ו מבשר מלוח שנפל לתוך הציר גמור דלעיל דהיינו מבשר שלא שהה שאנו מתירין מה שלמעלה מהציר ואפי' אם יש שומן באותה חתיכה כדאי' לשם. ומיהו מה שבתוך הציר אסור אפי' אם יש ס' בכל החתיכה נגדו דהא מה שחוץ לציר אין מצטרף לבטל מאחר שדם אינו מפעפע. וכתב במרדכי לכך נוהגין כשמדיחין הבשר לאחר המליחה ליתן המים בכלי קודם שיתן בו הבשר אך בדיעבד אין לחוש אם נתן הבשר תחילה ואפי' אם נמצא קצת מוהל תוך הקערה בכל כך זמן מועט בעוד שעוסקין בהדחה עד כאן לשונו. ובה לא נהגו העולם לאסור :

כ. וכתב בצהר"ם {שע"ד} אם נתמלא הכלי ציר נהגו לקולפו רוצה לומר הבשר עד כאן לשונו.^א וכתב ראב"י^ב וכל שכן הכלי דלא גרע מהבשר עצמו שאינו חוזרו ואוסרו :

כא. ודוקא בשר הנמצא למטה בציר אבל נמצא בגומות של הבשר עצמו מלאות ציר כתב הרוקח מצאתי בתשובת רבי שמואל כשמולחה ומניחין אותו מתחילתו עד סופו בכלי מנוקב ולאחר ימים נמצא בבשר גומות מלאות ציר נראה בעיני מאחר שנמלח כתקון חכמי' שהוא מותר שלא הטריחוהו חכמים יותר מדאי בדם האברים שהוא מדבריהם דאם לא כן אין לך בשר מותר לעולם שהרי בכל חתיכות יש בהן לחלוחות ציר ומ"ה (ס"א ואפ"ה) לא אסרינן להו הואיל ונמלחו כתיקון חכמים ואין לנו לעשות דבריהם שיעורים דמה לי ציר מרובה מה לי ציר מועט של חתיכות כיון שנמלחו בכלי מנוקב והביא ראייה והיינו אפילו בלתי קליפה. ומסיק שם ומיהו החתיכות הנוגעות לציר התחתון שאין להם לפלוט עוד אסורין והיינו כשמימינן עצים בשולי הגיגית ונוגעים קצת החתיכות בתוכו :

(ה"ה) (****) אם שהה הבשר כו'. לשון השערים ונהגו העולם לאסור אפילו שהה בתחילה בכלי מנוקב ורגילין להתיר ע"י קליפה מאחר ששהה שיעור מליחה וכ"כ בתוספות דאין להקל שכבר נהגו העולם לאסור תוס' פי' כל הבשר. וכדי הם התוס' להחזיק המנהג ואפשר דר"ל נמי בלא קליפה ואסור דקאמר יראה דאין ר"ל כל הבשר אלא הכלי וי"ל דכיון דאינו אסור אלא משום דם שבו כדמוכח בהדיא מדבריו שלא איירי שנמצא שם אלא מוהל א"כ אין כח במלח להשקיע הדם שנבלע בתוכו תוך הבשר שפלטו ממנו אבל בכלי הוא נוהג להבליע יותר הואיל ואין לו מקום לצאת וחילוק כה"ג אשכחן בתוספות ואשר"י פי' כל הבשר וכן מוכח בסמוך דיותר יש היתר לבשר מלכלי מהרא"י ז"ל: (ה"ה) (****) על הגבינה כו'. לשון השערים ובשר שנמלח רק קצת כמו לצורך צלי אף על פי שאינו חשוב כרותח לאסור מגעו מ"מ ציר הנוטף ממנו על הגבינה אסור דהציר אינו נאכל מחמת מולחו וחשב כרותח. סי' כ"א: ^א אם גם הכלי צריך הגעלה צריך שאילה :

ולא כדעת הרשב"א דאוסר. ולכן אומר אני שזה הוא כשגגה היוצאה מלפני השליט כי מלבד זה שלא שת אל לבו לכתוב בשם התוספות והרא"ש, בחלוף מה שהוא כמו שנתבאר אלא ג"כ יש סתירה חזקה מדידה אדידה דאלו בכל אלה השלשה מקומות שהבאתי פסק דאם שהה הבשר במלח הראשון מעת לעת אז אסור כדי קליפה אבל קודם מעת לעת מותר ואלו באות כ"ה פסק בהדיא כהרשב"א דאוסר אם שהה יותר מ"ב שעות, ובלאו הכי יש לפקפק הרבה בדבריו אך אין כאן מקומו ומימי לפי מה שעלה על דעת הרב ז"ל בשיטת התוספות והרא"ש דס"ל דאם שהה הבשר במלח הראשון יותר מעת לעת אסור הבשר הלכך לא פירש מליח ישן דקאמרי התוספות והרא"ש היינו שנמלח לפני כמה ימים אבל מונח עדיין בכלי מנוקב שנמלח בו להכשירו מידי דמו ועדיין יש עליו לחלוחית דם משום דא"כ הבשר אסור בלאו הכי אפילו כשלא נתבשל כלל וכו'.

תרומת הדשן סימן קסב

שאלה: בשר מלוח שלא הודח אחר מליחתו שרי לחותכו בסכין או לאו. תשובה: יראה דשרי. ואף על גב דכתבו הגאונים דאסור לתחוב הסכין בבשר הצלי קודם גמר צלייתו, וכתב הסמ"ג הטעם, משום דלפעמים מקום החתוך מלא דם, כיון דלא נגמר צלייתו. ואם יש גומא בסכין נכנס שם הדם רותח, ולא מצי למשרק ואפי' אם אין גומות, מ"מ אסור כמו סכין ששחט בה ע"כ. מ"מ נראה דבבשר מלוח שרי. דאם אין גומות בסכין ודאי שרי, דאין מליחה לעץ וכן למתכת, ולא דמי לרותח דמחמת חמימות דמהניא, אם דם בעין אף בעץ ומתכת. ואפילו אית גומות בסכין דתיחוי ככלי שאינו מנוקב שנכנס בו דם מלוח, מ"מ בני"ד שאין כאן דם בעין, אלא מה שנבלע במלח אינו נכנס בסכין כלל, שאינו יוצא מן המלח. ואדרבה המלח מושך הדם אליו כדאיתא בתוס' /חולין ק"יב ע"ב ד"ה ודגים רפו/ ובאשירי פ' כל הבשר. וגם נראה לעינים כשחותכין הבשר מלוח בסכין אגב דחוקא דסכינא והולכה והובאה נושר המלח מעל הבשר לארץ, ואינו נכנס בגומות הסכין כלל. במקצת טופסי דיוורה דיעה מצאתי שכתב לאסור, אבל במדויקים ישנים ליתא התם.

ספר איסור והיתר הארוך שער לו אות יז

יד. ברתיות מליחה ודאי מותר לכתחילה לחתוך בה בשר מלוח שלא הודח בסכין בשר (וכן בתרומת הדשן סימן קנ"ז דמותר וע"ש) אפי' אם החתיכה שמינה דאיסור שבה הוי צונן ולא נבלע בסכין אך הדחה צריך מחמת המלח וציר בעין שעליו וה"ה אפי' אם נחתך בסכין מקונח של איסור דהוי טהור מליח וטמא תפל וכ"ש ברזל הקשה שמותר בהדחה בעלמא ומיהו אם אינו יודע שקינח הסכין צריך לקלוף הבשר דמאחר דחשוב כרותח לגבי אוכלין אף לאחר שיעור מליחתו כדאי לעיל. בלע מיהו הכא ג"כ אגב דחוקא דסכינא מאיסור בעין שעליו כדי קליפה. שאילה:

ספר האגור הלכות מליחה סימן אלף קצד

נשאל מה"ר יעקב ווייל ז"ל על בשר שנמלח שנפל במים שנתאדמו אותם המים מפני שהדחו בם בשר. והשיב שמעתי שבה הדין נחלקו מהר"ר שלום ז"ל ושאר גאוני מדינת אושטרייך. גדולי אושטרייך אסרו משום דלדעת ר"ת מליחות שלנו שמולחין לקדרה נחשבות אינו נאכל מחמת מלחו והוי דומיא דההוא גוזלא דנפל לכדא דכמכא. וטעם של מהר"ר שלום שהתיר דהמים מצננין הבשר ולא דמי לכמכא משום דהכותח עב ונדבק בגוזלא ומשום זה נבלע בו. ודעתי נוטה לאסור. עכ"ל.

סימן ע

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד ב

אמר רב נחמן: דגים ועופות שמלחן זה עם זה - אסורין; היכי דמי? אי בכלי שאינו מנוקב - אפי' עופות ועופות נמי אסירי! אי בכלי מנוקב - אפי' דגים ועופות נמי שרי! לעולם - בכלי מנוקב, ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטי, ועופות קמיטי, בתר דניחי דגים פליטי עופות, והדר בלעי מיניה. רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה, אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: הטמאים - לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן, ולימא ליה מדשמואל, דאמר שמואל: מליח - הרי הוא כרותח, וכבוש - הרי הוא כמבושל! אי מדשמואל, הוה אמינא: הני מילי - דמן, אבל צירן ורוטבן - לא, קמשמע לן. מיתיבי: דג טהור שמלחו עם דג טמא - מותר, מאי לאו שהיו שניהן מלוחין? לא, כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל, והא מדקתני סיפא (אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל) +מסורת הש"ס: [היה טהור מליח וטמא תפל מותר], מכלל דרישא בשניהם מלוחין עסקינן! פרושי קא מפרש, טהור שמלחו עם דג טמא - מותר, כיצד - שהיה טהור מליח וטמא תפל; ה"נ מסתברא, דאי סלקא דעתך, רישא שניהם מלוחים, השתא שניהם מלוחין - שרי, טהור מליח וטמא תפל מיבעיא! אי משום הא - לא איריא, תנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא: רישא טהור מליח וטמא תפל, אבל שניהם מלוחין - אסור, תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל, מכלל דרישא שניהן מלוחין, ואפי"ה שרי; ת"ש מסיפא דסיפא: אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל - אסור, טמא מליח וטהור תפל - הוא דאסור, הא שניהן מלוחין - שרי! אידי דתנא רישא טהור מליח וטמא תפל, תנא נמי סיפא טמא מליח וטהור תפל.

תוספות רא"ש חולין דף קיב:

דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין. פרש"י אסורין הדגים לבדם, והקשה רבי שמואל דא"כ הוה ליה למימר דגים שמלחן עם עופות אסורין ואז משמע דאיסורא קיימא אדגים לחודיהו, וי"ל דא"כ הוה משמע שאפילו העופות תפל והדגים נמלחו עמהן אסורין כמו דג טהור שמלחו עם דג טמא בסמוך דמיירי בטהור מליח וטמא תפל וזה אינו כי בענין זה לא היו אסורין הדגים. ורבי שמואל פ"י שגם העופות אסורין לפי שהדגים שנאסרין נעשין נבלה וחורין ואוסרין את העופות בצירם האסור שנאסר מחמת דם, ולפי רבי אפרים שפי' לעיל בסוף פרק גיד הנשה דלא אמרי' חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב לא יתכן לומר כן, וגם לא לפי מה שפירשתי גבי גדי שצלאו בחלבו דלא אמרי' חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת אלא במקום שהאיסור עצמו הנבלע בו הולך ומתפשט עם טעם שלה הנפלט, ומיהו לפי טעם זה יש ליישב קצת ולומר שגם מן הדם הנבלע בדגים יוצא מקצתו על ידי המליחה שעושה אותם כרותח ונבלע עם ציר הדגים בעופות, כי אע"פ שאחר שגמרו הדגים פליטתן אינם חוזרין ופולטין עוד דם העופות להיותם מותרין על ידי כך זהו מחמת שאין פולטין כל הדם אבל מקצתו פולטין ובולעין העופות מהן אחר גמר פליטתן ונאסרין בכך. ומיהו קשה לאסור העופות מטעם זה כי למה לא נאמר דמא משרק שריק כי סברא לאומרו במליחה כמו בצליה לעיל אע"פ שבדגים אין אנו אומרין דשריק דם העופות מינייהו היינו משום דרכיכי ורפו קרמייהו, וי"ל היכא שהדם מרובה על הציר המעורב בו שייך לומר משרק שריק אבל הכא שרוב הדם נשאר בדגים ומעט ממנו נפלט עם הציר המרובה נבלע עם הציר בעופות ולא שייך לומר משרק שריק.

ודגים רפו קרמייהו ופליטי ועופות קמיטי. פרש"י אבל בשר בבשר כל מה שזה שוהה לפלוט גם זה פולט וכל זמן שהן טרודין לפלוט אינן בולעין זה מזה וכשנח זה כבר נח זה, ולפי פירוש זה תימא איך נהגו העולם למלוח חתיכות הרבה זה על גבי זה והדבר ידוע שאותה שנמלחת תחלה גומרת פליטתה תחלה ואחר כך בולעת מדם העליונות, ולקמן דקאמר אלא לא שנא ומותר משמע לא שנא אין חילוק בין חתיכה אחת לחתיכות הרבה ומותר בכל ענין וכן פ"ת אלא לא שנא ואע"פ שהתחתון גומר פליטתו תחלה אינו נאסר, ונראה דהיינו טעמא דאמרי' דמא משרק שריק במליחה כמו בצליה וכמו שבצלי מותר לכתחלה בשרא עילוי בשרא אע"פ שנצלה תחלה התחתון שלצד האור ולא אמרי' שבוילע מן העליון אלא אמרי' דמא משרק שריק ואפילו למאן דלית ליה כבולעו כד פולטו כדפרי' לעיל הוא הדין נמי במליחה בשרא עלוי בשרא שרי כי האי גונא, ובדגים דוקא דרפי קרמייהו נוח הדם ליבלע בתוכן ולא שריק מעלוייהו. ומיהו עדיין יש לדקדק כי לפעמים נמצאו גומות מלאות דם בחתיכות התחתונות וחזינן דלא שריק דם מינייהו כיון שנשארו בגומות ואמאי שרי, ורבי שמואל נשאל על דבר זה והשיב דכיון דדם האיברים דרבנן אין להטריח יותר מדאי וכיון שעשה כתיקון חכמים ז"ל למלוח בכלי מנוקב מותר דאי אפשר שלא ישאר ציר מועט בין חתיכה לחתיכה וכמו שבציר מועט מותר מדאמרינן לא שנא ה"ה נמי במרובה דמאי שנא האי מהאי, והטעם שאע"פ שהחתיכות התחתונות בולעות מהעליונות חוזרות ופולטות מה שבולעות, ומה שהקיל בו משום דדם האיברים דרבנן הא ליתא דקודם שפירש אפילו איסור דרבנן לית ביה כדפרישית בפ"ק גבי ונסבין חבריא למימר ר' יהודה היא ואחר שפירש אסיר מדאורייתא כדאיתא בפרק דם שחיטה בכריתות חמשה לאוין בדם למה אחד לדם האיברים, ואין למצוא טעם לזה שיהא דם זה דרבנן אם לא נפרש דהא דאמרינן בהקומץ רבה דם שמלחו אינו עובר עליו היינו אינו עובר עליו אפילו בלאו כמו שאינו עובר עליו בכרת דנפק לגמרי מתורת דם כמו מתורת דם הנפש הראוי לכפרה. ומה שפי' שהחתיכות התחתונות אע"פ שבולעות מן העליונות חוזרות ופולטות מה שבולעות צריך פירוש לפירושו דהיאך נוכל לומר דחוזרות ופולטות כיון שכלתה פליטת התחתונות קודם העליונות, וי"מ משום דפליטת צירן מושך הרבה אחר פליטת דמן וכל זמן

שפולטות ציר הם פולטות עם צירן כל הדם שהם בולעות מן העליונות אפילו אחר גמר פליטת דמן אבל בדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר גמר פליטת ציר הדגים.

והרב ר' יוסף מאורלינש היה אומר שלפי שנגמרה פליטת הדגים קודם התחלת פליטת העופות לפיכך אין פולטין עוד מה שבולעין מן העופות, אבל בשר ובשר כיון שלא נגמרה פליטת התחתון קודם התחלת בליעתו מן העליון אין דרך פליטתו נסתמת לעולם, שכיון שקודם גמר פליטה מלחו ונתנו עליו הואיל ופתוח לפלוט לא יסתם עוד עד גמר פליטת החתיכה שעליו, וכן מחתיכה שלישית ורביעית לעולם תבלע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחד. אמנם לפי זה ק"ל דכיון דקאמר דגים ועופות שמלחן זה עם זה משמע שמלחן כח אחד ואיך יתכן שתיגמר פליטת הדגים קודם התחלת פליטת העופות הדבר נראה לעינים כשמולחין בשר מיד מתחיל לפלוט, ועוד צריך לדקדק גם לכל אלו הטעמים נהי שאין לאסור מחמת פליטת העליונות המושכות יותר מן התחתונות מ"מ היה ראוי לאסור מחמת דם הבלוע במלח שבין חתיכה לחתיכה שמתמחה בציר הנשאר בגומא אחר פליטת כל הדם, והציר נבלע בחתיכה משום דהוי רותח ואינו חוזר ונפלט עוד אחר שכלתה כבר כל פליטת החתיכה דם וציר, בשלמא כל חתיכה מלוחה דעלמא אין דם המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא ובלוע במלח ואין יכול עוד לזוז משם כי המלח מפליט הדם ומושכו אחריו אבל אינו מפליטו ממנו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר, אבל כאן שמתמחה המלח של החתיכות בציר ונעשה צלול היה לו לאסור את החתיכה לפי שהציר המעורב בו מבליעו עמו בתוך החתיכה כיון שחשוב הציר כרותח והיה לו דם לאסור כדי קליפה, ואין לומר דלא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטתו אבל לאחר גמר פליטה לא חשיב כרותח דהא גבי בר יונה דנפל לכמכא אמרי' מליח כרותח, וי"ל שהמלח שעל הבשר מעכב את הדם הזה מליכנס בבשר כמו שמעכב את הדם שעליו מליכנס בבשר, ודוחק הוא דאפילו מדם שעליו תיקשי לך כיון שמתמחה בציר יחזור ויכנס בבשר. ולפי הטעמים שפירשתי שהתחתונה בולעת מן העליונות וחוזרת ופולטת צריך לזוהר שימתינו לתחתונה עד גמר פליטת העליונה. ומיהו יש עוד לומר טעם אחר שכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אינו בולע דם וזמן גדול שוהה לפלוט ציר אחר שגמר לפלוט דמו, ומ"מ בשר שבתוך הציר או בכלי שאינו מנוקב אין להתיר מטעם זה שאין לו כח לפלוט כיון שהוא שקוע בתוך הציר ובלוע.

תוספות מסכת חולין דף קיב עמוד ב

ודגים רפו קרמייהו ופלטו ועופות קמיטי – פירש בקונטרס אבל בשר ובשר כמו שזה שוהה לפלוט כך זה שוהה לפלוט, ושניהם פולטין יחד וכל זמן שתחתון טרוד לפלוט אינו בולע, וכמו כן פירש בסמוך (דף קיג). גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא דמסיק אלא לא שנה, ופירש בקונטרס ל"ש ומותר דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים וכשנח זה כבר נח זה. ולפירושו תימה כשמולחין הרבה חתיכות יחד זו אחר זו, ומניחין שניה על הראשונה וכן שלישית וכן רביעית, אפילו יש כמה חתיכות אע"פ שהראשונה גומרת פליטתה תחלה, ופסטיה [בגמ'] "דאלא לא שנה" משמע (שמותר למלוח כל אחד ואחד בפני עצמו וכן מפרש ר"ת אלא לא שנה) שאע"פ שהתחתון פולט תחלה אינו נאסר, ולמה מותר? כיון שפליטת התחתון קודמת, ונראה דהיינו טעמא משום דדם מישרק שריק במליחה כמו בצליה, וכי היכי דשרי בצלי בשרא עלוי בשרא אפילו לכתחלה, אע"פ שכלה תחלה פליטתה בצד התחתון של צד האש משום דמשרק שריק, ה"ה נמי במליחה דשרי כה"ג. ודגים דוקא משום דרפו קרמייהו אסירי משום דרכיכי ונבלע הדם בתוכן ולא שריק מינייהו. ומיהו היכא דאיכא גומות בצד עליון של תחתונות דלא מצי שריק, קשה למה יהא מותרין? דמעשים בכל יום שמוצאין גומות [בחתיכות] התחתונות מלאות ציר, ונוהגין בדבר היתר.

וי"מ משום דפליטת ציר מושכת הרבה אחר פליטת הדם, וכל זמן שמושך פליטת הציר פולטות מה שבולעות מן העליונות אחר פליטת דמן, ומה שנמצא בגומות ציר הוא ולא דם, אבל בדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר פליטת ציר הדגים.

וה"ר יוסף מאורלינש היה אומר לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות, לכך אין פולטין עוד מה שבולעין מן העופות. אבל בשר ובשר כיון שלא נגמר פליטת דם תחתון קודם התחלת בליעתו מן העליון, אין דרך פליטתו נסתמת דהואיל ופתוח לפלוט לא יסתם עוד גמר פליטת החתיכה שעליה. וכן אם מלחו שלישית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה, התחתונה פולטת עד שתגמור השלישית פליטתה, וכן לעולם כל מה שיתנו עליה תבלע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחת.

ואי"ת נהי דלפי שני הטעמים האלו אין לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה, מ"מ נאסור מחמת דם הבלוע במלח שבין חתיכה לחתיכה שנמחה בציר שבגומות, אחר פליטת כל הדם והציר. דבשלמא בכל חתיכה מלוחה דעלמא אין המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא הדם הבלוע במלח, ואינו יכול עוד לזוז משם כלל, אבל כאן שנמחה המלח בציר שבגומא ונעשה צלול, היה לו דם זה לאסור כדי קליפה? ושמה לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה, אבל אחר גמר פליטה לא חשיב כרותח, דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויוצא כח המלח עם הדם. אי"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בבשר.

ולפי אותן שני טעמים שפירשתי, דכל זמן שהתחתונה פולטת ציר בולעת ופולטת דם העליונות עם ציר שלה, או כל זמן שפתוחה לפלוט בולעת ופולטת, צריך להמתין לתחתונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה, שעד אותה שעה אין התחתונה יוצאת מידי דמה.

ומיהו עדיין י"ל טעם אחר דכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אין בולע דם, וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך מהרה, ומ"מ בשר שבתוך הציר כגון בכלי שאינו מנוקב אין להתיר מטעם זה, דאין לו שם כח לפלוט מחמת שהוא שקוע בתוך הציר ובלוע, והיינו טעמא דשמואל דאמר לקמן (קיג). אין מולחין אלא בכלי מנוקב, דאע"פ דעדיין לא גמר הבשר פליטת דמו בולע כדפרישתי.

והיכא דחציה של חתיכה בתוך הציר וחציה בחוץ, מה שבתוכו אסור ומה שבחוץ מותר, כדפרישתי לעיל בפג"ה (דף צו): גבי גדי שצלאו בחלבו.

והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על דף אחד, ואח"כ הושם בגיגית ושהה שם כל הלילה, ואח"כ נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר, אירע מעשה בביתו של רש"י והשיב דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור קודם שהושם בכלי, אין המים הנמצאים בכלי מין דם אלא מוחל בעלמא, וכן נראה. ותדע שאותו המוחל הוא היתר מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולבשלו בקדרה, אע"פ שלא נפלט ממנו המוחל היוצא אח"כ, ואין לאסור נמי המוחל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו, דאם מכח זה באנו לאסור בשר הנופל באותו מוחל לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר, אי"כ גם מטעם זה יאסר כל הבשר שבעולם כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו שנמחה המלח שעל הבשר במים דמה לי מים מה לי מוחל כיון דשניהם של היתר, אלא צ"ל שהדם שבמלח מתייבש בו, ואין בו כח ליבלע בבשר אלא עומד במקומו אע"פ שנמחה בתוך אותו מוחל כמו שפי' גבי אותן גומות שבבשר, דמה לי גומא מלאה ציר ומה לי כל הבשר בתוך הציר, או מטעם שפסק כח המלח מחמת שהפליט הבשר ולא חשיב כרותח כדפרישתי לעיל, ומ"מ אין להקל שכבר נהגו העם איסור.

ר"ן על הרי"ף חולין דף מב.

דגים ועופות שמלחן זה עם זה. כשיעור מליחתן לקדרה אסורים: מ"ט דגים רפו קרמייהו ופלטו. כל דם וציר שלהם ועופות קמיטי צמותים ומקובצים ואין ממחרין לפלוט ובתר דנייחי דגים מלפלוט שכבר פלטו כל צירן עדיין העופות פולטין ולפי שאין הדגים טרודים לפלוט בלעי מדם העופות, משא"כ בבשר ובשר, שכמו שזה שוהה לפלוט זה שוהה לפלוט ואידי דטרוד למפלט לא בלע. וכ"ת אי"כ היאך מולחין שתי חתיכות אחת גדולה ואחת קטנה זו עם זו, דהא ודאי קטנה גומרת לפלוט דמה קודם שתגמר הגדולה לפלוט ובתר דנייחא קטנה בלעה מפליטתה של גדולה ותאסר כדגים מעופות. לאו קושיא היא שאע"פ שהיא גומרת פליטת דמה קודם פליטת דמה של גדולה אפ"ה עדיין היא פולטת ציר וכל שהיא טרודה לפלוט אפילו ציר אינה בולעת ודגים היינו טעמא דאסירי לפי שכבר יצא כל דמן וצירן, ועדיין העופות פולטין דם.

ומדאמרינן אסורין סתמא משמע דאסורין לגמרי ולית להו תקנתא במליחה. וכ"ת אמאי לא? איכא למימר לפי שאין המלח מפליט כל הדם שבחתיכה שכבר כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כדי הלוך מיל [ואנו] רואין שהמוחל היוצא מן הבשר אחר שיעור זה יותר מאדים מן הראשון, הילכך ודאי אין מליחה באה אלא להוציא הדם שעל פני הבשר והסמוך לו, הא לדם הבלוע בחתיכה לא חיישינן דהוה ליה דם האיברים שלא פירש דשרי. וזהו דעת הרמב"ם ז"ל ולפיכך הוא מצריך שלא לתת הבשר בקדרה עד שיהו המים רותחים שאח"כ אין מפליטין אדרבה חולטין הבשר ומונעין הדם שלא יצא, ואעפ"כ צריך למלחו כדי שיצא

הדם שעל שטח הברש והסמוך לו, דאי לא חיישינן שמא קודם שתרגיש הברש בחום המים תפלוט מן הקרוב לשטחה, הילכך דגים שבולעין דם דאתי מעלמא כיון שאין המלח מוציא אתו אסור.

ואין סברא זו נכונה דהא אמרינן באומצא דאסמיק ביעי ומוזריקי דחתכיה ומלחיה אפילו לקדרה שפיר דמי, דאלמא המלח מוציא אפי' הדם שבתוך החוטין, ואע"פ שאחר שיעור המליחה המוחל מאדים, איכא למימר דקים להו דבשיעור מליחה יוצא כל מה שהוא דם גמור, והשאר מיחל אדום הוא שיוצא ומותר, ועוד נ"ל שלא רצו חכמים להחמיר בדבר כל כך כיון דקיי"ל דדם ששלחו אינו עובר עליו.

וכי"ת דגים ששלחו עם עופות יחזרו אחר מליחה להיתר הראשון? איכא למימר שאין המלח מפליט אלא דם המובלע באברים מעצמן, אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליט, ולפי"ז יש להזהר שלא להניח בשר תפל אצל בשר מליח בעוד ששלחו עליו אע"פ שדעתו למלוח התפל לאחר מכן, לפי שהתפל כיון שאינו טרוד לפלוט בולע הדם שפולט המלוחה, והוה ליה דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי.

אבל הרב רבינו יונה התיר ואמר דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהם דם מגופם אלא אותו שבלעו, ולפיכך אין כח במלח להפליט, אבל חתיכה זו שדמה בתוכה כשם שהמלח מפליט דם של גופה כך הוא מפליט דם הנבלע בה ממקום אחר, ומי"מ אפילו לפי סברא זו כל שנמלח ויצא מידי דמו והודח, אין מניחין אותו אצל בשר אחר בעוד ששלחו עליו ופולט דם, לפי שזה בולע דם פליטת האחר ושוב אין לו תקנה במליחה, וכן יש להזהר שלא להניח בשר שנמלח ופלט כל דם וציר שבו בין ששלחו עליו בין שאין מלחו עליו אצל בשר מליח שלא יצא מידי כל דמו דכיון שכבר פלט כל דם וציר שבו אין טרוד לפלוט ובולע, וכן יש להזהר שלא למלוח בשר בתחלה עם בשר שנמלח כבר אע"פ שאותו בשר פולט ציר עדיין כל שיש לחוש שתגמר פליטת ציר הראשון קודם פליטת דם האחרון, דכי ניח מלפלוט ציר בלע מדמא דאיך כדגים ועופות.

אלא שבתוספות התירו [לדעת הר"ר יוסף מאורליני"ש] ואמרו דלא דמי לדגים דהיינו טעמא דאסירי לפי שאין העופות פולטין כלום מדם וציר עד שפלטו הדגים דמן וצירן לגמרי וכבר נדבקו חלקי הדגים קודם שיתחילו העופות לפלוט כלל, ולפיכך אין הדם הנבלע בדגים יוצא ע"י מליחה וזהו שכתוב במקצת נוסחאות דבתר דנייחי דגים פלטי עופות כלומר שאין העופות מתחילין לפלוט עד שהדגים נחים מכל פליטתן, אבל כאן שהבשר הזה בתחלה היה פולט ציר ומתוך כך חלקיו רפים, אף כשנגמרה פליטת הציר לאלתר נכנס בה בליעת הדם ולא נדבקו חלקיו עדיין, ומש"ה כבולעו כך פולטו ע"י המלח ושרי.

וזו סברא בלא ראייה דמאי דאמרינן בתר דנייחי דגים, לאו למימרא דלא פלטי עופות עד דנייחי דגים, אלא לומר דבתר דנייחי דגים אכתי פלטי עופות, ובקצת נוסחי נמי ליתיה להאי לישנא אלא ה"ג דגים רפו ועופות קמיטי בעידנא דפלטי עופות בלעי דגים ולפיכך נראה דכל שנגמרה פליטת ציר דהיאך מקמי פליטת דם דאיך אסור.

אלא שר"ת ז"ל מיקל בכל זה ואומר שאין הדם נבלע בחתיכה אחת במליחה כל שנמלחו בכלי מנוקב דם משרק שריק, ודרך הנקבים יוצא כולו ואינו נבלע כלל בחתיכה, ודוקא בדגים הוא דאסרינן משום דרפי קרמייהו אבל בשר אחר לא ולא נהירא דהא [דף ק"ג א] רב ששת מלח גרמא גרמא משום דילמא פליט האי ובלע האי כדאיתא בסמוך אף על גב דלא שמעינן ליה דפליג בדמא משרק שריק, ואע"ג דאסיקנא דלא שנא ובין חדא ובין תרתי שרי, היינו משום דאידי דטריד למפלט לא בלע, אבל היכא דלא פליט ודאי בלע:

רא"ש מסכת חולין פרק ח

א"ר נחמן אמר שמואל דגים ועופות ששלחו זה עם זה אסורין ** ואפילו בכלי מנוקב מ"ט דדגים רפי קרמייהו וקדמי פלטי. ובתר דנייחי דגים פלטי עופות והדר בלעי דגים מינייהו. פירש"י הדגים לבדן אסורין והקשה רשב"ם א"כ הוה ליה למימר דגים שנמלחו עם עופות אסורין, דאז הוה משמע דאסורא קאי אדגים לחודיהו, וי"ל דא"כ הוה משמע דאף אם העופות לא נמלחו אלא שהדגים נמלחו עמהן אסורין, כמו דג טהור ששלחו עם דג טמא דבסמוך דמיירי בטהור מלוח וטמא תפל. וזה אינו דבענין זה לא היו הדגים אסורין. ורשב"ם פירש שגם העופות אסורין לפי שהדגים הנאסרים נעשין נבלה, וחוזרין ואוסרין את העופות בצירן האסור שנאסר מחמת דם העופות. ולפירוש רבינו אפרים שפירש לעיל בפג"ה (סימן לא) דלא אמרינן חני"י אלא בבשר בחלב לא יתכן לומר כן. וג"כ לפי מה שפירש גבי גדי שצלאו בחלבו (שם סימן כד) דלא אמרינן חני"י ואוסרת אלא במקום שהאיסור עצמו הנבלע בו הולך ומתפשט עם וטעם שלה הנפלט. ומיהו לפי טעם זה יש ליישב קצת ולומר שגם מן הדם הנבלע בדגים יוצא קצת ע"י המליחה שעושה אותה כרותח ונבלע עם ציר הדגים בעופות, דאע"פ שאחר שגמרו הדגים פליטתן אינן חוזרין ופולטין עוד דם העופות להיות מותרין ע"י כך, זהו מחמת שאין פולטין כל הדם, אבל מקצתו פולטין ובולעין העופות ממנו אחר גמר פליטתן ונאסרין בכך.

ומיהו קשה לאסור העופות מטעם זה. דלמה לא נאמר דם משרק שריק במליחה כמו בצליה דלעיל (דף ק"א א) אע"פ שבדגים אין אנו אומרים דשריק דם העופות מינייהו, היינו משום דרכיכי ורפו קרמייהו, ונ"ל היכא שהדם מרובה על הציר המעורב בו שייך למימר משרק שריק, אבל הכא שרוב הדם נשאר בדגים ומעט ממנו נבלע עם ציר הרבה, נבלע עם הציר בעופות ולא שייך למימר משרק שריק. ונראה דלא נאסר מן הדגים אלא כדי קליפה. דרותח דמליח אינו אוסר אלא כדי קליפה. וגם נראה דמיירי בחתיכות של דגים או דגים שלמים שנטלו קשקשיהו, אבל בעוד הקשקשים עליהם נראה לעינים דקמיטי יותר מעופות:

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן לו הגהה א

** ופריך היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי אסירי ופי' רש"י לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר משמע שבשעה שפולט הברש דמו אינו בולע דם אחר א"כ לא יאסור בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב עד אחר שיששה בדם שבכלי כדי פליטת כל דמו שאז חוזר ובלע ואינו פולט עוד ומיהו אין מנהג להתיר בענין זה וגם מעשה בא לפני ר"ת ואסר בכלי שאינו מנוקב אע"פ שלא שהה בה כדי צליה וגם לא היה בה רק מעט ציר ויש ליתן טעם לאסור כיון שמשתהה מעט דם המכונס בכלי בלוע כל כך בליעה יתירה שלא תועיל לו שוב הפליטה וכך היה נוהג ר"י, מיהו יש להתיר מה שהוא חוץ לציר כי הדם אינו מפעפע למעלה אפילו אם הברש שמן הדם שבתוכו אין מפעפע רק יסירו כדי קליפה או כדי נטילה למעלה. מא"ז:

רא"ש חולין סימן לו

פירש"י אבל בשר ובשר שמולחים יחד כל מה שזה שוה לפלוט גם זה שוה ופולט וכל זמן שטרודין לפלוט אין בולעין זה מזה. וכשנח זה גם זה נח. ומיהו עדיין קשה היאך נהגו העולם למלוח הרבה חתיכות זה ע"ג זה והדבר ידוע שאותה שנמלחה תחלה גומרת פליטתה תחלה ואח"כ בולעת מן העליונה ולקמן (סימן מט) דקאמר לא שנא ומותר משמע לא שנא ואין חלוק בין חתיכה אחת לחתיכות הרבה ומותר בכל ענין. וכן פירש ר"ת ז"ל אלא לא שנא ואע"פ שתחתון גמר פליטתו תחלה אינו נאסר. ונראה דהיינו טעמא דאמרינן דמא משרק שריק במליחה כמו בצליה. וכמו שבצלי מותר לכתחלה בשרא עלוי בשרא אע"פ שנצלה תחלה התחתון של צד האור ולא אמרינן שבלע מן העליון. אלא אמרינן דמא משרק שריק ואפילו למאן דלית ליה כבולעו כך פולטו כדפרישית לעיל. הוא הדין במליחת בשרא עלוי בשרא שרי כה"ג. ובדגים דוקא דרפי קרמייהו נוח הדם להבלע בתוכו ולא שריק מעלויו. ומיהו עדיין צריך לדקדק דלפעמים נמצאים גומות מליאות דם על החתיכות התחתונות וחזינן דלא שריק דם מינייהו כיון שנשאר בגומות ואמאי שרי.

ורשב"ם נשאל על דבר זה והשיב כיון דדם האיברים דרבנן אין להטריח יותר מדאי, וכיון שעשה כתיקון חכמים למלוח (כתיקון חכמים) מותר. דאי אפשר שלא ישאר ציר מועט בין חתיכה לחתיכה, וכמו שבציר מועט מותר מדאמרינן לא שנא, ה"ה בציר מרובה דמאי שנא האי מהאי. והטעם אע"פ שחתיכות התחתונות בולעות מן העליונות חוזרות ופולטות מה שבולעות. ומה שהקל בה משום דדם האיברים דרבנן. הא ליתא דקודם שפירש אפי' איסור דרבנן לית ביה כדפרישית בפ"ק (סימן יט) גבי ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא. ואחר שפירש אסור מדאורייתא כדאיתא (פרק דם שחיטה) בכריתות (ד:): חמשה לאוין בדם למה אחד לדם האיברים. אין למצוא טעם שהדם הזה דרבנן אם לא נפרש דהא דאמרינן בפרק הקומץ רבה (כא). דם ששלחו אין עובר עליו היינו שאינו עובר עליו אפי' בלאו. כמו שאין עובר עליו בכרת דנפק לגמרי מתורת דם הנפש ואינו ראוי לכפר. ומה שפירש דחתיכות התחתונות אע"פ שבולעות מן העליונות חוזרות ופולטות מה שבולעות צריך פירוש לפירוש דהיאך נוכל לומר דחוזרות ופולטות כיון שכלה פליטת התחתונה קודם העליונה. וי"מ משום דפליטת צירן נמשך הרבה אחר פליטת דמן וכל זמן שפולטות ציר הן פולטות עם הציר כל הדם שהן בולעות מן העליונות אפילו אחר גמר פליטת דמן [ומה שנמצא בגומות ציר הוא

ולא דם] אבל בדגים אין לומר כן * לפי שפליטת דם העופות נמשך אחר גמר פליטת ציר הדגים. ועוד צריך לדקדק נהי שאין לאסור מחמת פליטת העליונות הנמשכות יותר מן התחתונות. מ"מ היה ראוי לאסור מחמת דם הנבלע במלח שבין חתיכה לחתיכה שנמחה בציר הנשאר בגומא. ואחר פליטת כל הדם והציר הוא נבלע בחתיכה. משום דהוי רותח ואינו חוזר ופולט עוד אחרי שכלתה כל פליטת התחתונה דם וציר בשלמא כל חתיכה מלוחה דעלמא אין דם שעליה אוסרת לפי שמועט הוא ובולע במלח ואינו יכול לצאת מן המלח כי אין המלח מפליטו הימנו כי אדרבה המח דרכו שמפליט הדם ומושכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר. אבל הכא שנמחה המלח שעל החתיכה בציר ונעשה צלול היה לו לאסור החתיכה לפי שהציר המעורב בו מבליענו עמו בתוך החתיכה כיון שחשוב הציר כרותח והיה לו לדם לאסור כדי קליפה ואין לומר דלא אמרינן מליח כרותח אלא בשעת פליטה אבל אחר גמר פליטה לא חשיב כרותח. דהא גבי בר יונה דנפל [לכדא] דכמכא (לעיל סימן לב) אמרינן מליח כרותח. וי"ל דהמלח שעל הבשר מעכב את הדם הזה מלהכנס בבשר כמו שמעכב את הדם שעליו ואינו נכנס בבשר. ולפי הטעם שהתחתונה בולעת מן העליונה וחוזרת ופולטת צריך להזהר שימתינו לתחתונה עד גמר פליטת העליונה ומיהו יש עוד לומר טעם אחר. שכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אינו בולע דם. וזמן גדול שוהה לפלוט ציר אחר שגמר פליטת דמו. ומ"מ בשר שבתוך הציר או בכלי שאינו מנוקב אין להתיר מטעם זה שאין לו כח לפלוט כיון שהוא שקוע בתוך הציר ובולע:

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן לו הגהה ב

* והר"י מאורלני"ש היה אומר לפי שגומרת פליטת הדגים קודם התחלת פליטת העופות ואין פולטין עוד מה שבולעות מן העופות כי נסתם דרך פליטתן קודם התחלת בליעתן מן העופות לכך אין פולטין עוד מה שבולעין מן העופות אבל בשר ובשר כיון שלא נגמרה פליטת התחתון קודם התחלת בליעתה מן העליון אין דרך פליטתו נסתמה לעולם כיון שקודם גמר פליטתו מלחו ונתנו עליו הואיל ופתחו לפלוט לא יסתם עד גמר פליטת החתיכה שעליו ואם ח"כ מלחו חתיכה שלישית ונתנו עליו קודם גמר פליטתו לא תגמור התחתונה שבכולן את פליטתה עד שתגמור גם השלישית וכל מה שיתנו עליה תבלע ותפלוט כל זמן שפתוחה לפלוט ולא נחתה רגע מפלוט או דם עצמה או דם הנבלע בה משאר חתיכות לא יסתם מפלוט מה שבלע. מא"י:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשיז

נמצא בפסקי ר"מ דאם דג טמא נמלח עם דגים טהורין הרבה יחד אותם דגים שנגעו בטמא אסורין, אבל השאר מותרין [*משום דצירן מדרבנן] ע"כ:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשיח

טהור מליח וטמא תפל מותר, לפי שהמלח שעל הטהור אינו מפליט את הטמא, אבל טמא מלוח וטהור תפל אסור, משום פליטת הטמא דהוי כרותח ונבלע בטהור דמליח הוי כרותח. וכן דין גבינה ובשר שנגעו זה בזה, ואחת מליח ולחים, התפל אסור והמלוח כשר, כי המליח אינו מפליט את התפל, אבל אם שניהם מלוחין שניהם אסורין דשניהם פולטין ובולעים זה מזה, ולא שייך למימר כבכ"פ אלא בדם. ואפילו אם הבשר לא נמלח אלא קצת כעין לצלי שאינו חשוב רותח לאסור את מגעו, מ"מ ציר הנוטף ממנו על הכלי אסור, דהציר חשוב רותח דאינו נאכל מחמת מלחו כי אם ע"י טיבול, וכן הדין בבשר כשר ובשר נבילה שנגעו זה בזה, אם השחוטה מלוחה לבדו הכל מותר, ואם מלוחה הנבילה לבדה הכל אסור כדין טהור מליח וטמא תפל מותר:

ראב"ן חולין סימן רעה

דגים ועופות שמלחן יחד בכלי (שאינו) מנוקב הדגים אסורין משום דפלטי עופות דם ובלעי דגים. וחתיכה של נבילה ושל שחוטה שנמלחו יחד מליחה שאינה נאכלת מחמת מלחו אע"פ כשזה פולט זה פולט וכשזה נח זה נח ואינה אוסרת נבילה לשחוטה מחמת דם, [אלא/מ"מ] מחמת ציר שיוצא מן הנבילה נאסרת השחוטה. וכן דג טהור שמלחו עם דג טמא, אבל אם מונחין יחד הטהור והטמא ומלח הטהור ולא מלח הטמא דאפילו יצא ציר מן הטמא לא נבלע בטהור המלוח דטרוד הוא לפלוט ואינו בולע וכגון שסילקו קודם גמר פליטתו ומותר, וכן אם נמלחה החתיכה של שחוטה והנבילה לא מלח, וכן אם מלחן יחד וסילקן מיד קודם ניחתו מפליטה מותרת השחוטה, אבל הטהור אינו מלוח והטמא מלוח אסור הטהור.

ראב"י תשובות וביאורי סוגיות סימן אלף קיט

[ק"ג ע"א] טהור מליח וטמא תפל מותר טמא מליח וטהור תפל אסור. ואם מלחן יחד [וסילקן מיד] קודם גמר פליטתן (וכו'), זקיני (ראב"ן סי' ערה) כתב שמותר. ואין נ"ל דציר נבילה חזק ומבליע אפילו בכלי מנוקב ואפילו קודם גמר הפליטה, וכי מדייקת בהך דרב מרי בר רחל דאימלחה וכו' משמע כדברי כדפרישית לעיל.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכ

טמא מלוח וטהור תפל אסור, ואם מלחן יחד וסילקן קודם גמר פליטתן, כתב ראב"ן שמותר. ואין נראה לראב"י דציר נבלה חזק הוא ומבליע (אפילו בכלי מנוקב) ואפילו קודם גמר פליטה:

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עה עמוד א

גרסינן בפרק כל הבשר, אמר רב נחמן אמר שמואל: דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין, היכי דמי? אי בכלי מנוקב אפילו דגים ועופות נמי שפיר דמי, אי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי אסורין? לעולם בכלי מנוקב ודגים רפו קרמייהו ופלטי עופות קמיטי קרמייהו ובתר דנייחי דגים פלטי עופות והדרי בלעי דגים מינייהו. פירש רש"י ז"ל שהדגים לבדן אסורין משום דרפו קרמייהו ובולעין. ויש מרבותינו הצרפתים ז"ל שאמרו שאפילו העופות אסורין משום דבלעי דגים, ובתר דפלטי עופות פלטי דגים דם שבלעו - ובלעי עופות. ונראה לי שהלשון מסייען מדקאמר דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין, דמשמע כולן אסורין - דאי לא לימא דגים שמלחן עם העופות אסורין. אי"נ דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין הן הדגים. ועוד דאם איתא שלא אמרו אסורין אלא על הדגים, אי"כ כששאלו היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי לא, הוה ליה למימר אלא אי הכי אפילו עופות נמי, כלומר למה דגים לבדן אסורין אפילו העופות נמי. ומיהו דברי רש"י ז"ל נראין עיקר דהא משמע דבכדי שיעור מליחת העופות קא אמר דהא סתמא דמלתא לא משהי איניש בשר במלח עד שלא יפלוט אפילו ציר, וא"כ אף שתמצא לומר דדם שבלעו הדגים חוזרין ופולטין, מ"מ אין העופות בולעין כל זמן שפולטין ציר, וכמו שכתבנו למעלה. אלא על כרחנו על הדגים לבדן הדברים אמורין. ומה שאמרו אי הכי אפילו עופות ועופות נמי הוא הדין דהוה מצי למימר אי הכי אפילו עופות נמי אלא משום דלא נתפרשו דברי שמואל שעל הדגים לבד קאמר קא מקשה ליה מעופות ועופות שהכל בכלל קושיא זו וזו נראה לי עיקר.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עב עמוד א

כמה שיעור זמן מליחה לקדירה מקצת גדולי המחברים כתבו כדי שיעור צלייה. עמד במליחתו כדי שיעור צלייתו מותר לבשלו בקדירה ואין צריך להרתיח המים אלא נותן הוא בין לרותחין בין לצונן, שלא מצאנו צורך לחליטה אחר מליחה. מולח אדם חתיכות הרבה זו על גב זו וזו עם זו ואין חוששין שמא תפלוט זו ותבלע זו שכל זמן שיש בה פליטת דם ואפילו ציר אינה בולעת. במה דברים אמורים במולח בשר עם בשר ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים, ואפילו עם עופות, [דף עב:]: שאי אפשר לגדיים וטלאים ואפילו לעופות לגמור כל פליטת צירן עד שלא יפלוט בשר השור את דמו. אבל דגים גומרין כל פליטתן עד שלא יגמור העוף פליטת דמו. עבר ומלח, הדגים אסורים לפי שחוזרין הן ובולעין את דם העוף אבל העופות מותרין. ויש מי שאוסר את העופות לפי שחוזרין ובולעין הדגים ופולטים דם שבלעו ומבלעים בעופות, ודברים רחוקים הם.

מכלל דברים אלו אתה למד שאסור למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח אם שהה הראשון במלחו עד כדי שיגמור פליטת צירן, שחוזר הוא ובולע מדם חתיכת שנייה זו כיון שאינו טרוד לפלוט אפילו ציר. וגדולה מזו שמעתי מרבתי שאפילו בשר שנמלח לעצמו אסור להשהותו במלחו לאחר גמר פליטת צירו לפי שחוזר ובולע מלחלוחית דם שעליו ושעל המלח. עבר ושהה צריך קליפה שאין הדם נכנס יתר מכדי קליפה. ומקובל אני מרבתי שעד שתיים עשרה שעות בקרוב בשר פולט ציר.

יש מגדולי החכמים שאמרו כל זמן שהבשר פתוח לפלוט דם או ציר מותר למלוח עליו בשר חדש, שכל שהוא פתוח כשם שהוא בולע כך הוא פולט, ולפיכך התירו למלוח על בשר שפולט דם או ציר, וכן משעה לשעה זה על גבי זה, ואפילו לימים הרבה, שכל הפולטת בולעת ופולטת ואינה נגמרת מפלוט. ודגים ועופות שאסרו לפי שהבשר דגים (יפה) [רפה] מאוד ופולט הוא כל דמו וכל צירו עד שלא התחילו העופות לפלוט שום דם. ולפי דרכם למדנו שאם מלח עופות עצמן ומשעה שהתחילו לפלוט מלח עמהם דגים מותרין. ודרך זו רחוקה בעיני שא"א שלא יפלוטו העופות כלל בתוך שיעור שיפלטו הדגים דמן וצירן.

אסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטת דמו, לפי שבשר זה שלא נמלח בולע הוא מהדם שחבירו המלוח פולט שאין לו דבר שימנענו מבלועו. ויש מגדולי [דף עג.] המורים שהורו שחוזר הוא להכשרו עם מליחתו שכשם שפולט דם מעצמו כך פולט דם שבולע מחוצה לו, וזה נכון.

וגדולה מזו אמרו קצת רבתי שאפילו מלחו בשר ע"ג בשר שנמלח והודח ובלע דם חתיכה זו שמלחו עליו חוזר הוא ומולחו וכשר דבולעו כך פולטו. וכמו שפולט ע"י מלח דם של עצמו, כך יפלוט דם שבלע ממקום אחר. ואין דבר זה נכון בעיני. וראיתי בו תורת דבר זה ממה שאסרו דגים שמלחן עם העופות, ואילו היה להם היתר במליחה לא אמרו אסורים, ולא היו שותקין מללמד עליהם את ההיתר.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן קכט

שאלת עוד מהו למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר? מי אמרין בתר דניחי דגים פליט כלי ובלעי דגים כמו שאמרו בעופות ודגים:

תשובה ומאן לימא לן שהמלח מפליט כלי? אפשר שאין המלח מפליט אלא את האוכלין ולא את הכלים. שאם אתה אומר כן נמצאת אוסר להניח מלח בכלי אסור. וכמדומה שכן הסכימו בתוספות. ומכל מקום בין כך ובין כך מסתברא שהוא מותר. שלא אמרו אלא בבשר ודגים שהבשר פולט דם ממש. אבל הכלי אינו פולט דם ממש אלא טעם בלבד וכדאמרין בנותן טעם. ואין אומרים בכי הא שפולט הכלי דם ובולעים הדגים אע"פ שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש מבליעת שאר האיסורין שיהיו הדגים אסורין לפי שפליטת האיסורין מסתרכת יותר.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה טז

דגים ועופות שמלחן זה עם זה אפילו בכלי מנוקב הדגים אסורין שהדג [ס] רפה ובולע דם היוצא מן העוף, וא"צ לומר אם מלח דג עם בשר בהמה או חיה.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה טז

דגים ועופות שמלחן וכו'. שם (דף ק"יב:) אמר רב נחמן: דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורים והקשו היכי דמי? אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי אסירי, אי בכלי מנוקב אפ"י דגים ועופות נמי שרי, ותימצו לעולם בכלי מנוקב דגים משום דרפי קרמייהו קדמי ופולטי ועופות קמיטי ובתר דניחי דגים פלטי עופות והדר בלעי מינייהו ע"כ. ופירש רבינו שהדגים בלבד אסורין וכן פירש רש"י ז"ל וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכן עיקר.

וכתב רבינו ואין צריך לומר אם מלח דג עם בשר בהמה או חיה ופשוט הוא וכ"כ ז"ל ומכאן אתה למד שעופות עם בהמה וחיה מותר למולחן ביחד והטעם מפני שהעופות פולטין ציר כל זמן שבשר בהמה פולט דם אבל הדגים ממהרין לפלוט אפילו ציר וגם זה פשוט. ויש מן המפרשים ז"ל שלמדו מדין איסור הדגים שאם יש בשר שנמלח ושהה במלחו עד כדי שיגמור כל פליטת צירו שהוא שתיים עשרה שעות שאסור למלוח בשר אחר על גביו שהרי בשר זה כדגים. ומ"מ נראה מדברי רבינו שהוא אינו גורס אלא דגים רפו קרמייהו ושואבין וכן מצאתי בקצת נוסחי ההלכות ועם כל זה דין המפרשים אמת. וגדולה מזו כתב הרשב"א ז"ל בשם אחד מרבתי שאפילו בשר שנמלח מעצמו אסור לשהותו במלחו הראשון יותר מכדי פליטת ציר ואם עבר ושהה צריך קליפה עכ"ל ז"ל.

עוד כתבו מן המפרשים שהבשר שלא נמלח כלל אסור ליתנו עם הבשר המלוח תוך שיעור מליחה, לפי שזה הטפל בולע מדמו של זה שהרי אין לומר מתוך שטרוד לפלוט אינו בולע, ואם עבר ושהה הרי הוא מוכשר עם מליחתו שכשם שפולט דם שלו כך פולט דם הבא חוצה לו אבל הבשר שנמלח והודח ונתנוהו עם בשר מלוח תוך שיעור מליחתו אין לו תקנה אם יחזור וימלחנו שכיון שאין לו בלוע דם של עצמו אינו פולט ע"י מליחת דם הבא מחוצה לו וצריך קליפה. כך העלה הרשב"א ז"ל דינין אלו ואין להם ראייה ברורה:

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה טז

[ס] אבל בשר והעוף מעשה בכל יום שמולחין חתיכות הרבה ביחד ששהתה הראשונה שיעור מליחה קודם מליחה האחרונה ואפ"ה מותרות דדמא משרק שריק ואפ"י יש גומות בחתיכות שאין יכול לשרוק הואיל ושם חתיכה שנייה על הראשונה עד שלא נגמרה פליטה ראשונה וכן שלישיית על שנייה וכן כולו לעולם הן פתוחות ופולטות כל מה שבולעות. כן היה אומר ה"ר יוסף ב"ר יצחק. ועוד אר"י אפ"י נסתמה חתיכה ראשונה מפלוט דם מ"מ פתוחה היא לפלוט ציר יום או יומים, בתוך כך כל דם שבולעה פולטת, ולא כר"ת שהיה מתיר אפ"י כשהיא בשר אחר מליחתו יותר משבוע שכבר נסתמה מפלוט כל דבר לתת עליו בשר שנמלח עתה מטעם דדמא משרק שריק שהרי יש גומות בבשר שמעכבות מלשרוק ומתמלאות ציר אדום הילכך כיון שנסתמו פליטותיה מכל דבר אסור אם נתן עליו בשר מליח חדש והשתא לכל הפירושים אם בשר שנמלח עכשיו נתן על בשר שלא נמלח כלל ימלחנו ומותר דכמו שפולט דם עצמה כך פולט דם הנבלע ממקום אחר שאם לא תאמר כן לא היה מותר למלוח שתי חתיכות בשר כאחת דשמא האחת בולעת דם מחברתה ואינה פולטת אלא דם עצמה. ע"כ מספר התרומה והמצות ע"כ:

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן טז

רב ששת מלח ליה בשרא גרמא גרמא כל חתיכה רחוקה מחברתה ופריך תרתי וחד מאי טעמא לא משום דפריש דמא מהאי ובלע האי חד נמי פריש ופליט מהאי גיסא ובלע האי גיסא אלא לא שנה והכל מותר אפ"י הרבה ביחד אי מטעם דם משרק שריק או מטעם דבולעו כך פולטו.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן טח

והשתא רגילות הוא ומנהג שפעמים שמולחין חתיכות הרבה בשר של ד' או ה' פרות ואף לאחר שחתיכה ראשונה שהתה שיעור צלייה דהשתא גמרה פליטת דמה נותנין עליה חתיכה אחרת שנמלחה מיד ולמה לא תאסר חתיכה ראשונה שגמרה פליטתה מדם מקודם לכן כמו בדגים ועופות שנמלחו זה עם זה דהדגים אסורים משום דרפי קרמייהו ופלוט דם עצמן וכי בלעו אחרי כן דם עופות נאסרו דלא שייך לומר כבולעו כך פולטו אלא שעדיין טרוד לפלוט מעצמו גם לפלוט מה שבולע מאחריים ואו' מו' רבינו דנהי דחתיכה ראשונה אינה פולטת עוד דם מ"מ פולטת ציר עצמה עד יום או יותר ולפי זה יכולין להתיר אם נמלחה עכשיו חתיכה אחת ולאחר יום שלם מלח אחרת ונתנו עליה נאסרה ראשונה דכיון שהניחה לפלוט אינה פולטת מה שבולעת ממקום אחר ורבינו יעקב מתיר אפ"י לאחר זמן מרובה יותר משבוע למלוח בשר ולתת על ראשונה שאין פולטת עוד לא דם ולא ציר משום דדם משרק שריק כדאמרין גבי כבדא עילוי בשרא דשרי מהאי טעמא ואפ"י מאן דאסר היינו משום דאיכא בכבד רוב דם אבל בשר על גבי בשר שרי דדם שריק ונפי' וגבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה דאמרת דגים אסורים ולא אמרין שריק דם ונפי' היינו משום דדגים רפו קרמייהו ובלעי בדבר קל ולהאי טעמא תימא כי פעמים בחתיכות תחתונות יש גומות מלאות ציר אדום וההוא לא שריק ונפי' למטה שהגומא מעכבת וא"כ אם לאחר יום שאז פליטה הראשונה אף ציר אם אז מלחו בשר ונתנו עליה ונמצאת גומא מלאה דם אסור אבל בתוך הזמן שעדיין היא פולטת ציר מותר דהדם נבלע ואחרי כן נפלט ומה שהוא אדום בגומא היינו ציר אדום אבל הדם הוא נבלע ונפלט והוי מותר והרב ר' יוסף ב'ר' יצחק היה או' דכ"ז שהבשר פתוח לפלוט דם מותר לתת עליו בשר מלוח מחדש אע"פ שגמרה פליטה עצמה מכל דבר קודם פליטה השנייה, כיון שנתנו עליה השלישית וכן לעולם דכ"ז שפתוח לפלוט ולא נחה שעה אחת הוא פולט לעולם כל דם הבא הנבלע בו, אבל לאחר שנחה מפלוט אם נתן עליה אחרת אסורה ולא אמר משרק שריק, וגבי דגים דאסירי כי מלחן עם עופות היינו משום דנחו דגים מפלוט קודם שהתחילו עופות לפלוט ונסתמו דגים מפליטה.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן טי

והשתא לכל הפירושים, אם בשר שנמלח עכשיו נתן על בשר שלא נמלח כלל, אותו בשר שלא נמלח ימלחנו ומותר, דכמו שפולט דם עצמו כן יפלוט דם הנבלע ממקום אחר, ולא תימא דם עצמו אם שמא [לא] יפלוט הכל ואין בכך כלום דדם האיברים שלא פי' מותר, אבל דם הנבלע ממקום אחר שמא לא נפלט הכל לא

היה [מותר] אלא ודאי אף דם הנבלע בו ממקום אחר נפלט הכל דאי [לא] תימא הכי היאך מולחין בשר ע"ג בשר שמא התחתון אין פולטת את כל מה שבלע מן העליון ותו חתיכה אחת שנמלחה על כרחין כל דמה יוצא ע"י מלח שאל"כ כשנותנין אותו בקדירה הרי פולט אותו הדם הנשאר שהרי פעמים כל הבשר מתחתך לו בחתיכות קטנות מאד מחמת רתיחת האש ואם היה שם דם היה יוצא ואם כן היה אוסר הכל אלא ודאי כל הדם יוצא ע"י מלח ה"ה דם שנבלע ממקום אחר נפלט הכל

ספר האגור הלכות מליחה סימן אלף רא

אם מלח עופות ודגים יחד. פרש"י שהעופות מותרין והדגים אסורים. ורשב"א פירש שגם העופות אסורים. לפי שהדגים חוזרים ופולטין הדם שבלעו ומבליעין אותו בעופות. וכן היא מסקנת הרא"ש. טורים

ספר האגור הלכות מליחה סימן אלף רב

כתב הרשב"א אסור למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח ושהה הראשון במלחו עם פליטת צירו. לפי שחוזר ונבלע מדם חתיכה זו כיון שאין טרוד לפלוט אפי' ציר. וגדולה מזו שמעתי שאפי' בשר שנמלח לעצמו אסור להשהותו במלחו עם פליטת צירו לפי שחוזר ובלוע מלחוחית דם שעליו ושעל המלח. עבר ושהה צריך קליפה. ומקובלני מרבתי שעד י"ב שעות פולט ציר. והרא"ש כתב שיכול להשהותו כמו שירצה לפי שהדם שעליו מועט הוא ובלוע ממלח, ואינו יכול לצאת ממנו שאין המלח מפליטו ממנו, אדרבא דרך המלח להפליט הדם ומושכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר. טורים.

וכתב עוד הרשב"א אסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטתו. לפי שבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחברו פולט, שאין לו דבר שימנענו מבלועו. טורים. ור"ת מתיר אפי' מלחו בשר לפני שבוע למלוח עתה בשר ולתת עליו דציר לעולם פולט. והעולם נזהר לכתחלה ומתירין בדיעבד. ובספר התרומה כתב שחוזר להיות מותר עם מליחתו שכמו שפולט דם של עצמו כך פולט דם שבלע. וכ"כ בשערי דורא ויש מתירין גם בזה ע"י מליחה, ולא נהירא. טורים.

תוספות מסכת חולין דף קיג עמוד א

טהור מליח וטמא תפל מותר - גבי מליח כרותח לא שייך לא עילאה גבר ולא תתאה גבר ואפילו קליפה לא בעי, אע"ג דאמרינן (פסחים דף עו.) גבי עילאה ותתאה אדמיקר ליה בלע. ויש ללמוד מכאן דא"צ להגעיל דפוסו גבינות העובדי כוכבים ומותר לעשות בהם גבינות לישראל ולמולחן בתוכן דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל, דאין שייך מליחה בעץ ולא נעשה עץ רותח ע"י מליחה ומעשים בכל יום דמלח בקערה שמשמשין בה בשר לוקחים ממנו לתת ממנו בחלב, והמחמיר תע"ב.

סימן עא:

סעיף א:

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עז עמוד א

הרוצה למלוח את הראש, כיצד הוא עושה והשער מפסיק בינו ובין המלח, י"א שמולח על השער [דף עז:]: ואחר כך מניחו על הרמץ עד שישיר השער, וחוזר ומולח. ואינו רואה טעם לדברים הללו. אלא אם רצה חותך את הראש לשנים ומולח יפה את הראש מצד פנים והופכו ומולח על העור, שאין השער מעכב ע"י המלח להפליט דם שבבשר הראש, הרי מוח שבעצמות נכשר ע"י מליחה ואין העצם מעכב וקל וחומר הדברים לשער הראש. ולא אמרו במוח שבראש אלא מפני הוורידין של דם שעל קרום של מוח שהוא כאלו דם כנוס שם בעין, אבל דם האברים שהוא קלוש וצלול יוצא הוא ע"י מליחה שעל השער. וכן הדין לטלפים מחתך אותם מעט ומולח והדם יוצא מן החתך, וצריך שיהא חתוכו למטה.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צג עמוד ב

רישא בכיבשא; אותביה אבית השחיטה - דייב דמא ושרי, אצדדין - מיקפא קפי ואסור, אותביה אנחיריה דץ ביה מידי - שרי, ואי לא אסיר. איכא דאמרי: אנחיריה ואבית השחיטה דאיב, אצדדין: אי דץ ביה מידי - שרי, ואי לא אסיר.

רי"ף מסכת חולין דף לא עמוד ב

רישא בכבשא תלייה אבית שחיטה דייב, אצדדין מקווא קווא ואסור, אנחיריה אי דץ ביה מידי ופתחיה כי היכי דליפוק דמא מיניה שרי, ואי לא אסור. פי' אנחירי מלשון מנחיריו יצא עשן.

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף לא עמוד ב

רישא בכבשא. הראש כשרוצין להסיר שערו ונותנין עליו מים וטומנין אותו ברמץ: כבשא. הטמנה ויש לחוש למוח שבתוכו שיש בו דם וא"א לו לצאת מפני עצם הקדרה שמפסיק, ויש שגורסין בכבשין [ר"ל באש בלא רמץ]: תלייה אבית שחיטה מידב דייב. אם כשנתנו על האש נתנו על בית שחיטתו הדם זב משם ומותר מפני שעצם הקדרה נקוב שם: אצדדין. על לחיו: מקוי קווא. מתכנס הדם לתוכו ואינו יוצא משם ואסור: אנחיריה. אם הניחו על נחיריו: אי דץ ביה מידי ופתחיה. אם נעץ בו דרך הנחירים שום דבר כדי לפתוח יפה נקב הנחירים לצד הראש שרי ואי לא אסור ובגמ' אמרי' א"ד אנחיריה ואבית שחיטה דייב אצדדין אי דץ ביה מידי שרי ואי לא אסור. ופסק הרי"ף ז"ל כלי"ק לחומרא, לפיכך לא הביא האי לישנא בתרא בהלכות. וכ"ד הרי"ם במו"ל בפ"ו מהל' מאכלות אסורות ויש מי שפסק כלישנא בתרא ולקולא משום דכיון דדם שבשלו אינו עובר עליו הוי ליה איסורא דרבנן ולקולא, ודאמרינן ואי לא אסור היינו מוקרא (קרומא) בלחוד, אבל אידך בשרא שרי דהא איכא קדירה דמפסקא דלא מציי' אמרת דלא מפסקא, דא"כ מידב דייב ושרי, אלא כדפרישית:

וכתבו בתוס' דכי אמרינן ברישא בכבשא דאי תלייה אבית השחיטה מידב דייב ושרי דוקא בשעשה כן להסיר את השער בלבד אבל לצלותו בכל ענין אסור וזה כפי דעת רבינו יצחק ז"ל שכתבנו למעלה דבשר שיש בו חוטיין צריך חתיכה אפילו לצלי וכיון שכבר פירשנו למעלה שאין חוטיין צריכין חתיכה לצלי ה"נ אע"פ שיש דם בחוטי המוח כל היכא דבית שחיטה לתחת אף לצלי שרי ומסתברא נמי דלהסיר את השער בלחוד אפילו אותביה אצדדין שרי דלא משהו ליה כולי האי ובשיעור מועט כזה אין הדם הולך ממקום למקום ואפילו דאיב פורתא ע"י מליחה נפיק וכן אלו שמשמין רגלי הבהמה על האש להסיר שערן ולהסיר הטלפים מסתברא דשרי משום דטלפים גופייהו מונעין האש שלא יזוב הדם ממקום למקום ואפילו דייב פורתא ע"י מליחה נפיק אלא שיש מחמירין וחותרין הטלפים בסכין מעט ומניחין החתך למטה כדי שיזוב הדם דרך שם אם יפרוש ממקומו ומנהג יפה הוא וכן הללו שמהפכים התרנגולת על האור להעביר הנוצה שרי שבשיעור מועט כזה אין לחוש שמא יזוב הדם ממקום למקום ואפילו יזוב מעט יוצא הוא ע"י מלחו אלא שכתב בעל העטור ז"ל שצריך שלא להשהותו כ"כ באש כדי שיוכל הלב והכבד להתחמם ולהפליט הדם בגוף התרנגולת וכתב הרשב"א ז"ל שלקדרה צריך לחוש לזה לפי שאין המלח מוציא בליעת דם בזה אבל בצלי אין לחוש שכיון שהאש מבליעה אף האש מפליטו דכלל גדול הוא לענין פליטה כבולעו כך פולטו וכתבו בשם רבינו יונה ז"ל שצריך להדיח תחלה יפה יפה בית השחיטה כדי שלא ישאר הדם בעין ומתבשל שם ואוסר ומטעם זה ג"כ אם הוציא בני מעים תחלה צריך שידיחנו מבפנים יפה יפה קודם שיהבהבו לפי שהגוף מלא דם ואין כח באש להפליטו לחוץ שאין האש מוציא דם אלא הבלוע אבל דם שהוא בעין אין האש מפליטו אדרבה מצמת צמית ליה ואסור. ולענין מליגת גדיים וטלאים ברותחין בכלי ראשון אסור דכלי ראשון מבשל ואיכא למיחש משום חלב ודם ולא תקשי לך ההיא דאמרינן לקמן בפ' הזרוע [דף קלד ב] מקום שנהגו למלוג בעגלים לא ימלוג את הזרוע דאיכא לאוקמא בשניקרא את החלב וגידין ומלח משום דם א"י בכלי שני שאינו מבשל ומיהו משום חלב אפי' בכלי שני איכא למיחש דאע"ג דאינו מבשל מבליע הוא שאין בליעה תלויה בבישול דהא חום בית השחיטה אינו כחום כלי שני ואפי"ה מבליע כדאיתא בפ"ק (דף ח ב) ואמרינן נמי התם לא ליסחוף איניש כפלי עלוי בשרא דלמא דייב תרבא ובלע בשרא הילכך ההיא דפי' הזרוע ע"כ כשניקרא את החלב עסקינן אבל לענין דם אע"פ שלא נמלח ליכא למיחש דאע"ג דכלי שני מבליע אין חומו גדול כחום האש שלא יצא ע"י המלח והא דמפליגין בין אותביה אבית שחיטה לאותביה על הצדדין דוקא לצלי אבל אי בשליה בכל ענין אסור דבין כך ובין כך נפיק דמא אבראי והרוטב נכנס ויוצא ומערב את הכל ואפילו נמלח הראש קודם לכן אסור

לדברי מי שסובר דלקדרה כל בשר שיש בו חוטי צריך חתיכה בשעת מליחה וכיון שכן היאך יצא דם שבחטי הקרום במליחה אלא ודאי אי אשתלי ובשליה אפילו נמלח אסור א"כ יש בו ששים וכי משערינן ששים איכא מ"ד דבקרמא בלחוד משערינן ואיכא מ"ד דבכוליה מוחא וכ"כ הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל:

תוספות מסכת חולין דף צג עמוד ב

רישא בכיבשא - יש שנותנים תרנגולת במים אחר שחיטה וטומנין אותה ברמץ להסיר הנוצה אף על גב דברי שא בכיבשא לא שרי אלא היכא דאותביה אנחיריה היינו משום דיש בראש עצמות הרבה ודברים המעכבים את הדם מלצאת אבל בתרנגולת האש מישאב שאיב דמא ובה"ג כתוב האי מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי לבית השחיטה מתתאי כי היכי דנידוב דמא ואי אשתלי והפכיה מוקרא הוא דאסור באכילה ורישא גופה שרי משמע דלא אסור אלא משום קרום של מוח שיש בו דם ולכך גם המוח אסור שמתבשל בדם הקרום אבל תרנגולת דליכא למימר הכי שריא ונראה דגם חוטי שבלחי אסורין אם לא חתכן מתחלה שגם הם אסורין משום דם כדאמר לקמן (דף קלג.).

תוספות הרא"ש מסכת חולין דף צג עמוד ב

רישא בכבשא. יש שמגלגלין תרנגולת ברמץ למולגה, ולכאורה נראה דאסיר דלא שרי ברישא אלא אבי נחיריה ודבר זה לא שייך בתרנגולת, ויש לחלק דדוקא בראש הבהמה שיש עצמות ודברים המעכבין את הדם מלצאת אבל בתרנגולת האש שואב את הדם ואין מתקבץ בשום מקום, ועוד כתב בה"ג האי מאן דמטוי רישא כו' כדפרישית לעיל משמע בהדיא דלא אסר אלא משום קרום של מוח שיש בו דם הילכך אסור גם המוח שמתבשל בתוך הקרום וגם חוטי שבלחי אסורין אם לא חתכן, וכן רגלים מותר לחרוך אותם בלא מליחה ובלבד שיסיר הטלפים כי הם מעמידין את הדם.

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף צג עמוד ב

אצדדין מקוא קוי. כתוב שם בהלכות גדולות האי מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי בית השחיטה מלתחת כי היכי דנידוב דמא והיכא דאשתלי ואפכיה מוקרא הוא דאסור באכילה רישא גופיה שרי, ומשמע דהני מילי בצלי אבל לקדרה אי לא אפיק קרומיה אוסר בששים דאי אפשר דלא פליט אף על גב דמנח בכיסתיה וצריך לשעוריה בששים בכוליה מוחא.

חידושי הריטב"א מסכת חולין דף צג עמוד ב

רישא בכיבשא. פי' כשרוצין להסיר השער שנותנין אותה באש ויש לחוש למה שבתוכו שיש בו דם ואי אפשר לו לצאת מפני עצם קדרת הראש שהוא מפסיק, ואם נתנו באש על בית שחיטתו הוא זב דרך שם דרך נקב שיש בקדרתו, ואם נתנו מן הצדדים באש אין לו מקום לצאת ומיקפא קפי ואסור. וכל היכא דאמרין הכא דאסור לא אסור אלא המוח בלחוד ושאר הראש מותר שהרי אין לו מקום לצאת לשאר הראש שעצם מפסיק וכשיוצא הוא יוצא חוץ לגמרי, ודוקא לצלי או כשמניחין אותו ברמץ אבל נתנו בקדרה הרי הוא יוצא לקדרה ואוסרת וצריך לשיעורא בששים דכוליה מוחא, וכן כתב בהלכות גדולות.

ופסק הרי"ף ז"ל הלכתא כלישנא קמא לחומרא דכל תרי לישנא בדאורייתא לחומרא נקטינן, הילכך בין אנחירי בין אצדדין אי לא דף בה מידי דמידב דייב אסירי, ואם חותך בראש ונותנו באור וחתיכה לתחת פשיטא דשרי, ותמה על הרב בעל העיטור ז"ל שכתב דהכא בלא מליחה איירי, וכי מה ענין מליחה בכאן והיאך מליחת הראש מוציאה דם של מוח והלא העצם מפסיק בנתיים עד שאפילו האש אינו מוציאו וכל שכן המלח.

כתב הרב בעל התרומות ז"ל יש מקומות שנהגו כשרוצין להסיר הנוצה שנותנין אותה על הרמץ וראש התרנגול אינו משים על הרמץ אלא חותכו ומולחו, ואפילו אינו חותכו אינו אסור אלא הראש, וכוונת רבינו ז"ל לומר שאע"פ שמיניח התרנגולת על האש עד שמתחמם הלב והכבד מבפנים ויוצא ממנו דם אין בכך כלום, דכי היכי דבלע ליה בשרא פליט ליה ככל בליעה שע"י האור כדכתיבנא לעיל, ולא אסרו רישא בכיבשא אלא מפני עצם הראש המפסיק והוא נבלע במוח כמו שאמרנו, וזה שלא כדברי בעל העיטור ז"ל שכתב בהכשר בשר שצריך המהבהב העוף ליהרר שלא יניחנו שם בכדי שיתחמם הלב והכבד, ומורי ז"ל סובר כדברי בעל התרומות ז"ל, וכן אמר רבינו ז"ל כי מה שמהבהבין הרגלים על האש להסיר שערן ולהסיר טלפיהן צריך ליהרר שלא יהבהב אלא מעט מפני הפרסות שהם מפסיקין ואין מניחין האש לשאוב, ומליחה לא מהני להו כדאמרין לעיל גבי רישא בכיבשא שאין מלח שעל הטלפים מפליט מה שתחת הטלפים, ולצאת ידי כל ספק מסיירין הטלפים תחלה ואחר כך מולח ומשהה שיעור מליחה ואחר כך מסיר השער, וכשמחרכין התרנגולת על ידי האור צריך להדיח תחלה בית השחיטה יפה שלא ישאר דם בעין ונתבשל שם, שאין המלח מפליט ואין האור שואב כשהוא בעין וכדאמרין לקמן (ק"יג א') מדיח ומולח ומדיח, דהדחה ראשונה משום דם שעל פניו כדבעינן לפרושי בפרק כל הבשר בס"ד.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יד

ראש הבהמה (כ"ב) שצלהו בתנור או בכבשן אם תלהו ובית שחיטתו למטה מותר שהדם יוצא ושותת, ואם היה בית השחיטה מן הצד מוחו אסור, שהדם מתקבץ לתוכו ושאר הבשר שעל העצמות מבחוץ מותר, הניח חוטמו למטה אם הניח בו גמי או קנה כדי שישאר פתוח ויצא דמו דרך חוטמו מותר ואם לאו מוחו אסור.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יד

(כ"ב) כן פי' בה"ג ודוקא בראש בהמה יש חילוק שיש בו עצמות ודברים המעכבים את הדם מלצאת אבל תרנגול ורגל הבהמה מותר בכל ענין ע"כ:

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יד

[יד] ראש הבהמה וכו'. שם בפרק גיד הנשה (דף צ"ג): רישא בכבשא אותביה אבית השחיטה מידב דייב דמא ושרי (אבית) אצדדין מקפא (הוי) דמא ואסיר אותביה אנחיריה דף ביה מידי (ובזעה) מידב דייב ושרי ואי לא אסיר. ויש שם לשון אחר וק"ל כי האי לישנא וכן פסקו ז"ל ובה"ג פירשו אסור הנזכר על המוח בלבד אבל הראש עצמו מותר וזה דעת רבינו. וכתב הרמב"ן ז"ל ה"מ לצלי אבל לקדרה אם לא הוציא מוחו אוסר בששים שאי אפשר שלא יפלוט אע"פ שמונח בקדרתו וצריך לשער בששים בכל המוח ע"כ. ואף רבינו מודה בזה. וכתב הרשב"א ז"ל שכשם שהתירוהו בצלי אם תלאו ובית שחיטתו למטה כך אם נקב העצם שהמוח נתון בו והניחו על הנקב מותר. עוד כתב שהרוצה למלוח את הראש לקדרה חותך אותו לשנים ומולח יפה יפה הראש מצד פנים והופכו ומולח על השער שאין השער מעכב ע"י המלח להפליט דם שבבשר הראש. עוד כתב וכן הדין לטלפים מחתך אותן מעט ומולח והדם יוצא דרך חיתוך וצריך שיהא חיתוכן למטה עכ"ל. וכבר נתבאר למעלה דין הכשר המוח לקדרה:

לחם אבירים הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יד

[יד] ראש הבהמה שצלהו בתנור או בכבשן אם תלהו ובית שחיטתו למטה מותר וכו'. עיין מה שכתב המגיד משנה דרבינו מודה לדעת הרמב"ן דדוקא לצלי מותר אבל לקדרה אם לא הוציא מוחו אוסר בששים וצריך לשער בששים בכל המוח ע"כ. ולפי דברי המ"מ כיון דרבינו מייירי בצלי נוכל לדייק הא להסיר שער בעלמא אפילו אם הניחו על הצדדים ג"כ מותר. ומ"ש הרה"מ דצריך ס' נגד כל המוח כתב זה לשיטת רבינו דס"ל דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה בשארי איסורים אבל לדין צריך ס' נגד כל הראש. ועיין ברש"י ובתוספות דמוכח שדעתם דאפילו להסיר שער בעלמא ג"כ אסור אם הניחו על הצדדין. יעו"ש:

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עח עמוד ב

ולענין להכשיר הראש והרגלים של בהמה מידי דמו גרסינן בפרק גיד הנשה רישא בכבשא תלייה אבית השחיטה לתחת מידב דאיב דמא אצדדין מיקוא קוי ואסור אנחיריה אי דף ביה מידי דמעבר ליה שרי ואי לא אסור. איכא דאמרי אנחיריה ואבית השחיטה דאיב, אצדדין אי דף ביה מידי דמעבר ליה שרי, ואי לא אסור. וקיימא לן כלישנא קמא דבשל תורה הלך אחר המחמיר. ופירשו בתוספות דרישא בכבשא היינו בשמיניח להשיר השער בלבד דבשיעור מועט כזה אין לחוש אבל לצלותו אסור בלא חתיכה. ואינו מחוור בעיני דרישא בכבשא לצלותו לגמרי משמע. וכבר כתבתי זה בארוכה למעלה בענין נקור חוטי דם והכשירן. ובהלכות גדולות מאן דמטוי רישא מנח בית השחיטה תתאי. והיכא דאשתלי והפכיה מוקרא הוא דאסור אבל כולו רישא שרי באכילה משמע דליכא אסורא אלא משום קרום המוח דאית ביה סוריקי דדמי וכדאמרין חמשה קרמי הו תרי משום דמא ותלתא משום תרבא דביעי ודמוקרי משום דמא ועצמות שבראש

מעבכין את הדם לצאת והמוח מתבשל בתוכו אבל שאר הבשר שבראש מותר שאין הדם יוצא לחוץ ואם יוצא ממנו קצת אין בכך כלום דכבולעו כך פולטו. ומיהו ודאי משמע דדוקא לצלי וכדאמרן אבל בקדרה אסור דעל ידי רוטב הדם יוצא ומתמצה לתוך הקדרה ובכוליה מוקרא משערין דמאי דנפקא מיניה לא ידעינן ועד דמחתך ליה ומלח ליה לקדרה אסור. והרב בעל העיטור ז"ל כתב דמסתברא דהכא בלא מליחה קאמר. ולא נתחווירו לי דבריו כלל דמלח שעל בשר הראש היאך מוציא דם שבתוך המוח ומי עדיף כח מלח מכח אש ואם האש אינו מפליטו בלא חתך היאך יפליטנו המלח.

ולשים את הראש ואת הרגלים של בהמה על הרמץ כדי להשיר השער והטלפים אפילו קודם מליחה התיר הרב בעל התרומה ז"ל ואפילו לקדרה. ומן הטעם שאמרנו שאפילו בראש ליכא איסורא אלא משום קרום של מוח אבל דם שבשאר מקומות מישאב שאיב דמא. וכן רגלי הבהמה נמי מישאב שאיב דמא.

ומותר לתת תרנגולת על הרמץ כדי להסיר הנוצה דכיון דליכא עצמות שיעכבו הדם [דף עט.] לצאת כמו ברישא דבהמה שפיר דמי. אבל ראש התרנגולת אינו משים על הרמץ אלא חותכו ומולחו ואפילו נותנו על הרמץ אינו אסור רק הראש.

אבל בהכשר בשר לרב בעל העיטור ז"ל כתוב ואנן דמותבינן רישא בכבשן ומחרכין ליה בעי לאזהורי לאותובי בית השחיטה תתאי כי היכי דלידוב דמא. וכן תרנגולת מחרכין אותה ובית השחיטה למטה אעפ"י שהלב והכבד מבפנים אין לחוש שאין מניחין אותן כל כך. נראה מדבריו שאם מניחין עד כדי שיוכל הלב להתחמם מבפנים ולזוב שהוא אסור שלא כדברי הרב בעל התרומה ז"ל. ומסתברא לי כוותיה דאי לקדרה בעי ליה אסור דדם שפירש ממקומו על ידי האש ונבלע במקום אחר אינו יוצא ממקום שנבלע בכח מלח אלא בכח האש דכל שבליעתו ע"י האש פליטתו על ידי אש כדאמרין כבולעו כך פולטו והלכך אי לקדרה בעי ליה לא מתכשר. אבל לצלי אפילו הניחו על האש הרבה אין בכך כלום שהדם שנפלט ממקום זה ונבלע במקום זה על ידי האש כמו כן יצא משם על ידי האש. ולפיכך יש מחמירין ומולחין הראש והרגלים ושוהין כדי מליחה ומדיחין אותן לפני נתינתן על האור להשיר שער והטלפים ואחר כך מולחין כהוגן משום שהמליחה ראשונה היתה כנגד הטלפים והשער ולא נכנס בבשר רק מיעוט. ולא ידעתי מה יצאנו ידי חובה אף בחומרא זו שאם מליחה ראשונה לא נכנסה בבשר רק מיעוט לא הועילה לנו ולמה היא באה. אבל נראה שהמלח אין השער מעכבו מלהפליט דם שבבשר שאם אין אתה אומר כן לדבריהם היאך מולחין גדיים וטלאים אלא אם כן דחו דדוקא לצלי שאין צריך מליחה והטלפים גם כן חותכין מהן מעט ומולחין אותה יפה וחתוכא לתחת שהרי אפילו מוח שבעצמות יוצא מידי דמו על ידי מליחה ויעיד עליו ההרגש שאדם טועם טעם מליחה במוח שבעצמות ואינו דומה למוח שבראש הבהמה דהתם סוריקי דדמא שבקרום המוח אמרו שהוא כדם כנוס בתוכן דומיא דאומצא ביעי ומוזירקי אבל דם שבאיברים מתוך שהוא קרוש במעט מליחה נפלט ומתמצה ומנהגן של ישראל תורה היא. ואלו שמחרכין את התרנגולת על האור שמעתי משם מורי הרב ז"ל שצריך להדיח בית השחיטה יפה יפה כדי שלא ישאר שם דם בעין ומתבשל שם ואסור

שו"ת הרא"ש כלל כ סימן כג

ששאלת, בענין רישא בכבשא, ודאי כן הוא, כמו שכתב בה"ג והרמב"ם, [שאם] צולין ראש הבהמה כשמניחין אותו על בית שחיתו, או על נחיריו בנתינת גמי בחוטמו, שמותר לצלותו. והכי איתא בגמרא (חולין צג.): רישא בכבשא, תליא אבית שחיטה דייב [דמא], אצדדין מקפא קפי ואסיר, אנחיריה אי דץ ביה מידי שרי, ואי לא אסיר. אבל האידינא רגילין להסיר המוח ולמלחו ותחלה קודם צליה. כי בימיהם היו צולין בתנור ומשלשלין הצלי לתוכו, וכשנותן הנחיריים למטה זב כל הדם לחוץ דרך הנחיריים. אבל בצליה שלנו, שאין התנורים פיהם למעלה, איכא למיחש שמא לפעמים לא יהא בית השחיטה או הנחיריים למטה.

רא"ש מסכת חולין פרק ז

[יד] רישא בכיבשא אותביה אבית השחיטה מידב דייב דמא, אצדדין מיקפא קפי דמא ואסור, אנחיריה אי דייץ ביה מידי ופתחיה כי היכי דליפוק דמא מיניה שרי, ואי לא אסיר:

[טו] יש שמגלגלין תרנגולת ברמץ למולגה. ולכאורה היה נראה דאסור דלא שרי ברישא אלא אבי נחירי וזה לא שייך בתרנגולת. ויש לחלק דדוקא בראש של בהמה שיש עצמות ודברים המעכבים את הדם לצאת, אבל בתרנגולת האש שואב את הדם ואינו מתקבץ בשום מקום. וכן כתוב בהלכות גדולות האי מאן דמטוי רישא כו' דלעיל (סימן ז) משמע בהדיא דלא אסור אלא משום קרום שיש בו דם ולכך גם המוח אסור שנתבשל בתוך הקרום. וגם חוטיין שבלחי אסורין אם לא חתכן. וגם רגלים מותר לחרוך אותם בלא מליחה ובלבד שיסיר הטלפיים כי הם מעמידין הדם.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן מו

רישא דכבשא ראש של כבש ושל גדי כשרוצין להשיר שערו ונתנין עליו מים ומטמינן אותו ברמץ של גחלים אי אותבי' בית השחיטה מידב דייב דמא ושרי אותביה אצדדין מקווא קווי ואסיר אותביה אנחירי דץ ביה מידי שלא יסתם הנקב מן הדם כשנופל שרי ואם לאו אסור. ויש מקומות שתרנגולת כשרוצין להסיר הנוצה ונתנין אותה על הרמץ ושפיר דמי דהא ליכא עצמות שיעכבו הדם לצאת כמו בראש בהמה. ותו דכתוב בהלכות גדולות האי מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי בית השחיטה לתחת כי היכי דנדוב דמא, והיכא דמשתלי והפכיה מוקרא הוא דאסור באכילה רישא גופיה שרי. משמע דליכא איסורא כי אם משום קרום של מוח שמלא דם ומתבשל המוח בדם שבקרום ובתרנגולת ליכא למימר הכי, כי ראש התרנגולת אינו שם על הרמץ אלא חותכה ומשליכה. ואפילו אי נותנה על הרמץ אינו אסור רק ראשה. וכן רגילות לתת רגלי הבהמה באור להסיר השיער ולהסיר הטלפים כמו כן מותר דאפילו בראש אין איסורא אלא משום קרום של מוח אבל דם שבשאר מקומות משאב שאיב נורא, וה"ה ברגלי בהמה גומרי משאב שאיב דמא. ויש שמחמירין ומולחין הרגלים ושוהין כדי מליחה ומדיחין אותן לפני נתינתן על האש להשיר השיער והטלפים, ואחרי כן חוזרין ומולחין אותן כהוגן משום שמליחה ראשונה היתה כנגד הטלפים ועל השיער ולא נכנס בבשר רק מעט.

טור יורה דעה הלכות דם סימן סח

הטומן הראש ברמץ למולגו צריך לכיין שיהא בית השחיטה למטה כדי שיוזב הדם דרך שם ואם הניחו על צדדין המוח והקרום אסורים לפי שהדם מתקבץ בתוך הגלגולת ומתבשל המוח בתוך הדם הניחו על נחיריו ונעץ בו קנה או דבר אחר מותר לא נעץ בו שום דבר אסור.

וכן החוטיין שבלחי צריך לחותכם קודם מליגה.

וכשמולגין הרגלים א"צ למולחם תחלה אלא שצריך להסיר ראשי הטלפים כי הם מעמידים הדם.

ומותר למולג תרנגולת ברמץ שאין בה מקום שיתקבץ שם הדם.

כתב הרמב"ם המהבהב אוזיין ותרנגולין באור לחרוך שיורי הנוצה שעליהן, צריך לרחוץ בית השחיטה כדי שלא יתבשל דם בית השחיטה ויבלע בבשר, ואח"כ מעבירו באש, ולא ישהה אותו הרבה באש כדי שלא יבלע דמו בבשרו ע"י חום האש, שמה שנבלע ע"י חום האש מסתרך בו הרבה, ואינו יוצא ע"י מליחה.

שו"ת תשב"ץ חלק א סימן סח

עוד שאלת ריאה לבשל בקדרה אי סגי במליחה כשאר בשר או בעי הבהוב כמו הכבד. ונסתפקת בזה מפני שלא מצאת בדברי המחברים ז"ל שהזכירו בפירוש כמו שהזכירו שאר דברים, וחששת שמא בכלל כבד היא ודינה כדינו:

תשובה הדבר פשוט דסגי לה במליחה וכן נהגו וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפירוש בחדושי חולין בפ' כל הבשר בשמעתא דכבדא מה אתון ביה (ק"י ע"ב) ולא שהיה הדבר צריך לפרש אלא דרך גמרא כתב כן, דדוקא בכבד נפלה השאלה מפני שדמו מרובה, אבל ריאה עצמה לא נסתפק בה אדם מעולם. ומה שהזכירו לב וטחול ובני מעים וביעי דגדים בפירוש, ולא הזכירו ריאה היינו משום דבר שנתחדש בהם, שהרי הלב יש בו דם כנוס וטחול נראה שהוא דם. ובני מעים אין מחזיקין דם, וביעי דגדיא לחלק בין הזרעו ללא הזרעו, והוצרכו לפרש דיניהן כמו שפירשו דיני הכבד שהוא עצמו דם, אבל ריאה אין בה ענין יותר משאר בשר שיצטרכו לפרש דינה, כמו שלא פירש דין הכליות והמוח. ותמה אני מהרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות שמנהג פשוט להבהב המוח. ואינו נראה כן

מסוגיא דשמעתא בפי ג"ה (צ"ג ע"ב) גבי רישא בכבשא ולא כ"כ המפרשים ז"ל, דודאי מליחה סגי ליה וכן אנו נוהגין להכשיר המוח במליחה, ואין אנו מצריכין בהוב אלא לכבד בלחוד מפני שדמו מרובה:

סימן עב

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קט עמוד א

משנה: הלב - קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו - אינו עובר עליו.

רש"י מסכת חולין דף קט עמוד א

הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו - להיות ברכת. ובמס' כריתות (דף כב) מוקים לה בלב עוף שאין בדמו כזית, אבל בהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו, אבל בשרו אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע, והכי נמי אמרינן בפסחים (דף עד): שאני לב דשיע.

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן כה

מתני' הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אין עובר עליו. גרסינן בכריתות (כב). א"ר זירא אמר רב לא שנו אלא של עוף שאין בו כזית, אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש כרת. מיתבי דם הטחול ודם הלב הרי זה עובר בלא תעשה. ההוא בדמא דאתי ליה מעלמא, כי קאמר רב בדם דגופו... ומעלמא מהיכא אתי ליה? בשעת יציאת הנפש מצריף:

רי"ף מסכת חולין דף לט עמוד א

הלב קורעו ומוציא את דמו וכו': גרסינן בכריתות [כב]. תנן התם הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו. אמר רבי זירא אמר רב לא שאנו אלא לב עוף שאין בו כזית, אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש כרת. מיתבי דם הטחול ודם הלב ה"ז בלא תעשה!! ההוא [דלא תעשה] דאתא ליה מעלמא [מתכנס דם האיברים ללב], כי קאמר רב [דחייב כרת] דם דגופיה... ומעלמא מהיכא אתי ליה? אמר רבי זירא בשעת יציאת נפש מצריף.

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף לח: - לט.

הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו אינו עובר עליו. בלאו וכרת משום דבכריתות [כב]. מוקמינן לה בלב עוף דלית ביה כזית מיהו איסורא איכא והכי איתא בגמ', והיינו טעמא משום דדם הכנוס בתוכו הוה כדם האיברים שלא פירש דשרי, לפי שכיון שהוא מכונס בתוכו הרי הוא כמונח בקופסא. מיתבי דם הטחול וכו'. ההוא דאתי ליה מעלמא, והוה ליה דם האיברים שהיה בלוע בהם ופירש לתוך הלב, ודם האיברים שפירש בלא תעשה כדאי בכריתות (דף דב): כי קאמר רב בדם דגופיה. דם המכונס ועומד לעולם בחללו של לב דהוה ליה כדם בעין דעלמא - דכל היכא דאית ביה כזית חייב: ומעלמא מהיכא אתי. היאך מתכנס דם האיברים ללב: בשעת יציאת נשמה מצריף. מצטרף הדם לתוך הלב:

פרי מגדים משבצות זהב הלכות מליחה סימן עב סעיף א

ודע דבכריתות כ"ב א' יש חילוף גירסאות הביאם הכה"ג בהגהות הטור אות א' לרש"י ורשב"א בארוך ע"ו ב' אין ללב אלא ב' מיני דמים א' המובלע בבשרו והוה כשאר דם האיברים וא' המתכנס ללב בשעת שחיטה ועליו חייב כרת וגוי הרי"ף ורא"ש (בפכ"ה) איפכא הוא דם הבא מעלמא הוה דם האיברים ובלא תעשה ודם שעומד תמיד כנוס בחללו דם הנפש וחייב כרת ולפי"ז ג' מיני דמים יש ללב. א' המובלע בבשרו וא' דם הכנוס בתוך לבו והוה בכרת ודם הנמשך אליו בשעת שחיטה מעלמא בלא תעשה וכתב הכה"ג דניכר הוא שדם הלב הוא צלול ומעלמא קרוש יע"ש.

תלמוד בבלי כריתות דף כב.

אמר רבי זירא אמר רב: לא שנו שאינו עובר עליו אלא בלב עוף, הואיל ואין בו כזית דם. אבל לב בהמה, דיש בו כזית דם, אסור, וחייבין עליו כרת! מיתבי תניא: דם הטחול, דם הלב, דם הכליות, דם איברים הרי אלו בלא תעשה. הרי שדם הלב אין בו כרת אלא לא תעשה בלבד, ואפילו כשיש בו כזית שהרי קתני דעובר בלא תעשה! כי קתני אין חייבין עליו כרת היינו דוקא על דם דיליה הבלוע בבשר הלב, שהוא כשאר דם האיברים. כי קאמר רב שדם לב בהמה חייבין עליו כרת היינו על הדם דאתי ליה מעלמא, הנמצא בתוך חלל הלב (ועיין לקמן ברא"ש וברי"ף שגרסו ההיפך).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עד עמוד ב

אמר רבה: האי מוליתא שריא. אמר ליה אביי: והא קא בלע דמא! - אמר ליה: כבולעה כך פולטה... נימא מסייע ליה: הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו - קורעו לאחר בישולו (קס"ד דמייירי בצל), ומותר. מאי טעמא - לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו? - שאני לב דשיע.

רש"י מסכת פסחים דף עד עמוד ב

לאחר בישולו - קא סלקא דעתך לאחר בישולו צלי קאמר, דצלי נמי קרי בישול, כדכתיב בדברי הימים (ב' לה) ויבשלו הפסח באש כמשפט. דשיע - ולא בלע, ואפילו בקדירה נמי שרי, ואף על גב דליכא למימר [כבולעו] כך פולטו.

תוספות מסכת חולין דף קט עמוד א

הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו - פירש בקונטרס במס' כריתות (דף כב). מוקי לה בלב עוף דאין בדמו כזית אבל בהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו. וא"א לומר כן דבהדיא אמרינן בהקומץ רבה (מנחות דף כא). דדם שבשלו אינו עובר עליו אם אכלו. והא דמוקי לה בפי דם שחיטה (כריתות דף כב). בלב עוף משום דבכל ענין קתני מתניתין דאינו עובר עליו בין חי בין מבושל. ומה שפירש בקונטרס דבשר הלב אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע דהכי אמרינן בפסחים (דף עד): שאני לב דשיע. אומר ר"ת דאין לסמוך על זה לעשות מעשה, דדחייה בעלמא הוא בפי כיצד צולין (פסחים דף עד): דהוה בעי למיפשט מיניה דאמרינן כבכ"פ מדקתני קורעו לאחר בשולו [ר"ל צלי עיין רש"י], ודחי שאני לב דשיע, אבל למאי דמסיק דכבכ"פ, תו לא אמרינן דשיע ולא בלע, וקורעו לאחר בשולו היינו לאחר צלייתו דשייד ביה כבכ"פ שהדם נופל לחוץ, אבל בקדירה אסור ולא אמרינן דשיע ולא בלע.

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף לט עמוד א

לא שנו אלא לב עוף שאין בו כזית דם אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש כרת. מיהו דוקא אם אכלו כשהוא חי אבל בישלו אפילו בלב בהמה אינו חייב כרת, דהא קי"ל דדם שבשלו אינו עובר עליו, כדאיתא בפי הקומץ רבה (דף כא א) אלא משום דמתני' קתני סתמא אינו עובר עליו ומשמע אפי' אכלו חי מוקמינן לה התם בכריתות בלב עוף, אבל במבושל אפילו בלב בהמה לא מיחייב, וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב ואוקימנא בלב עוף שאין בו כזית אבל בלב בהמה דאית ביה כזית עובר עליו אם לא קרעו אחר בישולו:

תוספות מסכת פסחים דף עד עמוד ב

שאיני לב דשיע - נראה דכל שכן דמבחוץ הוא יותר שיע. ונראה לריב"א דדוקא לגבי דם דסמיך אמרינן דשיע אבל לענין שמנונית דאיסורא לא - דמפפע, ולא אמרינן שיע. ולהכי גבי לב לא קתני שאסור ואינו נאסר כדקתני גבי כבד והתם טעמא לאו משום דשיע אלא איידי שהיא טרודה לפלוט לא בלעה. ומיהו אור"י בשם ר"ת דהא דמסקינן שאני לב דשיע דיחויא בעלמא הוא וכרבה פסקינן בסמוך דמוליתא שריא [ר"ל משום כבולעו כ"פ כדלעיל ולא כרש"י].

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף קט עמוד ב

וזה ששנינו בלב קורעו לאחר בשולו. פרש"י ז"ל משום דשיע, ואף על גב דגרסינן בפרק כיצד צולין (עד). אמר רבא האי מוליאתא שריא אמר ליה אביי והא קא בלעא דמא אמר ליה כבולעו כך פולטו, תיש: הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו אחר בישולו ומותר, פ"י קס"ד בצלי, ומפרקינן שאני לב דשיע. אלמא למדחייה לדרבא איתמר ואנן השתא דקיי"ל כרבא לא צריכינן למימר הכי, אפי' הכי כיון דחזינן דלב שיע, וברייתא קתני שבשלו ולא אשכחן סתם בישול בצלי בגמרא, ורישא דקתני הכחל קורעו נמי לאו לצלי היא אלא לקדרה, ממילא שמעינן דסיפא נמי לקדרה ומשום דלב שיע כדמתרצינן התם, ולא למדחייה בלחוד אלא בסברא דקושטא הוא דמוקמינן לה הכי ויש לנו כיוצא בה בתלמוד הרבה, וכ"כ הרמב"ם ז"ל. ואני תמה על זה היאך נתיר כן שהרי הלב חלול ופתוח הוא בכמה מקומות להכניס ולהוציא דם, והיאך לא יאסור עצמו וכל המתבשלין עמו בקדירה, דליכא למימר שיע נמי מבחוץ ולא בלע שא"כ תתירונו בשנתבשל עם הנבלה, אלא משמע דבין למאי דקא סלקא דעתין מעיקרא בין למאי דמתרצינן שיע לעולם בצלי היא, וברייתא הכי: קתני הכחל לא קרעו אינו עובר עליו ומותר אפילו לקדרה, הלב אפי' לצלי אינו מותר אלא קורעו לאחר בישולו דהיינו צלייתו.

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קט עמוד ב

גמ'. לימא מסייע ליה הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו אמר בשולו ומותר וכו', פרש"י ז"ל ודוקא דם שבלב אסור אבל בשר הלב מותר שהלב חלק הוא ואינו נבלע, והכי אמר בפסחים (ע"ד ב') שאני לב דשיע, ור"י ז"ל אמר דהא דאמרינן בפסחים שאני לב דשיע דחויא בעלמא הוא ואתיא לסייעי לרבא מדתניי הלב קורעו אחר בשולו אלמא כבולעו כך פולטו ודחי' שאני לב דשיע ולא בלע כלל, דאלמא לדין דקיי"ל כרבא דאמר מוליאתא שריא לא הוי טעמא משום דשיע אלא משום כבכ"פ ובצלי דוקא. ומיהו לא משמע הכי דסתם בשול בקדרה משמע ולא צלי, אלא ודאי הא דמשני התם שאני לב דשיע, לאו דחויא היא אלא בסברא דקושטא הוא דדחינן לה. והר"ז ז"ל אמר בפסחים דאלו רבא גופיה דאמר מוליאתא שריא הוה תלי טעמא בהא דתניא לא קרעו קורעו אחר בשולו, ואמר מנא אמינא לה? מדתניא ודאי הוה ראיא, דההיא ברייתא בצלי קא מיירי, אלא רבא לא תלי טעמיה בהא ברייתא כלל, אלא מיגמר הוא דהוה גמיר הכי, ואנן הוא דאתינן לסייעיה מברייתא, הילכך אע"ג דקיי"ל כרבא דמוליאתא שריא, ליכא ראיא לאוקומי ברייתא בצלי דוקא, ואפשר דאיתא לרבא ואיתא נמי לשנויא דשנינן דלב שיע.

וכתב הרמב"ן ז"ל ואני תמה ע"ז היאך נתיר כן שהרי הלב חלול ופתוח בכמה מקומות להכניס ולהוציא דם והיאך לא יאסור עצמו וכל שמתבשלין עמו בקדרה, דליכא למימר שיע נמי מבחוץ ולא בלע שא"כ תתירונו בשנתבשל עם הנבלה, אלא משמע דבין למאי דקס"ד ובין למאי דמתרצינן שיע לעולם בצלי היא וברייתא הכי קתני הכחל לא קרעו אינו עובר עליו ומותר אפי' לקדרה, הלב אפילו לצלי אינו מותר אלא קרעו לאחר בשולו דהיינו צלייתו, ע"כ, ולא מחוור דדוקא הוא לומר דברייתא לצדדין קתני הכחל בבשול והלב בצלי. אבל מה שהקשה רבינו ז"ל לא ירדתי לסוף קושייתו דמאי קושיא? דילמא שיע בין מבפנים בין מבחוץ, וע"כ שיע דמו לחוץ אינו חוזר ובולע, ואם תתמה א"כ תתירונו בשנתבשל עם הנבלה, דילמא אה"כ, ומאי תמיהא מתמהינן בלב יותר מבכבד דאמרינן "הכבד אוסרת ואינה נאסרת", ואמרינן לקמן דילמא התם בכבד דאיסורא ומשום שמנונית, ובכי הא אמרינן דאינה נאסרת. כלומר בכבד דהיתרא דנתבשל בקדרה של איסור. ועוד דילמא נתבשל עם הנבילה ודאי אסור, וכי אמרינן דלב שיע היינו לענין דם דמשרק שריק בדבר שיע, אבל שמנונית נבלע אפילו בלב דשיע, וכדאמרינן (ק"י"ב ב') לענין מליחה דבשר שנמלח עם בשר בכלי מנוקב לא מיתסר, וכי נמלח עם דבר אסור מיתסר דשמנונית נח ליבלע, כ"ל ותו לא מידי. והילכך הא דאמרינן קורעו אחר בשולו אף בשנתבשל בקדרה קאמר, והשתא אתי שפיר דבין כחל בין לב בשנתבשל בקדרה מיירי, ובכחל אפילו לא קרעו אינו עובר עליו ומותר, ובלב קורעו לאחר בשולו ומותר.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף לט עמוד א

תניא בגמ' (דף קט ב) הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. וכתב רש"י ז"ל דמש"ה מהני קריעה בלב לאחר בשולו משום דלב שיע ולא בלע כדאיתא בפרק כיצד צולין (דף עד ב) ולפ"ז אפילו בקדרה נמי שרי משום דלב שיע ולא בלע. אלא דבקדרה של בשר צריך ששים להתיר שאר החתיכות לפי שהרוטב נכנס לתוכו ומוציא הדם ממנו ומוליכו בכל הקדרה. ואפשר עוד שאם אין בקדרה ששים אפילו הלב אסור לפי שהנפלט מן החתיכות שנאסרו אוסר הלב שאין חלקות הלב מונע מבלועו אלא דם דשריק אבל שמנונית [דסריך] לא. אבל רבינו יצחק כתב דברייתא בצלי דוקא הוא, דאע"ג דתני בשול אשכחן בעלמא צלי בלשון בישול כדכתיב [דה"ב לה] ויבשלו את הפסח באש כמשפט, והיינו טעמא דבצלי שריא משום דכבולעו כך פולטו, ומיהו צריך קריעה מפני שהדם כנוס בחלל הלב, אבל לקדרה אסור משום דמסקינן התם פרק כ"צ (עד): דלית לן טעמא דשאיני לב דשיע, דהתם אמרינן אמר רבא האי מוליאתא שריא, א"ל אביי והא קא בלעא דמא? א"ל כבולעא כך פולטה, כלומר ומשי"ה שריא בצלי, ומייתין תיש לסייעיה לרבא הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בשולו ומותר, (פ"י דקס"ד) דבצלי עסקינן ומשי"ה שרי דכבולעו כך פולטו, ודחינן שאני לב דשיע כלומר ואפילו בקדרה שרי [ע"כ]. אלמא למדחייה לדרבא איתמר אבל לדין דקיי"ל כרבא לא מפרשינן טעמא משום דשיע אלא בצלי היא, ומשום דכבכ"פ. ומיהו אפשר דמאן דמייתא סייעתא לרבא לא הוה ידע דלב שיע, ומשי"ה על כרחין הוה מפרש לה בצלי, ומסייע מיניה לרבא, אבל בתר דאסיקנא דלב שיע נהי נמי דהא דרבא מדחייה אפי"ה קושטא דמילתא דשריותא דברייתא משום דלב שיע ולקדרה נמי שרי דסתם בשול הכי משמע. אלא שהרמב"ן ז"ל כתב דאדרבה בין למאי דקס"ד מעיקרא בין למאי דמסקינן שאני לב דשיע ברייתא בצלי היא, וברייתא הכי קא תני הכחל לא קרעו אינו עובר עליו ומותר אפילו בקדרה. הלב אפילו בצלי אינו מותר אלא קורעו לאחר בשולו דהיינו צלייתו, דאם איתא דשריותא דלב בקדרה נמי הוא, היאך אפשר לומר כן, והרי הלב חלול ופתוח בכמה מקומות להכניס ולהוציא דם, וכיון שכן נהי דבפנים לא בלע משום דשיע, מחוץ מיהא בלע, דליכא למימר דכי היכי דשיע מבפנים ה"נ שיע מבחוץ ולא בלע, שא"כ אפילו בשנתבשל עם הנבלה יהא מותר [עכ"ל]. ואין זו ראיא, דאפשר שאין חלקות הלב מונעו מבלועו אלא דם ששריק, אבל שמנונית דסריך לא וכמו שכתבתי למעלה. ואחרים מקילין עוד לומר דלמאי דמסקינן דלב שיע אפי' שמנונית נמי לא בלע וליתא. ויש מי שאומר דמאי דאמרינן דלב שיע אפילו נחתך קאמרינן, דשיע ולא בלע לפי שחלקי הלב מקובצין ומחוברין הרבה ולפיכך אינו בולע:

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עט עמוד ב

ולענין הלב במליחתו ובבישולו. הלב שני מיני דמים יש בו, דם של עצמו ודם הנכנס בתוכו בשעת שחיטה שהבהמה או העוף מתאנחים והלב שואף אליו דם מחוצה לו. דם של עצמו בשלא פירש מותר כשאר דם האיברים, ומליחתו מכשירתו אפילו לקדרה מאותו דם, אבל דם שבתוך חללו הבא לו מחוצה לו אינו יוצא על ידי מליחה אלא צריך קריעה, ואפילו לצלי מפני הדם הכנוס לתוכו. לא קרעו ואכלו אם לב בהמה הוא שמתאסף לתוכו דם כזית חייב עליו כרת, ואם של עוף שהוא קטן ואין מתאסף לתוכו כזית אסור ואין חייבין עליו כרת. וזהו היא ששנינו בפרק כל הבשר הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו אינו עובר עליו. ואמרינן עלה בכריתות פרק דם שחיטה (דף כב) א"ר זירא לא שנו אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחייבין עליו כרת. ואקשינן עליה מיהא דתניא בפרק דם שחיטה דם הטחול דם הלב דם כליות דם האיברים הרי אלו בלא תעשה, ופרקינן כי קתני "אין חייבין עליו" בדם דיליה, כי קאמר רב בדם דאתי ליה מעלמא. מעלמא מהיכא אתי ליה? אמר רבי זירא א"ר בשעת שהנשמה יוצא משרי.

ולפיכך המולח את הלב צריך לקורעו ולהוציא דם שבתוכו, לא קרעו בשעת מליחתו קורעו לאחר מליחתו ומוציא את דמו. וכן הדין לענין בישולו שאם לא קרעו ובישלו קורעו לאחר בישולו ומותר, דתניא בפרק כל הבשר הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. ולא שנו צלאו ולא שנו בשולו בקדרה משום דלב שיע ולא בלע כדאמרינן בפסח שני פרק כיצד צולין וכן פירש רש"י ז"ל. ועיקר דסתם בישול בקדרה משמע. וכן דעת הר"ז ז"ל. ואעפ"י שרבנו יצחק הזקן הידוע בעל התוספות ז"ל פירשה בצלי דוקא. אלא שאין אני מאריך כאן בראיותיהן והכל מבואר בחידושינו פרק כל הבשר. ואם תקשה היאך איפשר שינצל מבלוע מחמת דשיע, והנה הוא חלול ופתוח בכמה מקומות להוציא ולהכניס, ואם כן תתירונו אפילו נתבשל עם הנבלה, וזה מקושיותו של הרמב"ן ז"ל, ועל דבר זה סמך לפרשה דוקא בצליה. ואנא גברא רבה חזינא תיובתיה לא חזינא, דמאי קושיא? דדילמא אפילו נתבשל עם הנבלה הכי נמי, ומאי תימיהא טפי בלב יותר מבכבד, דאמרינן הכבד אסורה ואינה נאסרת, ואוקימנא בכבד דאיסורא, ואינה נאסרת בכבד דהיתרא שנתבשל עם איסורא. ועוד דדילמא נתבשל בקדרה של נבלה אסור, ודם שאני משום דדם משרק שריק ואינו נבלע בלב דשיע ואפילו נתבשל עמו. והשתא אתי שפיר דקתני בהדי הכחל והלב ובתרווייהו קתני נתבשל, ובכחל ודאי אפילו נתבשל בקדרה קאמר, והלכך בר זוגיה נמי דהיינו לב, אף בנתבשל בקדרה קאמר וכן עיקר.

ולענין בשר שנתבשל עמו בשלא קרעו אם נתבשל בעודו דבוק עם העוף שמעתי משום רש"י ז"ל שמשערין בכל העוף. ולא ידעתי טעם לדבר ואם מפני שהוא דן הכל בחתיכה אחת ואמרין בכוליה משערין דאי במאי דנפק מיניה מנא ידעין הא ליתא דירך שנתבשל בה גיד הנשה יוכיח שאין משערין אלא בגיד לבדו ואפילו למאן דאמר יש בגידים בנותן טעם ואף כאן בלב לבדו משערין ולא בכוליה עוף.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עג עמוד א

[דף עג עמוד ב] הלב מתקבץ דם בתוכו בשעת שחיטה, ולפיכך קודם מליחתו צריך לקורעו ומוציא דם שבתוכו ואח"כ מולחו. מלחו ולא קרעו, קורעו אחר מליחתו ומותר אע"פ שנמלח עם דם שבתוכו כבולעו כך פולטו. ולא עוד אלא שהלב חלק הרבה ואינו בולע כלל, ואפילו בבישול כל שכן במליחה.

נתבשל בקדירה עם בשר או ירקות וכיוצא בזה הרי הוא אוסר תערובתו, שהדם יוצא ממנו ונפלט בתבשיל הקדירה. כיצד משערין אותו? משערין אותו בכולו לפי שאין אנו יודעים כמה יוצא ממנו. ואין הפרש בדבר זה בין שהלב דבוק עם העוף ובין שאין דבוק עם העוף, לעולם אין משערין בכל העוף אלא בלב לבדו. ושמעתי שיש מחמירין לשער בכל העוף אם הלב דבוק בו. ולא נראין דבריהם.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה ו

הלב בין לצלי בין לקדרה קורעו ומוציא את דמו ואח"כ מולחו, ואם בשל הלב ולא קרעו, קורעו אחר שבשלו ומותר. ואם לא קרעו ואכלו אינו חייב עליו כרת, במה דברים אמורים: בלב העוף שאין בו כזית דם, אבל אם היה לב בהמה חייב כרת שהרי יש בו כזית דם שבתוך הלב שחייבין עליו כרת. /השגת הראב"ד/ הלב בין לצלי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לא נאמר אלא בצלי דכבולעו כך פולטו, עכ"ל.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה ו

[ו] הלב בין לצלי וכו'. משנה בפי כל הבשר (דף ק"ט) הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו ובגמרא לא קרעו קורעו אחר בשולו ומותר. ופירש רבינו שזהו בין לצלי בין לקדרה, דהא סתם בשול בקדרה משמע, ואע"פ כן קתני קורעו לאחר בשולו ומותר. ובהשגות א"א (זה) לא נאמר אלא בצלי דכבולעו כך פולטו. וכן דעת קצת מפרשים ז"ל. ויש מהן סבורים כדעת רבינו וטעמא משום דלב שיע ומתוך חלקותו אינו בולע הדם דדם משרק שריק. וכן הכריע הרשב"א ז"ל וכתב דדוקא הוא עצמו אינו נאסר, אבל מה שנתבשל עמו נאסר שהדם יוצא ממנו ואוסר ומשערין בכל הלב שמה שיצא ממנו אין אנו יודעים כמה הוא עכ"ל. ומ"ש רבינו ואח"כ מולחו משמע דלקדירה הוא דקאמר דוקא ואפשר שהוא סבור שהצלי צריך מליחה ויתבאר לפנינו:

אבל אם היה לב בהמה וכו'. בפי דם שחיטה כריתות (דף צ"ה) שהוא [כ"ב] הובא בהלכות, ויש מי שכתב שכשאמרו שבלב בהמה חייב כרת דוקא אכלו קודם בשול, אבל אחר בשול לא דדם שבשלו אינו חייב עליו, כדאיתא במנחות בפרק הקומץ רבה (דף כ"א) ולא נתבאר זה בדברי רבינו:

לחם משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה ו

[ו] הלב בין לצלי בין לקדרה וכו'. מ"ש רבינו אינו חייב עליו כרת ה"ה דאפילו מלקות ליכא כיון דאין בו כזית אלא משום דבבהמה צריך לומר שחייב כרת נקט נמי הכא הכי. והרב מהר"ר לוי חביב בתשובותיו דף קפ"א תירץ כן וכתב עוד או שנאמר והוא הנכון דמשום דבלב יש שני מיני דם דם שבתוך הלב עצמו ועל זה חייב כרת לדעת הרב ודם שמתכנס אליו בשעת שחיטה ועל זה אינו חייב כרת אלא מלקות לדעתו כאשר אמר הוא למעלה שלא כדברי האומרים בהפך ובודאי שבלב העוף אין בו כזית דם אבל אפשר שיהיה בו כזית דם מדם שבתוכו ומהמתכנס אליו בשעת שחיטה ולכך פסק הרב דאינו חייב כרת עליו לעולם, ודוקא כרת אינו חייב אבל מלקות אפשר שיהיה חייב איזה פעם אם יהיה כזית בין הכל ע"כ דפח"ח. עוד כתב שם במ"ש ה"ה בדין דם מבושל שלא נתבאר בדברי רבינו. דלשון רבינו משמע הפך יש מי שכתב דאפילו על דם בישול חייב מדלא כתב רבינו אבל אם היה לב בהמה חייב כרת אם אכלו קודם בישול והעד שלא כתב בשום מקום בספרו המימרא של פרק הקומץ רבה דם שבישלו שאינו חייב כרת משמע דס"ל דאינה הלכה. ותמה על ה"ה איך כתב שלא נתבאר בדברי רבינו:

תרומת הדשן פסקים וכתבים סימן צא

ואשר כתבת שנמצאת /שמצאת/ בדרשות מהר"י מוליי"ן, על לב עוף שאין לומר כן שיש בעוף כנגדו ס', אא"כ העוף שלם כולו ראשו ורגלו. כבר שמעתי חילוק זה ג"כ, אבל לא בשם הגדול ז"ל ולא חשתי להחמיר, דמסתמא הגאונים לא שיערו בצמצום כולי האי. וגם הבאתי ראיה מהא דמסירין הראש כאשר כתבת, ואע"פ שאינו ראיה גמורה זכר לדבר מיהא איכא, נאם הקטן והצעיר שבישראל.

ראבי"ה תשובות וביאורי סוגיות סימן אלף קיב

[קט ע"א] הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו, להיות בכרת. ובמסכת כריתות (כב א) מוקי לה בלב עוף שאין בו כזית דם בחללו, אבל בשל בהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בישולו. אבל בשרו אינו נאסר שהלב חלק ושיע ואינו בולע והכי אמרינן בפסחים (עד ב) שאני לב דשיע. כך פירש רש"י, וכן מצאתי בתשובתו והלב בין צלאו בין בישלו בין תלוש בין דבוק זורקן והשאר מותר משום דשיע ולא בלע ולא פלט, כדאמרין לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. עכ"ל. ומדבריו משמע אפילו דבוק באבר אחד שאין באבר ס' לבטלו וכ"ש בכולו שיש בו ששים לבטלו. ועוד מצאתי תשובתו אחרת, כבד שנמצא במלייתא שקורין פשטידא ששים, והלב [ש]נמצא כמו כן משערין הדם שנמצא בו בששים, ואם הם דבוקים בחתיכה צריך להיות בחתיכה ששים ואם לאו הכל אסור, דהא קימחא בידן חירותא הוא [ד]אמור רבנן עלה בפסחים (עד ב) דמחזקת דם ואין האור שואבו. ואין נ"ל אלא כל דבר שאין האיסור יכול להתפשט אלא אצלו כגון טפילה וצלי ומליחה, לא שייך ס', דדמי ללא ניער וכסה (קח א), אלא קליפה בעי כפי אומד שיכול לפעפע במה שאצלו. וכאשר ביררתי בתשובתי בחיבור זה (ס"י תתקמא). מ"מ התשובות סותרות זו את זו, בזה שלעיל כתוב שאם הוא דבוק זורקו אע"פ שאין שם ששים, ובתשובה אחרת מצריך ששים בחתיכה שכנגדו. ושוב מצאתי בפיסקי רבינו יעב"ץ בזה כדבריי דלא שייך למימר ס' בכבד הנמצאת בפשטידא מטעמא דפרישית. וסיים ואמר אי אפשר לזרוק רק החתיכה שסביבותיה דשמא על פני כל העיסה בא אם אינו זיג ממש. וחומרא זו אין נ"ל.

ובשם רבינו זקיני (ראב"ן ס"י רעא) קיבלתי, לב עוף שנתבשל בלא קריעה אפילו דבוק בעוף, העוף מבטל דם שבלב (שבשעה שהנשמה יוצאה מצריך כדאמרין בכריתות). והלב אינו בולע כלל מן הדם שבחללו דשיע הוא ואינו נאסר הוא בעצמו דשיע הוא פנים וחוף וגם אינו פולט הדם {האברים כוין} שנצמת בשרו. אבל לב בהמה שנתבשל עם הדם שבשרו ושחללו, אין משערין את הלב עצמו באיסור אלא {רק כנגד} הדם שבחללו משערין ומבטלין אותו ברוטב ובקיפה בס', ואפילו בלב עצמו דאינו בולע מן הדם שבחללו ולא נעשה נבילה. ומה שנהגו לחתוך ערלת הלב וגם את אזניו, משום שיצא דם שבשר הלב דרך החתך כי אינו פולט דרך שעיעות ולא מבפנים ולא מבחוץ. וכיון שחתכו ומלחו (ו)הרי הוא כשאר בשר שהרי יצא דמו, ומה שנהגו הראשונים שלא לבשלו משום גדר. ונראין דברי זקיני, כאשר נצרף דרך פיו שכן פולט דרך פיו, ואע"פ שיש לדחות נהי שמשריף מחיים, ולאחר מיתה נסתם פיו כדאמרין בפרק גיד הנשה (צג א) גבי תרוא דתותי מתני בהמה בחייה פרוקי מיפרקא, נראין דבריו אמתיים. מיהו ראיתי כתוב בשם חכמים גדולים בתשובות שהלב אינו פולט שבחללו לא ע"י צליה ולא ע"י בישול, ואפילו אין שם ששים הכל מותר. ולדם שבסמפוני ריאה של עוף אין לחוש אחרי מליחת העוף מפני שקלושה היא ונכנס בה המלח ומוציא הדם. וקיבלתי שברור יש בעוף שלם ששים בדם שבלב ויותר, אבל אין בו ששים בכבד.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תרצט

[דף קט] תניא הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. פרש"י אפילו בשר הלב עצמו מותר מפני שהלב חלק ולא בלע כדאמרין פרק כיצד צולין שאני לב דשיע. הלכך לב שנתבשל בקדירה עם דמו סגי בקריעה והלב מותר, ולא מיבעיא פי הקנה חוף לקדירה דמותר, משום שהדם יוצא לחוף ואינו נבלע בפנים דשיע ולא בלע, אלא אפי' פי הקנה בתוך הקדירה מותר כי היכי דשיע הלב מבפנים ה"י שיע מבחוץ. אמנם ראבי"ה מצא בתשובת רש"י הלב

בין צלאו בין בשלו בין תלוש בין דבוק זורקו והשאר מותר משום דשיע' לא פליט ולא בלע, וכי"פ ראב"ן. אבל ר"י אומר דההיא דכיצד צולין [דלב שיע] דיחוי בעלמא הוא והא דתני קורעו לאחר בישולו פירוש אחר צלייתו ודומה לו ויבשלו את הפסח דצלי קאמר ולא בישול ודוקא לב שנצלה בדמו קורעו אח"כ ומותר דמה שבלע חוזר ופולט ונפל לארץ אבל נתבשל אין מועיל מה שפלט דנשאר הדם בקדירה הלכך לב שנתבשל לדברי ר"י אם אין סי' בהיתר כנגד הלב אף הלב עצמו אסור. וכתב ראב"י קבלתי שבבירור יש בעוף שלם סי' [*ויותר. מ"י] [כנגד] הדם שבלב" אבל אין בו סי' כנגד הכבד כשהכבד שלם עכ"ל.

ואם העוף מחותך לנתחים והלב דבוק לחתיכה, ואין בחתיכה סי' לבטל דם הלב חעני"ג, וצריך סי' לבטל החתיכה, אבל אם יש בשאר החתיכות וברוטב לבטל החתיכה זורק את החתיכה ואוכל את השאר, וכשהוציא את החתיכות ונתן בקערה בעודן רותחות ונוגעות זו לזו, אפילו הכי שאר החתיכות מותרות, כדפרישית לעיל בס"פ אלו טריפות, דאיסור הנבלע ממקום אחר אינו נפלט מחתיכה לחתיכה כי אם ע"י רוטב.

מעשה בטלה אי' שנמלח ונתבשל עם הלב ולא קרעוהו והשיב ר"י אם יש סי' בין המים ובין הטלה נגד דם הלב נראה שהוא מותר אם הלב כל שעה מכוסה במים. אך לא נתיר עתה מטעם זה, לפי שהיה נראה שרשי"י היה משער בכל החתיכה אע"ג שהכל מכוסה במים. מס"ה. והיינו כדברי ראב"י ולא כמו התוס' בפי' גיד הנשה ובפרק כל הבשר :

מעשה בא לפני ר"י בתרנגולת שנמלחה ונמצא הלב דבוק בה והשיב נראה בעיני שהגאונים לא אסרו אלא בבישול שמפעפע, אבל במליחה אין פיעפוע, הלכך אי"צ להסיר אלא [*כדי קליפה] במקום הדבוק, וכן אמר משם רבינו משה הכהן וכי"פ ראב"י שאין פעפוע במליחה ואין צריך לשער בסי' :

שאני לב דשיע נראה דבין מבחוץ ובין מבפנים הוא שיע, ואדרבה יותר שיע בחוץ מבפנים. ונראה לריב"א דוקא גבי דם אמרינן כך, אבל גבי שמנונית דאיסורא לא, ולא דמי לכבד דאמרינן פרק כל הבשר דאפילו גבי שמנונית אוסרת ואינה נאסרת, דטעם טוב יש בדבר, דהתם היינו טעם משום דכבדא הוא טרוד לפלוט ולא בלע לייש שמנונית לייש דם, אבל גבי לב דהטעם הוא משום דשיע, נהי דשיע גבי דם דשריק לגבי שמנונית דקליש ומפעפע לא שיע. ותדע שיש הפרש דהא שמנונית דאיסור אוסרת לכל הפחות לגבי צלי כדי קליפה, וגבי דם אמרי' כבולעו כך פולטו, ואומר ר"י שיש להביא ראיה מדלא קתני גבי לב אוסר ואינו נאסר כדקתני גבי הכבד, שמע מינה דחלוק מיניה :

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן כה הגהה א

* לדברי ר"ת וריב"א ור"י לב עוף שנתבשל בקדירה עם העוף או עם הבשר אסורו אם אין בו ששים. ולדברי רש"י וראב"ן הלב אין אוסר כלל, אבל אם היה דבוק בחתיכה של עוף היה אוסר החתיכה שאין בה כדי לבטל הדם שבחלל הלב כדמוכח מדברי ראב"ן, דדוקא בעוף שלם הוא מתיר {כיון דבסתמא יש בו סי' כדלקמן}.

אבל אם נצלה הלב עם שמנונית של בשר או נתבשל הלב אסור מפני שהוא בולע דלגבי שמנונית דאיסור לא אמר דשיע כדברי ריב"א ור"י. ולא דמי לכבדא דאמרינן דאפילו גבי שמנונית דאיסורא אוסרת ואין נאסרת, וטעם טוב יש, דהתם היינו טעמא משום דם דכבד שהוא טרוד לפלוט לא בלע, לא שנא שמנונית ולייש דם, אבל גבי לב דטעמא משום שיע נהי דשיע גבי דם דסמיק, לגבי שמנונית דחלב דקליש ומפעפע מי שיע. ותדע שיש הפרש דהא דאיסור אוסר בצלי לכל הפחות כדי קליפה וגבי דם אמרינן כבולעו כך פולטו ואפשר דגם רש"י וראב"ן מודים לדברי בהא דלגבי שמנונית לא מהני שיע. מא"ז :

וכתב ראב"י קבלתי שבבירור יש בעוף שלם ששים כדם שבלב ויותר, אבל אין בו ששים בכבד כשהכבד שלם עכ"ל.

מעשה בטלה אחד שנמלח ונתבשל עם הלב ולא קרעוהו והשיב ר"י אם יש ששים בין המים ובין הטלה נגד דם הלב נראה שהוא מותר אם הלב כל שעה מכוסה במים. אך לא נתיר עתה מטעם זה לפי שהיה נראה שרשי"י היה משער בכל החתיכה אע"פ שהכל מכוסה במים. מספר התרומה. והיינו כדברי ראב"י ודלא כדברי התוס' פרק גיד הנשה ופרק כל הבשר. מרדכי :

איסור והיתר (לרבינו ירוחם) סימן יח

לב מנהג לקורעו ולהוציא דמו ולחתוך ערלתו כדי שיצא הדם דרך שמנוניתו כדתנן הלב קורעו ומוציא את דמו ומולחו כבשר ואז יש לו דין בשר. לב שנמלח או שנצלה בלא קריעה קורעו אח"כ ומותר כי מה שבלע פולט ונופל לארץ דתניא [שם ע"ב] קורעו לאחר בישולו, ופי' ר"י בשם ר"ת דהאי בישול ר"ל צליה, אבל המיימון פי' בישול ממש. ופי' אם לא קרעו אחר בשולו בלב עוף אבל בלב בהמה שיש כזית דם חייב כרת וכן פי' אלפסי. לב שנתבשל בלא קריעה אסור שהרי נתבשל בדמו וצריך סי' כנגד הלב וכן המנהג כר"ת.

לב הדבוק בחתיכה קטנה בשעת בשול ואין בה סי' כנגד הלב אם יש מה שבקדרה סי' הכל מותר אפי' החתיכה שהלב דבוק בו, אבל הלב עצמו אסור שהרי נתבשל בדמו, ואם הוציאו החתיכות ונתנו בקערה אותה חתיכה שהלב דבוק בה אסורה דאין בה סי' לבטל דם הלב ושאר החתיכות מותרות אע"פ שנוגעים חמות זה לזה כדפי' ר"י גבי טיפת חלב לקמן, אבל אם העוף שלם והלב דבוק בו בשעת בישול העוף מותר דיש בעוף סי' נגד לבו והלב אסור, סי' התרומה. ור"ל אפי' כשהוציאוהו חם בקערה העוף מותר, וכן הדין בכבד אך גדול הוא מן הלב ואין בעוף סי' מן הכבד. ושמא דכן הוא האמת שאין צריך שיהיה ברוטב סי' נגד כל החתיכה ואפי' מקצתה חוץ לרוטב והחתיכה עצמה מבטלין הדם כל זמן שאין החתיכה עם הלב בעוד שהיא חמה. ואומי' ראב"י שהחתיכה שהלב דבוק בה נעשית נבילה בשעת בישול וצריך סי' מן הרוטב נגד כל החתיכה וכי"פ בדור"א, ובסמ"ג הביא תשובת ר"י וז"ל מעשה בטלה שנמלח ונתבשל עם הלב ולא קרעוהו בתחילה השיב ר"י בר שמואל אם יש סי' בין המים והטלה נגד הלב נ"ל דמותר אם היה הלב מכוסה בכל שעה במים, אך לא נתיר עתה מטעם זה לפי שני"ל שרשי"י היה משער בכל החתיכה אע"פ שהכל מכוסין במים עכ"ל וצ"ע.

סימן עג

סעיף א:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קי עמוד ב

אמר ליה אביי לרב ספרא: כי סלקת להתם בעי מינייהו, כבדא מה אתון ביה? כי סליק, אשכחיה לרב זריקא, אמר ליה: אנא שלקי ליה לרבי אמי - ואכל; כי אתא לגביה, אמר ליה: למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי, כי קמבעיא לי - למיסר חבירתה, מ"ש למיסר נפשה דלא מיבעיא לך - דתנן: אינה נאסרת, למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך - דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שהיא פולטת ואינה בולעת! אמר ליה - דילמא התם בכבדא דאיסורא, ומשום שמנוניתא, משום דמא מאי? כי הדר סליק אשכחיה לר' זריקא, אמר ליה: האי נמי לא תבעי לך, דאנא וינאי בריה דרבי אמי איקלען לבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי, וקריבו לן קניא בקופיה - ואכלנא. מתקיף לה רב אשי, ואיתימא ר' שמואל מזורקיניא: ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה? אי נמי, מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא? כי הא, דרב הונא - חלטי ליה בחלא, ורב נחמן - חלטי ליה ברותחין; וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר: חלא אסיר, אמר ליה: אי חלא אסיר - איהו נמי אסיר, כי היכי דפליט הדר בלע. רב בר שבת איקלע לבי רב נחמן, איתתו ליה כבדא שליקא ולא אכל, אמרו ליה: בר בי רב דלגיו לא אכיל! ומנו: רב בר שבת, אמר להו רב נחמן: גאמו לשבא. כתנאי, ר' אליעזר אומר: הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שפולטת ואינה בולעת, ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר: מתובלת - אוסרת ונאסרת, שלוקה - אוסרת ונאסרת. רבה בר רב הונא אקלע לבי רבה בר רב נחמן, איתתו לקמיה תלת סאוי טחאי, אמר להו: מי הוה ידעיתו דאתינא? אמרו ליה: מי עדיפת לן מינה, דכתוב: וקראת לשבת עונג, אדהכי, אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא, אמר להו אמאי עבדיתו הכי? אמרו ליה: אלא היכי נעביד? אמר להו: קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת וה"מ - כבדא, אבל טחלא - שומנא בעלמא הוה; כי הא דשמואל עבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דעביד מלתא. אתמר: כבדא עילוי בשרא - שרי, דמא משרק שריק; כחלא עילוי בשרא - אסור, מאי טעמא - חלב סרוכי מסריך. רב דימי מנהרדעא מתני אפכא: כחלא עילוי בשרא - שרי, מ"ט - חלב שחוטה דרבנן, כבדא עילוי בשרא - אסור, דם דאורייתא. דרש מרימר, הלכתא: בין כבדא בין כחלא, תותי בשרא

* ראב"י סובר פי' דשיע לצד חוץ ולכן לא פלט, גם אינו בולע מצד חוץ אם היה שם איסור, אבל לצד פנים אינו שיע ובלע ולכן הלב אסור: ** ראב"י סובר משערינן נגד כל הלב משום דמו דלא ידעינן כמה נפיק מיניה, או משום שדבוק בדם כדלקמן דאלי"כ אין אנו צריכין לקבלתו וכי"מ בשערי דורא בהג"ה:

- שרי, עילוי בשרא - דיעבד אין, לכתחלה לא. רב אשי איקלע לבי רמי בר אבא חמוה, חזייה לבריה דרמי בר אבא דקא שפיד כבדא עילוי בשרא, אמר: כמה יהיר האי מרבנן! אימר דאמור רבנן - דיעבד, לכתחלה מי אמור? ואי איכא בי דוגי - בשרא עילוי כבדא נמי אסיר, ומי"ש מדמא דבשרא? דמא דבשרא - שכן, דמא דכבדא - קפי.

תוספות מסכת חולין דף קי עמוד ב

כבדא מה אתון ביה - אומר ר"ת דכולה הך שמעתא איירי בכבד שלא נמלח דאי בתר מליחה ושהייה במלח פשיטא דשרי לבשלה בהדי בשר שע"י מליחה יצא כל הדם שכן נוהגין העולם לבשל אחר צלייה והוא הדין דשרי אחר מליחה דשיעור מליחה פ"י בה"ג דהוי כשיעור צלייה משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי ופולט ע"י מליחה כמו שפולט על ידי צלייה, אבל בלא מליחה מיבעיא ליה אי שרי לבשל עם בשר, דשמא דם הכבד אע"פ שפירש מותר, אע"פ שדם שאר האברים שפירש אסור כדאמרין בפי' קמא דכריתות (דף ד:). חד לדם האברים, ולכן אמרינן לקמן (דף קיג.). דאין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב, דם הכבד שמא שרי דהא כל הכבד דם הוא ושרייה רחמנא כדאמר לעיל (דף קט:). שרא לן כבדא, ונראה דמדאורייתא פשיטא ליה דדם הכבד מותר אע"פ שפירש משום דכולו דם הוא כדפירשתי, מדלא חשיב פרק דם שחיטה (כריתות דף כא:). דם הכבד דקתני דם הטחול ודם הלב ודם הכליות ודם האברים הרי אלו בלא תעשה, אלא מדרבנן מבעיא ליה ואפילו נאסור מדרבנן דם היוצא ממנו על ידי מליחה, לפי שהוא בעין גזירה אטו שאר דם כי היכי דגזרינן בדם מהלכי שתיים, דאמרין (שם דף כא:). שבין השינים מוצצו שעל הככר גוררו, מ"מ מיבעיא ליה בבשול לפי שאינו ניכר הדם כלל, ולכן יהא מותר ולא נגזור בשול כבד אטו בשול בשר אחר בלא מליחה,

ועוד יש לומר בע"י דבלא מליחה פשיטא דאסור וע"י מליחה הוא דמבעיא ליה, כיון שיש בכבד רוב דם שמא אינו יוצא כולו על ידי מליחה או שמא יוצא. ומיהו קשה קצת דקאמר בסמוך למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך דתנן הכבד אוסרת, הא איכא לאוקמי בשלא נמלחה, ולפירוש ר"ת ניחא. וי"ל דמשמע ליה דמיירי אחר מליחה כמו שדרך לבשל בשר.

ולקמן (דף קיא.). גבי בר שבא דאיתו לקמיה כבדא שליכא ולא אכל. לפירוש ר"ת צ"ל דידוע היה שלא נמלחה הכבד, והא נמי דפשיט מההוא דקריבי קניא בקופיה יודע היה שלא נמלחה הכבד, אע"פ שצ"ל כי הריאה והלב שהיו עם הכבד נמלחו. ואין לתמוה ע"י דכמה דברים היו עושין כדי להראות הלכה לתלמידים, אי"נ כל שלשתן נמלחו אלא דלכבד לא מהניא מליחה אלא בקריעת שתי וערב וחתיכה לתחת כדקאמר בסמוך.

ולקמן (שם) נמי דקאמר אבל לטחול שומנא בעלמא הוא, ומייתי מדשמואל דעבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דהקזה היו יודעים דבלא מליחה היו עושין לו, דבמליחה כבדא נמי שרי. אי"נ התם קאי אקריעה שתי וערב {בנוסף למליחה}, הני מילי כבדא אבל טחלא לא בעי קריעה, כי הא דשמואל כו' ויודעין היו דמטחול שלם עבדי ליה. ורב אלפס כתב שמנהג בכל ישראל שלא לבשל כבד אפילו אחר מליחה בלא צלייה.

תוספות הרא"ש מסכת חולין דף קי עמוד ב - דף קיא עמוד א

כבדא מה אתון ביה. פרש"י לבשלו בקדרה ומיבעיא ליה אחר מליחה ומספקא ליה משום שיש בו רבוי דם שמא אין כח במלח להפליט כל הדם וכשהוא מבשלו נפלט הדם וחוזר ונבלע בתוכו, ור"ת פירש דלא מספקא ליה אם מותר לבשלו אחר מליחה דמילתא דפשיטא היא שמוותר כמו שנהגו הכל לבשלו אחר צליה והמליחה מפלטת כמו הצליה, ולכן כתוב בהלכות גדולות דשיעור מליחה כשיעור צלייה ולא משערין כשיעור בישול קדרה ופשיטא דאין להחמיר בכבד יותר מבבשר, אלא קא מיבעיא ליה אי שרי לבשל עם הבשר בלא מליחה דכוליה מדם הוא ושרייה רחמנא כדאמר ליעיל שרא לן כבדא או דילמא כיון שפירש אסור, ונראה דמדאורייתא פשיטא לן שדם הכבד מותר אע"פ שפירש כדפרישית מטעם שכולו דם מדתניא בכריתות בפרק דם שחיטה "דם הטחול ודם הלב ודם הכליות ודם האברים הרי אלו בלא תעשה", ולא חשיב דם הכבד בהדיהו, ואפילו אם נאסור מדרבנן דם היוצא ממנו ע"י מליחה לפי שהוא בעין גזירה אטו דם גמור, כי היכי דגזרינן בדם מהלכי שתיים דדוקא בדם שבין השיניים מוצצו ושעל הככר גוררו, מ"מ שמא בבישול כיון שאינו ניכר הדם כלל בעין יהא מותר ולא ניגזר שיאסר דמה שום דבר בבישולה אטו בישול בשר אחר בלא מליחה.

וקריבו ליה קניא בקופיה ואכל. לפירוש ר"ת מיירי שידע שלא נמלח הכבד אע"פ שצריך להיות שהלב והריאה נמלחו אל תתמה על זה שהיו רגילין לעשות דברים משונים כדי להראות בהן הלכה לתלמידים, אי נמי שלשתן נמלחו אלא דכבד לא מהניא ביה מליחה אלא כדקאמר בסמוך דליקרעיה שתי וערב וליתביה לחתיכה לתחת.

כי הא דרב הונא הווי חלטי ליה בחלא ורב נחמן חלטי ליה ברותחין. ודוקא לבשל הבשר היו חולטין שלא יאסור הבשר, אבל בפני עצמה לא דאינה נאסרת, וא"ת תפשוט מינה דאסיר מדהווי צריכין למיחלטיה, וי"ל דדילמא אינהו הווי מספקי ומחמרי אנפשייהו.

רבא בר שבא איקלע לגביה דרב נחמן קריבו ליה כבדא שליכא ולא אכל. לפר"ת איירי שידע שלא נמלח ומיירי שלא נחלט ברותחין כי לפי שלא היה עמו בשר אחר לא הוצרכו לחולטו ואע"פ שאוסר הרוטב והכלי על זה לא היו חוששין, ואין לומר שנחלט ולכן התיירו רב נחמן אבל אם לא נחלט היה אוסרו כו' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ורבא בר שבא סבר שחליטה אינה מועלת דא"כ לא שייך לומר על זה כתנאי כי בזה לא נחלקו התנאים.

וחתיכה לתחת. לבשלו בקדרה אחר מליחה או צלייה מיירי, דאי לאכלו צלי מיירי למה לי לחתיכה, אי נפלט הדם שריק ונפיל ואי לא נפלט הוה ליה דם האיברים שלא פירש, ואי משום סמפונות הכבד צריך קריעה אף לצלי דההוא דם הוי בכרת אע"פ שלא פירש דמעלמא נכנס לתוך הסמפונות, אי"כ בטחול נמי אי איכא סמפונות למה לא יצטרך קריעה, ואם אין סמפונות בטחול אי"כ מה בא להשמיענו דטחול לא. ובה"ג כתב האי מאן דמטוי כבדא בשילומה צריך לחתיכה מאי טעמא דאזיל דמא ומכנס לסמפונות והיכא דלא קריעה ליקרעיה לאחור בישולו ומותר ויצא הדם הכנוס בסמפונות אבל לא חיישי' לדם הסמפונות שמא חוזר ונבלע בכבד דהא מסקינן בפרק כיצד צולין כבכ"פ.

אבל טחלא שומנא בעלמא הוא. גוף הטחול אבל דם היוצא ממנו אסור כדתניא בפרק דם שחיטה, ולפי ר"ת קשה היכי מוכח מהכא דטחלא שומנא בעלמא הוא ושרי טפי מכבדא מדעבדי ליה לשמואל תבשילא דטחלי ועל כרחיך דמלחי טחלי איירי ובכי האי גונא אפילו בכבדא שרי, וי"ל דקאי אהא דקאמר דליקרעיה שתי וערב וחתיכה לתחת ואהא קאמר וה"מ בכבדא, אבל טחלא אין בו דם ולא בעי קריעה, כי הא דשמואל וכו' שהיו עושין לו תבשיל מן הטחול שלם ויודעין היו שמטחול שלם הווי עבדי ליה, ונהגו העם שלא לבשל הכבד כי אם אחר צלייה, וכ"כ רב אלפאס.

כבדא עילוי בישראל. לפרש"י שפ"י דמספקא ליה בכבד להחמיר לבשלו אפילו אחר מליחה לפי שיש בו רבוי דם ניחא הא דאיכא הכא למאן דאסר כבדא עילוי בישראל ואפילו מאן דשרי מודה דלכתחלה מיהא אסיר, לפי שיש סברא לאוסרו יותר מבשרא עילוי בישראל דההוא דם מישרק שריק ושרי לכתחלה אפילו למאן דלית ליה כבולעו כן פולטו גבי מליאתא בפרק כיצד צולין אבל כבדא עילוי בישראל שיש בכבד רוב דם ואינו יכול לצאת על ידי מליחה מטעם זה י"ל דלא שריק שפיר, אבל לפר"ת דלא נסתפקו בכבד להחמיר בו במליחה יותר משאר בשר אלא להקל בו אף בלא מליחה אמאי אסיר כבדא עילוי בישראל, וצריך לדחוק ולומר דקאי אהא וחתיכה לתחת מחמת רוב דם הילכך כשהוא על הבשר יוצא ממנו דם כל כך בשפע דלא איפשר למישרק כוליה ונבלע מקצתו בבשר.

דמא מישרק שריק. וקשה למה לי האי טעמא תיפוק לי משום כבולעו כן פולטו כדאמר' גבי מליאתא בפרק כיצד צולין, וכי תימא דאיצטרך להתיר אפילו מאן דלית ליה התם כבולעו כן פולטו אכתי הא מסקי' התם דמליאתא שריא אפילו לכתחלה מהאי טעמא והכא מסקי' דכבדא עילוי בישראל אסור לכתחלה לכ"ע, וי"ל לפי שיש בו רבוי דם בכבד לא שייך ביה כבולעו כן פולטו ואף על גב דלב קורעו אחר בישולו משום דכבולעו כן פולטו אע"פ שיש בו שפע דם הלב מתבשל ומתיבש במקומו בחלל הלב ואינו נבלע כל כך בתוך הלב.

דם דאורייתא. אע"פ דדם שבשלו אינו עובר עליו כדאיתא בפרק הקומץ רבה מ"מ מתחלה היה דאורייתא עד שלא נתבשל אבל חלב שחוטה תחלתו דרבנן, ומיהו קשה לפי מה שפירשתי לעיל דדם הכבד לאו דאורייתא אפילו פירש מדלא מני ליה בהדי לב וטחול וכליות.

תותי בישראל שרי. וא"ת וכחל היאך מותר תותי בישראל והלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל וסריך וכי תימא דקרעיה שתי וערב וטחו בכותל א"כ עילוי בישראל נמי לישתרי דהא מותר לבשלו עם בשר בקדירה, וי"ל דהכא גרע שאע"פ שקרעו נוטף עדיין החלב מן הכחל על הבשר וניכר שהוא חלב. ויש ללמוד מכאן היתר פשוט דהיכא דקרעיה שתי וערב וטחו בכותל שמותר לכתחלה לבשלו עם הבשר דהא בהדיא שרי ליה הכא תותי בישראל אע"פ ששמנונית הבשר נוטף על הכחל ולא מצינו בקוני שנחלק עליו בזה, ולאפוקי מהני שנוהרין שלא לחתוך כחל רותח בסכין של בשר דמנהג של הבל הוא דאפי' בשפוד אחד שרינן ליה לכתחלה.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף לט עמוד ב

גרסינן תו בגמ' (דף קיא א) רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן חזי לסימפונא דכבדא דהוה מלי דמא אמר להו ואמאי תעבידו הכי כלומר שאע"פ שהדם הנבלע בכבד מותר הוא אפי"ה דם הכנוס בסמפונות דם הוא, אלא היכי לעביד? אמר להו קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת.

ופרש"י ז"ל שיהא חתוכו למטה כשיתנהו בתנור לצלות כדי שיזוב הדם. ורוב המפרשים סוברים דה"ק קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת בשעת מליחה, דאגב חתיכה ומליחה נפיק מיניה דמא שפיר, מדקאמר להו אמאי עבדיתו הכי ולא אסר להו, ש"מ דכבד גופיה שרי מדינא דגמרא, שאם נתבשל בפני עצמו הא קי"ל דכבד אינה נאסרת, ולבשוליה בהדי בשרא נמי היכא דחלטי ליה בחלא או ברותחים דליכא למיחש דילמא נפיק מיניה דמא מדינא דגמרא נמי שרי, אלא דדם שבסימפונות עצמן אע"פ שלא פירש הרי הוא ככנוס בכלי ואסור, ומש"ה אמר להו רבה בר רב הונא אמאי תעבידו הכי, דנהי דכבד גופיה שרי אפי"ה איכא למיחש דילמא אכיל לסימפונות ידידה דמליאן דמא, אלא קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת, דאגב חתיכה ומליחה נפיק דמא שפיר, זו היא סוגית השמועה בגמרא.

ופירשו הראשונים ז"ל דמעיקרא כי בעא מיניה כבדא מה אתון ביה הכי קאמר, ודאי מפשט פשיטא לי דא"א להתירו בלא מליחה, אדרבה מספקא לי אי סגי במליחה או לא, דדילמא מתוך שהכבד מרובה בדמים אין המלח מפליט כל הדם שבתוכו ובעינן קריעה ומליחה, או דילמא מליחה לבדה מוציאתו מידי דמו כשאר בשר, והיינו דמיתרי ראה מהא דקריבו ליה קניא בקופיה {דשם ע"כ מלחן דיש בו לב וריאה}. דאם איתא דהוה מיבעי ליה אי בעינן מליחה בכבד כלל, ומשום דכיון דכבדא גופיה דמא הוה אף דמו הפורש איכא למימר דשרי, היכי מוכחינן מההוא עובדא דלא בעינן מליחה, והיכי הוה ידעי אי מלחי ליה מעיקרא או לא, דאדרבה מדקריבו ליה קניא בקופיה דאיכא לב וריאה דבעי מליחה לכ"ע מסתמא כשם שמלחו לב וריאה מלחו אף הכבד עמהם, אלא ודאי דם הפורש מן הכבד פשיטא לן דאסור כדאמרינן לקמן בגמ' [שם] כחלא עילוי בשרא שרי - חלב שחוטה דרבנן, כבדא עילוי בשרא אסור - דם דאורייתא, דאלמא דמו של כבד דאורייתא הוא, דליכא לפרושי דם דעלמא קאמר דמדאורייתא, דא"כ מאי אולמיה דכבדא מכחלא, הא שאר חלב {דעלמא} נמי דאורייתא הוא {ונאסור גם חלב כחל אטו דעלמא}, אלא ודאי דם של כבד קאמר מדאורייתא, והכא לאחר מליחה הוא דקא מיבעי לן וכדכתיבנן.

ודאמרינן למיסר חברתה נמי לא תיבעי דתנן הכבד אוסרת, היינו טעמא משום דעל כרחין אפי' לאחר מליחה קאמר, דאי לפני מליחה פשיטא דודאי דאוסרת דמי גרע מבשר דעלמא שלא נמלח, ודחינן דילמא התם בכבדא דאיסורא ומשום שמנוניתא, וה"ק כבד דאיסורא אוסרת שאר חתיכות משום שמנוניתא דאיסורא דאית בה, דלא תימא כשם שהרותחים חולטין אותה שאינה פולטת דם כדאמרינן בגמ' דרב נחמן חלטי ליה ברותחים ואכיל, ה"נ מונעים אותה שלא תפלוט אפילו שמנונית קמ"ל דלא, אלא פולטת היא שמנונית ואוסרת, והיינו דתנן הכבד אוסרת. ודקתני אינה נאסרת היינו לומר שאילו נתבשל כבד דהיתרא בהדי האי כבד דאיסורא אינה נאסרת מחמת שמנונית, דאידי דטריד למיפלט דם בשפע לא בלע מידי ואפילו שמנונית, אבל כבד דהיתרא ומשום דמא אכתי קא מיבעיא לן.

וא"ת אדדחיק ומוקי לה בכבד דאיסורא לוקמה בכבד דהיתרא ומשום דם ובכבד שלא נמלח, וקמ"ל שאע"פ שהרותחין צומתין את הדם משום דכבד שיע דרך בשול אינו כן. א"נ משום סיפא, איכא למימר דקים ליה דתנא בכבדא דאיסורא מיירי דאתא לאשמעינן דאידי דטריד כבד למיפלט לא בלע אפילו שמנונית דאיסורא, ומ"מ הדבר קשה כי נראה לעין שהכבד בולע שמנונית ביותר אע"פ שטרוד למיפלט.

לפיכך פירש הרא"ה ז"ל דהכי קתני כבד דאיסורא אוסרת כבד חברתה משום שמנונית שהכבד בולעת שמנונית אפילו בשעה שהאי טרודה לפלוט, ואינה נאסרת - היינו לומר שאע"פ שאין פליטתה מונעתה [מלבלוע שמנוניתא] אע"פ היא מונעת אותה מלבלוע דם, ולפיכך כבד דהיתרא שנתבשלה בפני עצמה בלא בשר אינה נאסרת משום דם של עצמה, דאידי דטרודה למיפלט לא בלעה, והא דנקט הכבד אוסרת נראה לי דלרבותא נקטיה, דלא מיבעיא שאר חתיכות דאיסורא שיש בהן שמנונית הרבה שאוסרים הכבד מחמת שמנוניתן, אלא אפילו כבד שרוב פליטתו הוא דם ואין בו שמנונית אלא מועט, אפי"ה אוסרת כבד אחר, זו היא שיטת הראשונים ז"ל.

ונמצאת למד לפי דבריהם: 1. שהבא לבשל כבד לכתחלה צריך לחתכו שתי וערב ולמלחו יפה יפה וחתוכיה לתחת מפני דם סימפונות שבו. 2. לא קרעו ולא מלחו כלל ובישל הכבד בפני עצמו מותר, דאידי דטרוד למיפלט לא בלע, ואם נתבשל עם הבשר אוסר בנוטף טעם. 3. חתכו ומלחו וחתוכיה לתחת א"נ חלטו בחומץ או ברותחין אינו אוסר כלל. 4. ולצלי לפי דעתם ז"ל משמע דלא בעינן חתוך כלל דהא באומצא דאסמיק ביעי ומוזריקי אמרינן [דף צג:]. 5. חתיכה ומלחיה אפילו לקדרה שפיר דמי שפדיה בשפודא מידב דאיב, אלמא לא בעי חתוך כלל. וזהו פסקן של דברים לפי שיטתם ז"ל אלא דשדרו ממתבתא דלא בקיאנן בחליטה כמ"ש בהלכות.

וכתב הרמב"ן ז"ל דה"מ לכתחילה, אבל דיעבד היכא דקרעיה ומלחיה וחתוכיה לתחת לא אסרינן ליה לכבדא, ולמאי דבשיל בהדיה שכיון שגזרת אחרונים היא אין מדקדקין בה להחמיר בדיעבד שהתורה חסה על ממונן של ישראל.

ותמהני לפי דבריהם נהי דלא בקיאנן בחליטה, בקריעה ומליחה ודאי בקיאנן דהא אומצא דאסמיק בחתיכה ומליחה שרי, ולא מצינו שאסרוהו הגאונים ז"ל ואף בכבד נמי לא שדרו ממתבתא אלא דלא בקיאנן בחליטה וא"כ למה כתב הרב אלפסי ז"ל דלא שרי למיכל כבדא שליכא אלא היכא דטוה ליה מעיקרא ועוד שאתה רואה שהוצרכו לידחק לפי שטתם אמאי דחיק ומוקי לה בכבד דאיסורא ולא מוקי לה בכבד דהיתרא ומשום דם ובשלא נמלח.

ופירוש הרא"ה ז"ל ג"כ שכתבנו דחוק הרבה דפסיק לה למתניתין בסכינא חריפא. לפיכך נ"ל דמעיקרא הכי קא מיבעיא לן כבדא מה אתון ביה כלומר פשיטא לן דמליחה בכבד אינה מעלה ולא מורדת שמתוך שהיא מרובה בדמים אין המליחה מוציאתו מידי דמו מש"ה מיבעיא לן כיון דשרא לן כבדא אין דמו אוסר כלל ושרי אפילו לקדרה עם הבשר בלא מליחה או דילמא לא שריא לבשלה אלא בפני עצמה ובעינן למיפשטה מדתנן הכבד אוסרת ולא מצי למידיחיה דילמא בשלא נמלח דמליחה בכבד לא מעלה ולא מורדת ודחינן דילמא בכבד דאיסורא ומשום שמנונית ולפום הך דחיה סבירא לן דכבד אפילו משום שמנונית אינה נאסרת מיהו הך דחיה לא סלקא דכיון דלרב הונא חלטו ליה בחלא ולר"נ חלטו ליה ברותחין כדי לבשלה עם בשר אלמא אוסרת [דמתני' כפשטה] ומאי דאמר להו רבה בר רב הונא קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת היינו לצלי כמו שפרש"י ז"ל ומשום דמא דסימפוני אבל לקדרה עם בשר לית ליה תקנתא בהכי אלא בחליטה דאע"ג דשרא לן כבדא לא שרא לן דם הפורש ממנו והיינו דאמרינן בסמוך בגמ' גבי דם כבד דאורייתא ולפיכך כתב הרב אלפסי דשדרו ממתבתא דהאידינא לא בקיאנן בחליטה ולא שרי למיכל כבדא שליכא ואילו היה כשר בחתיכה ומליחה למה אסרוהו והלא הכל בקיאנן בכך ואומצא דאסמיק נמי בחתיכה ומליחה שרי אלא ודאי כדאמרן. ונמצאת למד לפי שטה זו דאפי' קריעה ומלחיה וחתוכיה לתחת לא שרי לבשלו לקדרה עם בשר דקריעה לא מהניא אלא לדם הסימפונות אבל לדם כבד עצמו לא וכמו שכתבתי וקריעה וחתוך בכבד אין להם ענין בשעת מליחה כלל אלא בשעת צלייה והיינו דלא קאמר קרעו שתי וערב ומלחו כדאמרי' בעלמא חתיכה ומלחיה ולצלי הוא דבעינן קריעה שתי וערב וחתוכיה לתחת בשעת צלייה וכן פרש"י ז"ל ואם צלאו שלם ולא חתכו מסתברא שכולו מותר חוץ מן הסימפונות דכבולעו כך פולטו. ועדיין אין דעתי מתיישבת שלפי מה שכתבתי דהא דאמרינן קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת לצלי הוא היה לו לרב אלפסי ז"ל להביאה בהלכות ותמהני עוד נהי דלא בקיאנן בחליטה אפי"ה כבדא שליכא באנפי נפשיה למה יאסר והא אמר אביי דלמיסר נפשיה לא מיבעיא לי שמא תאמר חומר הראשונים הוא והא ממתבתא לא שדרו אלא דלא בקיאנן בחליטה אפי"ה כתב בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות ואינו מותר לבשלה עם בשר אף לבשלה בפני עצמה אסורה וכל זה אינו במשמע במה שכתוב בהלכות ועוד שהר"ם במז"ל כתב בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות כלשון הזה הכבד אם חתכה והשליכה לתוך החומץ או לתוך מים רותחין עד שתתלבן הרי זו מותרת לבשל אותה אח"כ וכבר נהגו כל ישראל להבהבה על האור ואחר כן מבשלין אותה בין שבשלה לבדה בין שבשלה עם ד"א. הכבד שבשלה ולא הבהבה על האור ולא חלטה בחומץ או ברותחין הרי הקדרה כולה אסורה

והכבד וכל שנתבשל עמה עד כאן. והרי אתה רואה מפורש שהוא אוסר לבשל כבד בפני עצמה מן הדין ולא מן התקנה ולא החמירו הראשונים בכבד אלא שלא לסמוך בחליטתו אבל לבשלה בפני עצמה מן הדין הוא אסור. ועיינתי בפירוש המשנה לרבינו ז"ל [דתרומות] [פרק י] על משניות הללו ששנו שם כל הנכבשין זה עם זה מותרין אלא עם החסית חסית של חולין עם חסית של תרומה ירק של חולין עם חסית של תרומה אסור אבל חסית של חולין עם ירק של תרומה מותר וכתב שם הרב ז"ל על משנה זו כלשון הזה. כל הנכבשים זה עם זה מותרין כיצד שכבשו ירק של חולין עם ירק של תרומה אין אוסרין ירק של חולין. וחסית הוא לשון מחסיות וכבר ביארנו כי חסיות הם השומים והבצלים ומיניהם וזה לחריפותם וחדם ומפני כך שולט טעמם בכל מה שמכבשין עמהן ושנינו עוד שם רבי יוסי אומר כל הנשלקין עם התרדין אסורין מפני שהן נותנין את הטעם ר' שמעון אומר כרוב של שקיא עם כרוב של בעל אסור מפני שהוא בולע רבי עקיבא אומר כל המתבשלין זה עם זה מותרין אלא עם הבשר ר' יוחנן בן נורי אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה בולעת וכתב הרב ז"ל עליה כלשון הזה אלו התנאים כולם חולקין על סתם משנה קדם והוא כי המאמר הנקדם התייר הכבושה בלבד וא"י יוסי כי אפילו השלוקים כששלקו ירק של חולין עם ירק של תרומה שאינו נאסר הירק של חולין אלא אם היה הירק של תרומה תרדים הנקרא בערבי אלסלק"י ורבי שמעון נטה לדעתו ואמר שאם שלק כרובין של שקיא חולין וכרובין של בעל [והיו הכרובין של בעל] תרומה שאסור לאכול הכרובים של שקיא שהן חולין לפי שחלקי הכרובין רכיין ובולעין לחלוטית הכרובין האחרים שהן תרומה והוסיף ר"ע ואמר אפילו המבושלים במי הזרעים וזולתן כשמכבשים (נ"א כשמבשלין) תרומה עם חולין לא אסור החולין אלא אם נתבשל בשר בירק של תרומה אז יאסר הבשר לזרים לפי שהוא מושך מן הירק ומתקן טעמו וזה ברור בו והוסיף ר' יוחנן בן נורי על זה ואמר לא כל הבשר אלא הכבד כשיתבשל בירק של תרומה אינו נאסר לפי שהוא פולט ואינו מושך כלל ודבריהם כולם בשעבר בדיעבד אבל לתכלה אסור ודבריהם כולם דחויים ואינו מותר אלא מן המכובשין בלבד אבל זולתם בודקין אותם בנותן טעם אבל הכבד כשנתבשל אסור לאכלו הוא וכל מה שנתבשל עמו לפי שהוא מלא דם אלא באחד מג' דרכים האחד שיחליט אותו בחומץ קודם בשולו עד שיתלבן או במים רותחין או להבהבו ואח"כ ישל אותו ונהגו כל אדם להבהב בלבד קודם בשולו ע"כ. ולמדתי מזה שהרב אלפסי ז"ל והר"ם במז"ל סוברין דכולה סוגיין אליבא דרבי יוחנן בן נורי איתמר אבל רבנן פליגי עליה וסברי דכבד נאסרת ולפיכך לרבנן אין הכבד מותרת בבשול אפילו בפני עצמה אלא בחליטה ולדין דלא בקיאינן בחליטה לית לה תקנתא אלא בצלי ונראה גם כן שהם סוברים דהא דאמר להו קרעו שתי וערב וחתוכיה לתחת היינו בשעת מליחה ולהתירה לקדרה אליבא דר' יוחנן בן נורי שהוא אומר שהכבד אינה נאסרת אלא שמפני דם הסימפונות צריכה קריעה שתי וערב קודם מליחה אבל לדין דלא קי"ל כר' יוחנן בן נורי ולא שריא אלא לצלי אינה צריכה קריעה שתי וערב דהא באומצא ביעי ומוזירקי אמרינן לעיל [דף צג ב] תליה בשפודא מידב דייב אלמא לצלי לא בעי חתיכה כלל זה נראה לי בדרכם ז"ל אבל פליאה דעתם ממני מה ראו לדחות דברי ר' יוחנן בן נורי כיון דרבי זריקא אמר אנא שלקית ליה לר' אמי ואכל ואבני נמי אהדר ליה לרב ספרא למיסר נפשיה לא קא מיבעיא לי ורב נחמן נמי אמר אפי' בשלוקה גמורה שריא ורבה בר רב הונא נמי אמר קריעה שתי וערב וחתוכיה לתחת והיאך אפשר לדחות כל האמוראין הללו דמינייהו נמי עבדו בה עובדא אבל השטה היותר מחוורת אצלי היא אותה שפירשתי למעלה מ"מ נתפרש מה שנתקשיו בו למעלה היאך אפשר למאי דמוקמי ליה בכבדא דאיסורא דלימא עלה ואינה נאסרת לומר שלא תהא בולעת שמנונית והדבר נראה לעין בהפך, ומעתה לא קשיא ולא מידי, וה"ק כבד דאיסורא אוסרת ירקות של תרומה ואין כבד של היתר נאסרת מחמתו :

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עז עמוד א

ולענין כבד גרסינן בפרק כל הבשר אמר ליה אביי לרב ספרא כי שלקת להתם בעי מינייהו כבדא מה אתון ביה כדסליק אשכחיה ליה לזעירי אמר ליה רב אמי שלקי ליה ואכיל. כי אתא אמר ליה למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי למיסר חברתה. מאי שנא נפשה דלא קא מיבעיא לך דתנן ר' יוחנן בן נורי אומר הכבד אינה נאסרת למיסר חברתה נמי לא תיבעי לך דתנן רבי יוחנן בן נורי אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת לפי שהיא פולטת ואינה בולעת. דילמא בכבד דאיסורא משום שמנינות משום דמא מאי. כי הדר סליק אשכחיה לרבי זריקא א"ל אנא וינאי בריה דר' אסי אקלעינן לאתריה דרב יהודה ברבי שמעון בן פזי וקריבו ליה קניא באקפיה ואכל. מתיקף לה רב אשי ואיתימא רב שמואל מארוקניא דילמא פי קנה חוץ לקדרה הוה אי נמי מחלט הוה מעיקרא דהא רב הונא חלטי ליה בחלא ואכיל ורב נחמן חלטי ליה ברותחין ואכיל.

ופירש ר"ת ז"ל דלבשולי בלא מליחה קא מיבעיא ליה ומשום דכוליה כבד דם הוא ואפילו הכי שרייה רחמנא וכדאמר ליה ילתא לר"נ כל מה שאסר הקדוש ברוך הוא התייר כנגדו אסר דם והתייר כבד. ומשום הכי קא מיבעיא ליה לאבבי דשמא לגמרי התייר ואפילו בלא מליחה. ואין פירושו מחוור דא"כ מאי ראייה איכא מדאיתנו קניא בקופיה לרב יהודה דילמא ההוא מליח הוה, דהא ודאי ריאה ולב דתלו ביה מלווחין הוו וכי היכי דמלחו הני מלחי נמי כבד. ואין לומר דבדידעי דלא מלחו כבד דאטו להורות הלכה למעשה הוא דבעו, אלא ודאי במליחה קא מיבעיא ליה, ומשום דכבד מרובה בדמים קא מיבעיא ליה אי סגי ליה במליחה לקדרה בלא קריעה כשאר בשר או לא וקאמר ליה ר' זריקא דלרב יהודה איתנו קניא בקופיה בלא קריעה ואכיל. ורב אמי דשלקי לה ואכיל במליחה קאמר. ואמר ליה למיסר נפשיה לא קא מיבעיא לי דאפילו [דף עז ב]: לא נמלחה אינה אוסרת עצמה דכיון שהיא פולטת בשפע טהורה ואינה בולעת.

וא"ת א"כ כי אקשינן ממתניתין דבכורות דקתני הכבד אוסרת ואינה נאסרת, ודחיק ומוקי בכבדא דאיסורא, לוקמה בשלא נמלחה: יש לי לומר דה"ה דהוה מצי למימר ליה הכין, אלא דאגב אורחיה אתא לאשמועינן ריבואתא טפי דהכבד דהיתירא שנתבשלה עם בשר נבלה אינה נאסרת ואעפ"י ששומן הנבלה מסתך ומשום דכבדא שיעא ולא בלעה א"י דכיון דטריד למיפלט דם בשפע אינו בולע אפילו שמנינות וכדאמר רב"ח בריש פ"ק דחולין גבי השוחט בסכין של נכרי, דאפילו תמ"ל בית השחיטה רותח בהדחה סגי ליה, כיון דטרידי סימנין למיפלט דמא כלומר בשפע לא בלעי שמנוניתא ואפילו אגב דוחקא סכינא, ואע"ג דרב בעי קליפה ולית ליה האי טעמא דילמא התם משום דאגב דוחקא דסכינא בלע.

אלא דקשיא לי דאם איתא דאבבי במליחה קא מיבעיא ליה, רב ספרא נמי במליחה הוא דקא בעא מר' זעירא, ור' זעירא נמי כי אמר ליה ר' אמי שלקי ליה ואכיל ע"י מליחה קאמר, וא"כ מינה ודאי איפשיטא ליה בעייה לאבבי דמכי מלחי ליה ושלקי פולטת היא ובולעת ויוצאה מידי כל דמה במליחה, דאי לא, כי מלחי ליה מאי הוי והא לא יצאה מידי דמה במליחה וחוזרת היא ובולעת. ואי משום דתנן 'אינה נאסרת' א"כ אמאי מלחי ליה כלל. ואפשר לומר דדילמא מלחי ליה גזרה אטו שאר בשר בעלמא, אבל שלא לבשלו כל עיקר ע"י מליחה בקדרה בפני עצמה גזרה אטו בישול דקדרה עם בשר כולי האי לא גזרינן.

ודאיתנא למיפשטה מקניא בקופיה דרב יהודה ודחי רב אשי דילמא פי קנה חוץ לקדרה הוה. קשיא לי דהא מאי דקא מיבעיא לן לאו משום דם שבסימפונות הוה, דאי משום דם שבסימפונות כי חלטי להו לר"ה ולרב נחמן מאי אהני להו, דדם כנוס אינו ניתר בחליטה, ואין חליטה אלא דם המובלע בבשר הכבד בעצמו דהוה ליה דם האיברים שלא פירש, ורב הונא ור"נ סימפונות שבכבד היו משליכין לאחר בישול ולא היו חולטין אלא למישרי כבדא גופיה חוץ מן הסימפונות וכ"כ הרב ר' אברהם ז"ל. וכיון שכן כי הוה פי קנה חוץ לקדרה מאי הוי, פולט הוא מפי הקנה לחוץ ופולט הוא מדפני הכבד בתוך הקדרה. ויש לי לומר דכל שמוצא פתח פתוח לצאת דרך שם משם הוא עושה דרכו ופולט וכדאמרין בפסח שני פרק כ"צ אמר ר' האי מולייתא שריא. ואמרין לימא מסייעא ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו, מאי טעמא? לאו משום דאמרין כב"פ?! ומשני שאני התם דאיכא בית השחיטה דמחלחל.

ומסקנא דשמעתא משמע דלא סגי ליה לקדרה במליחה לבד דאמרין התם רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן קריבו ליה תלת סוואן טחיי אמר להו מי הוה ידיעתו דאיתנא אמרו ליה מי עדיפת לן משבת דכתב וקראת לשבת עונג. אדהכי חזא סימפונא דכבדא דהוה מלי דמא א"ל אמאי תעבידו היכי נעביד אמר להו קרעוה שתי וערב וחתוכיה לתחת כלומר ובהכי שרי ואפילו לקדרה. וכ"כ הראב"ד ז"ל דכי איתמר קריעה לכבדא בשמעתא לקדרה איתמר וע"י מליחה. וראייה לדבר שהרי הרב רבי יצחק [=הר"ף] לא הביא זו המימרא בהלכותיו. וא"כ הוא דאפילו לצלי בעיא קריעה שתי וערב וחתוכא לתחת הוה ליה למיכתבה, אלא ש"מ לקדרה איתמר והשתא דתקינו רבואתא דלא למיכליה בקדרה אלא בהיתר צלי, משום הכי לא איצטרך למיכתבה כלל דלצלי לא בעינן חתוכא כלל שמע מינה עכ"ל הרב ז"ל.

אבל רש"י ז"ל פירשה לצלי ואפ"ה צריך חתיכה שתי וערב וחתוכא לתחת, כלומר על פני האש כדי שיזוב הדם [דף עח.]. היטב. ואינו מחוור דלצלי לא גרע מאומצא דאסמיק וביעי ומוזירקי דאסיקנא בפרק ג"ה ובפרק כ"ז דבין תלהו בשפודא בין אנחינהו אגומרי מישרא שרא דנורא מישאב שאיב. ומ"מ ראוי לחוש לדברי רש"י ז"ל, דוורידין ואומצא דאסמיק שאני שפניהן על פני האש כמו שכתבתי למעלה, אבל הכבד מוזירקי דמא יש בתוכו ואינו יוצא ידי דמו עד שיקרענו, אלא משמע דכולה שמעתין לקדרה הוה, אבל לצלי אפילו בלא קריעה שפיר דמי, וכי טוייה נמי שרי אפילו לקדרה.

אלא שהרמב"ן ז"ל כתב בשם בעל הלכות ז"ל דמאן דמטוי כבדא בשלומא צריך לחתוכי מאי טעמא? דאזיל דמא ומיכניף בסימפונות דכבדא, והיכא דלא קרעיה קרע ליה לאחר בישולה ומותרת. והוא ז"ל כתב דמ"מ לכו"ע לאחר שקרעו שתי וערב ומלחו וחתוכא לתחת נתבשל בקדרה אינה אוסרת. ולא החמירו הגאונים ז"ל לצלותו אלא לכתחילה אבל לאסור אחרים בדיעבד לא. וחששת אחרונים היא שמא לא יקרעוהו יפה וחתוכא לתחת כדי שיעור זמן מליחתו ובחששת אחרונים אין מדקדקין בה להחמיר בדיעבד אלא להקל דהתורה חסה על ממונן של ישראל [עכ"ל הרמב"ן].

וכבד שחלטו בין ברותחין בין בחומץ מותר דגרסינן התם ר"ה חלטי ליה בחלא ואכיל ורב נחמן חלטי ליה ברותחין ואכיל. וכתב הראב"ד ז"ל דלא מהניא חליטה אלא כי היכי דלא ליסריה לבישרא דשלקי בהדיה ולמישרי לכבדא גופיה, אבל סימפונות דאית בהו דם דם מבושל הוא ואסור וכדכתבין לעיל. ומיהו שדרו ממתיתתא דהאידינא לא בקיאינן בחליטה וספק איסורא לחומרא. והיכא דשלקו בקדרה בפני עצמו בלא מליחה ובלא חליטה מסתברא דשרי, דהא רבי אמי שלק ליה ואכיל לפי שפולטת ואינה בולעת, ואמר אביי למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי דנתן ר' יוחנן בן נורי אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת.

וגרסינן התם רב שבא איקלע לבי רב נחמן קריבו כבדא שליכא ולא אכל אמרו ליה בי רב דלגאו לא אכיל אמר להו גמו לשבא. ואוקימנא הא דרב נחמן ורב שבא כתנאי, דתניא ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת שפולטת ואינה בולעת, ר"י בנו של ריב"ב אומר מתובלת - אוסרת ונאסרת, שלוקה - אוסרת ונאסרת. ופירש רש"י ז"ל שלוקה שנשלקה הרבה ומשום הכי נאסרת לפי שלאחר שנגמרה פליטתה חוזרת ובולעת, רבי אליעזר סבר דכל עוד שמתבשלת אינה גומרת פליטתה ופולטת היא ואינה בולעת, והיינו דקאמר לפי שפולטת ואינה בולעת כלומר לעולם היא פולטת. וקיימ"ל כר"א מדר' אמי דשלקו ליה ואכיל ורב נחמן נמי דשליק ויהיב לבר שבא. והא דחלטי ליה לרב הונא ה"מ לבשולי בהדי בישרא, אבל למיכל באפי נפשה לא חלטי להו כלל, דהא כי יהיב ליה לבר שבא לא חליט ליה. והא [דף עח:] דשדרו ממתיתתא דלא שרי למיכל כבדא שליכא אלא היכא דטוו ליה מעיקרא ושלקי ליה בתר הכי, אבל לא טוו ליה מעיקרא אסור כמו שאכתוב בהלכות הרב אלפסי ז"ל, מסתברא לי דלכתחילה קאמרי, אבל בדיעבד שרי דהא תלמודא פולטת ואינה בולעת קאמר, ותדע לך נמי דהא רבב"ח איקלע לבי רבה בר בריה דרב נחמן ואיתיו לקמיה כבדא וחזא סימפונא דכבדא דהוה מלי דמא, ואמר להו אמאי תעבידו הכי? ומדאמר להו ש"מ דלא אסר להו האי, אלא דמיליף להו מכאן ולהבא היכי עבדי. אעפ"י שראיתי לרמב"ם ז"ל שכתב הכבד שבשלה ולא הבהבה באור ולא חלטה בחומץ או ברותחין הרי הקדרה אסורה הכבד וכל שנתבשל עמו ע"כ. אולי פסק הלכה כר"י בנו של רבי יוחנן בן ברוקא ואין דבריו מחוורין.

ולענין לבשל כבד עם בשר בשפוד אחד גרסינן בפרק כל הבשר כבדא עילוי בישרא שרי דדם מישרק שריק כחלא עילוי בישרא אסור חלבא מישרך סריך. רב דימי מנהרדעא מתני איפכא כחלא עילוי בשרא שרי חלב שחוטה דרבנן כבדא עילוי בשרא אסור דם דאורייתא. דרש מרימר הלכתא בין כבדא בין כחלא תותי בשרא שרי עילוי בישרא דיעבד אין לכתחילה לא. רב אשי איקלע לבי רמי בר חמא חמוה חזייה לבריה דחמוה דשפיד כבדא עילוי בישרא אמר כמה יהיר האי מרבנן דהא אמור רבנן דיעבד אין לכתחילה לא וכתב רש"י ז"ל דלדידהו איכא לחלק בין עילוי בשרא לתותי בשרא לפי שהיו צולין בתנור ולעולם ראש השפוד למטה וזנבו למעלה, אבל לדין פעמים שהראש למעלה והזנב למטה או בהפך. ולעולם אסור לכתחילה בין למעלה בין למטה.

סימן עה

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיג עמוד א

אמר רב משרשיא: אין מחזיקין דם בבני מעיים, תרגמא - אכרכשא ומעייה והדרא דכנתא.

פרש"י: אין מחזיקין דם - אינן בחזקת דם ליאסר אם לא נמלחו. הדרא דכנתא - דקין שסביב הכנתא אנטרי"ל. ומעיא - קבה וכרס ושאר הדקין. וכרכשא - טבחיא, אבל הלב והריאה והכבד וכתא גופה יש בהן דם וצריכין לימלח.

תוספות מסכת חולין דף קיג עמוד א

אין מחזיקין דם בבני מעיים - [אין] לאסור מטעם זה למלוח בני מעיים עם שאר בשר, משום דלא טרידי לפלוט דבלעי דם כמו דגים, דהכא דם משרק שריק, אבל דגים רפו קרמיהו כדפי לעיל (דף קיב: ד"ה ודגים). ואין להתיר מטעם שריקה אם היו שופכין דם על הבשר בשעת צליה, דדוקא דם הנפלט נופל עם הציר ע"י צליה או ע"י מליחה כדאמר לעיל (דף קיא.) דשריק, אבל היכא דהוה דם בעיניה לא אשכחן.

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף קיג עמוד א

אין מחזיקין דם בבני מעיים. תמה אני, לימא אין דם בבני מעיים, ושמא אי אסמיק אסירי דמבלע איבליע בהו דם. ותרגימנא אכרכשא ואהדורא דכנתא ואמעיא. ופירש ר"ת ז"ל שצריך למלוח הכרס ומחזיקין בהם דם שהרי אמרו (:): במחט שנמצאת בעובי בית הכוסות שאם אין עליה קורט דם בידוע שהיא לאחר שחיטה, וכתא גופה צריכה מליחה, ובדברי הגאונים נמצא שגזרו עליה ואסרוה אלא לצלי, וכן מצאתי בהלכות גדולות ז"ל כנתא גופה אסירא משום שורייקי קטיני דדמא דאית ביה ואע"ג דחתכה פורתא ופורתא ומלחה אסירא, ולא שגא דתורא ולא שגא דכל קנינא.

ויש אומרים שאסור למלוח בני מעיים הללו שאין בהם דם עם הבשר משום דפליט בשר ובלעי אינהו דהא ניחוי דלית בהו מידי למפלט וכדאמרין בדגים ועופות, ויש אומרים הני כיון דלית בהו דמא לא בלעי ליה אלא משרק שריק מינייהו ואזיל ליה בהדי מלחא, וכן כתבו חכמי הצרפתים ז"ל וכן הדעת מוכרעת.

הר"ן על הר"ף מסכת חולין דף מב עמוד ב

ודקדק הרמב"ן ז"ל מדאמרין אין מחזיקין דם בבני מעיים ולא אמרינן אין דם בבני מעיים דדוקא מסתמא הוא דלא מחזיקין הא אסמיק חיישינן ובעי מליחה וכתב ר"ת ז"ל שהכרס אינו בכלל מעיים ומחזיקין בו דם, שהרי אמרו במחט שנמצאת בעובי בית הכוסות שאם אין עליה קורט דם בידוע שהיא לאחר שחיטה. ולדידי מהא לא איריא דאנן הכי קאמרין שמתוך שדמן מועט אין צריכין מליחה לפי שאותו דם המועט שבהן אינו פורש מהן בבישול והוה ליה דם האיברים שלא פירש ושרי, אבל לא שלא יהא דם בהם כלל, שאפילו בדקין הדבר נראה לעין שיוצא מהם דם ע"י חבורה. וכתא גופא דכתיבנא דצריכה מליחה ובמליחה שריא היינו לדין הגמרא אבל בדברי הגאונים ז"ל נמצא שגזרו עליה ואסרוה אלא לצלי וכ"כ בה"ג כנתא גופא אסירא משום שורייקי קטיני דאית בה ואע"ג דחתכה פורתא ומלחה אסירא [לא שגא דתורא ול"ש דכל קנינא]. וכתבו בתוס' דכי אמרינן דאין מחזיקין דם בכרכשא והדרא דכנתא היינו בגופן אבל בשמנן ודאי יש בהם דם, ולפי"ז טוב למלוח אותן מצד השומן קודם שיהפכו אותן כיון דמשום שומן הוא דבעו מליחה. ויש מי שאומר שאסור למלוח בני מעיים הללו שאין בהן דם עם הבשר, משום דפליט ובלעי מינייהו דהא ניחוי דלית בהו מידי למפלט וכדאמרין בדגים ועופות, ואין זה נכון שאע"פ שאין בהם דם ציר מיהא אית בהו, וכבר כתבתי למעלה שכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אינו בולע דם, ולא עוד אלא שיש לומר דהני כיון דלית בהו דמא לא בלעי אלא משרק שריק ליה, ואזיל בהדי מלחא, וכ"כ חכמי הצרפתים ז"ל וכן הדעת מוכרעת:

חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קיג עמוד א

אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעיים. פי' שאין חוששין למלחן, וכתב הרמב"ן ז"ל דמדלא קאמר אין דם בבני מעיים משמע דאחזוקי הוא דלא מחזיקין בהו דם מן הסתם, אבל היכא דחזינן להו דאסמיק אסירי דודאי איבלע בהו דם.

ותרגומא הדרא דכנתא מעיא וכרכשתא. כתוב בספר המצות באלו בני מעיים אמרו כרכשתא שקורין טבחיא, והבני מעיים כרס ובית הכוסות והמסס, ודקין הסובבים הכנתא הנקרא אנטרי"ל, אבל הלב והריאה והכנתא גופיה יש בהם דם וצריכים למלוח, ודעת (רבותי) [רבינו תם] דכרס בעי מליחה דהא תניא (:): נמצא עליה קורט דם, מכלל דיש בו דם.

ודעת התוספות דוקא בכרכשתא והדרא דכנתא גופיהו, אבל שומנן בעי מליחה שהרי יש שם וורידין אדומים, ולפיכך מה שנהגו להפכן בשעת מליחה לאו יאות עבדין, ומיהו נראה דאפילו שומנן אין בהם דם, דאי לא מאי אהני לן דרב משרשיא, ועוד דכל כי האי גוונא הוה ליה לפרושי בהדיא.

ורב יהודה גאון ז"ל כתב דכנתא גופיה אסורה לפי שיש שם וורידין קטנים מאוד, ואע"פ שחתכן ומלחן אסורה עד שיוציא הוורידים קטנים, ואמר דרבנן סבוראי גזרו בה ואסרוה לקדירה, ועכשיו נהגו לסלקן יפה ולמלחן ואוכלין אותה בקדרה.

ונראה שאסור למלוח כרכשתא והדרא דכנתא עם בשר, דהוי ליה כבשר תפל ובשר מליח, דפלט שאר בשרא ובלעי הני דלית בהו דם ולא טרידי למפלט, וכל זמן שפולטין צירם מותר להשהותן שם, אבל אחרי כן אסור דומיא דדגים ועופות דלעיל, אבל יש שהיו אומרים דהני כיון דלית להו דמא הכי נמי לא בלעי דמא ומותר להשהותם עם הבשר המליח, וכן נהגו, אבל אינו נראה דבר של טעם.

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קיג עמוד א

אין מחזיקין דם בבני מעים ותרומא אכרכשא ואהדרא דכנתא ומעיא, ופר"ת ז"ל שצריך למלוח הכרס ומחזיקי בו דם שהרי אמרו במחט שנמצאת בעובי בית הכוסות אין עליה קורט דם בידוע שהוא לאחר שחיטה וכתנא גופה צריכה מליחה, ורבותינו הצרפתים ז"ל אמרו דכרכשא והדרא דכנתא דאין מחזיקים בהם דם [הני מילין] הן עצמן אבל בשמן מחזיקים דם דהא חזינן דאית ביה, ובנמוקי הרמב"ן ז"ל משום בה"ג ז"ל דכנתא גופה אסירה בקדרה משום שוריקי קטיני דדמא דאית בה ואע"ג דחתכה פורתא ופורתא ומלחה אסירא, ול"ש דתורא ול"ש דשאר בהמה.

ולענין מליחת בני מעים עם בשר אחר יש מי שאומר שאסור ואי מלח בני מעים עם בשר אסורין דהו"ל כדגים ועופות דכיון דאין דם בבני מעים ואין טרודין לפלוט בולעין הן, ורבותינו בעלי התוס' ז"ל אמרו דמותרין הן ולא דמי לדגים ועופות דהני כיון דלית בהו דם אין בולעין הדם הבא עליהם אלא משרק שריק ואזיל ליה בהדי מלחא אבל דגים כיון דרפו קרמייהו ופלטין דמן הדר בלעי דם העופות ומעשים בכל יום שאין נוהרים למלוחן יחד עם בשר.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עה עמוד א

גרסינן התם אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעיים תרומא הדרא דכנתא מעיא וכרכשתא. אבל הכרס מחזיקין בו דם חדא דהא במחט שנמצאת בעובי בית הכוסות אמרו אין עליה קורט דם בידוע שהיא לאחר שחיטה. ועוד שהרי תרומא הדרא דכנתא ומעיא וכרכשא אלמא כל שאר בני מעין מחזיקין בהן דם. וכתנא גופה צריכה מליחה. ורבותינו בעלי התוספות אמרו דכי אין מחזיקין דם בכרכשא והדרא דכנתא ה"מ בהן עצמן אבל בשמן מחזיקין דם דהא חזינן דאית בהי דם. ובשם הרב בעל הלכות ז"ל אמרו דכנתא גופה בקדרה אסירא משום שוריקי סומקי דאית בה ואף על גב דחתכה פורתא ומלחה אסירא. ועכשיו נהגו להסיר כל חוטי דם שבה ומתירין אותה אפילו לקדרה. ולענין מליחת בני מעין עם בשר יש מי שאוסר ואם עבר ומלח אסורין ונותן טעם לדבריו דכיון דאין מחזיקין בהם דם ואינן פולטין כשפולט הבשר בולעין הן וכדרך שאמרו בעופות ודגים שמלחן זה עם זה. ורבותינו בעלי התוספות אמרו דמותרין הן ולא דמי לדגים ועופות דהני כיון דלית בהו דם אין בולעין דם הבא עליהן אלא משרק שריק ואזיל ליה בהדי מלחא אבל דגים כיון דרפו קרמייהו ופלטין דמן הדר בלעי דם העופות. ואין הטעם הזה מחזור בעיני אלא נ"ל דאעפ"י שאין מחזיקין בהן דם ציר ודאי יש בהן ודבר הניכר לעינים הוא וכל שפולטין ציר אין בולעין דם וגמורה פליטת דם הבשר ועדיין בני מעין פולטין ציר. ומעשים בכל יום ומולחין אותם עם בשר ואין נמנעין ומנהגן של ישראל תורה היא. ומסתברא כשמולחין כרכשא אין מולחין אותה אלא בצד החיצון שהוא צד השומן, ששם הדם מצוי בשומן לא בחללו שמהפכין אותן ככיתונא ומולחין אותה מאותו צד שהרי אין מחזיקין דם בגופה של כרכשא אלא בשמנה ובמקום שמחזיקין בו דם שם צריך מליחה.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עג עמוד ב

בני מעיים אין מחזיקין בהם דם, לפיכך אפילו בשלו אותם בקדירה בלא מליחה מותרים. באלו בני מעיים אמרו הדקין הסובבין את הכרס סביב הכנתא והמעיי והחלחולית. אבל הכרס ושאר בני מעיים מחזיקין בהם דם, וצריכין הם מליחה. ובני מעיים שאמרו, לא אמרו אלא בהן עצמן אבל בשמן מחזיקין בהם דם והעין מעידה עליו שיש בו דם. והכנתא עצמה יש מן הגדולים שאסרוה בקדירה לפי שהיא מלאה יתר מדי חוטינן קטנים דקים מלאים דם, ואפילו חתך אותן חתיכות הרבה ומלחן אסורים. ועכשיו ראיתי שנהגו בה היתר. ואותן חוטי דם כשאדם בקי בהן מותחין ונשלפין הם היטב עד אלא ישאר אחד מהם. אחר שאמרו אין מחזיקין דם בבני מעיים, יש מי שאוסר למלוח אותן עם בשר שכל שאינו טרוד לפלוט בולע. ויש מתירין, ונותנין טעם לדבריהם דכיון שאין לאלו דם אין בולעין דם הבא עליהן, אלא מחליק והולך הוא. ואין טעם לדברים אלו. ויראה לי שאע"פ שאין מחזיקין דם בבני מעיים ציר יש להם, וכל שהן פולטין ציר אין בולעין דם. ודברים אלו של טעם הם, ולפיכך לא ראינו מי שנוהר מלמלוח אותן עם בשר. ויראה לי כשמולחין החלחולת אין מולחין אותן מצד הפנימי מקום מעבר האוכלין אלא מן צד החיצון ששם השומן דבוק ושמחזיקין בו דם.

ראב"י תשובות וביאורי סוגיות סימן אלף צב

נשאלתי על בני מעיים של בהמה שנמלחו עם הבשר במליחה שאינו נאכל מחמת מילחו, כגון להתקיים ג' ימים שלא יסריח הבשר, ונתנו הבשר ובני מעיים בכלי מנוקב.

והשבתי נ"ל הואיל דקיימא לן (ק"ג). אין מחזיקין דם בבני מעיים, והבשר פולט כל שעה הדם שבתוכו, בלעו המעיים דם שפלט הבשר, דאין בבני מעיים דם דנימא כל זמן שטרוד לפלוט לא בלעי. דודאי שתי חתיכות בשר שנמלחו יחד בכלי מנוקב, כל זמן שזה פולט זה פולט וכי נייחי מפליטה נייחי אהדדי, משא"כ בבני מעיים שאין פולטין דם הילכך בלעי בני מעיים הדם שפולט הבשר ונעשו בני מעיים חתיכת איסור.

והא ליכא למימר דמא מישרג שריג, דלא אמרינן הכי אלא בכבדא עילוי בישראל (ק"א). כשתולין השפוד בתנור שזנב השפוד למעלה וראשו למטה ושופע ויורד ואמרינן דמא מישרג שריג והכבד שוהה בפליטתו יותר מן הבשר, אבל כשמולחין בכלי מנוקב והבשר והכבד מונחין בשוה, וכן בני מעיים ובשר שמונחת בשוה זה על גב זה, אוסר הכבד שהוא שוהה לפלוט, הבשר שממהר לפלוט דמו יותר מן הכבד. וכן נמי הבשר אוסר הבני מעיים ונעשו חתיכת איסור, חוזרין המעיים ואוסרין הבשר מחמת הציר שבתוכן דפלטו ובלע בישראל, כדאמרינן (ק"ב ע"ב) הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהם. ואין לך דבר שאין לו ציר, וציר ממחר להבליע טפי מן הדם ואפילו בכלי מנוקב.

וראייה דאמר רב נחמן אמר שמואל פרק כל הבשר (שם) דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסור היכי דמי אי בכלי מנוקב אפילו דגים ועופות שרי אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי אסירי לעולם בכלי מנוקב דגים רפו קרמייהו, פרי"ש קרום שלהן רך וממהרים לפלוט ציר שלהן, ועופות קמיטי, פיי צומתין, בעידנא דפלטו עופות דם בלעי דגים מינייהו ונאסרו. הרי לך אע"פ שהכלי מנוקב לא אמרינן דמא משרג שריג אלא נאסרו הדגים מן הדם שפלטו העופות, הכא נמי הואיל שאין דם בבני מעיים לפלוט בלעי דם הבשר. ואע"פ שפיי רש"י שהדגים לבדם אסור, אין נראה לי, דכיון שהדגים אסורין הרי נעשו חתיכה נבילה וצירן אסור כדאמי' הטמאים לאסור צירן וכו', וחוזרין ואוסרין את העופות, דכל דבר שהוא אסור חוזר ואוסר, דהכי אמרינן (צ"ז ע"ב) כחל בששים וכחל מן המניין ואמר רב יצחק וכחל עצמו אסור דאי נפל לקדירה אחרת אוסר ונאסרת.

ואין לומר בשר עופות קמיטי ולא בלעי מן הציר דפלטו דגים שנאסרו, דאמרינן התם (ק"ב ע"ב) רב מרי בר רחל אימלחא ליה חתיכה דנבילה בהדי דשחוטה אתא לקמיה דרבא א"ל הטמאים לאסור צירן, ומקשו וליפשוט ליה מדשמואל דאמר מלוח הרי הוא כרותח אי מהתם הוה אמינא הני מילי דמן, פיי דאימלחו בכלי שאינו מנוקב דבתר דפליט הדר בלע, אבל צירן ורוטבן לא קמי"ל. ופיי אבל היכא דליכא (למימר) [למיסר] משום דם שאינו כגון בכלי מנוקב, אסרינן ליה משום ציר שהציר נוח לבלוע הוא ובלע מן הציר של נבילה. וכן פיי רבינו שלמה. הרי שהשחוטה והנבילה יש להם דם ויש להם ציר וגם בכלי נקוב הוא ולא אמרינן כי פלטי ונייחי יחד פלטי ונייחי, (אמרי') [אלמא] אע"פ שהשחוטה טרודה לפלוט דם והציר שבתוכה, אמרינן מחמת חוזק הציר של נבילה קדמא ובלעה ואף על גב דבשר השחוטה קמיטי יותר מן בשר העופות. ומקשינן התם (ק"ג ע"א) מדג טהור שמלחו עם דג טמא מותר מאי לאו שניהם מלוחים אלמא לא בלעי זה מזה, ומשני כגון שהיה טהור מליח וטמא תפיל, אבל שניהם מלוחין בלעי זה מזה ולא אמרינן פלטי ונייחי יחד דציר נוח ליבלע. והכי הוי מסקנא התם ומשמע נמי דציר דג טמא אסור. יואל ברי יצחק הלוי.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכג

הדרא דכנתא כו' קיבה ודקיין וטבחיא דאין מחזיקין בהם דם אם מלחום בקערה שאינה נקובה (*ונתנום) [*או נתנום] בקדירה ולא נמלחה (*שהכל) [*הכל] מותר ומיהו ר"ת פירש דוקא הדקיין, אבל הכנתא גופה שהוא השומן שסביבותיהן יש בהם דם ובעי מליחה, והכי איתא בה"ג כנתא וגופא [*דלא] [*אפילו] מליחה אסורה משום שורייקי סומקי שבה [וכתב רב יהודאי דאפילו חתכה פורתא ומלחה אסורה עד דמפיק שורייקי סומקי דבגוה] ואע"ג דאומצא בעי ומיזרקי חתכיה ומלחיה ואפילו לקדירה שפיר דמי, הני כיון דאינון דקיין לא נפיק מיניהו דמא שפיר, ואע"ג שאין דם בטביח ובקיבה ובדקיין אין לאוסרה אם נמלחו עם שאר בשר שיש בו דם, ואע"ג דאמרין דגים ועופות שמלחום זה עם זה אסורים הדגים היינו משום דדגים לא פלטי כי אם זמן מועט, וכי נייתי מלפלוט בלעי דם העופות משום דאכתי לא ניחיי מפליטתן, התם דוקא משום דדגים רפי קרמיייהו ובלעי בקל, אבל בני מעים אע"ג דלא פלטי מידי מכל מקום דמא משרק שריק ונפל ולא מיבלע בהן כיון דקשי נינהו, ורבינו יואל הלוי פליג בא"ה ס"י קצ"ב ואסר בני מעים שנמלחו אפילו בדיעבד עם בשר דאין מחזיקין דם בבני מעים (וכן כבד עם בשר) ומדמי ליה לדגים ועופות שנמלחו זה עם זה, דאסורין 'העופות והדגים ועי"ש. וכ"כ רבינו שמואל דכיון דאין מחזיקין דם בבני מעים אסור למלוח אפילו בני מעים עם בשר, וה"נ אותו מעים שקורין גרישקו"ל אין מולחין אותו כיון דאין מחזיקין בו דם ובשומן השוכב עליו יש בו דם. וראב"ן כתב שהראשונים לא היו מולחים כרס של הבהמה קודם תשלומה לגרוד השער, משום שלא היו מחזיקין בו דם, אבל עתה נהגו למולחו דסבירא לן דלא הוציא רב משרשיא מחזקת דם כי אם מעים והן הדקים הכחושים, אבל הכרס לא הוציא, וכ"ש שלב וריאה אינו בכלל מעים, ואם לא מלח המעים ובשלו מותרים הן וכל המתבשל עמם, אמנם לכתחלה אין לעשות כן. ספר התרומה וראב"ה :

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ז הלכה טו

[טו] וכל בני מעים שהמאכל סובב בחללן אין מחזיקין בהן דם.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ז הלכה טו

וכל בני מעים שהמאכל וכו'. בפי כל הבשר (דף קי"ג) אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעים תרגמא אכרכשא ומעייא והדרא דכנתא ע"כ. פירוש וא"צ מליחה אבל הכרס ושאר המעים צריכין מליחה. וז"ש רבינו שהמאכל סובב בחללן, וכבר הסכימו רובי המפרשים ז"ל שאע"פ שאין מחזיקין דם באלו הרי הוא יכול למולחם עם בשר אם ירצה. וכתב הרשב"א ז"ל טעם לדבר מפני שיש בהן ציר וכל שהן פולטין ציר אין בולעים דם. עוד כתב לא אמרו אלא בהן עצמן אבל בשמן מחזיקין דם והעין מעידה כן וכשמולחין הכרכשא אין מולחין אותה מן הצד הפנימי אלא מן הצד החיצון ששם השומן שמחזיקין בו דם ע"כ :

שו"ת רדב"ז חלק ד סימן קצד

(אלף רסה) שאלה מעשה שהיה שמלחו כרס ולא הדיחו אותו מן המלח ונתנוהו במלחו לתוך כלי ראשון במים רותחין כדי לגרר אותו ולנקותו יפה כמנהג ויש מי שרוצה להחמיר אפילו שיש במים ששים כנגד המלח באומרו שהכרס נעשית חתיכה דאיסורא וצריך ששים כנגד הכרס ורצית לדעת דעתי :

תשובה אין כאן בית מיוחש כלל אפילו לדעת המחמירים דלא מיבעיא לדעת רוב הפוסקים דכרס הרי הוא בכלל בני מעים ואין מחזיקין בהם דם דפשיטא דאין כאן איסור שיתבטל ואפילו מליחה לא היה צריך. אלא אפילו לדעת רבינו תם דסבירא ליה דכרס לא הוי בכלל בני מעים ומחזיקין בו דם. מודה הוא דמתבטל בששים כנגד המלח שהרי המלח נימוח במים ומתבטל ואפי' הכרס בעצמו מסייע לעלות את האיסור ולא יהיה אלא חתיכת בשר שנמלחה ונתנו אותה לתוך הקדרה בלא הדחה כתבו כל המפרשים דעולה בששים כנגד המלח של איסור ואע"ג דמלח יהיב טעמא ולא בטיל אין המלח אוסר אלא הדם הבלוע בתוכו הוא שאוסר והדם אין נותן טעם ואע"ג דמשערין במלח ולא בדם היינו משום דלא ידעינן כמה דם בלע. אבל קושטא דמלתא הוא כי הדם הוא שאוסר ולא המלח ולא אמרין חע"נ"א אלא כשהאיסור נבלע בחתיכה אבל הדם אינו חוזר ונבלע בחתיכה דאי מקמי דנתנוהו בקדרה הרי הוא טריד למפלט ואי אחר שנתנו בקדרה מיד נימוח המלח ומתערב במים ומתבטל וזה ברור. והוי יודע שדעתי נוטה לדעת האומרים דכרס הרי הוא בכלל בני מעים ואין מחזיקין בו דם והוא דבר הנראה לעין שאם תמלח הכרס לא יצא ממנו תמצית אדום כלל אלא כמין זיעה בעלמא ואע"ג דכתב בעל מגיד משנה דדעת הרמב"ם ז"ל דמחזיקין דם בכרס שכתב פי' שבעי מהלכות מאכלות אסורות על לשון הרב ז"ל וכל בני מעים שהמאכל סובב בחללן אין מחזיקין בהם דם כתב עלה ז"ל פי' ואין צריכין מליחה אבל הכרס ושאר המעים צריכים מליחה וזהו שכתב רבינו שהמאכל סובב בחללן ע"כ. ולדידי לא איריא שלא כתב הרב כן אלא לאפוקי הלב והכבד והריאה והטחול שנקראו גם כן בני מעים אלא שאין המאכל סובב בחללן אבל הכרס סובב המאכל בחללו אלא שסובב במיתון ונדחה אל המעים. כללא דמלתא איני רואה לחלק בין כרס לשאר המעים לדעת רוב הפוסקים ולא לעשות את הרמב"ם ז"ל חולק על כולם ושהוא הולך בשיטת רבינו תם שהרי הנסיון מוכיח שאין דם בכרס :

ספר פרי חדש על יו"ד - סימן עה אות ו

[ו] ויש חולקים בכרס כו'. הכי מוכח מדברי הרמב"ם פי"ז וכמ"ש המ"מ לשם וכן דעת המ"מ, וכן דעת ר"ת וכן דעת הרשב"א והרא"ה בת"ה דף ע"א ע"ב וכן דעת האחרונים ועיקר, ודלא כהרדב"ז בתשו' בס"י קצ"ד שכתב שהנסיון מוכיח שהכרס אין בו דם שאין להשיגו בנסיון שלנו הפך דעת רוב הפוסקים :

שו"ת פעולת צדיק חלק ג סימן רמ

בשו"ע י"ד ס"י ע"ה פוסק דהא דקי"ל אין מחזיקים דם בבני מעים היינו לומר אם בשלם בלא מליחה מותר והוא כפרש"י ז"ל ואחרים כמוזכר בב"י ז"ל. וני"ל דרש"י דייק מדנקט בגמ' [חולין קי"א] אין מחזיקים ולא קאמר אין דם בבני מעים א"כ ע"כ היינו לומר אם נתבטלו בלא מליחה אין לומר אפשר היה בהם דם אלא אין מחזיקים בהם דם. והרמב"ם פי"ז מה' מ"א תפס פשיטות הלשון דר"ל אין מחזיקין בהם דם להצריכם מליחה ולכך פוסק דמותר לכתחלה לבשלם בלא מליחה. האמנם צריך לפרש מה הן הבני מעים. ומר"ן הש"ע נקט כרס וקיבה ומעים וחלחולת/ וחלחולת/ והדרא דכנתא וכולם מיקרו בני מעים חוץ משומן שעליהם ועיין בב"י דעת הראב"ן הראשונים לא חששו לכרס ע"ש. ואחרונים חששו למליחה. והפרי"ת נוטה בכרס לדי' המחמירים ושכ"ד המגיד משנה שם שכי' על מ"ש הרמב"ם [מאכ"א פי"ז ה' ט"ו] וכל בני מעים שהמאכל סובב בחללן אין מחזיקין בהם דם כי עלה ז"ל פי' ואין צריכין מליחה. אבל הכרס ושאר המעים צריכין מליחה וזה שכי' רבינו שהמאכל סובב בחללן ע"כ המ"מ. והרדב"ז ס"י קצ"ד השיבו דאי מהא לא איריא שלא כי הרב כן אלא לאפוקי הלב והכבד והריאה והטחול שנקראו ג"כ בני מעים אלא שאין המאכל סובב בחללן. אבל הכרס סובב המאכל בחללו אלא שסובב במיתון ונדחה אל המעים והנסיון מוכיח שאם תמלח הכרס לא יצא ממנו תמצית אדום כלל אלא כמין זיעה בעלמא ע"ש. ועם שהפרי"ח הכריע דלא כהרדב"ז לע"ד דדברי הרדב"ז מוכרחים מדקדוק ל' הרמב"ם שכי' סובב בחללן, דוק תיבת 'בחללן' שהוא לאפוקי שאר איברים דלית בהו חלל. ואם מקצת פוסקים הכריחו כד' המחמירים ממ"ש כרס שנמצא בו מחט וקורט דם מבחוץ, כבר השיבו ע"ז כי טבע החי כשנתחב בו מחט מוציא דם אפי' בבני מעיים ממש. כתבתי והארכתי בזה לפי שהמנהג הקדמון בעיני ראיתי פשוט שרוחצין הכרס והמסס בחמין ומבשלין אותו כך בלא מליחה ואין לפקפק על מנהגם ז"ל.

ערך השולחן יורה דעה סימן עה אות ד

[ד] וז"ל הרמב"ם : וכל בני מעיים שהמאכל סובב בחללן אין מחזיקין בהם דם ע"כ ולפירש הר"ה"מ דבריו דכוונתו רק על הדקיין המלופפין ולא על שארי דברים ע"ש וזהו לשון שהמאכל סובב בחללן כלומר מפני ששוכבין בעיגול לאפוקי הכרס וההמסס ובית הכוסות אם שהמאכל יורד לחללן מ"מ אינו סובב שם וממילא דה"ה לקיבה דגם שם אינו סובב ונצטרך לומר לפי"ז מה שאמרו חז"ל כרכשא ומעייא והדרא דכנתא דמעייא קאי ג"כ אדקיין ויש דקיין לבד אלו הסובבין סביב הכנתא :

[ה] ומאד תמיהני דלפי"ז הלא גם בכרכשא אין המאכל סובב בחללו אלא הולך ישר כמו בכרס שהרי הכרכשא היא החלחולת שהוא המעי הדבוק בפי הטבעת והיא הולכת מישרים לא בעקלקלות ועוד דגם שארי דקיין לבד הדרא דכנתא ג"כ מונחים ביושר דרק אלו שסובבים הכנתא הולכים בעיגול דלכך נקראים הדרא דכנתא ועוד דלפי"ז גם הקיבה אינו בכלל מעיים וכבר נתבאר דהקיבה לכל הדיעות הוה בכלל מעיים וכן מסתבר שהרי הקיבה נמשך מהדקיין וכאחד הם ולכן לענ"ד נראה לומר דכוונת הרמב"ם הוא על כל המעיים שהמאכל נכנס בהם ככרס והמסס ובית הכוסות וקבה ודקיין ולאפוקי לב וכבד וטחול כמו שפירש"י

והוצרך לזה מפני שבלשון חכמים גם הם לפעמים נכללים בלשון בני מעיים, כמו ששינו במשנה [נו]. נפלה לאור ונחמרו בני מעיה, ואמרו שם בגמ' באלו בני מעיים אמרו בלב וקורקבן וכבד וגם בלשון תורה כן הוא, דכל מה שבחלל הגוף נקרא מעיים כדכתיב [בראשית כה, כג] ושני לאומים ממעך יפרדו והרבה כמוהו, ובלשון משנה גם על מין הצומח נקרא כל מה שבתוך המאכל בלשון מעיים כמו מעי אבטיח [עדות פ"ג מ"ג] וזה שכתב לשון סובב מפני שהאמת כן הוא דכל האיברים שבתוך חלל הבהמה אינם מונחים כולם באורך זה אחר זה אלא רובם סובבים אחד לאחד וכרוכים ומלופפים ולכן כתב שהמאכל סובב בהם :

סימן עו סעיפים א - ג

תלמוד בבלי מסכת חולין דף יד עמוד א

מתני'. השוחט בשבת וביום הכיפורים, אע"פ שמתחייב בנפשו - שחיתו כשרה: גמ'. אמר רב הונא, דרש חייא בר רב משמיה דרב: אסורה באכילה ליומא, ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא.

תוספות מסכת חולין דף יד עמוד א

ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא - אבל לרבנן שרי באכילה אפילו בו ביום. וא"ת והא אין יכול למולחה בשבת? וי"ל כגון שעבר ומלחה, א"נ בלא מליחה נמי שריא באומצא אע"ג דאיכא לאו בדם הנבלע באברים כדאמר בפרק דם שחיטה (כריתות דף כא): ה"מ היכא דפירש לחוץ, אבל כל זמן שלא פירש מותר, כדמוכח בפי' כל הבשר (לקמן דף קיא). שהיו אוכלין כבד עד שלא נפלט דמו, דחלטי ליה בחלא ואיהו שרי וחלייה, דאי חלייה אסור איהו נמי אסור, דכי היכי דפליט הדר בלע. ואמר נמי התם ככר שחתך עליה בשר אסור לאוכלה אבל הבשר עצמו מותר, ובפרק מפנין (שבת דף קכח). גבי בשר תפל אסור לטלטלו אמרינן דבר אווזא שרי משום דחזי לאומצא ולקמן בשמעתין אמר השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא ומתוך כך נראה דבשר לצלי לא בעי מליחה כלל דדם האברים שלא פירש שרי וכן אומר ר"ת ולא מבעיא כשנצלה הבשר יפה ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי אלא אפי' לא נצלה כ"כ מותר, ואע"פ שנפלט מבפנים מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפירש לחוץ כדאמרין (כריתות דף כא) גבי ככר שחתך עליה בשר דאפי' מאן דאסר הככר שרי הבשר, אע"פ שלא יצא דמו עדיין. והא דאמרין בפי' כל הבשר (לקמן דף קיג). גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא, תרי מ"ט לא: משום דפירש מהאי ובלע האי, חדא נמי פירש מהאי גיסא ובלע בהאי גיסא. התם פירש לגמרי לחוץ מהאי גיסא קאמר, והא דאמרין בפי' דביצה (דף יא). ושיון שמולחין עליו בשר לצלי לא משום דליתסר בלא מליחה, אלא מנהג הוא למלוח בשר לצלי, ובהקומץ רבה (מנחות דף כא). דאמר מולחו והופכו וחוזר ומולחו גרסינן אמר רבה וכן לקדירה, ולא גרסינן וכן לצלי.

תוספות הרא"ש מסכת חולין דף יד עמוד א

ונסבין חבריא למימר ר' יהודה היא. אבל רבנן שרו באכילה אפי' בו ביום, וא"ת והא אין יכול למולחה בשבת, וי"ל כגון שעבר ומלחה, א"נ בלא מליחה שרי באומצא, דאע"ג דאיכא לאו בדם האיברים כדאמר בכריתות בפרק דם שחיטה, ה"מ בשפירש אבל לא פירש מותר, כדמוכח לקמן בפי' כל הבשר שהיו אוכלין כבד שלא פלט דמו וחלטו ליה בחלא, ושרי הוא וחלא, דאי חלא אסיר איהו נמי אסיר, דכי היכי דפליט הדר בלע, ועוד אמרי' התם ככר שחתך עליו בשר ככר אסור ובשר מותר, ולקמן נמי אמרי' השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא, ובמסכת שבת בפי' מפנין גבי בשר תפל אסור לטלטלו אבל בר אווזא שרי דחזי לאומצא. ומתוך זה אומר ר"ת דאין לחוש כלל למלוח בשר לצלי, דדם האיברים כל זמן שלא נפלט שרי באכילה, ואין לאסור צלי שלא נמלח מטעם שנכנס בו הדם מצד זה לצד זה וחשיב כדם האיברים שפירש, דלא מבעיא אם הבשר נצלה יפה אז נפלט כל הדם לחוץ ושרי, אלא אפילו לא נצלה היטיב ולא נפלט כל הדם כלו לחוץ משרא שרי, כי מה שיוצא לחוץ נורא משאב שאיב ומשרק שריק, ומה שנשארו בתוכו הוי דם האיברים שלא פירש. ולא חשיב כפירש מה שהדם נכנס בתוכו מצד זה לצד זה, וראיה מככר שחתך עליו בשר שהככר אסור מחמת דם הבשר, אלמא לא נצלה כל צורכו ואפי' הכי הבשר מותר, הילכך לא בעי מליחה לצלי, ובריש כיצד צולין גבי מולייתא שרי פירש"י אע"פ שלא מלחו אלא מעט לצלי משמע דצלי בעי מליחה קצת, ודבר תימה הוא מה מהניא מליחה קצת דאין הבשר יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה, והא דאמרין בפי' דביצה (יא). ושיון שמולחין עליו בשר לצלי, לאו משום דמיתסר בלא מליחה אלא מנהג הוא למלוח קצת לצלי, כי לא יאכל תפל בלא מליחה. ובהקומץ רבה קאמר מולחו והופכו וחוזר ומולחו אמר רבה וכן לקדירה, ולא גרסינן וכן לצלי.

רא"ש מסכת חולין פרק א סימן יט

[דף יד ע"א] ונסבין חבריא למימר ר' יהודה היא אבל לר"מ שרי באכילה אפילו בו ביום, וא"ת והא אין יכול למולחה בשבת. וי"ל שאכלנו באומצא בלא מלח ואף על גב דאיכא לאו בדם האיברים כדאיתא בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא ב) היינו כשפירש מן הבשר אבל כל זמן שלא פירש אין בו משום אסור. כדמוכח לקמן בפרק כל הבשר (דף קיא). שהיו אוכלין כבד שלא פלט דמו דחלטו ליה בחלא, ושרי הוא וחלא, לפי שהחומץ צומת את הדם בתוך הבשר ושוב אינו יוצא אף ע"י בישול, דאי חלא אסור לפי שנפלט הדם מן הכבד לתוכו איהו נמי אסור, כי היכי דפליט הדר בלע. ועוד אמרינן התם (דף קיב). ככר שחתך עליו בשר פירוש שלא נצלה כל צרכו [הככר] אסור ובשר מותר. הככר אסור לפי שנפלט דם הבשר ונבלע בו אבל הבשר מותר [אע"פ] שבלוע הדם בו ולקמן (דף טו): בשמעתין אמרינן נמי השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא. ואמרין נמי בשבת בפרק מפנין (קכח). דבשר תפל אסור לטלטלו אבל בר אווזא שרי דחזי לאומצא. ולכך היה אומר ר"ת דאין צריך למלוח בשר לצלי דאף אם לא פלט כל דמו שרי באכילה. ואין לאסור משום שנכנס בו הדם מצד זה לצד זה וחשיב כדם האיברים שפירש. דלא מבעיא אם נצלה יפה דאז נפלט הדם לחוץ. אלא אפי' לא נצלה יפה ולא נפלט כל הדם לחוץ שרי כי מה שיוצא לחוץ נורא מישאב שאב ליה ומישרק שריק. ומה שנשארו בתוכו הוי דם האיברים שלא פירש, ולא חשיב כפירש מה שהדם הולך בתוכו מצד זה לצד זה, כדחזינן בככר שחתך עליו בשר שהככר אסור מחמת דם הבשר, אלמא לא נצלה כל צרכו אפי"ה בשר מותר, הלכך לא בעי מליחה לצלי וגם לא הדחה. מיהו צריך שפשוף לפי שאין לקצבים סכין מיוחד לחלבים. ובריש כיצד צולין גבי מולייתא שרי פירש"י אע"פ שלא מלחו אלא מעט לצלי. משמע מדבריו דצלי בעי מליחה קצת ולא כולי האי כמו לקדירה. ודבר תימה הוא דמה מהניא מליחה קצת דאין הכבד [צ"ל הבשר] יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה. והא דאמרין בפי' דיו"ט (יא). ושיון שמולחין עליו בשר לצלי, לאו משום דאיתסר בלא מליחה אלא מנהג הוא למלוח מעט לצלי כי לא יאכל תפל מבלי מלח. ובפרק הקומץ רבה (כא). גרסינן מולחו והופכו וחוזר ומולחו אמר רבא וכן לקדירה ולא גרסינן וכן לצלי:

ה"ר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף ד עמוד א

גמ' השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא. ומהא שמעינן דבשר חי לאחר הדחה אפילו בלא מליחה שרי, דהא אמרינן הכא דמותר לבריא באומצא ובמליחה ליכא למימר שהרי בשבת אסור למלוח כדאמרין בפרק כלל גדול (עה): האי מאן דמלח בשרא חייב משום מעבד ואע"ג דאמרין התם דה"מ דקא בעי לה לאורחא שהיא מליחה גדולה. התם לאיחויבי חטאת קאמרין אבל בכל דהו ודאי פטור אבל אסור לפי שהמלח מכשיר האוכל ומתקנו כדאמרין פרק שמונה שרצים (דף קח ב) גבי פוגלא ממלח לא ממלחנא טבולי מטבלנא. וכ"ש דאיכא למיסר מליחת בשר חי דהא מתקן ליה. וכ"ש דאי אסרת ליה בלא מליחה דאיכא תיקון טפי דהא משוי ליה אוכלא. אלא ודאי כי אמרינן הכא דשרי באומצא בלא מליחה קא אמרינן, דדם האברים כל שלא פירש שרי, וכ"כ רב אחא משבחה ז"ל בשאלתות דויקרא. והא דאמר בפרק כל הבשר (דף קיג א) השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה, הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע את הדם של האברים, ובעי עלה מהו למיכל מיניה באומצא. דוקא בההיא דבליעא טפי הוא דאיבעיא לן דכמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה דמי, וכן חוטים שבלחי אסורים באומצא משום דם דכמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה דמי, כדמוכח לקמן בפרק כ"ה, הא בעלמא שרי. וכן נמי לצלי לא בעינן מליחה, מדגרס לקמן בפי' הזרוע (דף קלג). חוטים שבלחי אסורים, וכל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו מתנות, ולא היא, אי בטויא מידב דאיב, אי לקדירה אדמחתך להו ומלח להו שפיר דמי. ומדלא מדכרינן מליחה בטויה כלל, ש"מ בצלי לא בעי מליחה כלל. אלא מיהו איכא למידק מדגרסינן במנחות בפרק הקומץ רבה (כא). במלח תמלח, יכול תבונוהו? מאי תבונוהו? יכול יתן בו טעם כבינה. כלומר שישהה בו מלח עד שיתן טעם בבשר כבינה שנותנת טעם באדם. ת"ל: תמלח. כיצד הוא עושה? מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו. אמר אביי וכן לצלי [ע"כ]. תירץ הרא"ה ז"ל דהתם לא בהכשר מליחה עסקינן, דמאי שייכא התם, אלא ה"ק וכן למתנות כהנים שזכתה להם תורה מן הקרבן צריכות מלח, שאף הם בכלל על כל קרבנך תקריב מלח. ומש"ה אמרינן 'וכן לצלי', דאי לקדירה בלאו הכי נמי, אלא צלי דבחולין לא בעי מליחה הכא בעי. א"נ התם וכן לקדירה גרסינן:

ולענין מליחת צלי שכתבנו בשם הגאונים ז"ל שא"צ כלל, כ"כ רבינו יצחק ז"ל, והביא ראייה מהא דאמרין במס' שבת (קכ"ח א') בשר תפל רב הוה אמר מותר לטלטלו בשבת רב חסדא אמר אסור ופריך והא הוה בר אווזא דהוה בי רב חסדא והוה מטלטל לה משמשא לטולא, שאני בר אווזא דחזי לאומצא, ואמרין נמי בריש מכלתין השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא והוה ודאי בלא מליחה מיירי דהא אסור למלוח בשבת משום מעבד כדאמרין בשבת (ע"ה ב') האי מאן דמלח בשרא מיחייב משום מעבד ואף על גב דאוקימנא דלא אמרו אלא דקא בעי לה לאורחא כלומר שמלח היטב כדי ליבשה כמו שעושיין לבשר מליח שמצניעין, מ"מ במולח קצת פטור אבל אסור הוא כדאמרין בשבת (ק"ח ב') גבי פוגלא ממלח לא ממלחנא טבולי מטבלנא, כל שכן בשר שהוא מתקנו במלח שהוא אסור בשבת, וכ"ש אם הוא בלא מליחה דהשתא משוי ליה אוכלא ואסור, אלמא בשר חי מותר בלא מליחה והוא הדין לצלי דעיקר טעמא משום דדם האיברים מותר לגמרי בשלא פירש ומה שיצא בחוץ האש שואפו ושורפו ואינו חוזר ונבלע, והא דאמרין לעיל (ל"ג א') בפרק השוחט הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית שחיתתה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין עד שתצא נפשה ואוכלו וההוא לצלי מיירי מדקאמר וממתין עד שתצא נפשה דאי לקדרה מאי ממתין דקאמר דהא ודאי בכדי שיעור שהיית מליחה תצא נפשה אלמא לצלי נמי בעיא מליחה, יש לומר דכיון שחותכו קודם שתצא נפשה הדם מתקבץ שם ולפיכך צריך מליחה, א"נ שיכא למימר לקדרה מיירי וממתין דקאמר משום דפעמים שמפרסת הרבה ואתא לאשמועינן שאסור לאכול ממנה עד יציאת נפש אבל לצלי אפי' כה"ג לא בעיא מליחה דלא גרעה מבשרא דאסמיק דלצלי לא בעיא מליחה כלל כדאמרן, והא דאמר בפ"ק דביצה (נ"א א') ושיון שמולחין בשר לצלי לאו משום שצריך מליחה אלא קמ"ל שמותר למלוח בשר על העור ב"ט מליחה מועטת כדרך שבני אדם רגילין למלוח בשר לצלי ואין כאן משום מעבד העור ב"ט.

והא דאמרין במנחות פרק הקומץ רבה (כ"א א') יכול תבוננו ת"ל תמלח מאי תבוננו א"ר אשי יכול יתן בו טעם כבינה ת"ל תמלח כיצד הוא עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר אביי וכן לקדרה ואיכא נוסחאות דגרסי אמר אביי וכן לצלי דאלמא לצלי נמי בעי מליחה, פי' ר"י בעל התוס' ז"ל דשבוש הוא דלצלי א"צ מליחה כלל כמו שהוכחנו וגרסא דוקא וכן לקדרה, אבל הראב"ד ז"ל כתב בסוף איסור משהו שלו דבגרת ספרדית מצא וכן לצלי והיא ישרה בעיניו, דלנוסחאי דגרסי וכן לקדרה מאי וכן דהא לא הוה לו מליחת בשר לקדרה שהרי זו א"צ שהייה במלח ולקדרה בעיא שהייה וזו א"צ הדחה ממלחו אלא צריך להעלותו עם מלחו ולקדרה בעי הדחה קודם בשולו, ועוד דלקדרה הא אשמועי' שמואל דאין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, אבל לגירסת ספרדית דגריס וכן לצלי אתיא שפיר דמהא דאביי שמעינן חומרא דמליחה אפי' לצלי ומיהו לא בעי שהייה ולא בעי הדחה אלא מולחו וצולחו מיד עם מלחו שכן היה עושה בשעת הקטרת אימורין, והיינו דאמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה כלומר שישא במליחת האימורין עד שיקבל הבשר טעם המלח יהא מוטעם כבינה שנותנת טעם באדם ת"ל תמלח ומעליהו עם מלחו, ועלה אמר אביי וכן לצלי, והרב רמב"ן ז"ל כתב בריש מכליתין גבי השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא כדברי הראשונים ז"ל שהתירו צלי בלא מליחה כלל ואפי' לגי' ספרדית דגרסי התם במנחות וכן לצלי, דלהקל קאמר וה"ק מי שרוצה למלוח הצלי מותר אף על פי שאינו מדיחו וצולחו עם מולחו, וקמ"ל מהו דתימא אם מלחו אסור עד שידיחו מפני שהמלח בולע הדם והוא נאכל עם הצלי קמ"ל דהמלח ע"י האור מפלט פליט מבלע לא בלע, והילכך מותר לתת מלח על גבי צלי ולצולחו בלא הדחה ובלא ניפוץ, ולנוסחת הספרים שלנו דגרסי וכן לקדרה קמ"ל שצריך למלוח משני צדדין ואפילו נתן מלח הרבה מצד א' אינו יוצא מידי דמו בכך, וקמ"ל נמי שא"צ לבוננו כבינה אלא במלח פחות מכאן כדרך שהוא מולח בקדשים, ור"ח ז"ל גריס וכן לצלי וגם הוא כתב בפרק כל הבשר גבי שובר מפרקתה של בהמה מהא שמעינן דאסור למבלע דם באברים והאוכלו כאלו אוכל דם הוא חשוב אבל דם המובלע באיברים מעצמו אינו כדם דגרסי' בזבחים (כ"ו א') שמע מינה דם המובלע באיברים דם הוא ודחינן משום שמנונית ע"כ, ובפסחים (ע"א א') אמרין לענין שעירי הרגלים בשבת חי נאכלין צלי אין נאכלין אלמא בלא מליחה נאכלים שאיברי חטאת אינן קריבין ואינן טעונין מליחה משום גבוה ולצורך הדיוט אסור למלוח כדאמרן לעיל ואפי' נאכלין בלא מלח, וכ"כ הרב אלברצוני ז"ל וכי בעינן מליחה לקדירה אבל לצלי לא בעינן מליחה דנורא משאב שאיב.

ומיהו הא דאמרין דצלי בלא חתיכה ובלא מליחה סגי ליה הי"מ בששחט את הורידין ושני סימנין, הלא"ה אסור עד שיחתכנו וימלחנו היטב, שהרי בעוף אסור בצלי בשלא שחט את הורידין ולא התירו בהמה אלא הואיל ומנתחה אבר אבר, אלמא כל אימת דלא שחט את הורידין הדם כנוס מובלע בחוטי הבשר ואסור, א"נ חשבינן להו כדם שפירש משום שהתחיל לצאת ממקומו וה"ל כדם שפירש שהוא בלאו, דומיא דשובר מפרקתה של בהמה דמבלע דם באיברים ואסור למיכל מיניה באומצא, דהא סלקא בתיקו לקמן בפרק כ"ה (ק"ג.), וה"ה נמי לשני סימנין שצריכין ליחתך בשעת שחיטה שהדם חס, הלא"ה אפי' עוף נמי אסור בלא חתיכת אבר אבר לצלי, ולקדרה חתיכת אבר אבר ומליחה, דאפי' רבנן דפליגי עליה דר' יהודה (כז.). בורידין, בסימנין מיהא מודו שדם האיברים מן הסימנין יוצא, וכדאמרין בשובר מפרקתה של בהמה, וכ"ש בשלא נשחטו שני הסימנין שאין מקום לדם שיצא משם, ואפי' בעוף נמי, שהרי שנינו השוחט א' בעוף הא לכתחלה בעינן שנים, ועוד דהא אמרי' לעיל (כ"ט א') חדא בחולין וחדא במוקדשין, וצריכה דאי אשמועינן קדשים התם הוא דבעינן רובא, משום דלדם הוא צריך, אבל בחולין דלאו לדם הוא צריך אפי' פלגא נמי סגי ליה. אלמא אפילו בחצי הסימן אין כל דם הסימנין יוצא, כ"ש שאין דם האיברים יוצא בסימן אחד, והילכך צריך לבדוק בורידין ובשני סימנין, ואפי' בעוף, ואם לא נשחטו שניהם או רובן והורידין צריכין חתיכה כמו שאמרו בורידין, וכ"כ הרב רבינו משולם ז"ל באיסור משהו שלו, והראב"ד ז"ל כתב וז"ל לצלי מיהא מיתכשרי כולהו בחתיכת הורידין ובשחיטת רוב שני סימנין בשעת שחיטה, והוא דממצה ליה שפיר כדכתב מרנא ע"כ. ומיהו קשיא דהא ודאי לר' יהודה בששחט ושט או קנה ושני ורידין סגיא ליה, ולא בעינן חתיכת אברים כלל וכדתנן לעיל (כז.). ר"י אומר עד שישחוט הורידין ואדרבנן דאמרי השוחט אחד בעוף קאי, אלמא בסימן א' ובשני ורידין סגיא ולא בעי חתיכה כלל, ורבנן נמי אפילו בסימן א' בעוף משמע דסגי להו ולא בעינן חתיכת אבר כלל. כדתנן (שם) השוחט אחד בעוף שחיטתו כשירה ובלא חתיכה ודאי קאמר מדקתני עלה רבי יהודה אומר עד שישחוט את הורידין, כלומר אינו ניתן בלא חתיכה עד שישחוט את הורידין, דלהכשירו בחתיכה אפי' ר"י מודה דורידין אינן בתורת שחיטה וכדאסיקנא בגמ', אלא שאתה יכול לומר בזו אפי' דלרבנן בשלא שחט שני סימנין ונתקרה הדם יפה אינו ניתן אלא בחתיכת אברים, אלא שאינן מצריכין חתיכת ורידין ושני סימנין בשעת שחיטה ממש אלא סמוך לשחיטה שעדיין הדם חס מעט קצת ונפלט, וכדאמרין ליה לר"י לעיל וכי מאחר שלא הוצרכו הורידין אלא לדם, מה לי בשעת שחיטה מה לי שלא בשעת שחיטה, כלומר אלא סמוך לשחיטה קצת דאכתי חאים דם ונפיק, ואמר להו ר"י בשעת שחיטה חאים דם שפיר ונפיק לאחר שחיטה קריר דם ולא נפיק שפיר, אלא מיהו ר"י בסימן א' ובשני ורידין סגיא ליה וכדתנא ר"י אומר בעוף עד שישחוט ושט ושני ורידין ופירשו בגמרא דלא אמר ושט אלא משום דורידין סמוכין לושט וה"ה לקנה לבד ושני ורידין.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף ע עמוד ב

ולענין צלי בלא מליחה כיון שבארנו דבשר חי מותר בלא מליחה, ה"ה לצלי דעיקר טעמא משום דם האיברים הוא, וכל שלא פירש מותר, וכל שפירש ממנו יוצא לחוץ אש שואבו ושורפו ואינו חוזר ונבלע. ויותר מזה שדרו ממתיתבא (בשרא) [באתרא] דלית ביה מלחא לטוייה טווי, דשאיב ליה נורא ובתר דמטויה פלגא, אי בעי לבשולי שפיר דמי. וכן שדר רב עמרם כל שהוא משום דם, לקדרה אסור לצלי מותר. והא דאמרין בפרק השוחט הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה, חותך כזית בשר מבית שחיתתה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, וממתין עד שתצא נפשה ואוכלו. וההיא לכאורה לצלי מיירי, מדקאמר וממתין עד שתצא נפשה, ואי לקדירה מאי ממתין דקא אמר, דהא ודאי בכדי שיעור שהיית מליחה ובשול תצא נפשה. ולא היא, דלעולם איבעי למיכל בקדרה קאמר, ולומר דלעולם אסור לאכול ממנה עד שתצא נפשה, ואם מתה קודם שיעור זה כבר מתה, ואם לאו ימתין עד שתצא נפשה קודם זמן זה. ודאמרין בפ"ק דביצה, ושיון שמולחין עליו בשר לצלי, לאו משום דצריך מליחה לצלי, אלא קא משמע לן דמליחה מועטת כדרך שבני אדם רגילין למלוח בשר לצלי מולחין עליו, ואין כאן משום מעבד. ואי קשיא לך הא דאמרי בפרק הקומץ רבה יכול תבוננו? ת"ל תמלח, מאי תבוננו? אמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה, ת"ל תמלח, הא כיצד הוא עושה? מביא את האבר ונותן עליו מלח והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו. אמר אביי 'וכן לצלי'. אלמא לצלי נמי בעינן מליחה. כתב רבנו יצחק ז"ל דלא גרסינן לצלי אלא 'וכן לקדרה' גרסינן. וכן היא במקצת הנוסחאות. אבל הראב"ד ז"ל כתב 'באיסור משהו' שלו, דבגירסת ספרדית מצא 'וכן לצלי', וישרה בעיניו דלנוסחאי דגרסי 'וכן לקדרה', מאי וכן? דהא לא שותה [נדצ"ל שותה] לו מליחת בשר לקדרה, שזה אין צריך שהייה במלח, ולקדרה בעי שהייה, וזה אין צריך הדחה ממלחו, אלא צריך להעלותו עם מלחו, ולקדרה בעי הדחה קודם בישולו. ועוד דלקדרה הא אשמועינן שמואל דאין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, אבל גרסת ספרדית דגריס 'וכן לצלי' אתי שפיר דמהא דאביי שמעינן חומרא דמליחה אפילו לצלי. ומיהו לא בעי שהייה ולא בעי הדחה אלא מולחו וצולחו עם מלחו, שכן היה עושה בשעת הקטרת האימורים. והיינו דאמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה כלומר כמליחת האימורים עד שיקבל

הבשר טעם מלח ויהא מטעם כבינה שנותנת טעם באדם ת"ל תמלח ומעלה עם מלחו ועלה אמר אביי וכן לצלי. והרמב"ן ז"ל כתב כדברי הראשונים ואפילו לגירסת ספרדית דגריס וכן לצלי, לא להצריך מליחה לצלי קאמר, אלא להקל קאמר, והכי קאמר, מי שרוצה למלוח צלי מותר ואעפ"י שאינו מדיחו וצולחו עם מלחו, וקמשמע לן דל"ת שעם מלחו אסור עד שידיחנו מפני שהמלח בולע הדם והוא נאכל עם הצלי, אלא המלח ע"י האור מיפלט פליט מיבלע לא בלע, והילכך לצלותו בלא הדחה ובלא ניפוץ שרי. ולנוסחת הספרים דגרסי וכן לקדרה, קמ"ל שצריך למלוח משתי צדדין, ואפילו נתן מלח הרבה מצד אחד לא סגי ליה, וקמשמע לן נמי שאינו צריך לבוננו כבינה, אלא במלח פחות מיכן סגי, כדרך שהוא מולח בקדשים. וכ"כ הרב רבי יהודה ברבי ברזילי ברצלוני ז"ל כי בעי מליחה לקדרה אבל לצלי לא בעינן מליחה, דנורא מישאב שאיב.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף ע עמוד ב

הצלי אינו צריך מליחה שהאש שואב הדם. לא הצריכו מליחה בדם האברים אלא לקדרה שהדם נפלט ויוצא בתוך התבשיל ומתבשל עם הבשר. וכן הדין לכבוש שהכבוש הרי הוא כמבושל. רצה למלוח ולאכול בצלי ובלא הדחה עושה, ואינו חושש לדם שעל המלח, שהאש שואב את הדם ומונע את המלח מלבלוע את הדם. בד"א? במלחו ומעלה לצלי, אבל אם שהה במלחו המלח בולע את הדם ונאסר, ולפיכך מדיחו יפה וצולה ואוכל. (מכאן הוא בסעיף ג' בטשו"ע) בד"א? כשחתך את הוורידין בשעת שחיטה או סמוך לה שהדם חם ונפלט דרך הוורידין, לא חתך את הוורידין אסור לאכול אפילו בצלי עד שיחתוך אבר אבר ויצלה. רצה לאכול ממנו בשר חי אסור עד שיחתוך וימלח. ויראה לי שאם ניקר הבשר מחוטי דם, אוכל אפילו בלא מליחה חי או צלי ואפילו עוף כולו כאחד, שדם האברים יוצא הוא דרך הסימנים אפילו שלא חתך הוורידין, ולא הצריכו חתיכות הוורידין או חתיכת אבר אלא מפני דם החוטין שבשדרה. ויש מגדולי המורים שהחמירו {למרות שניקרו חוטי דם} שלא לאכול כולו כאחד אפילו בצלי אלא **אחר חתיכת הוורידין** ורוב הסימנים.

חוטי דם יש בעוף ובבהמה שאין מנקין את דמן לא דרך וורידין ולא דרך סימנים. והן חוטין שביד הבהמה, והכתף, והחוטין שבלחי, וכן שבלחי העוף ושבגוף, ולפיכך צריך לחתכן. ואם לקדירה צריכין חתיכה ומליחה, ואם לצלי צריכין חתיכה ואין צריכין מליחה. ומה הפרש בין אילו לוורידין, או לחתיכה שנצרר הדם שאינן צריכין חתיכה כמו שבארנו, יראה לי שלא התירו בוורידין אלא מפני שהן יוצאות מתוך הבשר ושם פניהם על פני האש, שכל שאין מבדיל ביניהם ובין האש האש שואב את דמם, וכן הטענה בבשר שנצרר בו הדם. אבל חוטין **שמובלעין** בתוך הבשר, הבשר מבדיל בינו ובין האש. ולפיכך אין האש שואב היטב את הדם, ולפיכך אסור עד שיחתוך ויצלה או יחתוך וימלח. חוטין שתחת הלשון בכלל חוטי הדם של לחי, וצריכין לחתכן על הדרך שאמרנו.

ים של שלמה מסכת חולין פרק א

כח. דין כשמולחין בשר לצלי צריך למולחו בשכבר נתחב בשפוד, וצולחו מיד, ואין שוהין, ואם שהה במלח צריך להדיח מן המלח קודם צלייה, ואם לא הדיחו וצלו, אפי' בשלו אחר הצלייה בלא הדחה לא אסרינן, ומי"מ צריך שידיח אחר הצלייה, אפי' אינו מבשלו, וגם כל צלי שלא שהה במלחו ונצלה צריך להדיח אח"כ, ומי"מ בדיעבד לא נאסר, ומה שנהגו הנשים שקודם גמר צלייה מדיחין, וחוזרין וצולין, אין בו חיוב, ובארנו דהפרישים נזהרים שלא להשהות הבשר על השפוד לאחר שהוסר מן האש, אבל בדיעבד לא מורינן לאסור, והשפוד שצולין בו צריך לייבון:

כתב [הטור] ז"ד (בסי' ע"ו) בשם הרשב"א, והרוצה למלוח צלי ולאכול בלי הדחה עושה, ואין לחוש לדם שעל המלח, שהאש שואב ומונע המלח מלבלוע, בד"א במולחו וצולחו מיד, אבל אם שהה במלחו המלח בולע ונאסר, ולפיכך מדיחו יפה קודם צלייה ע"כ, והנה רבים טעו בדבריו, וסברו מה שאומר ונאסר על הבשר קאי, ר"ל דתו לא מהני ליה הדחה, וכי"נ מדעת המ"מ, שכי' בפ"ו מהלמ"א (ה"י"ב) על דברי הרשב"א, ותימא דאי דוקא במעליהו (ר"ל בצוליהו) מיד הוא שמותר, ואם לא, נאסר, היה להם לחכמים לגזור בזה, אלא נראה שאפי' אם בלע המלח מן הדם הכל יוצא ע"י האור [ע"כ]. והיינו שהוא הבין דעתו שנאסר הבשר ושוב אין לו תקנה, אבל אינו כן, בהדחה אחרונה לעולם שרי, אלא כשרוצה לאכול בלא הדחה, שיעמוד הבשר בטעמו, קאמר שיזהר שצריך למלוח ולצלות מיד, ואי לא עביד הכי צריך להדיח קודם שיאכלנו, ותדע שהרי כתב למלוח צלי ולאכול בלי הדחה כו', [ואלו] כפירושים הל"ל הרוצה למלוח צלי בלי הדחה כו', ובד"א כו', דהוי משמע שאם אינו צולחו מיד אחר מליחה שאסור לצלות בלי הדחה, אלא לאכול קאמר, דהיינו בלי הדחה אחרונה, עוד הם טועים בתשובת מהרא"י בת"ה ס"י קס"ט. שאלה, בשר ששהה כשיעור מליחה, ולא הודח אח"כ, ונצלה, מאי אידון ביה.

תשובה, יראה דצריך לדקדק בדבר, דכתב בטי"ד וז"ל, כתב הרשב"א, רצה למלוח צלי ולאכול בלא הדחה עושה, ולא ליחוש לדם שעל המלח, שהאש שואבו, ומונעה המלח לבלוע הדם, בד"א כשמולחו וצולחו מיד, אבל אם שהה במלח המלח בולע הדם ונאסר, לפיכך מדיחו יפה קודם ע"כ, מלשון זה משמע דאסור אפי' בדיעבד, ובפרק השוחט איתא בפסקי מהרי"ח דבשר לצלי בעי הדחה אחרונה, וכן מוכח התם מן התוס' שלנו, מההיא דחותך בשר מבית השחיטה כו' (חולין ל"ג ע"א, ד"ה מולחו), אמנם הגה"ה ישנה נמצא בש"ד (סימן ט"ו) ממהרי"י טרו"ישין, דאין לחוש אם לא הודח אחר מליחה לענין צלייה, משום דהאור שורפו, אך י"ל דאיירי שלא שהה במליחה, דהכי קאי התם, אפס במרדכי פ' כ"ה (סימן תרצ"ב) מוכח, דאם שהה הבשר כשיעור מליחה, ולא הודח אח"כ, ועשה ממנו מולייתא דסמידא, וצלו אותו בשר שרי, ונראה דכ"ש אם צלא בלא מולייתא, וכי"מ קצת בשה"ת (סימן ס"ו), דכתב אין מניחין כלי תחת הבשר בשעת צלייתו, לקבל השמנונית הנוטף, אפי"כ הודח הבשר הדחה אחרונה, משמע דבלא הנחת הכלי תחתיה לא בעי הדחה אחרונה לצלי, ולכך נראה דלכתחילה ודאי צריך להיזהר למיעבד הדחה אחרונה, ובסמ"ג נמי משמע דבעי הדחה אחרונה לצלי, אבל אם אירע בדיעבד אין נראה לאסור הצלי, דאין מבורר כלל בכל דברי המחמירין דלעיל דאסרו אף בדיעבד, ואף כי יש לסמוך בדיעבד אדברי המתירין בכה"ג ע"כ.

והנה המבינים לשוא טעו בדברי הגדול, וסברו מה שאמר מלשון זה משמע דאסור אפי' בדיעבד, ר"ל שהבשר נאסר, וכן מ"ש אח"כ אבל אם אירע בדיעבד אין נראה לאסור הצלי, ר"ל שהבשר נאסר לאוכלו, ואין מועיל לו הדחה, דאל"כ ידחנו עתה, ואיננו כן, אלא ר"ל בדיעבד היכא שאי אפשר להדיחו באחרונה כגון שעשה ממנו מולייתא מבפנים, או בשלו אח"כ בלא הדחה אחרונה, ע"ז כתב במסקנא שאין לאוסרו בדיעבד כו', אפי' לדברי המחמירין כגון רשב"א, אין כ"כ ראייה ברורה לאסרו בדיעבד, אף שכתב לעיל המלח בלוע מדם, שמא לכתחילה קאמר שאין לאכול כן בלי הדחה, אבל שיאסר בדיעבד אם לא הודח לא קאמר, אבל אם היה כפירושם שנאסר הבשר קאמר, ולא מועיל לו הדחה, אפי"כ מהרא"י שבא למצא פשר שלא לאסרו בדיעבד, הלא דיעבד זה לכתחילה הוא לדברי הרשב"א, שנאסר כבר הבשר, ואסור לאכול, ודוחק לומר שמהרא"י מסופק על מה קאמר הרשב"א ונאסר, אם על הבשר או על המלח, אלא ודאי מעולם לא דיבר הרשב"א בענין איסור הבשר, אלא בענין אכילת הבשר במלחו בלי הדחה, וע"ז קאמר בתחילת דבריו שמלשון זה משמע דאסור אפי' בדיעבד כו', וכדפרישית שעשו ממנו מולייתא, או בשלו אותו בלי הדחה, והארכת בזה בעבור הטועים, שאם בא אדם להחמיר ולומר שהבשר נאסר לדברי הרשב"א, ולא מהני ליה תו הדחה, ע"ז אני אומר ששוא ענו בו, אבל לענין עיקר פסק ההלכה אין לי נפקותא בזה, שהרי מהרא"י כתב להיתר בדיעבד, אפי' לא הודח ובשלו אח"כ בקדרה, וכי"כ בשערים, דסמכין אראבי"ה להתיר אפי' כבד שנתבשלה אחר צלייתה בלי הדחה.

ומה שנהרין עתה למלוח הצלי כשכבר נתחב על השפוד, ואין שוהין בדבר, כמ"ש מהרא"י בשערים (הג"ה שערי דורא סימן ט' סק"ג), מנהג יפה הוא, אף לפי מ"ש דאפי' שהה במולחו דשרי בהדחה אחרונה, מ"מ איכא למיחש שמא ישכח להדיחו, ואף שכתב מהרא"י שבדיעבד שרי אפי' בשלו אח"כ, היינו טעמא משום שאין הנאסר יכול לאסור יותר מהאוסר עצמו, ואם היה המלח כולו דם, אותו מעט שנתייבש עליו מסתמא בטל בסי', אף עתה בטל בסי', אף שהמלח נותן טעם בכולו, אבל מ"מ לאכול אותו בלא הדחה הוי כאילו אכיל איסורא בעיניה, וממולייתא דשרי אף שלא הודח אחר מליחה היינו טעמא, דאמרין כבולעו כן פולטו דרך צלייתה, והמלח נמוח בתוכו, [מה שאין כן] במלח שבחוץ, שנתייבש, שהוא אסור משום דם, על כן מולחין הצלי על השפוד, דהשתא אע"פ שג"כ נוהגין להדיח אותה באחרונה, מ"מ אינו אלא חומרא בעלמא, שהרי לדעת הרשב"א מותר אפי' לכתחילה לאכול בלי הדחה, ומשום הכי אפי' אישתלי ולא עביד הדחה אחרונה לית ביה מיחש.

ובעל אגודה כתב בפ' כ"צ, שכל בשר שלא שהה כדי מליחה וצולין אותו, שצריך להדיחו ג"פ מן הדם כו'. לא נהיגין כן, אלא בפעם אחת סגי בהדחה אחרונה כדפירש"י, ואל תשיגח במ"ש מהר"ם בתו"ח שלו (כלל ו' סימן ט' דין י"ב), אבל לכתחילה נזהרים שלא למלוח אותו קודם צלייה, ואח"כ מולחין אותו בשפוד כדפרי', ומה שנהגו הנשים להדיחו אחר שנצלה קצת, קודם שנגמר ונצלה כל צרכו, ושוב חוזרין וצולין אותו, אפשר לאו משום איסור נהגו כן, אלא שלא יתקלקל הצלי ויפיג טעמו בהדחתו, ואפשר נמי אחר שנצלה ממש נדבק המלח, ולא יכול להדיחו כ"כ מן המלח שעליו.

עוד כ' הטי"ד (סימן ע"ו) בשם הרשב"א (תוהבה"ק בית ד' שער ד' דף ל"ה ע"ב) וז"ל, והורה אחד מן הגדולים, שאסור להשהות הצלי בשפוד לאחר שהוסר מן האש, דשמה יחזור הבשר החם ויבלע ממנו, אבל מותר לצלות בו ולהשהות [כל זמן שהבשר זב], דכל זמן שהבשר פולט הימנו אינו בולע מדם שבשפוד, וא"א הרא"ש ז"ל כתב (פ"ח סימן ל"ו) דשפוד מותר כו'. והנה שמעתי הפרושים נוהרים בו לכתחילה, ומ"מ אי עבר ושהה בו זמן רב לא מורין שיאסר מן השפוד, לפי שאינו בולע מן השפוד אלא בשעת צלייתו, כשהוא על האש, ואז אמרין כבולעו כ"פ, אבל לאחר שהוסר מן האש לא חיישין, דאל"כ יאסר מיד כשמסיר השפוד מן האש, ולא היה תקנה בדבר, אלא לחתוך הבשר מן השפוד בעודו על האש, וא"כ אין שיעור בדבר, ומ"מ ראוי לזהר לכתחילה, ומ"מ הרא"ש שהשפוד שרי - לא קיימ"ל הכי, אלא צריך ללבן השפוד, וכן המנהג, כמו שנכתוב לקמן בפרק כל הבשר בסימן כ"ז:

רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב טו חלק ה

כתבו המפרשים כי לצלי לא בעי מליחה דדם האיברים שלא פירש אין בו איסור ודקדקו בחולי" מההיא דנסבין חב"א למימר ר' יהודה היא וכו'. פ"י אבל לרבנן מותרת באכילה אפילו בו ביום ואפילו אין יכול למלחה ולא חיישין לדם האיברים שפירש כשפירש מצד זה לצד זה, כי מה שיצא לחוץ האש שואבו, הילכך לא בעי מליחה. וכן מוכח בשבת וכן בפסחים, וכן פשוט בתורת כהנים, ופרש"י דבעי מליחה קצת ותמהו עליו כי מה מועיל. ומה שנהגו למלחו לא משום איסור אלא משום שלא יהיה תפל בלי מלח. וכן כתב הראב"ד וכן הסכימו הגאונים דדם האיברים שלא פירש מותר. ואם מלחו צריך לצלותו מיד ואם השהה במלחו ינפץ המלח וידיחנו יפה קודם שיצלנו ואם לא עשה כן צריך קליפה והשאר מותר.

ספר האגור הלכות מליחה סימן אלף קפט

לדעת רבינו יצחק ברבי אברהם ולגרסתו צלי צריך מליחה, ולקדחה צריך לשפף בידיים שנבלע בו המלח. סמ"ג. ואין נוהגים כן לשפף. ובשר לצלי אין צריך מליחה, ואם צלו בשר בלי מליחה צריך להדיחו מן הדם שנדבק מבחוץ. שערים מדור"א. על הברייתא השנויה בפרק הקומץ שמסיימת כיצד עושה? מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו, ואמר אביי וכן לקדחה. אפס בפ"י ר"ח ובסדר קדשים כתב רבינו גרשום גריס יוכן לצלי. ואומר ר"י שאין גרסה זו מכוונת דאין צריך מליחה כלל לצליה. אבל ריצב"א מרבה בראיות שצלי צריך מליחה סמ"ג. ואני המחבר אומר אעפ"י שהלכה כאותם שאין מצריכין מליחה לצלי וכן מנהג פשוט. מ"מ נקיי הדעת נוהגים למלחו לצלי מעט.

מרדכי מסכת חולין הגהות מרדכי פרק כל הבשר רמז תשנ"ט

ומיהו אותם עופות שאין מקבלין מהם שומן כגון יונים ותרנגולים אין למולחם כשיעור לקדירה, ומיהו אם רוצין לעשות אחרי כן מהם ציבא בלעז צריך למולחם כמו לקדירה דלפעמים אין צולים אותם כי אם מעט ואח"כ מבשלין אותם והדם פורש וחוזר ונבלע, ע"כ לשון תוספות מהר"ף:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תרצ"ב

ובספר צפנת פענח עוף ובשר שהודח ונמלח ושהה שיעור מליחה והודח ועשה מהם פשטידא בין סמידא בין חירותא בין אסמיק הפת בין לא אסמיק שרי, אבל אי לא מלחיה או מלחיה ולא שהה או שהה ולא הודח ועשה ממנו מולייתא בסמידא שהיא סולת נקיה, אע"ג דאסמיק הפת שרי דסמידא מפרך לשון פרורים וככ"פ ושרי בחירותא.

תוספות מסכת חולין דף ק"ג עמוד א

אין מחזיקין דם בבני מעיים - לאסור מטעם זה למלוח בני מעיים עם שאר בשר משום דלא טרידי לפלוט דבלעי דם כמו דגים, דהכא דם משרק שריק אבל דגים רפו קרמייהו כדפי' לעיל (דף ק"ב: ד"ה ודגים), ואין להתיר מטעם שריקה אם היו שופכין דם על הבשר בשעת צליה דדוקא דם הנפלט נופל עם הציר ע"י צליה או ע"י מליחה כדאמר לעיל (דף ק"א). דשריק אבל היכא דהוי הדם בעיניה לא אשכחן.

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מח

ואין להתיר מטעם דשריק. אם נשפך דם רותח על הצלי או אפילו דם צונן היה אוסרו, משום דתתאה גבר ואסור כדי קליפה או אפילו כדי נטילה. דדוקא דם הנפלט ונוטף עם ציר ע"י צליה או מליחה, הוא דאמרינן לעיל דשריק, אבל בעיניה לא אשכחן דשריק.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן סו

הלכך אנן דלא בקיאי' בשעור מלח ליתן בכלי, א"כ אסור לתת כלי לקבל שמנונית הבשר או אווז או תרנגולת או דבר אחר שצולה אצל האש בשפוד א"כ שמלח הבשר ושהה שעור מליחה והדיח פעמים שיהא ראוי ליתן הבשר בקדירה.

תרומת הדשן סימן קסט

שאלה: בשר שהשהה כשיעור מליחה ולא הודח אח"כ ונצלה מה אידון ביה?

תשובה: יראה דצריך לדקדק בדבר. דכתב בטור יו"ד וז"ל כתב רשב"א רצה למלוח צלי ולאכלו בלא הדחה עושה ולא לחוש לדם שעל המלח, שהאש שואבו ומונע המלח לבלוע הדם. בד"א: כשמולחו וצלאו מיד, אבל אם שהה במלחו המלח בולע הדם ונאסר, לפיכך מדיח יפה קודם ע"כ. מלשון זה משמע דאסור אפי' בדיעבד. ובפי' השוחט איתא בפיקסי מהר"ח דבשר לצלי בעי הדחה אחרונה, וכן מוכח התם מן התוספות שלנו מההיא דחותך בשר מבית השחיטה כו'. אמנם הגה"ה ישנה נמצאת בשערי דור"א ממהר"י טרושי"ן, דאין לחוש אם לא הודח אחר מליחה לענין צליה משום דהאור שורפו, אך י"ל דאירי שלא שהה במליחה דהכי קאי התם. אפס במרדכי פ' כל הבשר בפסק צפנת פענח מוכח, דאם שהה הבשר כשיעור מליחה ולא הודח אח"כ ועשה ממנו מולייתא דסמידא וצלו אותה בשר דשרי, ונראה דכ"ש אם צלאו בלא מולייתא. וכן משמע קצת בספר התרומה דכתב דאין מניחין כלי תחת הבשר בשעת צלייתו לקבל השמנונית הנוטף אא"כ הודח הבשר הדחה אחרונה, משמע דבלא הנחת כלי תחתיו לא בעי הדחה אחרונה לצלי. ולכך נראה דלכתחילה ודאי צריך לזהר למיעבד הדחה אחרונה לצלי, ובסמ"ג נמי משמע דבעי הדחה אחרונה לצלי. אבל אם אירע בדיעבד אין נראה לאסור הצלי דאין מבורר כלל בכל דברי המחמירין דלעיל דאסרו אף בדיעבד, ואף כי יש לסמוך בדיעבד אדברי המתירין בכה"ג.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יב

[יב] כל הדברים האלו לבשר שצריך לבשלו אבל לצלי מולח וצולה מיד, והרוצה לאכול בשר חי מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ואחר כך יאכל, ואם חלטו בחומץ מותר לאכלו כשהוא חי, ומותר לשתות החומץ שחלטו בו שאין החומץ מוציא הדם. /השגת הראב"ד/ והרוצה לאכול בשר חי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לבשר חי אינו צריך מליחה דדם האברים דלא פירש מותר וכן כתב רב אחאי ז"ל, עכ"ל.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יב

כל הדברים האלו וכו'. נראה מדברי רבינו שאף הצלי צריך מליחה אלא שא"צ לשהות במלחו והביאו לזה מה שאמרו במנחות פרק הקומץ רבה (דף צ"א) גבי קדשים שאין צריך שיתן בו טעם הרבה כיצד עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזרו והופכו ונותן עליו ומעלהו אמר אביי וכן לצלי פירוש וכן לצלי מולחו וצולוהו מיד, וזה דעת הראב"ד ז"ל. אבל יש מי שגורס וכן לקדחה אינו צריך מלח הרבה ואף לגירסא אחרת פירשו הרבה מפרשים ז"ל דהכי קתני וכן לצלי אם רצה למלוח ולאכול בצלי בלא הדחה רשאי.

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

והטעם שאמרנו [נו] למעלה שצלי אין צריך מליחה [מועטת] מפני שדם האברים מותר כל זמן שלא פירש ואתו שפירש נופל לארץ, אין עניין טעם זה בתרנגולת או אווז שהם חלולים ופורש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל והרי הוא כאילו פורש מחתיכה לחתיכה, ופעמים שהאווז או התרנגולת נצלים יפה מצד אחד ופלטו כל דם אותו צד ואין נצלים יפה מצד אחר ולא פלטו כל דם שלו וכמו כן אינו פולט כל דם שבו לו מלמעלה, לפירוש זה נכון למי שהוא רוצה לצלות עוף שלם שימלחנו מבחוץ ומבפנים וישהא כשיעור מליחה ואחר כך ידחנו ויצלה אותו:

שו"ת מהרי"ק סימן לט

ואשר שאלת בענין העוף שנצלה שלם בלא מליחה ורצית לדקדק מלשון הסמ"ג דאין אסור אלא לכתחלה דמסיים ואומר לפיכך נכון כו'. ואמרת שלשון זה משמע לכתחילה דווקא כמו נכון שלא להגעיל כו' גם לשם לא ידעתי מנין לך דדוקא לכתחלה דלמא גם בדיעבד אסור והא דקאמר נכון היינו משום דלא ברירא ליה כל כך דהא פ"י בתוס' כל זמן שהוא טרוד ופלוט אין בולע מה שכבר פלט וגם הכא נקט נכון משום דלא ברירא ליה כולא האי שיקרא דם האברים שפ"י משום שעבר דרך החלל ואפילו אם תמצא לומר דחשיב פירש מ"מ סברא הוא בכב"פ אף ע"ג דעדיין לא פלט כל דם עצמו כמו שכתב בסמ"ג מ"מ איכא למימר דאע"ג דעדיין לא פלט כל דם עצמו מ"מ זה שכבר נתעורר לצאת ומצא נקבי הבשר פתוחים מדנבלע בתוכו כשם שנכנס שם דרך הנקבים כך יפלט דרך הנקבים דהא קיימא לן כבולעו כן פולטו. ותדע שכך הוא דלא ברירא ליה לאסור שהרי לפי הנלע"ד אין שאר הפוסקים מודים לו שהרי לא הביאו דין זה דיש לחלק בין עופות חלולים לשאר בשר אלא סתם כתבו דבשר לצלי לא בעי מליחה. ומ"מ הסמ"ג איכא למימר דמחמיר אפילו בדיעבד. ואשר נסתפקת האם יחשב לדיעבד גבי דיך לע"ד נראה דמאחר שבאנו להתירו תמיד כיון שהם הורגלו בכך יחשב בכתחילה דלא שייך לחלק בין לכתחילה לדיעבד אלא היכא שנעשה באקראי בעלמא אז יש דברים שאנו מתירים לו בדיעבד רק שלא יעשה כן לכתחילה. ואם היה עושה כן פעם אחרת לכתחילה פשיטא שהיינו אוסרים לו אפילו בדיעבד, אבל הכא שהם עושים כן תמיד בכוונה, אפילו לא יהיה בידינו למחות בם מאחר שכך נהגו, ויש הרבה פוסקים שאין חוששין לזה לכאורה וכדפירשית לעיל, מ"מ לדין דנהיגן לאסור אסור הוא לאכול ממנו.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכח

פסק בספר המצות האי דשרי בשר לצלי בלא מליחה ה"מ חתיכת בשר, אבל עוף שלם שהוא חלול מבפנים והדם פורש מדופן לדופן הוי כדם האברים שפירש ולא שרי' ליה [*בלא מליחה] ול"י [*למורי] [*למורי] ז"ל ושכחתי אם אמר לי טעם ונ"ל אני הדיוט דהא הכא מסקי' ל"ש ושרי למלוח ב' חתיכות יחד משום דע"י מליחה פולט הכל בין דם עצמו בין דם הנבלע בו ממקום אחר וכ"ש ע"י צליה דנפלט הכל אע"פ שפירש מדופן לדופן דהא רש"י לא שרי לבשל כבד אחר מליחתו ושרי לבשל אחר צלייתו:

רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן יג

[יג] אמר רבא האי מוליינתא שריא. פירוש עוף או גדי ממולא בשר דק כתוש בלא מליחה וצולחה בשפוד. א"ל אביי והא קא בלע דמא א"ל כבולעה כן פולטה. ואפילו נמלח בשר החיצון ושהה כדי מליחה דהשתא אין טרוד לפלוט דמו שנאמר אגב פליטת דמו הוא פולט מה שבולע מן הפנימי. אפילו הכי שרי. מדמייטי עלה ראייה מטפילת בר אווזא. ואע"פ שמעשים בכל יום שאוסרים בשר ששהה כדי שיעור מליחה שנפל בציר פליטת דם ואפילו לצלי. וכן אסר ר"ת ז"ל תרנגולת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב אע"פ שלא שהתה שיעור צליה + מליחה + בכלי ולא נפלט עדיין כל דמה אפילו הכי אסר אותה אפילו לצלי. ולא אמרינן כבולעו כן פולטו. דדוקא היכא דנפלט מיד בשעת הבליעה כגון מוליינתא אמרינן כבולעו כן פולטו. אבל דבר שנאסר כבר מחמת דם שבו עליו ממקום אחר תו לא שרינן ליה משום דכבולעו כן פולטו. והלכתא מוליינתא שריא ואפי' פומא לעיל והני מילי לצלי. כעין פסח שהוא צלי אבל בקדירה לא פירוש אם לא נמלחו שניהם בשר הפנימי והחיצון ואחר שנתמלא מלח החיצון אסור לקדירה דאין המלח מפליט דם של הפנימי:

סעיף ד:

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קיב עמוד א

ולענין השפוד שצולין בו תמיד בשר בלא מליחה. כתב הראב"ד ז"ל שפוד שצולין בו בשר קשיא דמכי חיימא בשרא דאיב דמא עלוי שפודא בין מתותי בשרא [בין] מאבראי וכיון דשפודא חמימא הוא דהא שפוד של מתכת חם מקצתו חם כולו, אשתכח דהוא בלע דמא וכי גמר בשרא למטויה ושביק ליה עלוי שפודא אמאי לא מיתסר בשרא מיניה דהא חמימי ניהו, ואי"ת שהאש שואבת הדם מבחוץ ואין מניח אותו לירד על השפוד, והא קא חזינן דלאו הכי הוא אלא דרך הנקב הדם שותת ויורד, והכי אמרי' ברישא בכבשא דאי אנחיה אנחיריה אי דף ביה מידי שרי דדמא נפיק דרך אותו נקב ואי לא אסיר, ואי אנחיה אצדדין נמי אסור דדמא מקוא קוי ואסור, דשמע"י מיניה שאין הדם יוצא אלא דרך הנקב, ולפי"ז הענין אין אדם רשאי לשהות הצלי ע"ג השפוד אפילו רגע אלא תכף שמוציאו מן האור (שפולט) [שולפו] מעל השפוד ועד שהוא זב יחתכנו, שכ"ז שפולט אינו בולע, עד שיבא ויורה צדק לנו, ע"כ. ואולי נאמר דדם משרק שריק וכל זמן שהוא על האש הדם היוצא דרך הנקב על השפוד נופל הוא על האש והאש שואבו ושורפו, שאם אין אתה אומר כן שתי חתיכות זו אצל זו למה אין נאסרות שפולטת זו ובולעת זו, ואפי' חתיכה זו פולט צד זה ובולע צד זה. אלא שהדם משרק שריק ואינו נבלע, ומה שנבלע בכח האש בכב"פ וכדאמרי' (פסחים עד.) גבי מוליאטא, וצ"ע.

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף קיב עמוד א

ועוד שאל הרב ז"ל [=הראב"ד] למה השפוד אינו נאסר דהא מכי חיימא בשרא מידב דאיב דמא עליה והוא חם הוא, דשפוד של מתכת חם מקצתו חם כולו, וכי גמיר בשרא למטויה ושביק ליה לתסר נמי בשרא. ואיכא למימר בכב"פ כדאמרינן במוליינתא (פסחים עד.), כך נראה לי.

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מא עמוד ב

והקשה הראב"ד ז"ל למה השפוד אינו נאסר דהא מכי חיים בשרא דאיב דמא עלויה ובלע ליה שהרי שפוד של מתכת חם מקצתו חם כולו כדאיתא בפי' כיצד צולין (דף עד א) ונמצא שאפילו מה שבתוך הבשר דינו כחם וכי גמיר בשרא למטויה ושביק ליה נמי ליתסר בשרא תירץ הרמב"ן ז"ל דמשי"ה שרי דכבכ"פ כדאמרינן במוליאטא הילכך כל מה שבולע הבשר מן השפוד חוזר ופולט, אבל אסור ליתן את השפוד לתוך התבשיל שהשפוד עצמו אסור הוא כ"כ הרא"ה ז"ל. ולפי"ז אסור לשהות הצלי בשפוד כלל אחר שהעבירוהו מעל האור, וכן שמעתי שכתבו להחמיר בכך. ולי אפשר דבשפוד נמי אמרינן כבולעו כן פולטו ואין להחמיר בזה כל כך דדם שבשלו אינו עובר עליו:

תורת הבית הארוך בית ד שער ד דף לה עמוד א

ולענין שפוד שלנו שצולין בו בשר. כתב הראב"ד ז"ל שהשפוד אסור דמכי חיימא בשרא דייב דמא ובלע שפודא בין מתותי בישרא בין מאבראי דהא שפוד של מתכת חם כולו. וכתב הוא ז"ל דלפיכך אין אדם רשאי להשהות הצלי על גב השפוד ואפילו רגע אחד אלא תכף שמוציאו מן האור שולף הבשר מעל השפוד, ועד שהוא זב ופולט אינו בולע, דאי שביק ליה עילוי שפודא הדר בלע בישרא מיניה דהא חמימי ניהו. ולפיכך אסור לנער את הקדירה בשפוד, וכן אסור להפך בו בשר שבמחבת שהשפוד בולע מן הדם וכשמשים אותו בקדירה או במחבת פולט הדם בתוכו וכן היה אוסר מורי הרב ר' יונה ז"ל.

תורת הבית הקצר בית ד שער ד דף לה עמוד ב

שפוד שצולין בה בשר שחוטת קודם מליחה בולע הוא מן הדם ונאסר, ולפיכך אסור להפך בה בשר שבקדירה וכיוצא בו לפי שחוזר הוא ופולט דם שבלע. והורה אחד מגדולי החכמים שאסור להשהות הצלי על גבי השפוד לאחר שהוסר מעל גבי האש שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו. אבל מותר לצלות בו ולהשהות בו כל זמן שהבשר זב שכל שהוא זב ופולט אינו בולע מדם השפוד.

בדק הבית על תורת הבית בית ד שער ד דף לו עמוד ב

עוד כתב [הרשב"א] שהשפוד שלנו שצולין בו בשר שהשפוד אסור דכי חיימא בשרא דאיב דמה ובלע שפודא בין מתותי בשרא בין מאבראי דהא שפוד של מתכת חס מקצתו חס כלו ולפיכך אין אדם רשאי להשהות הצלי על גב השפוד ואפילו רגע אחד אלא תכף שמוציאו מן האור שולף הבשר מעל השפוד ועד שהוא זב ופולט אינו בולע מן השפוד דאי שביק ליה עלוי שפודא הדר בלע בשרא מיניה דהא חמימי נינהו ע"כ. ואני אומר לא נתנה תורה למלאכי השרת, ומוטב לחכמים שיאסרו צלי ולא להביא מכשולות אלו, ודברים שאין אדם יכול להביא עליה. הגע עצמך שיהא הצלי חביב עליו שיהא צלוי ביותר עד שיתייבש, א"כ בזה לאלתר שישלקהו מן האור נאסר שאין בהן אותו טעם שיהא הוא אומר, שבעוד שהוא זב ופולט אינו בולעו מן השפוד, שהרי זה כבר כלתה פליטתו, אלא דכיון דקיימ"ל דם שבשלו אינו עובר עליו, והדם כיון שנתחמם חשיב מבושל כדמשמע במנחות, ואין צריך לומר אותו שבשפוד שמתבשל ע"י האור, וקיימ"ל נורא משאב שאיב ודמא משרג שריג, אנו רואין כאלו כל הדם שנפלט מן השפוד כאלו כלו לאלתר באור ע"י האור. שדקדוקין אלו אין להם שיעור ואין אדם יכול לעמוד עליהם.

עוד כתב [הרשב"א] שאסור להפך בו בשר שבמחבת בשפוד וכן אסור לנער את הקדירה בשפוד שהשפוד בלוע מדם ועכשיו פולט במוכח ע"כ. ומיהו אם עבר ועשה אין משערין אלא בכדי מה שנכנס [דף לו.] במחבת או בקדירה שאין אומרים חס מקצתו חס כלו אלא ע"י האור. ואפשר שאף השפוד בעצמו אינו נאסר ומן הטעם שאמרנו דכיון דדם שבשלו דרבנן רואין בכל דמו כאלו לאלתר שבלעו ע"י האור פלטו כולו כיון דנורא משאב שאיב. וזה עיקר.

משמרת הבית על תורת הבית בית ד שער ד

עוד שם כתב שהשפוד וכו'. אמר הכותב: מ"ש בזה המחבר מדברי הראב"ד ז"ל הוא שכתב בספר איסור משהו, וגם הרמב"ן ז"ל כ"כ בחולין בשמעתא דככר שחתך עליה בשר ומשמו של הראב"ד ז"ל כתבה, אלא שאמר נ"ל דכבכ"פ כדאמרין במולייתא ע"כ. ומ"מ אף לדברי הרב ז"ל אסור להשהותו, דלאחר שיעבור רוב חומו יש לו כח לבלוע, אבל לא לפלוט כל מה שיבלע.

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן לו

ונראה דבי דוגי אסור כיון שהדם מונח עליו ונבלע בו, והשפוד אינו נאסר דנורא מישב שייב כל הדם ואין מניחו להבלע בשפוד.

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן לו

וכשצולין בשר פעמים שחותכין אותו בסכין למהר צלייתו או לאכול ממנו ועדיין לא נגמרה צלייתו כתב מר יהודה שירלאו"ן שאם היד סולדת בו בסכין אסור [צ"ל הסכין אסור – כ"כ ביש"ש פכ"ה סימן נ"ז, ועיין שפ"ד סקכ"ג], ותימה שכל העולם נהגו היתר בדבר. מא"ז:

ספר אור זרוע חלק א - הלכות בשר בחלב סימן תעא

כשצולין בשר ופעמי' חותכין אותו בסכין למהר צלייתו לאכול ממנו ועדיין לא נגמרה צלייתו אמאי לא מתסר הסכין מפני שהוא בולע. וי"ל דבשעה שהוא [חותך] עדיין לא פירש לגמרי דם האברים שלא פירש מותר. ומורי רבינו יהודה ב"ר יצחק כתב שאם היתה היס"ב אפ"ה לא אסרינן הסכין אפי' היכא שנמצא שאינו צלוי עדיין. ושפוד שאנו צולין בו בשר תימה האיך הוא מותר והא הבשר פולט דם. והשפוד בולע ולאחר שנפרש הדם מן הבשר בולע השפוד. ואינו דומה לסכין שהוא כובש את הבשר ודוחקו ובלוע מגוף הבשר קודם שפירש. אבל הכא אחר שפירש מעצמו ע"י האור בולע השפוד. וי"ל כבולעו כך פולטו. ושפוד של עכו"ם אין להתיר מטעם זה שהוא משמנונית של איסור:

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשא

וכתב ראב"ה דשפוד שצלו בו כחל דמיסרך סריך אסור לכתחלה לצלות בו בשר, ואם צלו בו כבד אפילו לכתחלה שרי לצלות בו בשר, וכבדא עליו בשרא החמירו בו לכתחלה מפני שהבשר רך לבלוע ונראה לעין כל שנוטף עליו. ואם בעת צלייתו קרעוהו בסכין אע"פ שהוא רותח לא אסרינן לסכין דמא מישרק שריק, והוה ליה כדף שמולחין עליו, ועוד דא"כ מליחה היה אסור אפילו בכלי מנוקב משום ציר, וקצת ראייה מסוף ע"ז השפוד והאסכלא של עובד כוכבים מלבנו באור ולגבי קדשים תנן מגעילו, וטעמא משום שומן שלהם. משמע אבל שפוד של חולין שצלו בו בשר אין צריך כלום, אע"ג שהאור מוציא דמו על השפוד ועל האסכלא ואין לחלק בין כבדא לבשרא אע"פ שדמו הרבה.

ספר מצוות קטן מצוה רה

וצריך לזהר שלא לחתוך בשר צלי בסכין קודם שיצלה כל צרכו אם יש בו גומות דלא שייך למימר מישרק שריק גם לא שייך למימר כבולעו כך פולטו שהרי אין לו לפלוט דבר מגופו, והרבי יעקב אומר (שם) כי מותר הוא שאם לא יפלוט עתה לא יפלוט עוד.

ספר התרומה הלכות איסור והיתר סימן סט

ויש תימה כי יש פעמים צורמין וחותכין בסכין את הבשר הצולה לנסות אם הוא צלי הרבה, ופעמים שמקום שחתך מלא דם לפי שעדיין לא נגמר לצלות, למה לא נאסר הסכין הלא הדם לא שריק ממקום הגומות והוא רותח סביביו, וגם פעמים שנוקבים בסכין או בקוץ או בשפוד ברזל קטן את הכבד כשהוא צולה על האש והגומא מלאה דם רותח מדוע לא יאסר הכלי.

ספר הרוקח הלכות מליחה סימן תכז

בספר תרומות מחמיר החותכין בסכין בשר צלי שאצל האש בשפוד לנסות אם צלוי הרבה. ופעמים שחותך במקום מלא דם לפי שעדיין לא נגמר צלייתו למה לא נאסר הסכין הלא דם [לא] שריק ממקום הגומות והוא רותח סביביו, וגם פעמים נקבין בסכין או בשפוד של ברזל שצולה בו הכבד והדם רותח ואוסר הכלי כשצולין הבשר קצת. וכשחותכין אותו בקערה אפילו יצא אדמומית ממנו מותר, ורבה אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר.

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

נכון להזהר שפעמים שחותכין בסכין את הבשר או [את] הכבד בשעת צלייה לנסות אם [הוא] צלוי הרבה, ופעמים שמקום החתך מלא דם לפי שעדיין לא נגמר מלצלות, ופעמים שהוא עושה שם [=בסכין] גומא והיא מליאה דם רותח ואוסרת הסכין כי שם אין יכול להיות שריק (ע"פ סה"ת סי' סט ע"ש), ואפילו בלא גומא ראוי לאסור הסכין מחמת הדם שהוא חס כמו בסכין ששחט בה (חולין קיא, ב), וצריך להתיישב בדבר, וכן כתב מורי:

פסקי ר' מנדל קלוזנר (בשיטת הקדמונים) מסכת חולין דף קו עמוד א

כשצולין בשר שלא שהה כשיעור מליחה וחתכוהו בסכין קודם גמר צלייה אסור. וכן אסור לתחוב סכין בכבד בשעת צלייה ואפילו מלוח. והשפוד מתירין בדיעבד בשר הנצלה בו אחר כך. דורא:

תרומת הדשן סימן קסב

שאלה: בשר מלוח שלא הודח אחר מליחתו שרי לחותכו בסכין או לאו.

תשובה: יראה דשרי. ואע"ג דכתבו הגאונים דאסור לתחוב הסכין בבשר הצלי קודם גמר צלייתו, וכתב הסמ"ג הטעם, משום דלפעמים מקום החתוך מלא דם, כיון דלא נגמר צלייתו. ואם יש גומא בסכין נכנס שם הדם רותח, ולא מצי למשרק ואפי' אם אין גומות, מ"מ אסור כמו סכין ששחט בה ע"כ. מ"מ נראה דבבשר מלוח שרי. דאם אין גומות בסכין ודאי שרי, דאין מליחה לעף וכן למתכת, ולא דמי לרותח דמחמת חמימות דמהניא, אם דם בעין אף בעץ ומתכת. ואפילו אית גומות בסכין דתיהוי ככלי שאינו מנוקב שנכנס בו דם מלוח, מ"מ בני"ד שאין כאן דם בעין, אלא מה שנבלע במלח אינו נכנס בסכין כלל, שאינו יוצא מן המלח. ואדרבה המלח מושך הדם אליו כדאיתא בתוס' /חולין קי"ב ע"ב ד"ה ודגים רפו/ ובאשירי פ' כל הבשר. וגם נראה לעינים כשחותכין הבשר מלוח בסכין אגב

דוחקא דסכינא והולכה והובאה נושר המלח מעל הבשר לארץ, ואינו נכנס בגומות הסכין כלל. במקצת טופסי דיורה דעה מצאתי שכתב לאסור, אבל במדוייקים ישנים ליתא התם.

סעיף ה:

גמרא חולין דף קיב עמוד א

אמר רב נחמן אמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה והני מיילי דאסמיק והני מיילי דאבריה, והני מיילי דאסמכיה, אבל קלישתא לית לן בה. שמואל שדי ליה לכלביה רב הונא יהיב ליה לשמעיה, מה נפשך אי שרי לכולי עלמא שרי, אי אסור לכולי עלמא אסור. שאני רב הונא דאנינא דעתיה רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר.

רש"י חולין דף קיב עמוד א

שחתך עליה בשר - כשהוא חותך מן הצלי. אסור לאכלה - מפני שהדם יוצא ונבלע בו. וה"מ דאסמיק - שהיה הבשר אדום שנקטרוד"א. והני מיילי דאבריה - שנקב הדם את הככר כלומר עבר מצדו לצדו עד שנראה משני צדדין. הכי גרסינן והני מיילי דאסמכיה - שהיה אותו מוהל היוצא מן הבשר עבה אבל צלול לאו דם הוא. שדי ליה לכלביה - לההוא ככר. מה נפשך - דאיהו לא בעי למיכליה ולשמעיה ספי ליה איסורא. דאנינא דעתיה - האי דלא אכיל ליה משום דאיסטניס הוה ולא משום איסורא. חמר בשר - יין הבשר.

סעיף ו:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד א

אמר רב נחמן אמר שמואל: אין מניחין כלי תחת בשר עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו. מנא ידעינן? מר זוטרא משמיה דרב פפא אמר: משתעלה תימרתו, מתקיף לה רב אשי: ודלמא, תתאה מטא עילאה לא מטא? אלא אמר רב אשי: לית ליה תקנתא אלא - משדא ביה תרתי גללי מלחא, ומשפייח.

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן לו

ונראה דבי דוגי אסור כיון שהדם מונח עליו ונבלע בו. ורש"י פירש בשם הלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי דמילחא כלומר מעט מלח אבל מלח הרבה פוסק כח הדם ועושהו כמים ומתערב עם השומן ולפי שאין אנו בקיאים בדבר שלא להרבות ושלא למעט הילכך אין ליתן כלי תחת הצלי עד שימלחנו וישהה במלח כדי צלייה:

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מ עמוד א

קפי. ואיכא למידק, נהי דדמא דבשרא יורד אפ"ה יאסר השומן מפני שהוא בולע ממנו וכי תימא דמשקה אינו בולע ממשקה אפ"ה יאסר הכלי מחמת הדם ויאסר השומן מפני פליטת הכלי יש לומר דהאי דמא דבי דוגי מדינא לא מיתסר לפי שאין נותנין בי דוגי עד שנצלה כמאב"ד וכלה דמו, אלא שמפני שעדיין יוצא מיחל אדום ממנו אסרוהו מפני מראית העין, ובכבדא ששניהן מתערבין והכל אדום אסור ובבשרא דשכן דמיה והשאר צלול השומן מותר וכן הכלי מותר:

הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מא עמוד ב

אין מניחין כלי. היינו בי דוגי דלעיל [דף קיא ב]: עד שיכלה. עד שיהא כל מראה אדמומיות נפלט ממנו: תרתי ותלת גללי דמלחא. בין על הבשר בין בתוך הכלי והדם נגרר אצל המלח לשולים: ושפי ליה. כמו [ב"מ דף ס א] השופה יין. קולא"ר בלע"ז כלומר יערה השומן העליון בנחת מכלי לכלי שלא יתערב בו הדם: ומיהו כי שרינן כה"ג דוקא לאחר שנתבשל כמאב"ד וליכא למיחש למוחל הנוטף אלא מפני מראית העין אבל קודם שנתבשל כמאב"ד כיון דדם גמור הוא ע"כ בי דוגי אסור וכיון דאסור א"ה לשומן שבתוכו שיהא נותר וכמו שכתבתי למעלה וכי תימא ואי בשנתבשל כמאב"ד עסקינן היכי מסקינן דלית ליה תקנתא אלא בתרי גללי דמלחא והא בככר שחתך עליה בשר נקיטין כרבא דאכיל ליה ולא חיישינן למראית העין לא דמי דהתם היינו טעמא לפי שהמוחל בלוע בתוך הככר אבל בכלי שתחת הבשר שהוא עומד בפני עצמו איכא משום מראית העין טפי אף על גב דמדינא הי"נ שרי שכיון שנתבשל כמאב"ד כבר נתמצה כל דם גמור שבו והשאר אינו אלא מוחל בעלמא. וכתוב בהלכות גדולות דלא שרי רב אשי אלא בתרי גללי דמלחא או תלת אבל טובא לא שכח המלח מבטל כח השומן והדם מתערב הכל כאחד וכיון שכן נפל בי דוגי בבירא דאנן לא בקיאינן בשיעורא דמילחא דאי רמינן ביה פורתא דילמא לא ממשיך בהדי דמא ואי רמינן ביה טובא דילמא מבטל ליה לכח הדם ומתערב בהדי שומנא:

ספר מצוות גדול לאוין סימן קלז

ויש שנותנין כלי לקבל השומן היוצא מן הצלי והוא הנקרא בי דוגי בלשון ארמי ואף בשר על הכבד אסור (שם עמוד ב) בעניין זה לפי שדם הכבד נוטף לתוך הבי דוגי ונמצא אוכלו (רש"י), ומה שמניחין כלי תחת האווזין לקבל השומן הרי מפרש התלמוד לפנינו (ק"ב, א) שנותנין שני גללי מלח בתוך הכלי והדם נגרר אצל המלח לשולים והשומן צף למעלה ומניחין בתוך הכלי מראה אדמומית שבשולים, אבל כבד אף על ידי (ד"ו דף מז, ב) מלח אין לו תקנה לפי שדם שלו צף תמיד, אפס אין נכון לעשות כן עתה באווזין, לפי שפירש בהלכות גדולות (דף קלג, ג) שתופס התלמוד לשון תרי גללי דמילחא כלומר מעט מלח, אבל מלח הרבה פוסק כח הדם ועושה אותו צלול כמים ומתערב עם השומן, ואין אנו בקיאים בדבר שלא להרבות ושלא למעט (ע"ש תד"ה תרי) ואין לנו ליתן כלי לקבל השומן של צלי אא"כ שהה הצלי שיעור מליחה קודם שנתנוהו אצל האש (ע"פ סה"ת סי' סו ע"ש):

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף קיב עמוד א

ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה. יש לי לומר לשמואל אם נתן הצלי עליה וחתכו אף הצלי אסור או בעי קליפה משום שחוזר ונבלע ממנו, ואפשר דאגב דוחקא דסכינא הוא דפליט ולא בלע כלום, ומיהו אנן כרבא קיי"ל דקרי ליה חמר בשר, וקשיא ליה לרב ר' אברהם ב"ר דוד ז"ל והא קיי"ל כרב אשי דאמר לית ליה תקנתא אלא משדי ביה תרתי גללי מלחא וכו', דאלמא מחמרין בחמר בשר טפי משמואל שמתיר משכלה מראה אדמומיות שבו, ולא קושיא היא כלל שהרי מפורש בגמרא דטעמיה דרב אשי משום דחאיש דלמא תתאה מטא עלאה לא מטא, אבל אי לאו הכי משתעלה תמרתו שרי כשמואל, וכרבא דשרי לאחר שהוא צלי כל צרכו ואוכלין אותו הוא דשרי, דלית ליה דשמואל דאמר משום דוחקא דסכינא פליט, דההיא פליטה נמי חמר בשר הוא, שכיון שנצלה כל צרכו שהרי ראוי לאכילה וכבר כלה מראה אדמומיות שלו לגמרי כל דם שבתוכו יצא ע"י האור.

ועוד הקשה היכי סגי ליה בתרתי גללי דמלחא הא דמא ושומנא חמין ובלעי מהדדי, וזו אינה קושיא שכיון שאמר דמא שכין ושומנא קאפי אין לחוש לבליעתן שאין לח בולע לח, אבל הכלי יש לעיין בו למה אינו נאסר מן הדם, ופירש הרב ז"ל שאין הדם היוצא מחמת האור בשעת צלייה אסור אלא מפני מראית העין, ומפני כך אסר שמואל ככר שחתך עליה בשר ואסמיק ולא אסר הצלי שנחתך עליו שבזה ניכר מראה הדם ולא בזה, ורבא התיר משום שכיון שנבלע בככר אינו נראה אלא כיון שנפל בככר, ומפני כך אין הדוגי נאסר, אבל השומן אסור דילמא אידי דשונא קאפי פריש דמא מיניה וקאי בלחודיה ואסור מפני מראית העין.

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קיב עמוד א

א"ר נחמן אמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה, פי' ר"ח ז"ל בשר זה צלי הוא ואינו צלי הרבה ומימיו שותתין על הככר, רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר ואפילו אסמיק ואברי סומקא לבראי אפי' סמיכתא. ואמר ר"י אמר שמואל אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה כל מראה אדמומיות שבו, מנא ידעינן? אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא משתעלה תמרתו, כלומר שאין הדם מעלה תמרת אלא כבר כלה הדם ומעשה שומן הוא ששותת על האש, מתקיף לה רב אשי דלמא תתאה מטא עילאה לא מטא, כלומר זה שמעלה תמרת הוא התחתון שנצלה, אבל העליון עדיין לא נצלה ודם הוא שנופל בכלי, ופסק רבינו אלפסי ז"ל בככר שחתך עליה בשר לקולא כרבא וכרבא הונא, ופסק בהא דאין מניחין כלי תחת הבשר לחומרא כרב אשי דלית ליה תקנתא עד דאיתי תרתי גללי דמלחא.

והקשה הראב"ד ז"ל דרבא מיקל מדשמואל [ורב אשי מחמיר מדשמואל] והאיך אפשר לפסוק כמאן דמיקל מדשמואל וכמאן דמחמיר טפי מיניה, ועוד שמואל גופיה דלא אסר אלא הככר אבל הבשר משרא שרי, ולטעמיה כיון שהככר אסור היאך הבשר מותר והלא [הדם] שיוצא ממנו חוזר ונבלע בתוכו עם חתיכתו על הככר, ועוד לרב אשי דאמר [לית] ליה תקנתא עד דמייית תרי גללי דמלחא ושפי ליי, כי עביד נמי הכי מאי הוי הרי הדם והשומן שניהם חמין הם, והיאך אין הדם אוסר את השומן וגם הכלי שנופל הדם חס לתוכו היאך אינו נאסר, ותירץ הוא ז"ל דשמואל גופיה כשאסר לא אסר אלא משום מראית העין דכיון דאסמיק ואברי סומקא לבראי איכא משום מראית העין כדס שעל הככר, דאמרינן גוררו ואוכלו ודם דגים נמי שכנסו דאסור משום מראית העין (כריתות כ"א ב'), אבל מה שחוזר ונבלע בתוך הבשר אינו אסור, דהא אין בו משום מראית העין ואין בכך כלום, ומה שהתיר להניח כלי תחת בשר משתעלה תמרתו משום דקסבר דמעתיא אין דם יוצא ונפלט מן הבשר, ומה שיצא ממנו אין בו מראה דם שיוכל אדם לטעות בו, ורבא ס"ל דם שעל הככר שחתך עליה בשר אע"ג דאסמיק לא טעו בה אינשי דכל דם שיוצא מן הצלי לאחר שנצלה עד כדי שיהא ראוי לאכילה ע"י אותה צלייה לא מיחזי כסומקא דדמא אלא כסומקא דחמרא, ואין כאן משום מראית העין, ורב אשי נמי כותי' דרבא ס"ל דם שעל הככר משום דבלוע הוא בככר, אבל בההוא סומקא דדייב למנא ס"ל לרב אשי דאיכא משום מראית העין, ואע"ג דמנפשיה נפיק ולא אגב דוחקא דסכינא, משום דאיתיי' בעיניה וה"ל כדס דגים שכנסו, ואי לא מייית תרי גללי דמלחא ושפי ליה לדמא אסור דדילמא אידי דקריש פריש דמא מיניה וקאי לצד אחר ואיכא משום מראית העין, והלכך למאי דבלעי מהדדי או דבלע מנא מיניהו לא חיישי' דהיתירא הוא וה"ל כדס של בין השיניים דאמרינן מוצצו ואוכלו, ונראה מדברי הרב ז"ל דדוקא שעל הככר הוא שהתירו רבא ורב הונא ומשום דנבלע בככר אבל אי פריש למנא כהללו שחותרין את הצלי על כלי עץ דאסור אפי' לרבא משום מראית העין דהוה כדס דגים שכנסו, ולא משמע הכי דהא שמואל גופי' לא אסיר ליה [אלא] בדאסמיק ואברי סומקא לבראי וסמיכתא ובכי הא הוא דשרי רבא, דאלמא טעמי' דרבא לאו משום דנבלע בתוך הככר הוא אלא משום דדם כזה אין לו מראה חזק ואין אדם טועה בכך אלא חמר בשר הוא דקרו ליה, ואפי' חתיך ליה בכלי והוא בעין משמע נמי דשרי דשומן בשר הוא וחמר בשר קרו ליה, דאי לא תימא הכי כי אמרי' רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר לא הוה שתיק גמי מיניה והוה אמר, וה"מ ככר אבל בכלי אסור, והא דקא אמר מרנא ז"ל דרב אשי משום מראית העין הוא דקאמר תמיהא לי, וכי שמואל לא חאיש למראית העין מאן חאיש להכי טפי מיניה, ואדרבה למאי דלא חאיש רב אשי חאיש שמואל, והכי לא חאיש שמואל למאי דחאיש רב אשי, ועוד שמואל מי קא שרי היכא דאיכא מראית דם אדרבה אין מניחין עד שיכלה כל מראה אדמימות שבו קא אמר ואי איכא דמא ומחזוהי לא קא שרי ליה, ורב אשי נמי לאו משום מראית העין קאמר אלא מחשש דם גמור דהא עילאה לא מטא קאמר, אלמא משום דם גמור הוא דקאמר, דדמא עילאה לרב אשי כותתאה לשמואל כלומר בשעת הנחתו ע"ג האש דהא איכא דם גמור, אלא משמע דההוא דככר שחתך עליה בשר טפי מטוי מהאי דתכלה אדמומית דההוא דככר מטא לצלייה הראויה לאכילה לרוב בני אדם, אלא דחאיש שמואל לההיא משום דאגב דוחקא דסכינא נפיק דם ואיכא משום מראית העין, אבל בההיא אדמימות ס"ל דכיון דמטא לאסוקי תמרתו לא נפיק מיניה דם כלל מחמת אש והלכך שרי לאנוחי כלי תחותיה מעתה, ורב אשי סבר בההוא דככר דשרי כרבא אע"ג דנפיק מינין בדוחקא דסכינא, כיון דמטא לכלל צלייה תו לית ביה משום מראית העין ושרי, אבל בהא דבי דוגי דלא בשיל כולי האי חיישינן דילמא עילאה לא מטא כלל ודם גמור הוא ולא משום מראית העין, דהא בבי דוגי מיא טפי איכא ובטל הוא מראה בגוויהו, אלא דדם גמור הוא ולא מבטליה ליה, והלכך אסור עד דמייית תרי גללי דמלחא ושפי ליה, ואי"ת א"כ יהיב ביה מילחא נמי ליתסר דהא שומן ודם שניהם רותחין ובלעי מהדדי, הא ליתא דלח ולח לא בלעי מהדדי כלל אלא בלובלי מבבל, וכי רמי ב"י תרי גללי דמלחא דמא שכן כוליה בשפולי מנא לגמרי ושומנא קפי לעיל, וכ"כ הרמב"ן ז"ל, ומנא נמי נראה דלא מיתסר משום דם שבשלו הוא מדרבנן דאסור, כדאיתא במנחות בפרק הקומץ רב (כ"א). דדם שמלחו או שבשלו אינו עובר עליו, וכיון דספיקא הוא אי מטא ואי לא מטא, דהא דילמא לא מטא קאמר, ספיקו להקל, ואפי' רב אשי נמי דאמר דאית ליה תקנתא בגללי דמלחא תרתי בעי, משיעלה תמרתו ואח"כ למיהב ביה גללי דמלחא, אבל לשווי בי דוגי מקמי דתכלה אדמימות דהיינו משיעלה תמרתו לא דאז איכא דם, ומיהו אפי' לכתחלה לא שרי' בלא גללי דמלחא דכל היכא דאיכא לתקוני ולמיפק מידי ספק מתקנינן ומפקינן, והלכך מספקא דרבנן לא אסרינן לה למנא ומספקא נמי לא אסרי' לה לאנוחי בי דוגי כלל, כנ"ל.

הרב בה"ג ז"ל דדוקא תרי גללי דמילחא אבל טפי לא שרוב המלח שובר כח הדם ומתערב עם השומן, וכתוב בספר התרומות הלכך אנו דלא בקיאינן בשיעור מלח ליתן בכלי א"כ אסור ליתן כלי לקבל השמנונית, אא"כ מלח הבשר ושהה שיעור מליחה והודח יפה כדן בשר שמשמין בקדרה, ולפי מש"כ דספיקא דרבנן היא בדיעבד מותר, ואפשר דאפי' איתא נמי דאורייתא בדיעבד מותר, דהא תרתי ספקי נינהו ספק נצלה ספק לא נצלה ואת"ל לא נצלה דילמא ליכא שיעורא לאסור ובטעימה א"א דטעם דם שנתבשל עם השומן אינו ניכר, ולפי טעם זה אפי' לא נתן בו מלח שרי, כל שכן כי נתן בו מלח דאיכא ספיקי טובא.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף פ עמוד א

דין ככר שחתך עליו בשר וכלי שמשמין תחת הצלי לקבל שמנונית והוא הנקרא בלשון חכמים בני דוגי. גרסינן בפרק כל הבשר אמר ר' נחמן אמר שמואל ככר שחתך עליו בשר אסור לאכלו פירוש בשר שצלאו [פ]: בלא מליחה ובשהגיע לכלל צלייה כמו שדרכו של אדם לאכלו. והני מילי דאסמיק אבל לא אסמיק לא. והני מילי דאברי סומקא לאבראי. והני מילי בסמיכתא אבל בקלישתא שרי. שמואל שדי ליה לכלביה. רב הונא יהיב לשמעיה. ואקשינן לרב הונא מה נפשך אי שרי לכולי עלמא שרי ואי אסיר לכולי עלמא אסיר. ופרקינן שאני ר"ה דאנינא דעתיה. ולשדייה לכלביה קסבר מאכל אדם הוא ואין מאכילין אותו לכלבים. רבא אכיל וקרי ליה חמר בשר. וגרסינן תו התם אמר ר' נחמן אמר שמואל אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה כל מראה אדמימות שבו. מנא ידעינן אמר מר זוטרא משמיה דר"פ משיעלה תמרתו. מתקיף לה רב אשי ודילמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל אלא אר"א לית ליה תקנתא עד דמייית תרי תלת גללי דמילחא ושדי ליה בי דוגי בתר הכי שאפו ליה. א"ל רב אחא בר רב יוסף מי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל ככר שחתך עליו בשר אסור לאכלה התם אגב חורפא דסכינא פלטיה. והרב אלפסי ז"ל פסק בככר שחתך עליה בשר לקולא כרבא וכר"ה ופסק בהא דאין מניחין כלי תחת הבשר כרב אשי. והראב"ד ז"ל הקשה דרבא מיקל מדשמואל ורב אשי מחמיר מדשמואל והיאך איפשר לפסוק כמאן דמיקל מדשמואל וכמאן דמחמיר טפי מיניה. ועוד הקשה שמואל גופיה דלא אסר אלא ככר אבל הבשר משרא שרי ולטעמיה כיון שהככר אסור היאך הבשר מותר והלא הדם שיוצא ממנו חוזר ונבלע בתוכו עם חתיכתו על הככר. ועוד לרב אשי דאמר לית ליה תקנתא עד דמייית תרי גללי דמילחא ושפיה ליה כי עביד נמי הכי מאי הוי הרי הדם והשומן שניהם חמין הן והיאך אין הדם אוסר את השומן וגם הכלי שנופל הדם חס לתוכו היאך אינו נאסר. ותירץ הוא ז"ל דשמואל גופיה כשאסר לא אסר אלא משום מראית העין דכיון דאסמיק ואברי סומקא לבראי איכא משום מראית העין כדס שעל הככר דאמרינן גוררו ואוכלו ודם דגים שכנסו דאסור משום מראית העין והילכך שעל הככר אסור דאיכא משום מראית העין אבל מה שחזר ונבלע בתוך הבשר אינו אסור דהא אין בו משום מראית העין. ומה שהתיר להניח כלי תחת הבשר לאחר שתעלה תמרתו דקסבר דמעתיא אין דם יוצא ונפלט מן הבשר ומה שיוצא ממנו אין בו משום מראית דם כדי שיוכל לטעות בו. ורבא סבירא ליה בדם שעל הככר דאע"ג דאסמיק לא טעו ביה אינשי דכל שהגיע לכלל צלייה שיהא ראוי לאכילה אין דם שיוצא ממנו אדום כל כך שיהא כמראה דם אלא כאדמימות מים אדומים היוצאין מן הבשר וחמר בשר קרוי ליה אינשי. ורב אשי נמי כרבא סבירא ליה בהא לפי שהוא בלוע בככר אבל בסומקא דדאיב למנא דאיתיה בעיניה אף על גב דמנפשיה נפיק ולא אגב דוחקא דסכינא סבירא ליה לרב אשי דאית ביה משום מראית העין דהוה ליה כדס דגים שכנסו ואי לא מייית תרי גללי דמילחא ושפי ליה לדמא אסור דדילמא אידי דקריש פריש דמא מיניה וקאי לצד אחד ואיכא משום מראית העין והילכך למאי דבלע מהדדי או דבלע מנא לא חיישינן דהיתירא הוא והוה ליה כדס של בין השיניים דאמרי מוצצו ואוכלו. ודרך הרב ז"ל בזה אינה מחוורת בעיני דמכלל דבריו משמע דדוקא כשחתך על גבי הככר הוא דשרו רבא ורב הונא ומשום דלא קאי באפי נפשיה הא חתכו על גבי כלי אסור. ואינו במשמע דהא שמואל גופיה לא אסר ליה אלא בדאסמיק ואברי לבראי ובסמיכתא ובכי הא הוא דשרי רבא וקרי ליה חמר בשר לומר דמראה אדום כזה אינו כמראה דם ולא טעו ביה אינשי אלא חמר בשר קרו ליה. ועוד דאי רב אשי נמי דוגי משום מראית העין הוא דאסר ומאן חאיש למראית העין טפי מדשמואל ואדרבה למראית העין דלא חאיש רבא ורב אשי חאיש שמואל למאי דחאיש רב אשי לא חאיש שמואל. ועוד דהא בבי דוגי ליכא משום מראית העין דהא שמואל לא קא שרי עד שיכלה מראה אדמימות שבו ורב אשי משום דילמא עילאה לא בשיל הוא דקא אסר כלומר דשמא עדיין לא נתבשל ודם גמור הוא שינטף ממנו לכלי. ונראה לי דשמואל בככר שחתך עליה בשר משום חשש דם גמור הוא דאסר דכיון דאיברי סומקא לאבראי וסומקא סמיכתא הוא איכא למיחש דילמא דם הוה ביה, ואגב דוחקא דסכינא נפקי, ומיהו הבשר אין אסור דאין הבשר חוזר ובלוע ממנו משום דכבד צונן הוא, וקיימ"ל דתתאה גבר ומקרר ליה לדם שעליו, ועוד שמואל לאו כודאי דם חשיב ליה אלא משום ספק דם אסור ליה ואפילו תמצא לומר דדם גמור אינו אסור אלא מדרבנן דדם שבשלו אינו אסור מדאורייתא, כדאיתא במנחות פרק הקומץ וספיקו להקל, אבל מה שהוא בעין על הככר הוא דאסר שמואל ותדע לך מדאמרינן רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר דאלמא שמואל דאסר ליה לא קרי ליה הכי אלא דם וחלופא בבי דוגי דלשמואל

משתעלה תמרתו תו לא חאיש דכודאי משוי ליה דמעטה לא נפיק דם מנפשיה ורביא ורב אשי בדם שעל הככר סבירא להו, דכיון דנצלה הבשר עד שיהא ראוי לאכילה בודאי אין שם דם וחמר בשר הוא, אבל בי דוגי כיון דלא נצלה עדיין כל כך שיהא ראוי לאכילה, חיישינן דילמא עילאה לא בשיל ודם גמור הוא. ותדע לך דמשום חשש דם גמור קאמר רב אשי דהא אמר דילמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל. ואיית א"כ אי יהיב ביה גללי דמילחא נמי ליתסר, דהא בלעי מהדדי, הא ליתא, דלעולם לא בלעי מהדדי אלא נבללין הן להדדי, וכי רמי ביה מילחא מישאב שאיב לדמא, ואי איכא דמא שכיך בשיפולי מנא לגמרי, ושומנא קפי לעיל. ומנא נמי לא מיתסר דהא ספיקא הוא, ואפילו איכא דם גמור דרבנן הוא, כדאמרן דדם שבשלו הוא, והילכך ספיקו להקל. ורב אשי נמי דאמר מיייתי תרי תלת גללי דמילחא משיעלה תמרתו קאמר, אבל לשוויי בי דוגי מקמי דתכלי אדמימות לא, משום דאכתי איכא ודאי דם, ואפילו הכי לכתחילה לא עד דאיכא תרי גללי דמילחא, דכל היכא דאיכא לתקוני ולמיפק מידי ספק מתקינין ומפקיני, הילכך מספיקא דרבנן לא אסרינן למנא. ובגללי דמילחא משתעלה תמרתו שרינן לכתחילה לאנוחי בי דוגי. וכן נראה לי.

וכתב הרב בעל הלכות ז"ל דדוקא תרי תלת גללי דמילחא אבל טפי לא שרוב המלח שוברת כח הדם ומתערב עם השומן. והרב בעל התרומות ז"ל כתב הילכך און דלא בקיאינן בשיעור מלח ליתן בכלי אם כן אסור ליתן כלי לקבל השמנינות א"כ מלח הבשר ושהה שיעור מליחה והודח יפה כדון בשר שמשמימן בקדרה. ולפי מה שכתבתי דספק דרבנן היא בדיעבד מותר. ולענין כבדא בבי דוגי אסור בכל ענין דגרסינן התם כבדא תותי בישראל שרי ואי איכא בין דוגי אסור ואקשינן מאי שנא מבשרא ופרקינן דמא דבישראל שכיך דכבדא קאפי.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עח עמוד ב

בשר שצולין אותו עד שלא נמלח אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית עד שיגיע לכדי שיהא ראוי לאכילה בצלייה ז. אע"פ שניצוצות הניתזות ממנו על האש מעלין תמרות עשן ואין דם מעלה תמרות עשן, אפילו כן חוששין שמא פנים התחתונים הם שהגיעו לכלל צלייה, אבל העליונים לא הגיעו ועדיין יש דם גמור בתוכן. אלא כיצד הוא עושה? מניח בכלי שמקבל בו השמנונית מים ומשליך במים (עיי' ב"י דשאר הפוסקים לא הזכירו מים) שנים או שלש גרגרים של מלח לפי שהמלח מושך בטבעו הדם שבו לקרקעית הכלי והשומן צף ונפרד מן הדם, וכשנצלה שופה בנחת השומן, והדם הנשאר בשולי הכלי משליך. ויראה לי שלא התירו לעשות כן אלא לאחר שתעלה תמרות עשן שאין שם רק חשש דם בעלמא, אבל קודם לכן שיש שם וודאי דם אסור. בד"א? בבשר אבל כבד אסור בכל ענין לשום תחתיו כלי לקבץ השמנינות. ומה הפרש יש בין בשר לכבד בדבר זה? שהדם הבשר יורד ומתמצה למטה בשולי הכלי, ודם הכבד צף ומתערב עם השומן. והורו מקצת גאונים ז"ל שלא אמרו להתיר בנתינת לח אלא שנים או שלשה גרגרים, אבל ליתן מלח הרבה אסור חוששין שמה כח ריבוי המלח ישבר כח הדם ויתערב עם השומן. ויש מגדולי אחרונים שאמרו שעכשיו שאין אנו בקיאינן בשיעור נתינת מלח אסור ליתן כלי תחת הבשר א"כ מלח הבשר ושהה במלחו שיעור מליחה והודח יפה כדון בשר הנכשר בקדירה. ויראה לי דאם עבר ועשה אפילו נתן בו מלח הרבה מותר, לפי שאין כאן דם אסור מדאורייתא דדם שבשלו הוא ואינו אסור דבר תורה, ועוד דאינו וודאי אלא ספק שמא משעלתה תמרות נתבשל הכל ואפילו העליון, ולפיכך מותר.

צלי שחתכו על גבי הככר ויש על הככר מראית דם אם הגיע הצלי לכדי שיעור צלייה עד שיהא ראוי לאכילה אין חוששין לאותו דם שאין כאן אלא מראה דם, ויין של בשר קורין אותו. ולא עוד אלא אפילו היה עב ואדום ועבר אדמימות הככר מעבר אל עבר מותר. ואין צ"ל אם עמד הבשר במליחתו כדי שיעור מליחה, דכל ששהה במלחו כדי שיעורו אין כאן חשש דם כלל ואפילו לקדירה, אלא אפילו היה הבשר תפל מותר כמו שבארנו.

בדק הבית על תורת הבית בית ג שער ג דף פ עמוד ב

וכתב המחבר דשמואל דאסר בככר שחתך עליה בשר משום ספק דם גמור הוא ובי דוגי נמי לדם גמור הוא דחיישינן וסגי בתלת גללי מלחא דמלחא משאב שאיב ליה לדמא ע"כ. ודבריו בזה כלן בשגגה, דודאי שמואל בהא דככר שחתך עליה בשר אחר שהגיע לכלל מאב"ד הוא, ודבר הניכר הוא לכל אדם ואין לך אדם טועה בזה ואין לך אדם חותך בשר על ככר ולא על גבי כלים קודם שיעור זה, ואם כן לאחר שיעור זה א"א לו לחוש לדם מן הדין שכבר הגיע לכלל בשול וכל מה שיוצא ממנו מותר מן הדין. ואי"ת קודם שהגיע לכלל מאב"ד רבא היכי אכיל והלא פליטת אודם קודם לכן ודאי דם גמור הוא. וכן ההיא דבי דוגי א"א דאית"י קודם שהגיע לכלל מאב"ד שהרי אמרו עליו שכלה כל מראה אדמומית שבו, ואע"פ שאמרו עליו דילמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל ודאי לא אפשר דלא בשיל כלל כיון דתתאה מטא דבשיל לגמרי דכלה כל מראה אדמומית שבו אלא לא בשיל שפיר קאמר דלא בשיל כתתאי שרואה פני האור, ותו דאי קודם שהגיע למאב"ד הוא מראה אודם שבו דם גמור הוא ומי שרינן דם גמור לערב ולבלבל בהדי שומנא משום טעמא דמלחא דשאב מי בקאינן דשאב כוליה, ותו דלא אשכחן בשום דוכתא דשאב מילחא דם המעורב בתוך משקה לח ולא אמרו דמייטנין תרי תלת גללי מלחא אלא משום דדמא שכיך וסריך בהדי מלחא ואלו איכא למיחש לדם גמור מי סמכינן בהכי למשריה ולבלול לכתחילה על דעת שנסמוך לומר שכל הדם יסתרך במלח ושפיכין ליה בתר הכי ולא חיישינן למידי. אלא דברים אלו אינן ודברים בטלן הם. ועיקרן של דברים כדברי הרב ר' אברהם בר' דוד ז"ל, והסכים עליהן מורי הרב רבנו משה ז"ל [=רמב"ן] דההיא דכבד שחתך עליה בשר והא דבי דוגי בתרווייהו מן הדין מותר, ותרווייהו לאחר שהגיע לכלל מאב"ד והוא מן הדין מבושל, ולא אמרו בככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה אלא מפני מראית העין ולהכי אכיל ליה רבא וקרי ליה חמר בשר דכיון שנבלע בככר אין בו מראית העין, ותו אמרינן משמא דשמואל דאין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה כל מראה אדמימות שבו ומשום מראית העין דודאי כבר הגיע למאב"ד ויותר מזה ואין מניחין כלי תחת הבשר קודם לכן ורב אסי אמר דליכא למיקם אהא מילתא ואהאי שיעורא דזמנין דדמי לן דכלה מראה אדמימות שבו ובו מיחל אדום ועדיין יוצא ממנו מראה אדום וליכא תקנתא אלא בהני תלת גללי דמלתא דסריך דם ביה ותו לא חיישינן למראית העין ושמואל הוה סבירא ליה דאיכא למיקם עלה דמילתא ואלו דברים ברורים.

משמרת הבית על תורת הבית בית ג שער ג דף פ עמוד א

אמר הכותב: באמת נודע שלא הבין דברי המחבר או שגג מדעת מתניתין. וגם דברי הרמב"ן ז"ל לא ידע כמו שאראך בעיניך. ותחילה אומר כי הנאתו גנבת דעת כתב על המחבר כאילו הוא מעמיד הנהו דככר ובי דוגי בקודם שהגיע למאב"ד, וכבר ראה המחבר שהעמידו בשנצלה ביתר מכאן, זה לשון החבור: ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה פירוש בשר שצלאו בלא מליחה וכשהגיע לכלל צליה כמו שדרכו של אדם לאוכלו ע"כ. ועתה אחזור לעקר הדבר ואומר באמת המחבר כן כתב, וכן נראה לו באמת כי שמואל בככר שחתך עליה אסור מחשש דם גמור ואע"פ שניצלה עד כדי מאב"ד או אפילו יתר מכאן דחושש הוא כיון דאסמיק וסמיכתא ואברי סומקא לאבראי יש לחוש שמא דם גמור הוא ודסימנין מוכיחין עליו ואף על גב דפני הבשר ניצלו עדיין יש בתוכו דם שלא ניצלה ואגב דוחקא דסכינא נפיק, וכדאמרינן בגמרא דאקשינן עלה דשמואל מאידך דאמר איהו אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה מראה אדמימות שבו דאלמא בשכלה מניחין ואמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה ופרקינן התם אגב חורפא דסכינא פליט. והביא המחבר ראייה לדבריו דשמואל משום חשש דם אסר מדאמרינן רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר דאלמא לשמואל דאסר לאו חמר בשר הוא אלא דם ורבא ורב אסי סבירא להו דכיון שניצלה עד כדי שדרכן של בני אדם לאכלו תו ליכא דם אלא ציר אדום כציר היוצא לאחר שיעור מליחה שהוא אדום ואין חוששין לו משום דם והלכך אפילו אגב חורפא דסכינא לא נפיק דליכא כלל וחילופי בבי דוגי דההיא ודאי בדלא בשיל ובהא שמואל לקולא ורב אסי לחומרא דשמואל סבר דאע"ג שלא ניצלה בשר עדיין מכל מקום כל דם שנוטף מעצמו משתעלה תמרתו אינו דם שהדם אינו מעלה תמרה שכל שניצלה מקצתו אנו תולין שניצלה כל הנוטף ממנו ורב אסי מודה ודאי בזה דכל שמעלה תמרה אין חוששין לו משום דם אלא שחושש שמא התחתון הוא שקדם ונצלה והוא שמעלה תמרתה אבל העליון שמא לא ניצלה ונוטף לתוך הכלי ואילו היה נוטף על האש לא היה מעלה תמרה ולפיכך חושש לו רב אסי אפילו משום דם גמור. והביא המחבר ראייה לזה מדקאמר רב אשי דלמא תתאה בשיל וכיון דקאמר דלא בשיל דם הוא, וכשראה התופס הזה ראייה זו נסתבך בה ולא יכול להניצל ממנה אלא בדברי נערוות ואמר דלא אמר לא בשיל כלל אלא לא בשיל שפיר כתתאה קאמר, ובאמת זה חסרון דעת שאין אנו מקפידים בבישולי אלא מחמת איסורו ואם נתבשל גם העליון עד שיצא מתורת דם מה לי אם לא נתבשל לגמרי כתתון דמכל מקום כבר יצא מידי דם וציר בעלמא הוא ומותר ותמה בדבר שאינו דם מה בין נתבשל לגמרי ללא נתבשל לגמרי אין אלו אלא דברי תינוקות. ומה שתמה על דברי המחבר במ"ש דרב אשי חושש להא דבי דוגי משום דם, ותמה ואמר אם כן גללא דמלחא מה מועלין ודם שנתערב בשומן מי אמרינן דמלחא שאיב ליה ומי סמכינן אהא, באמת בקושיתו זו ניכר שלא הבין דברי המחבר כלל שהמחבר כן כתב ז"ל: תדע לך דרב אשי משום חשש דם גמור קאמר דהא אמר דלמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל. ואם תאמר אם כן כי יהיה ביה גללי דמלחא נמי ליתסר דהא בלעי אהדדי, הא ליתא דלח בלח לא בלעי מהדדי אלא נבללין הן בהדדי וכי רמי ביה מלחא משאב שאיב לדמא ואי איכא דמא שכיך בשיפולי מנא לגמרי ושומנא קפי לעיל. ורב אשי נמי דאמר

מייתי תרי תלת גללי דמלחא משיעלה תמרתו קאמר אבל לשווי בי דוגי מקמי דתכלה אדמימות לא משום דאכתי איכא ודאי דם ואפילו הכי לכתחילה לא עד דאיכא תרי תלת גללי דמלחא דכל היכא דאיכא לתקוני ולמיפק מידי ספק מתקינן ומפקינן הלכך מספק בדרבנן לא אסרינן למנא ובגללי דמלחא משיעלה תמרתו שרינן לכתחילה לאנוחי בי דוגי, ע"כ לשון החיבור. ואחרי זאת מה הקושיא שהוא מקשה וכבר נשמר המחבר מכל זה. ועוד מצאתי להרמב"ם ז"ל שהעמיד הא דר"א בלאחר שעלתה תמרתו וזכה המחבר לומר כדבריו. עוד בדקתי אחר דברי רמב"ן ז"ל מצאתי שפירש בכל כדברי המחבר ומפני שהעיד עליו מה שאינו אלא בהפכו אני צריך לכתוב דבריו בארוכה ובלשונו ז"ל: ככר שחתך עליה בשר אסור לאוכלה. יש (להקשות) [לו לומר] לשמואל אם נתן הצלי עליה וחתכו אף הצלי אסור, או בעי קליפה משום שחוזר ונבלע ממנו, ואפשר דאגב דוחקא הוא דפליט ולא בלע, ומיהו אנון קרימא לן דקרי ליה חמר בשר ע"כ. מזה אתה רואה שהרב ז"ל משום חשש דם גמור קאמר ומשום דוחקא דסכינא ורבא דפליג עליה משום דסבירא ליה דלאו דם גמור הוא אלא חמר בשר וכדברי המחבר.

עוד כתב הרב ז"ל בבי דוגי ממש כדברי המחבר שכך כתב ז"ל: קשיא לראב"ד ז"ל והא קיימא ליה כרב אשי דאמר לית ליה תקנתא אלא משדא בה תרי גללי דמלחא, דאלמא מחמרינן בחמר בשר טפי משמואל שמתיר בשכלה מראה אדמומית שבו. ולאו קושיא היא כלל שהרי מפורש בגמרא דטעמיה דרב אשי משום דחייש דלמא תתאה מטא עילאה לא מטה, אבל אי לאו הכי משתעלה תמרתו שרי כשמואל, ודרבא דשרי לאחר שהוא צלי כל צרכו ואוכלין אותו הוא דשרי דלית ליה דשמואל דאמר משום דוחקא דסכינא פליט דההיא פליטה נמי חמר בשר הוא, שכיון שניצלה כל צרכו והרי ראוי לאכילה וכבר כלה אדמימות שלו לגמרי כל דם שבתוכו יצא לו ע"י האש. ועוד הקשה היכי סגי ליה בתרי גללי דמלחא דהא דמא ושומנא חמין ובלעי מהדדי, וזו אינה קושיא דכיון שאמרו דדמא שכין ושומנא קפי אין לחוש לבליעתן שאין [לך] [לח] [בולע] [כך] [לח]. ע"כ לשון הרב ז"ל. הנה שכתב לגמרי כדברי המחבר עד שנראין דבריהם אחדים לגמרי, והוא שאמר על דברי המחבר שהם דברים בטלים, העיד על הרב מה שאינו ונוהג כן תמיד ואינו נזהר בעדותו, ועוד ניכר מזה שאינו בקי בדברי הרב ז"ל כלל. ועוד אושבי על מה שתמה היאך אפשר דגללי דמלחא שואבין כל הדם, וזו קושיא גדולה בעיניו, ואני אומר אפילו לפי דבריו מה זו תמיהא ומה בין זו למליחת הבשר שאנו סומכין עליה לשאוב כל הדם ולהתיר הבשר בקדירה ועוד כיון שאמרו שאיב דמא ושכין כמו ששואב מקצת למה לא ישאב הכל. ועתה אחזור למה שאמר דעיקר של דברים כמו שאמר הראב"ד ז"ל שלא אסר שמואל אלא משום מראית העין, ואומר אני כי מן הידוע שהרב אמת ותורתו אמת אבל המחבר הראה פנים לדבריו, ויש לו קושיות על דברי הרב ז"ל, ואלו חכם הוא היה לו לתרץ מה שהקשה המחבר ואחר יעמיק דברי הרב ז"ל, לא שיהא מגבב קש וגבבא להשיב דבר שפתים על המחבר תשובה ואינו רואה לייגע את עצמי לכתוב עוד כאן מה שיש למחבר מן התשובות על דברי הרב, הרוצה לדרוש אותם מעל ספר החבור וידע מה שהכריח את המחבר לומר מ"ש:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה טו

אין מניחין כלי תחת הצלי לקבל מימיו עד שתכלה כל מראה אדמומית שבו, וכיצד עושין? משליכין לתוך הכלי מעט מלח ומניח הכלי עד שיצלה. ולוקח השמנונית של מעלה, והמים של מטה שתחת השמנונית - אסורה.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה טו

אין מניחין כלי תחת הצלי וכו'. בפרק כל הבשר (דף ק"ב) אמר רב נחמן אמר שמואל: אין מניחין כלי תחת בשר עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו, מנא ידעינן? מר זוטרא משמיה דרב פפא אמר משתעלה תמרתו, פ"י שהאש מעלה תמרות עשן מחמת השומן הנוטף עליו. מתקיף לה רב אשי ודילמא תתאה מטא עילאה לא מטא? אלא אמר רב אשי לעולם לית לה תקנתא אלא משדא ביה תרי (תלת) גללי מילחא (ושדי להו ובתרי הכל) שפו להו. ובהלכות כתבו הא דשמואל ורב אשי ולא כתבו הא דרב פפא נראה מזה דהא דרב אשי אפ"י קודם שתעלה תמרתו היא וכן נראה מדברי רבינו. אבל רשב"א ז"ל כתב שיראה לו דהא דרב אשי לאחר שתעלה תמרתו היא בדוקא. ועוד בשם בעל ההלכות דדוקא מעט מלח אבל מלח הרבה אסור חוששים שמא ישבור כח הדם ויתערב עם השומן. וי"מ שכתבו שכיון שכן עכשו אין אנו בקיאיין בשיעור המלח ולפיכך אסור ליתן כלי תחת הבשר לעולם. והוא ז"ל כתב שאם עבר ועשה ואפ"י נתן בו מלח הרבה מותר דה"ל ספק בשל דבריהם ולקולא ע"כ.

סימן עז

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עד עמוד א

אמר רבה: האי מולייתא שריא. אמר ליה אביי: והא קא בלע דמא! - אמר ליה: כבולעה כך פולטה. נימא מסייע ליה: נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו. מאי טעמא? לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו? אמרי: שאני התם, כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל - מידב דייבי...האי מולייתא, מאן דאסר - אפילו פומא לתחת. ומאן דשרי - אפילו פומא לעיל. והילכתא: מולייתא שרי, אפילו פומא לעיל.

ר"ש"י מסכת פסחים דף עד עמוד א

האי מולייתא - אינפלדור"א [מלוי, מלוי בשר] בלעו, כמו שאנו ממלאין הטלאין והתרנגולין בין בשר לעצמות. שריא - ואפילו לא בישלו את הבשר שנתנים לתוכו מותר, ואפילו מלחו כמליחת צלי, דאי במליחה כל צורך לקדירה - פשיטא. והא קא בלע - הטלה דם היוצא מן הבשר הכנוס בתוכו. פולטו - לחוץ, ושואבו חום האור. מידב דייבי - לפי שכשנתלה בתנור ופי בית שחיטתו למטה הדם יוצא דרך חלל הצואר, שקורין פורציל"א + החלל בצואר הבהמה+, ושורת דרך בית שחיטה. והילכתא מולייתא שריא ואפילו פומא לעיל - כשהיא תלויה בתנור, ואף על גב דעכשו אין נקב לצאת הדם - שרי, כבולעו בשר החיצון כך פולטו, וחום האור שואבו.

ר"י"ף מסכת חולין דף לא עמוד ב

אמר רבא האי מולייתא שריא אמר ליה אביי והא קא בלעא דמא אמר ליה כבולעה כך פולטה והלכתא מולייתא שריא ואפילו פומא לעיל ודוקא לצלי כעין הפסח שהוא צלי אבל לקדירה לא.

רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן יג

יג אמר רבא האי מולייתא שריא. פירוש עוף או גדי ממולא בשר דק כתוש בלא מליחה וצולחו בשפוד. א"ל אביי והא קא בלע דמא א"ל כבולעה כך פולטה. ואפילו נמלח בשר החיצון ושהה כדי מליחה דהשתא אין טרוד לפלוט דמו שנאמר אגב פליטת דמו הוא פולט מה שבולע מן הפנימי. אפילו הכי שרי. מדמייתי עלה ראייה מטפילת בר אוזא. ואע"פ שמעשים בכל יום שאוסרים בשר ששהה כדי שיעור מליחה שנפל בציר פליטת דם ואפילו לצלי. וכן אסר רבינו תם ז"ל תרנגולת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב אע"פ שלא שהתה שיעור צלייה +מליחה+ בכלי ולא נפלט עדיין כל דמה אפילו הכי אסר אותה אפילו לצלי. ולא אמרינן כבולעו כך פולטו. דדוקא היכא דנפלט מיד בשעת הבליעה כגון מולייתא אמרינן כבולעו כך פולטו. אבל דבר שנאסר כבר מחמת דם שבא עליו ממקום אחר תו לא שרינן ליה משום דכבולעו כך פולטו. והלכתא מולייתא שריא ואפי' פומא לעיל והני מילי לצלי כעין פסח שהוא צלי אבל בקדירה לא, פירוש אם לא נמלחו שניהם בשר הפנימי והחיצון ואחר שנתמלא מלח החיצון אסור לקדירה דאין המלח מפליט דם של הפנימי:

תוספות מסכת פסחים דף עד עמוד א

כבולעו כך פולטו - ויש ללמוד היתר במולייתא אפילו נמלח בשר החיצון ושהה כדי מליחה והפנימי לא נמלח מדמייתי ראייה מטפילת בר גוזל דשרי מטעם כבולעו כך פולטו, אע"פ שמעשים בכל יום שאוסרים בשר שנפל בציר ומלח שנפלט ואין מותר אפילו בצלי, ועדיפא מינה היה אוסר ר"ת תרנגולת שנמלחה בקערה אע"פ שלא שהתה שם שיעור צלייה ולא פלטה אפילו חצי דמה, ואסרה לאוכלה צלי, משום דלא מפליג רבא גבי אין (מו)נחין בשר אלא בכלי מנוקב, בין שהה הרבה לשהה מעט.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יז - יח

[יז] עופות שהניחן שלמים ומלא חללן בשר וביצים ובשילן אסורות שהרי דם יוצא לתוכן ואע"פ שמלחן יפה יפה, ואפילו היה הבשר שבתוכן שלוק או צלוי, ואם צלאן הרי אלו מותרות אע"פ שהבשר שבתוכן חי ואפילו פיהן למעלה. /השגת הראב"ד/ עופות שהניחם שלמים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ זה אין לו טעם אם הוא מלוח כל צרכו והבשר שבתוכו צלוי איזה דם יאסור אותו, עכ"ל.

[יח] בני מעיים שמלאן על דרך זו בבשר צלוי או שלוק או שמלאן בביצים ושלקן או קלאן הרי אלו מותרין שאין מחזיקין דם בבני מעים, וכן הורו הגאונים.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו

[יז] עופות שהניחן שלמים ומלא חללן בשר וביצים וכו'. בפסחים ב' כיצד צולין (דף ע"ד) אמר רבא האי מולייתא שריא א"ל אביי והא קא בלעא דמא א"ל כבולעה כך פולטה נימא מסייע ליה (לרבא) נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מ"ט לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו ודחו לא שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל (מידב דייבי) עוד הביאו שיעתא לרבא מדרבין סבא טפניה ההוא בר גוזלא לרב ואמר לן אי מעלי טפליה הב לי דאיכול פירוש טפליה בבצק ודחו ההיא בסמידא פירוש עסה של סלת ואינה נדבקת כ"כ שהיא גסה ומלחלת והדם זב ויוצא ממנו וכבולעו כך פולטו והקשו והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אוזא ואמר אי לאו דחזיתיה דזיג כזוזא חיוורא לא אכלי מיניה. פ"י שהיה לבן הבצק אלמא לא אמרינן כבולעו כך פולטו ותיצרו ההיא בחיורתא דשריר. ופ"י רבינו קמח חטים שלתתן, ויש מי שכתב קמח מנופה והכל אחד שהטעם הוא מפני שכשהקמח דק הבצק נדבק הרבה ואינו פולט מה שכולע ומסקנא דגמי הלכתא דסמידא בין אסמיק בין לא אסמיק שריא דחירתא אי זיג כזוזא חיוורא שריא ואי לא אסיר דשאר קמחיא אסמיק אסיר לא אסמיק שרי והלכתא מולייתא שריא ואפילו פומה לעיל וכתבו בהלכות בפרק גיד הנשה ודוקא לצלי כעין הפסח שהוא צלי אבל לקדרה לא ע"כ. והנה דעת רבינו שמה שכתוב בהלכות אבל לקדרה לא אע"פ שהוא מלוח ומוכשר לקדרה, דאי לא מאי איריא מולייתא ותו דפשיטא הוא דכל בשר שלא הוכשר כדינו אסור בקדרה ואוסר תערובתו א"ו דעת ההלכות הוא שאע"פ שפיה לעיל הכל מלוח אסור. והוסיף רבינו לבאר שאפילו הבשר שבתוכו מבושל וכן בדין לפי שיטה זו שהרי הטעם הוא מפני שהעופות פולטים ובלוע מה שבתוכן, וא"כ מה לי מבושל מה לי שאינו מבושל. וה"ר משה כהן כתב זה תמה גדול ולא ידעתי מאין הוציא זה ומ"מ בתשובות הגאונים מצאתי כדבריו וצ"ע, עכ"ל. וכן אתה למד שדעת הגאונים כן הוא מדין בני מעים שהזכיר רבינו בסמוך בשם הגאונים נראה שהן סבורין שכל הסוגיא הזו אפי' בבשר מלוח היא ואעפ"כ הוה פליג אביי וטעמא מפני שאין המלח בשעור מליחה מפליט כל הדם וזהו שהצריך רבינו למעלה להשליך הבשר לתוך מים רותחין אחר מליחה כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם וכשחללן מלא מבשר אין המים הרותחין נכנסין לתוכן יפה ועד כאן לא פליג עליה רבא (אלא) בצלי דכבולעו כך פולטו ע"י האור ואפי' אינו מלוח כלומר שלא שהה במלוח לדעת רבינו שמצריך מליחה לצלי אבל לקדרה אפי' רבא מודה, וזהו שלא הזכירו כאן מליחה כלל. ועוד דאם איתא דבמלוח ומוכשר לקדרה מודה אביי מאי קא מיייתא רביה מההוא גוזלא דטפלו לרב דילמא מלוח כדינו לקדרה היה. זהו דעתם ז"ל, אבל כל האחרונים חלוקים בזה חוץ מה"ר אהרן הלוי ז"ל שהוא סבור כן, והם מפרשים דכולא סוגיא בבשר שלא נמלח כדינו לקדרה שלא היה דרכן למלוח כן לא לצלי ולא לטפול בבצק אבל במלוח ומוכשר לקדרה בכל גוונא מותר שאינו פולט דם אח"כ. וזה דעת הר"מ ז"ל שכתב בהשגות א"א דבר זה אין לו טעם אם הוא מלוח כל צרכו והבשר שבתוכו צלוי אי זה דם יאסור אותו ע"כ. ועל פיהם נוהגין בזה היתר בכל מקומותינו שאין חוששין אחר מליחה לקדרה כלום:

[יח] בני מעים וכו'. זו הוראה נכונה ופירש שאין מחזיקין דם בבני מעים כדאיתא פ' כל הבשר ויתבאר פ"ז מה הן בני מעים אלו, וכיון שהבשר שבתוכו שלוק או צלי אין כאן שום חשש. אבל אם היה מלוח בלבד אע"פ שמוכשר לקדרה עדיין, יש לחוש לפי שיטת רבינו והגאונים שהם חוששין אחר מליחה לקדרה כנזכר למעלה:

ספר אור זרוע חלק א - הלכות בשר בחלב סימן תסד

והלכתא מלייתא שריא אפי' פומא לעיל שהיא תלוי בתנור דאע"ג דעכשיו אין נקב לצאת לדם שרי דכבולעו הבשר החיצון כך פולטו וחוס האור שואבו. וכגון שהטלה והתרנגולת נמלחו ושהו כדי מליחה שא"כ שמא הפנימי הי' אסור ולא נאמר כ"כ מפני שאין כח באור לשאוב ממנו דם שהחיצון מגין. אבל אין נראה לומר כך אלא הואיל וקיי"ל דלצלי לא בעי מליחה כלל. א"כ אפי' שניהן אינן נמלחין שרי שהאור שואב כל הדם לחוץ מפנימי ומן החיצון. ותדע דהא פסקו רבותינו שיעור מליחי' כשיעור צליה וכשאנו מולחין אנו מניחין חתיכה על חבירתה ולא נאמר שתאסור העליונה את התחתונה מפני שהיא בולעת דם העליונה בעבור שהמלח מפליט לחוץ דמה וגם הדם שבלע מחבירתה. ה"נ האור שואב ומפליט דם הטלה והתרנגולת וגם הדם שבלעו מן הבשר שנותנין לתוכן הלכך המלייתא שרי אפי' שניהם אינם מלוחים. (מכאן שייד לסימן ע"ח) וכן אם עשה פשיטא מסולת נקיה ושם [בה] בשר שלא נמלח כלל מותר בין אסמיק בין לא אסמיק שהדם ודאי יצא ואם הוא קמח נקי יזג אין לא יזג לא דשאר קמחא אסמיק אסור לא אסמיק שרי כן הלכה למעשה. אלא הואיל ונפיק משמי' דרבינו שלמה שנמלח כמליחי' צלי אין אנו רשאים להתיר בכל אלו עד שלכל הפחות יהא נמלח כמליחת צלי. אבל רבינו יצחק בר אשר זצ"ל ורבי יצחק ב"ר שמואל זצ"ל אינו נראה להם מה שפ"י רבי שלמה זצ"ל טפל לי בר גוזלא דהיינו פשיטא דהאי לא מקרי טפילה דלשון טיפול היינו טיחה כמו בנות עשירות טופלות אותם בסולת וטופלות במועד ועוד היכי שייד לומר בפשיטא כבולעו כך פולטו והא קא חזינן דאינו פולט אלא במקומו בתנור הוא יבש בלי לחלוחית שומן ושום דבר. ע"כ מפרשים שרגילין לטוח סביב הבשר בעיסה שבלילתה רכה ורגילים [לעשות סביב] בבני מעים ובקורקבנים של תרנגולי' שמשמין אותן בשפוד וטחין סביב. בעיסה קלושה אבל בפשיטא ל"א בי' כלל כ"כ ולא שרינן בי' עד שימלח בשר כמליחת בישול וישא במלח כל צרכו ל"ש סמידא ל"ש חיוורתא ל"ש שאר קמחא. והא דמחלקין בהו היינו דוקא בכה"ג כדפרישת. ולפי' רבינו שלמה ז"ל דאע"פ שאנו רואים מקום פשיטא בתנור שהוא יבש אעפ"כ י"ל שפולטה ונבלע בתנור ונשרף ואינו ניכר ולהכי מקומו יבש:

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן כה

טלה או תרנגולת שמלאם בשר ושניהם אינם מלוחים לא הפנימי ולא החיצון, אפילו הכי שרי דהא קיי"ל דלצלי לא בעי מליחה כלל והאור שואב כל הדם לחוץ מפנימי ומן החיצון, דהא פסקינן שיעור מליחה כשיעור צליה, ובמליחה אנו מניחין חתיכה על גבי חבירתה ולא אמרי' שתאסור העליונה את התחתונה מפני היא בולעת מהעליונה, כי המלח מפליט לחוץ כל דמה, וגם מה שבלעה מן העליונה. הכי נמי האור שואב ומפליט דם הטלה וגם דם שבלע מן הבשר שנותנין לתוכה.

ראב"ן פסחים ד"ה אמר רבא

אמר רבא [האי מולייתא שריא אף אם] הכבש נמלחו) נמי מליחת [קדירה] מבחוץ וצלאן שרי כבולעו כך פולטו, כשם שכולע העוף או הכבש את דם הבשר המילואי מבפנים כך פולט אותו ע"י האור מבחוץ שהאור שואב כל הדם לחוץ. ודוקא בצלייה קאמר רבא דהא בענין פסח מיייתי לה, אבל בבישול לא. וה"מ שלא נמלח המילואי מליחת קדירה, אבל נמלח ושהה עד שלא מילא בו כשיעור מליחה והודח מן הדם ומילא בו אפילו בבישול שרי דהא לקדירה שרי בשר המילוי. ועופות ובשר שנמלחו והודחו ושהו כשיעור מליחה ועשו מהן מלייתות שקורין פשיטא בלע"ז בין סמידתא בין חיוורתא בין אסמיק הפת בין לא אסמיק שרי דאפילו לקדירה שפיר דמי. לא מלחה או מלחה ולא שהה או שהה ולא הודח ועשו ממנו מלייתא, בסמידא שהוא סולת נקי אף על גב דאסמיק הפת שרי דסמידא הופר לשון פירורין כבולעו כך פולטו ושרי, בחיוורתא (דקדיר) [דשריר] כלומר בציקו קשה ואינו ממחר לפלוט אי זיג הפת שרי דהא פלט ואי אסמיק אסור.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תרצב

האי מולייתא שריא פרש"י כמו שאנו ממלאין הטלאים והתרנגולין בין בשר לעור אפילו לא בשלו הבשר [*שממלאין בתוכו] שרי ואפילו לא מלחו אלא מליחת צלי דאי במליחת קדירה פשיטא דשרי ופריך הא קא בלעה דמא פ"י הטלה או התרנגולת בולעים דם היוצא מן הבשר הכנוס לתוכו ומשני כבולעו כך פולטו פ"י פולטו לחוץ וחוס האור שואבו וקאמר תלמודא לימא מסייעא ליה נותן כרעיו ובני מעיו לתוכו מ"ט לאו משום דאמרי' כבולעו כ"כ ומשני שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה מידב דייב פ"י כשנותנו בתנור ופי' בית השחיטה למטה הדם יוצא דרך חלל הצואר

ואמר ר"י מה שפ"י רש"י דנמלח מליחת צלי לא נראה לר"ת, לפי דפי ר"ת דצלי מותרת בלא מליחה והביא ראיות הרבה לכן פירש - דשניהם נמלחו לקדירה החיצון והפנימי ולא שהו כדי [שיעור] צליה, אבל - אם נמלח החיצון ולא שהה כדי מליחה והפנימי לא נמלח, שמא הפנימי אסור כיון דלא טריד לפלוט א"כ הוא בולע דם של חיצון ואינו פולט. ובשניהם אינם מלוחים ליכא למימר דמיירי דפשיטא דכבולעו כך פולטו, ועוד אי מיירי בלא נמלחו מאי מייתי סיעתא מנותן כרעיו ובני מעיו לתוכו, דלמא התם מיירי דנמלחו יחד, אבל למאי דפרישנא דנמלחו לקדירה ולא שהו לא מצי למידחי, דההוא דנותן כרעיו ובני מעיו מיירי דשהו כדי מליחה, והודחו כמו לקדירה דמסתמא דמלחו ועשאן כדרך שעושין לצלי. ומסקינן התם הלכתא מוליאתא שרי ואפילו פומא לעיל כשהתנגולת תלויה בתנור, ואע"ג דעכשיו אין נקב לצאת הדם שרי דכבולעו בשר החיצון כך פולטו וחום האור שואבו.

תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף פ עמוד א

ולענין מולייתא והוא בשר שלא נמלח שממלאין בו העוף או הכרכשת וצולין אותן על גבי האש, אי נמי עוף שמבשלים בתוך הבצק שקורין פנאדה. גרסינן בפרק כיצד צולין אמר רבא האי מולייתא שריא א"ל אביי והא בלעא דמא, שהבשר שנתן בתוכו לא נמלח ופולט דם והעוף בולע. ודוקא בשלא נמלח אבל בבשר שנמלח פשיטא דשרי, ובכי הא לא הוה מקשה ליה אביי 'והא קא בלע דמא', דלאחר שנמלח אין מחזיקין בו דם ואפילו לקדירה שפיר דמי. אלא ודאי רבא אפילו בשלא נמלח קאמר ועליה קא מקשה אביי. ופריק כבולעו כך פולטו. ואמרין נימא מסייעא ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מאי טעמא? לאו משום דאמרין כבולעו כך פולטו. ודחינן לא, שאני התם דאיכא בית השחיטה דמחלחל. ואם תאמר ובר מן דין, מאי קא מייתי רביה מפסח שנותן בני מעיו לתוכו, דילמא התם בשמלח כרעיו ובני מעיו. לא היא, דאין דרכן לצלי למלוח כדרך שצריך לקדירה להכשיר הבשר מידי כל דמו, אלא כדרך שאמרו באיברי קדשים מולחו והופכו ומולחו ומעלהו, וכן אין דרכן למלוח כמליחת הקדירה. והילכתא מולייתא שריא ואפילו פומא לעיל. כלומר לצלי ואפילו בלא מליחה אבל לקדירה ודאי אסור, א"כ מלח כדרכו לקדירה. ואם מלחו יפה כדרך שמלחו לקדירה שפיר דמי ואפילו לקדירה, והרמב"ם ז"ל שאסר לא ירדנו לסוף דעתו, ולא נראו דבריו.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עח עמוד א

אווזין ותרגולים שממלאין אותן בשר שנמלח כדי מליחה המכשרת לקדירה, מותר בין בצלי בין בקדירה, לא אסרו לאחר מליחה אפילו לקדירה אלא הכבד בלבד וכמו שבארנו. מילא אותן בשר עד שלא נמלח, אם לצלי מותר, דכמו שהם בולעים דם בשר המלואים כך יפלטו אותו, ואין הפרש בדבר זה בין שפי המולייתא למטה ובין שהוא למעלה. ואם לקדירה הרי זה אסור שהרי הדם זב ויורד ומתערב בתוך הקדירה. וכן הדין באלו שממלאין את הכרכשא בבשר.

שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רנא

עוד אמרת: שנסתפק לך דין מליאתא/מוליאתא, אם הבשר הממולא והמתמלא יצא מידי דמו, על מה נאסר בישולם זה בתוך זה, ומה הפרש יש בין זה לזה, לבשר שנתבשל בקדירה.

תשובה: מן הנראה שתפסתם בידיכם כדברי הרמב"ם ז"ל בזה, ודבריו באמת בעינינו מן המתמיהין. ומוליאתא, שאמרו בריש פרק כיצד צולין בבשר שלא נמלח כל צרכו הוא אלא כמליחת בשר שנוהגין בצלי, וכענין קדשים שמולחו והופכו, ומולחו ומעלהו; על כן הביאו רביה שם, מנותן כרעיו ובני מעיו לתוכו. ואמרין: מאי טעמא, לא משום דאמרין: כבולעו כך פולטו, לפי שבצלי וקדשים אין מולח אלא לשעה, ומעלהו, ואפ"ה קאמר רבא: דאע"פ שפולטין כרעים, דם בתוכו, מותר, דכבולעו כך פולטו. אבל בשר שנמלח במליחה לקדירה, דהיינו: כדי שיעור צליה, וכדעת הגאונים ז"ל, בזה קים להו דיצא מידי דמו לגמרי. ואע"פ שלאחר שעור זה פולט ציר אדום, אין זה אלא ציר אדום, ושמואל קרי ליה: חמר בשרא, ומותר אפילו לכתחלה. אבל הרב ז"ל/הרמב"ם/ חשב להמלט ממה שהקשית אתה, והצריך הבשר המתבשל בקדירה להרתיח המים תחלה, כדי שיחלט הבשר במים רותחין; וכבוד הרב ז"ל במקומו עומד, שא"כ, מליחה מאי מהניא, דמליחה, הא אמרין: דאינה מוציאה מידי דם, או משום חליטה אפילו בלא מליחה נמי, וטורח במליחה למה? ועוד אסר לנו הרב ז"ל לטגן עוף או גדי במחבת, שכלנו נוהגין כן, ושם אי אפשר להרתיח המים תחלה, וכך נהגו בכל מקומותינו, וכדומה אני שאף במקומכם עושים כן: שעושין בשר דק דק, ומערבין בבצים, ומטגנין בשמן על גבי האש במחבת. סוף דבר, לא ידענו דרכו של הרב ז"ל בזה; וגם כל אותה הסוגיא שבריש פ' כיצד צולין, מוכחת כן; והלכה למעשה, בכל גלילות ארצנו להתיר אחר המליחה, כמליחת בשר לקדירה, ואין אנו מצריכין מליחה, כדבעי לאורחא.

שו"ת הריב"ש סימן קסה

עוד שאלת: מה שנהגו למלאת בצים ותבלין בין עור ובשר לעופות הנקראים דיגאג"ה מוחשי"ה בערבי, או בלעז פריש"ה, ומבשלין אותה בקדירה; היאך עושין זה, והלא אסורין הם? לפי משי"כ הר"ם ז"ל (פ"י מה' מאכלות אסורות), וז"ל: עופות שהניחן שלמים ומלא חללן בשר ובצים ובשילן, אסורות, שהרי דם יוצא לתוכן; ואע"פ שמלחו יפה, ואפ"ה היה הבשר שבתוכן מבושל או שלוק או צלי; ואם צלאן, הרי אלו מותרין, אע"פ שהבשר שבתוכן חי או מבושל, ואפ"ה פיהן למעלה; ע"כ. ואין הפרש בין מה שעושין ובין מה שכתב ז"ל, לפי דעתך, אם לא שהוא כתב: מלא חללן, והם אינן ממלאין אלא בין עור של עוף לבשרו. ואמרת, כי הרשב"א ז"ל התיר דבר זה; שכך כתב ז"ל: אווזין ותרגולין שממלאין אותן בשר שנמלח כדי מליחה המכשרת לקדירה, מותר, בין בצלי בין בקדירה; לא אסרו (אלא) לאחר מליחה אפילו לקדירה אלא הכבד בלבד, וכמו שבארנו. מלא אותן בשר עד שלא נמלח, אם לצלי, מותר; כמו שהם בולעין דם בשר המלואים, כך יפלטו אותו, ואין הפרש בדבר הזה בין שפי המולייתא למטה, בין שהוא למעלה; ואם לקדירה, הרי זה אסור, שהרי הדם זב ויורד [ומתערב] בתוך הקדירה; וכן הדין באלו שממלאין הכרכשא בשר; עד כאן.

וכן שאלת: מה שנהגו, שטופלין בבצק שקורין פנאד"ה בשר חי אחר הדחה ומליחה, בלתי שליקה בעולם, למה התירוהו, ולא חששו לדם היוצא ע"י בשול הבשר בלי מים, בתוך חתיכות הבצק הנתונות עליו מלמעלה ולמטה? אלו הן ספקותיך, ובקשת לבאר לך כל זה באר היטב.

תשובה: מה שאמרת בענין מה שממלאין העופות בשר ובצים ותבלין, שהר"ם ז"ל אוסר לקדירה, אף אם הבשר ההוא מבושל או מלוח ומוכשר לקדירה, ושהרשב"א ז"ל מתיר אפילו לקדירה, אמת הוא. ומחלקותם תלוי בהא דגרסינן בפרק כיצד צולין (עד): אמר רבא: האי מולייתא, שריא; אמר ליה אביי: והא קא בלעא? אמר ליה: כבולעו כך פולטו. נימא מסייע ליה לרבא: נותן כרעיו ואת בני מעיו לתוכו, מאי טעמא? לאו משום כבולעו כך פולטו? לא, שאני התם, דאיכא בית השחיטה דמחלחל; ר"ל: כשהפסח נתלה בתנור, ופי בית השחיטה למטה, הדם יוצא דרך חלל הצואר, ושורת דרך בית השחיטה. ועוד האריכו שם לישא וליתן בזה; ומסקנא: והלכתא: מולייתא שריא, ואפילו פומא לעיל; והר"ף ז"ל הביא זה בהלכות (פרק גיד הנשה), וכתב: ודוקא לצלי, כעין הפסח שהוא צלי, אבל בקדירה, לא; ע"כ. ודעת הרמב"ם ז"ל, שמה שכי בהלכות: אבל בקדירה לא, הוא אע"פ שהוא מלוח ומוכשר לקדירה, דאי לא, פשיטא, דכל בשר שלא הוכשר כדינו, אסור בקדירה, ואוסר תערובתו. כי הוא סובר, שאין הבשר יוצא כל דמו ע"י מליחה [לצלי]; ולזה, הצריך אחר מליחה, כשמישים אותה בקדירה, שתהיה הקדירה רותחת, כדי שיתלבן הבשר מידי, ולא יצא דם; כי כן כתב בפרק זה, בפסקא המתחיל בה: אין הבשר יוצא וכו'; ולזה, כשחללן מלא, אין המים רותחין נכנס לתוכן יפה. ולזה, אפ"ה בשר המולייתא מבושל, אסור, לפי שהמולייתא בולעת מן הדם שפולטין העופות ונאסר הכל, דבקדירה אין לומר: כבולעו כך פולטו. אבל כל האחרונים ז"ל חולקים בזה, ומפרשים כל אותה סוגיא, בבשר שלא נמלח כדינו לקדירה; שלא היה דרכן למלוח כן, לא בצלי ולא לטפול בבצק, אבל במלוח ומוכשר לקדירה, בכל ענין מותר, שאינו פולט דם אחר כן. וכן דעת רש"י והראב"ד ז"ל בהשגות, והרב רבי משה הכהן בהגהותיו, והרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ומורי הר"ן ז"ל. וכן נהגו התר בכל המקומות.

איסור והיתר (לרבינו ירוחם) סימן טז

נהגו העולם למלאת התרגולים או טלה בבשר או ביצים ולבשל בקדירה, וצ"ע כי המימון כ' לאסור אף על פי שמלחו יפה יפה, ואפ"ה שבשר שבתוכו מבושל או צלי שהרי הדם יוצא לתוכו עכ"ל, אבל לצליה מותר אפ"ה אם הבשר שבתוכו חי ואפ"ה פיהם למעלה, וכן פירש"י בכיצד צולין [דע"ד ע"א וע"ב ועינין בס"א דאתיא מן הצד] גבי האי מולייתא שרי פ"י שממלאין התרגולים או טלה וצולין אותם כי האור שואב הדם אפ"ה לא מלחו אלא מליחת צלי. וד"ל.

האגודה מסכת פסחים פרק ז דף עד עמוד א סימן נט

[נט] אמר רבא מלייתא שריא. פי"ר שמיילאו בשר שלא נמלח כלל בתוך תרנגולות, דבשר לצלי לא בעי מליחא כלל, דצלייה מפלטת יותר ממליחא דהא מבשלין כבד אחר צלייתה ולא אחר מליחתה ואפילו לא נצלת כל צרכו דאכתי לא נפלט כל הדם שרי כיון שלא פירש. [ו]הא דאמר"י בפי"ר כל הבשר [קיי"ג ע"א] גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא דפריך חד נמי: [שמא] פירש [מהאי גיסא ובלע] האי גיסא, פירוש דילמא פירש לגמרי לחוץ. וצריך לומר דשניהם לא נמלחו הפנימי והחיצון. אכן בתוס' התיר אי אחד נמלח ולא השני, ואם מיילאו התרנגולות בביצים, אין להתיר בלא מליחא דהוי כבישול.

סימן עח

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עד עמוד ב

והא רבין סבא טפליה ההיא בר גוזלא לרב, ואמר ליה: אי מעלי טפליה - הב לי ואיכול! - ההיא בסמידא, דמפריר. והא רבא איקלע לבי ריש גלותא, וטפלו ליה בר אוזא. אמר: אי לא דחזיתיה דזיג כוזא חיורא - לא אכלי מיניה. ואי סלקא דעתך כבולעו כך פולטו מאי איריא כי זיג! אפילו כי לא זיג נמי! - התם בחיורתא, דשריר. והילכתא: דסמידא, בין אסמיק בין לא אסמיק - שריא. דחיורתא, אי זיג כוזא חיורא - שריא, אי לא - אסיר. דשאר קמחים, אסמיק - אסור, לא אסמיק - שרי.

רש"י מסכת פסחים דף עד עמוד ב

טפליה - בעיסה, שקורין פשטידי"א [+פשטידא, מין מאפה שיש בו בשר +]. אי מעלי טפליה - אם יש טעם יפה בלחם. הב לי דאיכול - וסייעתא לרבה. בסמידא - בעיסה של סלת, ואינה נדבקת כל כך, ונפרכת מאליה והדם יוצא ממנה. דמפריר - לשון פירורין. ואי לאו דחזיא - ללחם. דזיג - לשון זכוכית, לבן וצלול מראה, מוהל הבשר שזב בלחם. כי זוזא חיורא - צרוף, שאין בו אדמיות דם, ואי לא - לא אכל מיניה. בחיורתא - קמח נקייה כעין שלנו, שאינה סולת. דשריר - קשה, ואינו פולט. דסמידא - דאמר לעיל דמפריר. בין אסמיק - מוהל שבתוך הלחם, בין לא אסמיק - שרי, שהדם ודאי יוצא, ואודם זה ודאי לא דמות דם הוא.

תוספות מסכת פסחים דף עד עמוד ב

טפלו ליה בר אוזא - פירש בקונטרס דהיינו פשטידי"א ואומר ר"ת וריב"א דלשון טפל לא משמע הכי דמשמע דהיינו טיחה כמו בנות עשירים טופלות אותן בסולת (לעיל דף מג). ועוד דבפשטידי"א לא אמרינן כבולעו כך פולטו דחזינן דלא פלטי שמקום מושבם יבש בתנור, על כן נראה דהיינו מה שרגילים לטוח בעיסה שבלילתה רכה ורגילים לעשות סביב קורקבנים ובני מעיים שמימין אותם בשפוד וטחין סביבותן בעיסה רכה כעין פרפרי"ש.

מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תרצב

ומקשינן [*בס"א ומסקינן] אהא דאמר רבא כבולעו כך פולטו איני כו' עד והא רבא [סבא] טפל ליה בר גוזלא לרב. ופרש"י בעיסה שקורין פשטידי"א ואמר ליה אי מעלי טפלי הב לי ואיכול, פי"ר אם יש בו טעם יפה הב לי שאוכל ממנו, וסייעתא לרבה. ודחי תלמודא בסמידא דמפריר, פירוש עיסה של סולת מתפררת ואינה נדבקת כל כך ונסדקת מאליה והדם יוצא ממנה, ופרכינן והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אוזא ואמר אי לאו דחזי דזיג [*כוזא] [*כזיגא] חיורא לא אכלי מיניה פירוש שראה הלחם [*רד] [*זד] וצלול ואין מראה מוהל הבשר בלחם ומשני בחיורתא דשריא פרש"י קמח נקייה כעין שלנו שקשה ואינו פולט ומסקינן הלכתא דסמידא בין אסמיק בין לא אסמיק שרי, דחיורתא דזיג אין דלא זיג לא. ושאר קימחא אסמיק אין לא אסמיק לא. וריב"א הקשה דהאי לא איקרי טפלה, כי לשון טיפול היינו טיחה כמו בנות עשירות טופלות אותן בסולת וטופלות במועד, ועוד היכי שייך לומר בפשטידא דכב"פ והא חזינן דלא פליט אלא במקומו בתנור הוא יבש בלא לחלוחית שומן ושום דבר, ונראה לר"י [דטפילה היינו] שרגילין לעשות סביב הבשר עיסה שבלילתה רכה וכן רגילין לעשות בקורקבנים ובני מעיים של תרנגולת שמימין אותן בשפוד וטחין אותן סביב בעיסה [קלושה]. ובספר צפנת פענח עוף ובשר שהודח ונמלח ושהה שיעור מליחא והודח ועשה מהם פשטידא בין סמידא בין חיוורתא בין אסמיק הפת בין לא אסמיק שרי, אבל אי לא מליחא או מליחא ולא שהה או שהה ולא הודח ועשה ממנו מולייתא בסמידא שהיא סולת נקייה, אע"ג דאסמיק הפת שרי, דסמידא מפרר לשון פרוירם וכבולעו כך פולטו ושרי.

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן כה

טלה או תרנגולת שמלאם בשר ושניהם אינם מלוחים לא הפנימי ולא החיצון, אפילו הכי שרי דהא קי"ל דלצלי לא בעי מליחא כלל והאור שואב כל הדם לחוץ מפנימי ומן החיצון, דהא פסקינן שיעור מליחא כשיעור צליה, ובמליחא אנו מניחין חתיכה על גבי חבירתה ולא אמרי' שתאסור העליונה את התחתונה מפני היא בולעת מהעליונה, כי המלח מפליט לחוץ כל דמה, וגם מה שבלעה מן העליונה. הכי נמי האור שואב ומפליט דם הטלה וגם דם שבלע מן הבשר שנותנין לתוכה. וכן אם עשה פשטידי"א מסולת נקייה ושם בה בשר שלא נמלח כלל מותר, ואפילו אסמיק מוהל הוי. ואם היה קמח כעין שלנו שאינה סולתה, זיג פירוש שאין כלל מראה אודם כמוהל הבשר שזב בלחם שרי, ואי לא לא. ושאר קימחא אסמיק אסיר, לא אסמיק שרי. והואיל ונפקא מפומיה דרש"י אין אנו רשאי להתיר בכל אלו עד שלכל הפחות יהא נמלח כמליחת צלי. וריב"א ור"י אוסרין בפשטידי"א אא"כ נמלח הבשר בתוכה כדרך דמלחינן לקדירה ושהה כל צרכו במלח, ומה שהספר מחלק בין סולת נקייה לשאר קימחי, זהו שעושין בקורקבן ובני מעיים של תרנגולים, שמימין בשפוד וטחים סביב בעיסה קלושה, אבל בפשטידי"א לא אמר כלל כבולעו כך פולטו, דהא קחזינן דאינו פולט בתנור אלא מקומו הוא יבש בלי לחלוחית שומן ושום דבר. מא"ז.

האגודה מסכת חולין פרק ח

ואם צלו עוף והכבד מחובר בו מותר כבולעו כך פולטו כדאמרין פרק כיצד צולין [עד]. האי מלייתא שריא וקולף סביב הכבד וזורקו ואם העוף ממולא בביצים ואין בו ששים בכבד כגון שהכבד שלם אסור משום דהוי כבישול. ובשם רש"י כתבו אם נמצא חתיכת כבד בחתיכת בשר בפשטידי"א אם אין בחתיכת הבשר ששים בכבד אסור הכל דקימחא דידן חיוורתא דאסר פרק כיצד צולין [שם ע"ב]. ורבינו אבי"ה התיר מטעם דאיסור הבלוע אינו נפלט מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אך ציווה לקלוף הרבה. וכן בשר שלא נמלח אם נתנוהו בטפילה יחתכו סביב הבשר, וזהו לפי סבר' רבינו אבי"ה דלא מצריך ששים לצלי אבל אנו דנהיגינן להצריך לצלי ששים גם פשטידי"א צריך ששים ואפילו אם יש ששים יקלוף [וזה דלא כשערי דורא ולא כמהרא"י שאביא לקמן [קיי"ב ע"א] סימן ק"ל]. תורת

הבית הארוך בית ג שער ג דף פ עמוד א

בשר או עוף שטופלין בבצק כדרך שעושין בפנאדה. ולפיכך הביאו ראה מהא דאמר סבא טפליה בר גוזלא לרב ואמר ליה רב אי מעלי טפלי הב לי דאיכול ודחינן ההיא בסמידא דמתוך שהוא קשה מתחלחל והדם זב ויוצא ממנו דכבולעו כך פולטו. וקשיא והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו להו בר אוזא ואמר אי לאו דחזיתיה דזיג כי זיזא חיורא לא אכלי ואי סלקא דעתך אמרינן דכבולעו כך פולטו מאי איריא זיג אפילו כי לא זיג נמי. ופריק ההיא בחיורתא דפריר כלומר בקמח מנופה שהוא דק ונדבק הרבה ואינו פולט מה שבו. ומסקנא הילכך דסמידא - בין אסמיק בין לא אסמיק שרי, דודאי פליט. דחיורתא - אי זיג כוזא חיורא שרי ואי לא אסיר. דשאר קמחי - אסמיק אסיר, לא אסמיק שרי.

תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עח עמוד א

הטופל את העוף בבצק, כאלו שעושין בשר או עוף בתוך הבצק, אם לאחר שנמלחו כראוי לקדירה הרי זה מותר. ואם עד שלא נמלחו, אם בבצק של סמידא הוא בין שהאדים הבצק בין שלא האדים הרי הוא מותר, קמח הסמידא גס ומתפרר וכחלול הוא ובודאי כבולעו כך פולטו, ולפיכך בין הבשר ובין הבצק מותר, אדמיות זה אינו דם אלא מראה. היה הקמח מנופה ולבן שהוא דק ורך ומתחבר הוא יפה, ולפיכך אם האדים הבצק בידוע שבלע הדם ולא פלטו, אלא אם לא היה לבן הרבה ככסף הרי זה אסור. שאר הקמחים אם האדים הבצק אסור ואם לאו מותר אע"פ שאינו לבן וזך ככסף.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יט

[יט] עופות שטפּלן בבצק וצלאן בין שלמים בין מחותכין, אם טפּלן בסולת גסה אפילו הסמיקה הטפּלה אוכל את הטפּילה מפני שסלת גסה מתפררת ויוצא הדם. ואם טפּלן בקמח חטים שלתתן, אם היתה הטפּלה לבנה כמו הכסף מותר לאכול ממנה ואם לאו אסורה, טפּלן בשאר קמחין אם האדימו אסורין ואם לא האדימו מותרין.

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ו הלכה יט

עופות שטפּלן בבצק וכו'. כבר נתבאר זה בסוגיא שהזכרתי בסמוך, ולפי שיטת רבינו והגאונים דינין אלו הן אע"פ שהעופות מלוחין ומוכשרין לקדרה, ומ"מ אין לחוש אלא בטפּלה בלבד וז"ש ואם לאו אסורה. ואפשר שהוא סבור כן במולייתא שאינו נאסר העוף, אלא שיש לחלק דמולייתא כל שהיא בקדרה הרוטב מוליך הכל ונאסר, וכן עיקר בדעתו ז"ל. ולפי שיטת האחרונים ז"ל כל זמן שהעופות מוכשרין לקדרה בכל גוונא אף טפּילתן מותרת:

שו"ת הריב"ש סימן קסו

ומה ששאלת: למה טופּלין הבשר בבצק אחר ההדחה ומליחה, ולא חששו לדם היוצא ע"י בשול הבשר בלא מים?

תשובה: בפרק כיצד צולין (עד) הביאו סייעתא לרבא, דשרי מולייתא, מדקאמר רבין סבא: טפּלינן גוזלא לרב, ואמר לן: אי מעלי טפּלי, הב לי דאיכול; דאלמא, אמרי: כבולעו כך פולטו. ודחו: ההיא בסמידא, פירוש: בעיסה של סלת, שהוא גס, ואינה נדבקת כל כך, וכחלול הוא, ואיכא למימר ביה כבולעו כך פולטו, טפּ מבמולייתא. והקשו: והא רבא איקלע לבי ריש גלותא, וטפּלו ליה בר אוזא, ואמר: אי לאו דחזיתיה דזיג כוזא חירא, לא אכלי; פירוש: שהיה לבן הבצק, אלמא, לא אמרינן: כבולעו כך פולטו? ותירצו: התם בחירותא דשריר; פירוש: קמח מנופה ולבן, והוא רך ומתדבק יפה, ואינו פולט מה שבולע. ומסקנא בגמרא: הילכך, דסמידא, בין אסמיק בין לא אסמיק, שרי; דחירתא, אי זיג כוזא חירא, שרי, ואי לא, אסור; דשאר קמחי, אסמיק, אסור, לא אסמיק, שרי. כל זה כתוב שם באותה סוגיא, וכל אלו החלוקין כתב הרשב"א ז"ל בספרו. אמנם באר, שכל זה בבשר שלא נמלח, כמו שפירשו האחרונים ז"ל בדרך זה כל ההיא סוגיא דמולייתא, אבל בשר שנמלח והוכשר לקדרה, בכל ענין מותר, שכל דמו יצא ע"י מליחה, ומה שיוצא ממנו אחר כן אינו דם, אלא מראה דם, וקרו ליה: חמר בשר. ועל דעת זו נהגו לסמוך, שטופּלין הבשר אחר שהוכשר לקדרה, ואין מדקדקין בקמח הבצק. אבל לדעת הרמב"ם ז"ל, שסובר, שאף לאחר מליחה והדחה והוכשר לקדרה עדיין לא יצא כל דמו, ופירש כל אותה סוגיא שבפי' כיצד צולין, בבשר שנמלח כראוי, גם בהא דהטופּל צריך לדקדק בקמח הבצק, אפ"י בבשר שנמלח כדי הכשר לדקרה. מ"מ נראה מלשונו, שאין זה אלא להתיר הבצק, אבל הבשר, בכל ענין מותר, מאחר שכבר נמלח והוכשר. זהו מה שני"ל בשאלותיך, וחתמתי שמי יצחק ב"ר ששת זלה"ה.